

Tatabányai Éltes Mátyás Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola,
Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola

OM:101905

HELYI TANTERV

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára

5-8. évfolyam

2020.

Tartalom

Alapfokú nevelés- oktatás szakasza, felső tagozat 5-8. évfolyam	6
Célok, feladatok	6
Fejlesztési területek – nevelési célok	7
Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés	8
Egységesség és differenciálás	10
Tantárgyak és óraszámok az 5-8. évfolyamon	12
Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyam	13
Javasolt órakeret	15
Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyam	16
Magyar nyelv és irodalom 5. évfolyam.....	17
Magyar nyelv és irodalom 6. évfolyam.....	25
Magyar nyelv és irodalom 7-8. évfolyam	33
Magyar nyelv és irodalom 7. évfolyam.....	35
Magyar nyelv és irodalom 8. évfolyam.....	43
Matematika 5-8. évfolyam	52
Javasolt órakeret	54
Matematika 5-8. évfolyam	54
Matematika 5. évfolyam.....	57
Matematika 6. évfolyam.....	70
Matematika 7-8. évfolyam	84
Matematika 7. évfolyam.....	86
Matematika 8. évfolyam.....	100
Angol nyelv 7-8. évfolyam.....	115
Javasolt órakeret	118
Angol 7-8. évfolyam	119
Angol 7. évfolyam.....	119
Angol 8. évfolyam.....	125
Etika 5-8. évfolyam	132
Javasolt órakeret	135
Etika 5-6. évfolyam	137
Etika 5. évfolyam	138

Etika 6. évfolyam	144
Etika 7-8. évfolyam	151
Etika 7. évfolyam	153
Etika 8. évfolyam	158
Történelem 5-8. évfolyam	164
Javasolt órakeret	166
Történelem 5-6. évfolyam	167
Történelem 5. évfolyam	169
Történelem 6. évfolyam	174
Történelem 7-8. évfolyam	179
Történelem 7. évfolyam	181
Történelem 8. évfolyam	189
Hon-és népismeret 5. évfolyam.....	193
Javasolt órakeret.....	195
Hon-és népismeret 5. évfolyam.....	195
Állampolgári ismeretek 8. évfolyam.....	202
Javasolt órakeret.....	203
Hon-és népismeret 5. évfolyam.....	204
Természettudomány 5-8.évfolyam	210
Javasolt órakeret.....	212
Természettudomány 5-6.évfolyam	213
Természettudomány 5. évfolyam	215
Természettudomány 6. évfolyam	228
Természettudomány 7-8.évfolyam	248
Természettudomány 7. évfolyam	253
Természettudomány 8. évfolyam	289
Ének-zene 5-8. évfolyam.....	324
Javasolt órakeret.....	327
Ének-zene 5-6. évfolyam.....	327
Ének-zene 5. évfolyam.....	329
Ének-zene 6. évfolyam.....	334
Ének-zene 7-8. évfolyam.....	341

Ének-zene 7. évfolyam.....	344
Ének-zene 8. évfolyam.....	350
Vizuális kultúra 5-8. évfolyam.....	356
Javasolt órakeret.....	358
Vizuális kultúra 5-6. évfolyam.....	358
Vizuális kultúra 5. évfolyam.....	360
Vizuális kultúra 6. évfolyam.....	366
Vizuális kultúra 7-8. évfolyam.....	373
Vizuális kultúra 7. évfolyam.....	374
Vizuális kultúra 8. évfolyam.....	382
Javasolt órakeret.....	395
Digitális kultúra 5-6. évfolyam.....	396
Digitális kultúra 5.osztály.....	397
Digitális kultúra 6.osztály.....	402
Digitális kultúra 7-8.évfolyam.....	407
Digitális kultúra 7.osztály.....	409
Digitális kultúra 8.osztály.....	414
Technika és tervezés 5-8.évfolyam.....	419
Technika és tervezés 5-6. évfolyam.....	421
Technika és tervezés 5. évfolyam.....	422
Technika és tervezés 6. évfolyam.....	425
Technika és tervezés 7–8. évfolyam.....	429
Technika és tervezés 7. osztály.....	430
Technika és tervezés 8. osztály.....	433
Testnevelés 5-8. évfolyam.....	437
Javasolt órakeret.....	440
Testnevelés 5-6. évfolyam.....	440
Testnevelés 5. évfolyam.....	443
Testnevelés 6. évfolyam.....	450
Testnevelés 7-8. évfolyam.....	459
Testnevelés 7. évfolyam.....	461
Testnevelés 8. évfolyam.....	472

Osztályfőnöki 5-8. évfolyam.....	483
Javasolt órakeret.....	485
Osztályfőnöki óra 5–6. évfolyam.....	485
Osztályfőnöki óra 5. évfolyam.....	487
Osztályfőnöki óra 6. évfolyam.....	487
Osztályfőnöki óra 7-8. évfolyam.....	492
Osztályfőnöki óra 7. évfolyam.....	493
Osztályfőnöki óra 8. évfolyam.....	493

Alapfokú nevelés- oktatás szakasza, felső tagozat 5-8. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban is figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat.

A kerettantervi rendszer az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul.

Célok, feladatok

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra irányul. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tudásgyarapítást, a képességek, a személyiség fejlesztését a konkrét tapasztalásokra alapozva a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell elérni.

Az 5–6. évfolyamon a cél a tevékenységek számának és minőségének növelésével, az önálló tanulás képességének fejlesztésével az alapvető kultúrtechnikák használatának eszközszintűvé tétele, valamint az intenzív személyiségfejlesztés.

Ehhez szükséges az alapkészségek megerősödésének biztosítása a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a gyakorlás lehetőségeinek megteremtésével, továbbá a konkrét megtapasztaláson alapuló tudásgyarapítás erősítése a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve. A tantárgyi tartalmakat, a tevékenységeket, feladatokat, a terápiás célú eljárásokat a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességhez kell igazítani. Végző soron mindennek meg kell alapoznia a tanulók felkészítését az önálló életvitelre és önálló munkavégzésre, a tanulói képességkultúra fejlettségéhez igazodó szakiskolai továbbtanulásra, társadalmi beilleszkedésre.

A 7–8. évfolyam legfontosabb célja a tudáselemek szintetizálása, a képességstruktúra megszilárdítása, a személyiség integritásának növelése.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsei nevelés

A szabályok létrehozásának folyamatában való részvétel megtapasztalása, gyakorlati alkalmazása, a megbeszélés, a megegyezés, a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. A magatartásban, az emberi kapcsolatokban a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés, igazmondás stb. megismertetése, gyakoroltatása, befogadása. A negatív tapasztalatok feldolgozása, irigység, közömbösség, harag, durvaság stb., azok hatásainak kompenzálása.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Tantárgyi tanulmányaik során megismert történelmi és kulturális értékeink alapján tudatosodjon a nemzeti összetartozás érzése. Közösségi tevékenységgel, a tanuló lakóhelyén aktív részvétellel váljon részesévé a jelentősebb társadalmi eseményeknek, ünnepeknek, ezen élmények segítségével, alakuljon ki benne a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az iskolai demokráciában, a diákönkormányzat tevékenységeiben való aktív részvétellel a demokratikus technikák gyakorlása: véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselő. A tanulói jogok és kötelességek arányainak tudatosítása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az éntudat, az énkép (önismeret) fejlesztése, törekvés önmaga minél sokrétűbb fizikai, pszichikai, erkölcsi megismerésére.

A családi életre nevelés

A család fogalma, típusai, tagjai, feladatai, családfa, generációk együttélése, családi munkamegosztás, gazdálkodás a családban, a család szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében, egymásrautaltság, lelki közösség.

A testi és lelki egészségre nevelés

A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával, az egészséges életmódban a tudatosság szerepének bemutatása. Önellátó, testápoló technikák. Az érzelmi intelligencia mélyítése, gazdagítása, az önismeret alakítása, az önértékelés képességének fejlesztése.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A szociális attitűd fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. Segítő feladatok az iskolai életben, rendszeresség.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

Mindennapi tevékenységeiben váljon általánossá a környezetkímélő, takarékos magatartás, alakuljon ki a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvás igénye.

Pályaorientáció

A munka szerepe az ember életében. Érdeklődési területek, vonzódások tudatosítása, reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A fizikai és a szellemi munka (a szülők és ismerősök szakmája, ismert szakmák rendszerezése fizikai és szellemi munkacsoportba, a két szakmacsoport lényegi különbségei és hasonlóságai felismerése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Résztétel a pénz kezelésében, a csoport (évfolyam) ezzel kapcsolatos tevékenységében, a családból hozott példákkal a célszerű gazdálkodás gyakorlása a pénzhasználat és a fogyasztás területén. A saját felelősség, az értékteremtő munka felismerése. Gazdasági, pénzügyi intézmények szerepének alapvető ismerete a mindennapi életben.

Médiatudatosságra nevelés

A különböző médiumok mint ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek megismerése, az alkalmazásokban lévő veszélyforrások tudatosítása. Tudatosság kialakítása a válogatásban.

A tanulás tanítása

Az életkori jellemzők figyelembevételével a kreativitás fejlesztése, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés, a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük. Az együttműködésre építő (kooperatív-interaktív) tanulási technikák és tanulásszervezési módok fokozott alkalmazása. Az egyéni tanulási stílus figyelembevétele, egyéni tanulási stratégiák érvényesítése.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

A Nat kulcskompetenciái nem tantárgyakhoz kötöttek, hanem tantárgyakon átívelve, horizontálisan jelennek meg a kerettantervben a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő adaptált formában. A Nat kulcskompetenciái az alábbi specifikumokat hordozzák az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében:

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompentenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi kompetenciák)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátíttatása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a

nyelvvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevétele mellett) a beszédnek mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra. Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világgép kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet

érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszer kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak

figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz-együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

Tantárgyak és óraszámok az 5-8. évfolyamon

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
	Heti óraszám		Heti óraszám	
Magyar nyelv és irodalom	4+1	4+1	4+1	4+1
Idegen nyelv	-	-	2	2
Matematika	4+1	4+1	4+1	4+1
Etika	1	1	1	1
Történelem	2	2	2	1
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természettudomány	2	3	5	5
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Heti órakeret	28	28	30	30

A szabadon tervezhető órákat (évfolyamonként 2 óra) gyakorlásra, az ismeretek elmélyítésére, differenciált képességfejlesztésre fordítjuk.

A szabadon tervezhető órákat:

- 5. évfolyamon magyar nyelv és irodalom, matematika óraszámának növelésére
- 6. évfolyamon magyar nyelv és irodalom, matematika óraszámának növelésére
- 7. évfolyamon magyar nyelv és irodalom, matematika óraszámának növelésére
- 8. évfolyamon magyar nyelv és irodalom, matematika óraszámának növelésére fordítottuk.

Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyam

Heti/éves óraszám: 5. évfolyam 4+1 óra/ $144+36=180$ óra
6. évfolyam 4+1 óra/ $144+36=180$ óra
7. évfolyam 4+1 óra/ $144+36=180$ óra
8. évfolyam 4+1 óra/ $144+36=180$ óra

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a mérlegelő érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátítása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése, a jövőbeni tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben, az élethosszig tartó tanulás során használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése. A kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához felső tagozatban a tantárgy az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához. Az eszközszintű olvasás elsajátítása, az önkifejező írás megszerettetése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárának megismertetése, használatának megerősítése szintén a tantárgy tanításának célja és feladata.

A tantárgy feladatai közé tartozik a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analízis-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika és a szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése, különféle élethelyzetekben az aktív és passzív szókincs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is. Mindezek során megvalósul az önkorrekciós képesség fejlesztése, a hibakeresés, -javítás, a helyesírási problémahelyzetek felismertetése.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban az ismeretek és a fejlesztési követelmények felhasználásánál, továbbá az irodalmi művek feldolgozásánál ajánlott figyelembe venni a tanulókörösség összetételét, az írás, olvasás technikájának elsajátításában megjelenő egyéni különbségeket, a kommunikációs készség eltérő sajátosságait.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók vonatkozásában az ismeretszerzési folyamatban a saját olvasási élmény, a hallás utáni szövegértés differenciált alkalmazása is lehetséges. Az irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése a Nemzeti alaptanterv alapján kerültek meghatározásra, figyelembe véve a kerettantervvel megcélzott tanulókat. Elsajátításuk, az adott művekkel való ismerkedés tanári segítséggel, részletek feldolgozásával is megvalósítható.

A szöveghű felidézésre ajánlott művek a táblázatokban dőlt szedéssel láthatók. Ezek kiválasztásánál is alkalmazható a differenciált követelmény.

Javasolt órakeret

Időkeret: 576 óra/ 4 év (4 óra/hét x 4 év) továbbá a szabadon tervezhető órakeretből 144 óra/ 4 év (1 óra/hét x 4 év) = 720 óra

Óraszám-évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	9	9	9	9
2. Olvasás és az írott szöveg megértése	8	7	8	7
3. Írás, szövegalkotás	7 + 12	8 + 12	7 + 12	8 + 12
4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	60 + 12	60 + 12	60 + 12	60 + 12
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	60 + 12	60 + 12	60 + 12	60 + 12
Összesen	144 + 36 óra = 180 óra	144 + 36 óra = 180 óra	144 + 36 óra = 180 óra	144 + 36 óra = 180 óra

Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyam

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

Magyar nyelv és irodalom 5. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabadon tervezhető órakeret terhére

36 óra/év (1 óra/ hét)= 144+36=180 óra

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	9 óra
2. Olvasás és az írott szöveg megértése	8 óra
3. Írás, szövegalkotás	7 óra + 12 óra
4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	60 óra + 12 óra
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	60 óra + 12 óra
Összesen:	144 óra + 36 óra=180 óra

Magyar nyelv és irodalom 6. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabadon tervezhető órakeretből 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	9 óra
2. Olvasás és az írott szöveg megértése	7 óra
3. Írás, szövegalkotás	8 óra +12 óra
4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	60 óra +12 óra
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	60 óra +12 óra
Összesen:	144 óra + 36 óra=180 óra

Magyar nyelv és irodalom 5. évfolyam**Időkeret:** 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabadon tervezhető órakeret terhére

36 óra/év (1 óra/ hét) = 144+36=180 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reprodukív beszéd képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Beszédtechnika: a) a helyes beszédleégzés b) megfelelő beszédhang, hanglejtés c) pontos artikuláció d) ritmus, tempó e) időtartam f) hangsúly, hangerő g) szünet h) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Metakommunikáció: – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. Beszéd(meg)értés: a) szavak b) mondatok	A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reprodukív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása.	<i>Ének-zene:</i> ritmus, hangképzés, légvétel.

c) szöveg szintjén. Beszédkésztség. Kommunikációs helyzet: – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, – vita, – kérés, – kérdés.	Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analízis-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Vers- és prózamondás.	
Fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédleghzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom,	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegmélekezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások.	Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése.	(<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i>

Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.	Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv, mint információ forrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése. Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.	<i>természetismeret:</i> szövegértelmezés, szövegelemzés, tények, információk gyűjtése.)
Fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Javasolt óraszám: 7 óra+12 óra
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szöveg-átalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe. Hír (hirdetés). Leírás irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben. Jellemzés tipikus jegyei. Jellemzés szerkezete.	Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a	Testnevelés és sport: mozgáskoordináció fejlesztése. Vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat: finommotorika fejlesztése. Informatika: kommunikációs technikák.	

Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog.	mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése. Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele. A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása. Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése. Szöveg átalakítása: – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban. Címalkotás. Meghívó, hír, hirdetés gyűjtése, megfigyelése, készítése. Leírás készítése, átalakítása bővítéssel, szűkítéssel. Olvasottakról vázlat készítése. Jellemzésből leírás, elbeszélés megfogalmazása, rögzítése.	
Fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Javasolt óraszám: 60 óra+12 óra
Előzetes tudás	A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra. A tanult szófajokban tud csoportosítani. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BETŰK: Magánhangzók, mássalhangzók. Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya. A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés). SZÓELEMÉK, SZAVAK: Szófajok: – főnév – melléknév – számnév – névmás – ige. Jelző szerepe a szövegben. Mondatalkotás.	Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Szavak csoportosítása szófajuk, jelentéstartalmuk alapján. Gyűjtés, csoportosítás. Szavak átalakítása: – képzéssel – jelezéssel – ragozással. Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. Helyes szórend meghatározása.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:</i> kutató munkában a lexikonhasználat, betűrend gyakorlása.

	Helyes hangsúly gyakorlása. Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása.	
Fogalmak	Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Javasolt óraszám: 60 óra+ 12 óra
Előzetes tudás	Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kultúráltságának növelése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, MŰNEM: LÍRA MŰFAJ: DAL: Feldolgozásra ajánlott művek: Petőfi Sándor: – Reszket a bokor mert... MŰNEMEK: EPIKA MŰFAJOK: MESE, MŰMESÉK, Feldolgozásra ajánlott művek: Válogatás magyar népmesegyűjteményből. - Az égig érő fa (magyar népmese)	A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összeceengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás. A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése.	<i>Ének-zene:</i> ritmus jellemzői, szerepe. <i>Vizuális kultúra:</i> hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. <i>Etika:</i> magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.

- Tündérszép Ilona és Árgyélus (magyar népmese) - Attila földje (magyar népmese) NÉPBALLADA Feldolgozásra ajánlott művek: Kőmíves Kelemen; ELBESZÉLÉS: Feldolgozásra ajánlott művek: Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: Fazekas Mihály: Lúdas Matyi	Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása. A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Egy-egy szöveg(-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás).	
Fogalmak	Líra, epika, dráma, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.	

A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyam végén	A tanuló társalgásban részt tud venni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes kérdezni, véleményt elfogadni. Az olvasást az információszerzéshez felhasználja. Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján. Képes a tartalom rövid visszaadására (tanári kérdések alapján). Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes megadott szempontok alapján. Szavakat csoportosít.

	A kijelölt memoriterek szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt megemlíti, tanári kérdés alapján. Líra, epika, dal fogalmát ismeri.

Magyar nyelv és irodalom 6. évfolyam

Időkeret: 144óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabadon tervezhető órakeret terhére

36 óra/év (1 óra/ hét) = 144+36=180 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reprodukzív beszéd képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Beszédtechnika: i) a helyes beszédleégzés j) megfelelő beszédhang, hanglejtés k) pontos artikuláció l) ritmus, tempó m) időtartam n) hangsúly, hangerő o) szünet p) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Metakommunikáció: – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet.	A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reprodukzív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása.	<i>Ének-zene:</i> ritmus, hangképzés, légvétel.

Beszéd(meg)értés: d) szavak e) mondatok f) szöveg szintjén. Beszédkésztség. Kommunikációs helyzet: – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, – vita, – kérés, – kérdés.	Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analizálás-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Vers- és prózamondás.	
Fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédleghzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás.	Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>természetismeret:</i>

Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.	Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése. Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.	szövegértelmezés, szövegelemzés, tények, információk gyűjtése.
Fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Javasolt óraszám: 8 óra+12 óra
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i>	

	Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókinés használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szöveg-átalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe. Hír (hirdetés). Leírás irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben. Jellemzés tipikus jegyei. Jellemzés szerkezete. Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog.	Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése. Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele.	<i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció fejlesztése. <i>Vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat:</i> finommotorika fejlesztése. <i>Informatika:</i> kommunikációs technikák.

	A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása. Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése. Szöveg átalakítása: – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban. Címalkotás. Meghívó, hír, hirdetés gyűjtése, megfigyelése, készítése. Leírás készítése, átalakítása bővítéssel, szűkítéssel. Olvasottakról vázlat készítése. Jellemzésből leírás, elbeszélés megfogalmazása, rögzítése.	
Fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Javasolt óraszám: 60 óra+ 12 óra
Előzetes tudás	A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra. A tanult szófajokban tud csoportosítani. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZÓSZERKEZETEK: – alárendelő szó szerkezet – mellérendelő szó szerkezet. MONDATOK Mondatok átalakítása: – tömondat alkotása – bővített mondat. Szófajok, szavak mondatbeli funkciója. SZÖVEG Szövegalkotás.	Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Szó szerkezet alkotása, átalakítása. Szó szerkezetek keresése, gyűjtése irodalmi szövegből. A szó szerkezetek felismerése a mondatokban, azok ki/beemelése a mondatokból/mondatokba. Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás. Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:</i> kutató munkában a lexikonhasználat.
Fogalmak	Szóelem, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Javasolt óraszám: 60 óra+ 12 óra
Előzetes tudás	Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep meg tapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín meg fogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás képességgé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, DRÁMA MŰNEM: LÍRA MŰFAJ: DAL: Feldolgozásra ajánlott művek: Petőfi Sándor: – Füstbe ment terv LEGENDA: Feldolgozásra ajánlott mű: Arany János: Rege a csodaszarvasról MONDA: Feldolgozásra ajánlott művek: Lehel kürtje Mátyás-mondák BIBLIAI TÖRTÉNETEK: Feldolgozásra ajánlott történetek: - A világ teremtése - Az édenkerti történet - Noé és a bárka - Jézus születése, - A betlehemi királyok ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: Petőfi Sándor: János vitéz	A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsendő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás. A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. A költői jelzők és költői képek felismerése. Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése. Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása.	<i>Ének-zene:</i> ritmus jellemzői, szerepe. <i>Vizuális kultúra:</i> hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. <i>Etika:</i> magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.

REGÉNY: Feldolgozásra ajánlott művek: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk. Gárdonyi Géza: Egri csillagok DRÁMA: A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése.	A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz. Egy-egy szöveg(-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).	
Fogalmak	Líra, epika, dráma, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló társalgásban részt tud venni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni. Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja. Lényegkiemelésre képes (esetleg tanári kérdések alapján). Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján. Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja. Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva. A kijelölt memoriterek szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja. Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni. Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

Magyar nyelv és irodalom 7-8. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövőendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi-, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

7- 8. osztály

Időkeret: 288 óra/ 2év (4 óra/hét x 2 év) a szabadon tervezhető órakeret terhére
72 óra/ (2 óra/hét) = 288+72=360 óra

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	18 óra
2. Olvasás és az írott szöveg megértése	15 óra
3. Írás, szövegalkotás	15 óra + 24 óra
4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	120 óra + 24 óra
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	120 óra + 24 óra
Összesen:	288 óra + 72 óra=360 óra

7. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabadon felhasználható órakeretből
36 óra/év (1 óra/hét) = 144+36=180 óra

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	9 óra
2. Olvasás és az írott szöveg megértése	8 óra
3. Írás, szövegalkotás	7 óra + 12 óra
4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	60 óra + 12 óra
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	60 óra + 12 óra
Összesen:	144 óra + 36 óra=180 óra

8. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabadon felhasználható órakeretből
36 óra/év (1 óra/hét) = 144+36=180 óra

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	9 óra
2. Olvasás és az írott szöveg megértése	7 óra
3. Írás, szövegalkotás	8 óra + 12 óra
4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	60 óra + 12 óra
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	60 óra + 12 óra
Összesen:	144 óra + 36 óra=180 óra

Magyar nyelv és irodalom 7. évfolyam**Időkeret:** 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabadon felhasználható órakeretből

36/év (1 óra/hét) = 144+36=180 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez elegendő aktív és passzív szókincs. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.	Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás kifejező ereje. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>természetismeret:</i> ismeretterjesztő szövegek olvasása.
Fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése		Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szövegű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése. <i>Informatika:</i> ismeretszerzés.	

Fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.

Témakör	3. Írás, szövegalkotás		Javasolt óraszám: 7 óra+12 óra
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.		
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása. Képességfejlesztési fókuszok: Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, összetett szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb. A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél.	Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata. Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. A szövegszerkezet elemzése, levél. Szövegalkotások javítása.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret: lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása. Vizuális kultúra: esztétikus munka.	
Fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód.		

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek		Javasolt óraszám: 60 óra+12 óra
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.		
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
SZAVAK: Szófajok. Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótő, egy szótő, más-más toldalék. A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása: – köznyelvi változat, – népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), – csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv). Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően.	Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel, szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása.	<i>Minden tantárgy:</i> a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.	

Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei.	Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Vázlatkészítés. Levél, Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szövegek a könyv- és műsorajánlás, irodalmi, zenei, színházi és filmélményekről, közösségi rendezvényről beszámoló, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokból a szerkezet a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	
Fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, téma, témaválasztás, beszámoló.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Javasolt óraszám: 60 óra+12 óra
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A RENESZÁNSZ IRODALMA Janus Pannonius: Pannónia dicsérete (epigramma) Balassi Bálint Ajánlott mű: Egy katonaének A BAROKK IRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: Bujdosóénekek Mikes Kelemen: 112. levél A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez (elégia) A XIX. SZÁZAD IRODALMA	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése. Összecsendő sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása. Memoriterek megtanulása.	<i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> a ritmus más-más formái. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok.

Kölcsey Ferenc: Himnusz; Huszt (epigramma) Vörösmarty Mihály: Szózat Petőfi Sándor: – Az Alföld, (tájlíra) – Nemzeti dal (dal) – Egy gondolat bánt engemet (óda) Arany János – Családi kör (életkép) – A walesi bárdok (ballada) – Toldi (elbeszélő költemény) Ajánlott művek: Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban Petőfi Sándor: Szeptember végén Arany János: A fülemile (elbeszélő költemény) Jókai Mór: A köszívű ember fiai (részlet) vagy Mikszáth Kálmán: A néhai bárány; A két koldusdiák (részletek) Színmű Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)		
Fogalmak	magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színháték, színmű.	

A fejlesztés várt eredményei a hetedik évfolyam végén	A tanuló képes a választott olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, összefoglalására. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza tudásának megfelelően önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, irányítás mellett vázlatot készíteni. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is <i>öt-hat mondatban</i> számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról. Az olvasottakban tanári segítséggel felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

Magyar nyelv és irodalom 8. évfolyam**Időkeret:** 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabadon felhasználható órakeretből

36 óra/év (1 óra/hét) = 144+36 óra=180 óra

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez elegendő aktív és passzív szókincs. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.	Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés.	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás kifejező ereje. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>természetismeret:</i> ismeretterjesztő szövegek olvasása.

	Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.	
Fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése		Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló,	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése. <i>Informatika:</i> ismeretszerzés.	

útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	Tartalmi szempontú szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.	
Fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.	

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Javasolt óraszám: 8 óra+12 óra
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás,	Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i>

rövidülés, kivetés, összetett szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb. A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél.	(rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata. Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása, a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél. Szövegalkotások javítása.	<i>természetismeret:</i> lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétikus munka.
Fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód.	

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	Javasolt óraszám: 60 óra+12 óra
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZAVAK: Szófajok. Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótő, egy szótő, más-más toldalék. A szókinsz rétegződésének fogalma, csoportosítása: – irodalmi változat, – köznyelvi változat, – népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), – csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv). Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően. Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei.	Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaiszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Levél, válaszlevél készítése. Olvasottakról vázlat készítése.	<i>Minden tantárgy:</i> a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.

	Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, meghatalmazás, elismervény, könyv- és műsorajánlás, irodalmi, zenei, színházi és filmélményekről, közösségi rendezvényről beszámoló, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokból). Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	
Fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, téma, témaválasztás, beszámoló.	

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Javasolt óraszám: 60 óra+12 óra
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM Ady Endre: Föl – földobott kő József Attila: Rejtelmek Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek) Radnóti Miklós: Nem tudhatom Móricz Zsigmond Ajánlott művek: Hét krajcár (novella); Légy jó mindhalálig Örkény István Ajánlott művek: Az autóvezető Juhász Gyula	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése. Összecsengő sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése.	<i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> a ritmus más-más formái. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok.

Ajánlott művek: Anna örök; Milyen volt... Tóth Árpád Ajánlott művek: Esti sugárkoszorú Weöres Sándor Ajánlott művek: Ó, ha cinke volnék Egy-egy választott mű: Csukás István, Mándy Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból. További ajánlott művek: Ady Endre: Őrizem a szemed József Attila: Kertész leszek Radnóti Miklós: Nem tudhatom Örkény István: Egypercesek Kortárs irodalom: Két-három szépprózai és öt magyar lírai alkotás (lakóhelyi sajátosságok figyelembe vétele lehetséges). Világirodalom: Ajánlott művek: Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg (részletek) Daniel Defoe: Robinson Crusoe (részletek)	Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása. Memoriterek megtanulása.	

Színmű		
Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)		
Fogalmak	Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is <i>öt-hat mondatban</i> számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról. Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

Matematika 5-8. évfolyam

Heti/éves óraszám :

5. évfolyam	4 óra+1 óra	/	144 óra+ 36 óra
6. évfolyam	4 óra+1 óra	/	144 óra+ 36 óra
7. évfolyam	4 óra+1 óra	/	144 óra+ 36 óra
8. évfolyam	4 óra+1 óra	/	144 óra+ 36 óra

MATEMATIKA

A matematika tanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszeresítés, kombinativitás, induktív-, deduktív- és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai kompetencia fejlesztése a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematika órákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más kompetenciaterületek elsajátítására, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai neveléshez.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítja a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy évfolyamba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei az egész személyiségük nagyon különbözőek. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért, nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az évfolyam tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárni társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan,

verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén. Differenciálni lehet segítségnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítségével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	16 óra	16 óra	10 óra	10 óra
2. Számelmélet, algebra	62 + 18 óra	62 +18 óra	70+12 óra	70 +12 óra
3. Geometria, mérés	35 +18 óra	35 +18 óra	35 +12 óra	35 + 12 óra
4. Függvények, az analízis elemei	25 óra	25 óra	20 +12 óra	20 +12 óra
5. Statisztika, valószínűség	6 óra	6 óra	9 óra	9 óra
Összesen	144 +36 óra= 180 óra	144 +36 óra= 180 óra	144 +36 óra= 180 óra	144 +36 óra= 180 óra

Matematika 5-8. évfolyam

A két év célja – mindvégig tevékenységre épülve – a tanulók alapkészségének megerősítése, gyakorlási lehetőségek beiktatásával. Az ismeretek bővítését konkrét tapasztalásra alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell megvalósítani. Az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és tanulási módok kialakítása támogatja az ismeretek bővítésének, a képességek és készségek megerősítésének lehetőségét, kiegészülve különböző szintű tevékenységekkel, cselekvéses és elvont szinten. A gondolkodási műveletek egyre elvontabb szinten jelennek meg, a gondolkodási fajták gyakorlása matematikai problémák megoldása során történik. A matematikai fogalmak, kifejezések megértése, egyre pontosabb használata a matematikatanulás folyamatában, a tanulók cselekvését a középpontba állítva történik. Figyelmet kell fordítani az alkotó kedv ösztönzésére, kreativitás fejlesztésére, törekedve a minél kitartóbb és pontosabb munkavégzésre, önellenőrzésre.

A figyelem terjedelmének, tartósságának növelése, a koncentráció időtartamának növelése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése minden tanórán fontos feladat.

5-6. osztály

Időkeret: 288 óra/ 2év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 72 óra/2 év (1óra/hét)=
288+72=360 óra

Óraszám-évfolyam	5.	6.
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	16 óra	16 óra
2. Számelmélet, algebra	62 + 18 óra	62 +18 óra
3. Geometria, mérés	35 +18 óra	35 +18 óra
4. Függvények, az analízis elemei	25 óra	25 óra
5. Statisztika, valószínűség	6 óra	6 óra
Összesen	144 +36 óra= 180 óra	144 +36 óra= 180 óra

5. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 36 óra/év (1óra/hét)=
 $144+36=180$ óra

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	16 óra
2. Számelmélet, algebra	62 óra + 18 óra
3. Geometria, mérés	35 óra+ 18 óra
4. Függvények, az analízis elemei	25 óra
5. Statisztika, valószínűség	6 óra
összesen:	144 óra+36 óra=180 óra

6. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 36 óra/év (1óra/hét)=
 $144+36=180$ óra

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	16 óra
2. Számelmélet, algebra	62 óra+18 óra
3. Geometria, mérés	35 óra+ 18 óra
4. Függvények, az analízis elemei	25 óra
5. Statisztika, valószínűség	6 óra
összesen:	144 óra +36 óra=180 óra

Matematika 5. évfolyam

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 36 óra/év (1óra/hét)=
144+36=180 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Javasolt óraszám: 16 óra
Előzetes tudás	Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1.Halmazok Évfolyamozás	Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba Évfolyamozás egy, illetve egyszerre két szempont alapján Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés	Rajz és vizuális kultúra: alakzatok, színek, tájékozódás síkban Magyar nyelv és irodalom: szókincsbővítés, szövegértés, szövegalkotás
Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz	Részhalmaz előállítása különféle alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése A halmazábra különböző részeinek jelölése jelkártyákkal Elemek besorolása a halmazábra különböző részeibe	Természetismeret: kognitív képességek Informatika: problémamegoldó gondolkodás, szimbólumok, jelek
Metszethalmaz	Személyeknek, tárgyaknak, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése	Életvitel és gyakorlati ismeretek, formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció
1.2.Matematikai logika Állítások igazságtartalma	Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábra különböző részeiről Állítások megítélése igazságtartalmuk szerint Állításokhoz halmazok alkotása	

1.3. Kombinatorika	A logikai kifejezések pontos használata Tulajdonságok tagadása, a logikai „nem” fogalmának használata Logikai „és” fogalmának használata A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata Kombinatorikus játékok Elemek sorba rendezése Lehetőségek sokféleségének észrevétele Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: néhány lehetőség, egyre több lehetőség	
Fogalmak	„és”, „nem”, „egyik sem”, „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Javasolt óraszám: 62 óra+18 óra
Előzetes tudás	Jártasság 100-as számkörben. Biztos műveletfogalom 20-as számkörben. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízes átlépés nélkül. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása.	
A témakör fejlesztési-nevelési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása. Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása. Megtartó emlékezet fejlesztése. Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Számok 2.1.1. Számok 1000-es számkörben	Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100-as számkörben Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának értelmezése.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás Ének –zene: ritmizálás, ütemezés, finommotoros

Az 1000-es számkör A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága A helyi érték táblázat szerkezete	Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása Pontos matematikai fogalmak használata Kétjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása Relációs jelek használata Számok pontos és becsült (közelítő) helye a számegyenesen Számok egyes, tízes szomszédjainak megállapítása Számok kerekítése Számok bontása összeg és szorzat alakban Mennyiségek megszámlálása (pénz), tízes, százaz, ezres csoportok alkotása	mozgáskoordináció, auditív figyelem Rajz és vizuális kultúra: ritmikus sorok, szerialitás Testnevelés: mozgáskoordináció, nagymozgások Életvitel és gyakorlati ismeretek: szerialitás Történelem: évszázadok, királyok neve előtti szám, épületek építési évszáma
Római számok	Helyi érték táblázat bővítése 1000-ig A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze; százszorosa, századrésze) Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása Teljes háromjegyű számok írása, olvasása, értelmezése a valóság mennyiségeivel Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom) Különböző mennyiségek kifizetése öt- tíz- és száz forintokkal Számok képzése egy vagy több feltétellel	Informatika: kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok
Viszonyítás	Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja) I, V, X, L, C, D, M	

A relációs jelek ($< > =$) Számok helye a számsorban Számok tulajdonságai Bontás 2.1.2. Közöséges törtszámok Törtek a mindennapi életben 2.1.3. Negatív szám. Negatív számok a mindennapi életben	Számok összehasonlítása (azonos és különböző nagyságrendű számok) matematikai eszközökkel, majd elvont szinten A relációs jelek ($< > =$), használata A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes- és százszomszédok leolvasása Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak használata Számok bontása összeg- és szorzat alakra matematikai eszközökkel, majd elvont szinten Bontások lejegyzése Tötrészek előállításával (darabolás, színezés, kirakás) Egységtörtek, egységtörtek többszöröseinek előállításával A tötrész kódolása, neve, jele (közöséges törtszám) Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a tötrészek között, a tötrészek száma és nagysága között Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon) Negatív számok írása, olvasása 0 középpontú számegyenes készítése Negatív számok keresése a számegyenesen	

2.2 Műveletek 2.2.1.Szóbeli műveletek Összeadás, kivonás 1000-es számkörben A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák Összefüggések a műveletek között 2.2.2.Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal Két- és háromjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval Háromjegyű számok osztása egyjegyű osztóval Műveletekben szereplő számok elnevezése Műveleti tulajdonságok 2.2.3. Összeadás, kivonás közönséges törttekkel	Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal Fejben számolás Szóbeli összeadás, kivonás kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel – az egyjegyű számok analógiájára Műveletek modellezése A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák folyamatos memorizálása A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése Azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással Szorzások lejegyzése azonos tagú összeadásokkal Szorzó- bennfoglaló táblák memorizálása Műveletek közötti összefüggések felfedezése Kerek tízesek, százassal szorzása, osztása analógia alapján Összefüggések a szorzó és bennfoglaló táblák között Műveletek megjelenítése, megoldása matematikai eszközökkel Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten Műveletek eredményének becslése Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT eszközökkel Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása Matematikai fogalmak használata Számológép használata önellenőrzésre	

	szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, többszörös

Témakör	3. Geometria, mérés	Javasolt óraszám: 35 óra+18 óra
Előzetes tudás	Vonalak (görbe, egyenes) fajtái. Különböző helyzetű egyenesek (függőleges, vízszintes, ferde). Egyenesek egymáshoz viszonyított helyzete (párhuzamos, merőleges, metsző). Pont és vonal helyzete. Síkbeli alakzatok (háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör). Térbeli alakzatok (kocka, téglatest, gömb). Tükrös alakzatok. Alakzatok tükrözése síktükörrel. Szabvány mértékegységek (100-as számkörnek megfelelő). Négyzet és téglalap kerülete, területe.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között. Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása. Fogalmi gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A tér elemei Félegyenes, szakasz, szög	Egyenes és pont helyzetének vizsgálata Félegyenes rajzolása, pont elnevezése Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése Szögek rajzolása Derékszög előállítása hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése Szerkesztő eszközök használata	Rajz és vizuális kultúra: tájékozódás térben, síkban, formaérzékelés, konstruálás, kreativitás Életvitel és gyakorlati ismeretek: formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv, becslés, mérés, számítás Informatika: tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok
3.2. Síkbeli alakzatok Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör	Síkidomok előállítása, rajzolása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Síkidomok tulajdonságainak	

Szabályos sokszögek	vizsgálata: határoló vonalak, oldalak száma, oldalak nagysága, oldalak helyzete, átlók száma és nagysága, szimmetriatengelyek száma alapján Összehasonlítás adott szempont szerint Szabályos sokszögek oldalainak, szögeinek vizsgálata, azonosságok megállapítása Azonosságok, különbségek megfogalmazása	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés Rajz és vizuális kultúra: tükrös alakzatok Természetismeret: mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban Történelem: tájékozódás időben
3.3. Térbeli alakzatok Testek Téglatest, kocka	Testek építése egységkockákból szabadon és adott feltétellel Testek építése lapokból Testek alkotórészeinek megfigyelése, elnevezése (lap, él, csúcs) Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása • Határoló lapok (görbe-, síklap) • Határoló lapok száma • Határoló lapok alakja (háromszög, téglalap, négyzet, körlap) • Határoló lapok nagysága (egybevágó, különböző nagyságú) • Határoló lapok helyzete (merőleges, párhuzamos)	
3.4. Transzformációk Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés	Síkidomok tükrözése egy tükrötengely segítségével négyzethálón Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón • Az egység mérete változik • Az egységek száma változik A síkidomok és tükröképük vizsgálata, összehasonlítása Azonosságok, különbségek megállapítása	

3.5. Szerkesztés Párhuzamos-, merőleges egyenesek Másolás Felezés Szerkesztés 3. 6. Mérés, mértékegységek Hosszúság-, tömeg-, űrtartalom Szabvány mértékegységek • hosszúság (km, m, dm, cm, mm) • tömeg (t, kg, dkg, g) • űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml) Mértékváltás Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc	Az egybevágó és hasonló fogalmak alapozása Párhuzamos-, és merőleges egyenesek rajzolása négyzethálón, majd szerkesztésük derékszögű vonalzókkal Szakaszok és szögek másolása vonalzóval és körzővel Az adott- és a kapott téri elemek összehasonlítása (ugyanakkora) Szakaszok és szögek felezése körzővel és vonalzóval A szakaszfelező merőleges és a szögfelező fogalmának alapozása Négyzet és téglalap rajzolása négyzethálón Különböző sugarú körök szerkesztése Szerkesztő eszközök használata Szerkesztési lépések sorrendjének követése Mérés választott és szabvány mértékegységekkel Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa; tizedrésze, századrésze) A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata	

Pénz	Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása Időtartam érzékelése a mindennapi életből vett példákkal Időtartam számítása Mértékváltások a különböző időmértékek között Tájékozódás a naptárban	
3.7. Kerület, terület	Forint (Ft) Pénznemek megismerése, használata Mennyiségek be- és felváltása Mennyiségek kifizetése többféleképpen Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával	
Fogalmak	Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Javasolt óraszám: 25 óra
Előzetes tudás	Tárgyak tulajdonságainak összehasonlítása, megkülönböztetése, kiemelése. Tárgyak sorba rendezése különféle tulajdonságok szerint. Összefüggések felfedezése, megfogalmazása, jelölése a gyermekek környezetéből vett példákon. A tanult számkörben számok sorba rendezése. Számsorok folytatása adott szabály-, vagy szabály felismerése alapján. Tevékenységre épülő gondolkodási műveletek.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása. Megismerési módszerek továbbfejlesztése. Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése. Logikus gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1.Összefüggések	Összefüggések felismerése, személyek-, tárgyak-, helyzetek-, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel Összefüggések keresése megadott szempont szerint a látszólag különböző dolgok között.	A közismereti tantárgyak: segítik az összefüggések felismerését, megértését
4.2. Sorozatok	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján Ciklikus sorok folytatása Állandó különbségű sorozatok folytatása mindlét irányban Változó különbségű sorozatok folytatása Hányados sorozatok folytatása	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás Rajz és vizuális kultúra: soralkotás Testnevelés: soralkotás Ének-zene: hangsorok
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Adatok gyűjtése, sorozatba-, táblázatba rendezése Sorozatban-, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítségével, lejegyzése Hiányos sorozatba-, táblázatba rendezett adatok kiegészítése Grafikonok olvasása, értelmezése Értéktáblázat kiegészítése szöveggel, matematikai alakban megadott szabály alapján Grafikus megjelenítés	
Fogalmak	Grafikon, értéktáblázat, összefüggések, szabály.	

Témakör	5. Statisztika, valószínűség	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Tartós, összpontosított figyelem. Együttműködési képesség.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismerése. A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása. Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről. Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása	Életvitel és gyakorlati ismeretek: A mindennapi életben segít értelmezni a grafikonokat
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése A lejegyzések összesítése táblázatba A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről A” biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről	
Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.	

A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyam végére	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 100-as számkörben. Jártasság 1 000-es számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. A szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete. A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása. Testek és síkidomok egy szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet területének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból. Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben.

Matematika 6. évfolyam

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 36 óra/év (1óra/hét)=
144+36=180 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Javasolt óraszám: 16 óra
Előzetes tudás	Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1.Halmazok Évfolyamozás	Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba Évfolyamozás egy, illetve egyszerre két szempont alapján Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés	Rajz és vizuális kultúra: alakzatok, színek, tájékozódás síkban
Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz	Részhalmaz előállítás különböző alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése A halmazára különböző részeinek jelölése jelkártyákkal Elemek besorolása a halmazára különböző részeibe	Magyar nyelv és irodalom: szókincsbővítés, szövegértés, szövegalkotás
Metszethalmaz	Személyeknek, tárgyaknak, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése A halmazára különböző részeinek elnevezése Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése Venn-diagram Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazára különböző részeiről	Természetismeret: kognitív képességek Informatika: problémamegoldó gondolkodás, szimbólumok, jelek Életvitel és gyakorlati ismeretek, formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció

1.2. Matematikai logika Állítások igazságtartalma	Állítások megítélése igazságtartalmuk szerint Állításokhoz halmazok alkotása A logikai kifejezések pontos használata Tulajdonságok tagadása, a logikai „nem” fogalmának használata Logikai „és” fogalmának használata A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata	
1.3. Kombinatorika	Kombinatorikus játékok Elemek sorba rendezése Lehetőségek sokféleségének észrevétele Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: néhány lehetőség, egyre több lehetőség	
Fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, metszethalmaz, logikai kifejezés, „és”, „nem”, „egyik sem”, „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Javasolt óraszám: 62 óra+18 óra
Előzetes tudás	Jártasság 1000-es számkörben. Biztos műveletfogalom 100-as számkörben. Összeadás, kivonás 100-as számkörben. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása. Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása. Megtartó emlékezet fejlesztése. Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

1. Számok 2.1.1. Számok 10 000-es számkörben A 10 000-es számkör A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága A helyi érték táblázat szerkezete	Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 1000-es számkörben Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának értelmezése Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása Pontos matematikai fogalmak használata Kétjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása Relációs jelek használata Számok pontos és becslt (közelítő) helye a számegyenesen Számok egyes, tízes szomszédjainak megállapítása Számok kerekítése Számok bontása összeg és szorzat alakban Mennyiségek megszámlálása (pénz), tízes, százaz, ezres csoportok alkotása Helyi érték táblázat bővítés 10 000-ig A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszereze, tizedrésze; százszorosa, századrésze; ezerszerese, ezredrésze) Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása Teljes négyjegyű számok írása, olvasása, értelmezése a valóság mennyiségeivel Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, úrtartalom) Különböző mennyiségek kifizetése öt- tíz-, száz- és ezer forintokkal Számok képzése egy vagy több feltétellel	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás Ének –zene: ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem Rajz és vizuális kultúra: ritmikus sorok, szerialitás Testnevelés: mozgáskoordináció, nagymozgások Életvitel és gyakorlati ismeretek: szerialitás, mennyiségek törttrészei pénz beosztása Történelem: évszázadok, királyok neve előtti szám, épületek építési évszáma Informatika: kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai- és képességfejlesztő programok

Római számok	Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja) I, V, X, L, C, D, M	
Viszonyítás	Számok összehasonlítása (azonos és különböző nagyságrendű számok) matematikai eszközökkel, majd elvont szinten	
A relációs jelek ($<$ $>$ $=$)	A relációs jelek ($<$ $>$ $=$), használata A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata	
Számok helye a számsorban	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, száz- és ezres számszomszédok leolvasása	
Számok tulajdonságai	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak használata	
Bontás	Számok bontása összeg- és szorzat alakra matematikai eszközökkel, majd elvont szinten Bontások lejegyzése	
2.1.2. Közöséges törtszámok Törtek a mindennapi életben	Egységtörtek, egységtörtek többszöröseinek előállítása A törtrész kódolása, neve, jele (közöséges törtszám) Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között Közöséges törtek írása, olvasása, értelmezése Közöséges törtek helye a számegyenesen Egységtörtek összehasonlítása matematikai modelleken	
2.1.3. Negatív szám. Negatív számok a mindennapi életben	Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott	

	hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon) Negatív számok írása, olvasása 0 középpontú számegyenes készítése Negatív számok keresése a számegyenesen Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal	
2.2 Műveletek 2.2.1. Szóbeli műveletek Összeadás kivonás 10 000-es számkörben	Fejben számolás Szóbeli összeadás, kivonás kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel – az egyjegyű számok analógiájára Műveletek modellezése	
Maradékos osztás	Maradékos osztás kirakással, lejegyzésük, a maradék jelölése	
Összefüggések a műveletek között	Műveletek közötti összefüggések felfedezése Kerek tízesek, százassal, ezresek szorzása, osztása analógia alapján Összefüggések a szorzó és bennfoglaló táblák között	
2.2.2. Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal Két- és háromjegyű számok szorzása kétjegyű szorzóval Négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval Műveletekben szereplő számok elnevezése Műveleti tulajdonságok	Műveletek megjelenítése, megoldása matematikai eszközökkel Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten Műveletek eredményének becslése Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT eszközökkel	

2.2.3. Összeadás, kivonás közönséges törtekkel 2.2.4. Egyszerű és összetett szöveges feladatok	Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása Matematikai fogalmak használata Számológép használata önellenőrzésre Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása Az egy egésznél kisebb törtek pótlása egy egészre Műveletek cselekvésben való értelmezése, lejegyzése Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük (lejátszással, kirakással, rajzban) Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása Együttes emlékezés adatokra és összefüggésekre A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre Összetett szöveges feladatok értelmezése Történetek megjelenítése matematikai modellekkel Problémák logikai sorrendjének megállapítása, a megoldás logikai menetének megfogalmazása Összefüggések megértése, kódolása (számfeladat, számegyenes, táblázat, rajz, nyitott mondat, halmazábra, grafikon) Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása	

2.3. Számelméleti ismeretek Páros-, páratlan számok Oszthatósági szabályok	A páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése a 10 000-es számkör számaira Gyakorlati tevékenységre épülő szabályalkotás Oszthatósági szabályok felismerése matematikai példák megoldásával (2, 5, 10)	
Fogalmak	Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százaz, ezres, tízezres; összeadás: összeadandók (tagok), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, számláló, nevező, törtvonal, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, többszörös	

Témakör	3. Geometria, mérés	Javasolt óraszám: 35 óra+18 óra
Előzetes tudás	Vonalak (görbe, egyenes) fajtái. Különböző helyzetű egyenesek (függőleges, vízszintes, ferde). Egyenesek egymáshoz viszonyított helyzete (párhuzamos, merőleges, metsző). Pont és vonal helyzete. Síkbeli alakzatok (háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör). Térbeli alakzatok (kocka, téglatest, gömb). Tükrös alakzatok. Alakzatok tükrözése síktükörrel. Szabvány mértékegységek (1000-es számkörnek megfelelő). Négyzet és téglalap kerülete, területe.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között.	

		Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása. Fogalmi gondolkodás fejlesztése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A tér elemei Félegyenes, szakasz, szög	Egyenes és pont helyzetének vizsgálata Félegyenes rajzolása, pont elnevezése Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése Szögek rajzolása Derékszög előállítás hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése Szerkesztő eszközök használata	Rajz és vizuális kultúra: tájékozódás térben, síkban, formaérzékelés, konstruálás, kreativitás, tükrös alakzatok
3.2. Síkbeli alakzatok Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör	Síkídomok előállítása, rajzolása Síkídomok tulajdonságainak vizsgálata: határoló vonalak, oldalak száma, oldalak nagysága, oldalak helyzete, átlók száma és nagysága, szimmetria tengelyek száma alapján	Életvitel és gyakorlati ismeretek: formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv, becslés, mérés, számítás
Szabályos sokszög	Szabályos sokszögek oldalainak, szögeinek vizsgálata, azonosságok megállapítása Síkídomok csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján Összehasonlítás adott szempont szerint Azonosságok, különbségek megfogalmazása	Informatika: tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok
3.3. Térbeli alakzatok Testek Téglatest, kocka	Testek építése egységkockákból szabadon és adott feltétellel Testek építése lapokból Testek alkotórészeinek megfigyelése, elnevezése (lap, él, csúcs) Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása - Határoló lapok (görbe-, síklap) - Határoló lapok száma	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás Természetismeret: mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban Történelem: tájékozódás időben

	• Határoló lapok alakja (háromszög, téglalap, négyzet, körlap) • Határoló lapok nagysága (egybevágó, különböző nagyságú) • Határoló lapok helyzete (merőleges, párhuzamos)	
3.4. Transzformációk Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés	Síkidomok tükrözése egy tükörtengely segítségével négyzethálón Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón • Az egység mérete változik • Az egységek száma változik A síkidomok és tükörképük vizsgálata, összehasonlítása Azonosságok, különbségek megállapítása Az egybevágó és hasonló fogalmak alapozása	
3.5. Szerkesztés Párhuzamos-, merőleges egyenesek	Párhuzamos-, és merőleges egyenesek rajzolása négyzethálón, majd szerkesztésük derékszögű vonalzókkal	
Másolás	Szakaszok és szögek másolása vonalzóval és körzővel Az adott- és a kapott téri elemek összehasonlítása (ugyanakkora)	
Felezés	Szakaszok és szögek felezése körzővel és vonalzóval A szakaszfelező merőleges és a szögfelező fogalmának alapozása	
Szerkesztés	Négyzet és téglalap rajzolása négyzethálón Különböző sugarú körök szerkesztése Szerkesztő eszközök használata Szerkesztési lépések sorrendjének követése	

3. 6. Mérés, mértékegységek Hosszúság-, tömeg-, űrtartalom Szabvány mértékegységek • hosszúság (km, m, dm, cm, mm) • tömeg (t, kg, dkg, g) • űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml)	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján	
Mértékváltás	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszere; tizedrésze, századrésze, ezredrésze)	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása Időtartam érzékelése a mindennapi életből vett példákkal Időtartam számítása Mértékváltások a különböző időmértékek között Tájékozódás a naptárban	
Pénz	Forint (Ft) Pénznemek megismerése, használata Mennyiségek be- és felváltása Mennyiségek kifizetése többféleképpen	
3.7. Kerület, terület	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással	

	Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával	
Fogalmak	Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Javasolt óraszám: 25 óra
Előzetes tudás	Tárgyak tulajdonságainak összehasonlítása, megkülönböztetése, kiemelése. Tárgyak sorba rendezése különféle tulajdonságok szerint. Összefüggések felfedezése, megfogalmazása, jelölése a gyermekek környezetéből vett példákon. A tanult számkörben számok sorba rendezése. Számsorok folytatása adott szabály-, vagy szabály felismerése alapján. Tevékenységre épülő gondolkodási műveletek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása. Megismerési módszerek továbbfejlesztése. Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése. Logikus gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	Összefüggések felismerése, személyek-, tárgyak-, helyzetek-, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel Összefüggések keresése megadott szempont szerint a látszólag különböző dolgok között.	A közismereti tantárgyak: segítik az összefüggések felismerését, megértését Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás
4.2. Sorozatok	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására	Rajz és vizuális kultúra: soralkotás Testnevelés: soralkotás

4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján Ciklikus sorok folytatása Állandó különbségű sorozatok folytatása mindlét irányban Változó különbségű sorozatok folytatása Hányados sorozatok folytatása Adatok gyűjtése, sorozatba-, táblázatba rendezése Sorozatban-, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítségével, lejegyzése Hiányos sorozatba-, táblázatba rendezett adatok kiegészítése Grafikonok olvasása, értelmezése Értéktáblázat kiegészítése szöveggel, matematikai alakban megadott szabály alapján Grafikus megjelenítés	Ének-zene: hangsorok
Fogalmak	Grafikon, értéktáblázat, összefüggések, szabály.	

Témakör	5. Statisztika, valószínűség	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Tartós, összpontosított figyelem. Együttműködési képesség.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismerése. A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása. Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről. Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen	Életvitel és gyakorlati ismeretek: A mindennapi életben segít értelmezni a grafikonokat

5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek	Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése A lejegyzések összesítése táblázatba A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről A” biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről	
Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / hatodik évfolyam végére	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 1000-es számkörben. Jártasság 10 000-es számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása. Testek és síkidomok több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet területének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap- és négyzet rajzolása. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása.

	Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta rendszer adatként leolvasása, lejegyzése. Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta rendszerben. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

Matematika 7-8. évfolyam

A két év célja a tanulók felkészítése az önálló életvitelre, az önálló munkavégzésre, az egyéni képességeikhez igazodó továbbtanulásra, a társadalmi beilleszkedés elősegítésére. Olyan ismeretek, képességek, készségek kialakítása, ami biztosítja az önálló tanulás lehetőségét, és felkészíti az egész életen át tartó tanulásra. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt szerepe van az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és módok használatának, alkalmazásának, a tanuló motiváltsága megteremtésének.

A matematika tantárgy sajátos fejlesztési célja a figyelem terjedelmének, tartósságának fokozatos növelése és szinten tartása, a koncentrációképesség fejlesztése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése.

7-8. osztály

Időkeret: 288 óra/ 2év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 72 óra/2 év (1óra/hét)=288+72=360 óra

Óraszám-évfolyam	7.	8.
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	10 óra	10 óra
2. Számelmélet, algebra	70+12 óra	70 +12 óra
3. Geometria, mérés	35 +12 óra	35 + 12 óra
4. Függvények, az analízis elemei	20 +12 óra	20 +12 óra
5. Statisztika, valószínűség	9 óra	9 óra
Összesen	144 +36 óra= 180 óra	144 +36 óra= 180 óra

7. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 36 óra/év (1óra/hét)=
 $144+36=180$ óra

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	10 óra
2. Számelmélet, algebra	70 óra+12 óra
3. Geometria, mérés	35 óra+12 óra
4. Függvények, az analízis elemei	20 óra+12 óra
5. Statisztika, valószínűség	9 óra
összesen:	144 óra+36 óra=180 óra

8. osztály

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 36 óra/év (1óra/hét)=
 $144+36=180$ óra

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	10 óra
2. Számelmélet, algebra	70 óra+12 óra
3. Geometria, mérés	35 óra+12 óra
4. Függvények, az analízis elemei	20 óra+12 óra
5. Statisztika, valószínűség	9 óra
összesen:	144 óra +36 óra=180 óra

Matematika 7. évfolyam

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 36 óra/év (1óra/hét)=
144+36=180 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntő képesség fejlesztése. Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 Halmazok Alap- rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz Végtelen és üres halmaz	A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban Elemek szétválogatása több feltétel szerint Halmazok kapcsolata: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása	Rajz és vizuális kultúra: alakzatok Magyar nyelv és irodalom: szókincsbővítés, kifejezőképesség, szövegértés, szövegalkotás Természetismeret történelem, földrajz: halmazelméleti-, logikai ismereteket használata Informatika: algoritmus, problémamegoldó gondolkodás
1.2. Matematikai logika Állítások és tagadások igazságtartalma	Halmazok kapcsolatának vizsgálata Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen- és üres halmazokról Állítások alap, rész- és kiegészítő halmazokról Állításuk halmazok metszetéről Hibás állítások javítása Feltétel tagadása: a logikai “nem” Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai “és” Valamelyik feltétel teljesülése: logikai “vagy”	

1.3. Kombinatorika Kombinációk és variációk Lehetőségek száma Rendszerezési sémák	Sorba rendezés Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes lehetőség előállítása Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok)	
Fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz matematikai, logikai fogalmak, variáció.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Javasolt óraszám: 70 óra+12óra
Előzetes tudás	Jártasság 10 000-es számkörben. Biztos műveletfogalom 1000-es számkörben. Összeadás, kivonás 10 000-es számkörben. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása. Törtszám fogalmának ismerete. Negatív szám fogalma.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök biztos, célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Számok 2.1.1. Számok 100 000-es számkörben Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 10 000-es számkörben	Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata Négyjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata Pontos és becslő (közelítő helye) helyük keresése a számegyenesen Számok egyes, tízes, száz, ezres szomszédjainak megállapítása	Földrajz: népesség száma, területek nagysága Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás Ének-zene: ritmizálás, ütemezés, finommotoros

Az 100 000-es számkör A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága A helyi érték táblázat szerkezete Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata Számfogalom, mint a mérés eredménye, mérőszám. Viszonyítás Számok helye a számsorban Számok tulajdonságai	Számok kerekítése Tájékozódási képesség fejlesztése Számok bontása összeg és szorzat alakban Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése Helyi érték táblázat bővítése 100 000-ig A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze) Összefüggésekre való emlékezés Teljes ötjegyű számok írása, olvasása, értelmezése Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom) Különböző mennyiségek kifizetése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintokkal Becslés, mérés, ellenőrzés Számok képzése egy vagy több feltétellel A relációs jelek ($<$ $>$ $=$), használata A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának elmélyítése Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, száz-, ezres-, tízezres számszomszédok leolvasása Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása	mozgáskoordináció, auditív figyelem Rajz és vizuális kultúra: ritmikus sorok, szerialitás Testnevelés: nagymozgások, mozgáskoordináció Életvitel és gyakorlati ismeretek: szerialitás, a mindennapi életre való felkészítés, vásárlás (pl. fél-negyed kiló), pénz beosztása Informatika: kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai- és képességfejlesztő programok Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás, kifejezőképesség, mondatértés, mondataalkotás

Bontás 2.1.2. Törtszámok 2.1.3. Negatív szám	Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk Számok bontása összeg- és szorzat alakra Bontások lejegyzése Törtrészek előállítása, ábrázolása, jelölése törtszámmal Törtszám értelmezése Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között Helyük a számegyenesen Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása 10, 100, 1000 nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban Helyi érték táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé Tájékozódás a helyi érték táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezred részek között Tizedes törtek modellezése Tapasztaltok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről Tizedes törtek írása helyi érték táblába, olvasásuk Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük Negatív szám fogalmának elmélyítése Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon) Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákban Negatív számok írása, olvasása	

2.2.3. Műveletek közönséges törtekkel	Számológép használata önellenőrzésre Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása Közönséges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel Közös többszörös keresése Közönséges törtek szorzása egész számmal és közönséges tört számmal Közönséges törtek osztása egész számmal és közönséges törttel, a reciprok érték fogalmának értelmezése Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése	
Műveletek tizedes törtekkel	Tizedes törtek összeadása, kivonása Helyi értékes írásmód alkalmazása Tizedes törtek szorzása, osztása egész számmal Tizedes törtek szorzása tizedes törttel Tizedes tört szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása Számlálás, számolás Analízis, szintézis Összefüggések megértése, megfogalmazása Mennyiségi következtetések Tájékozódás a helyi érték táblázatban Pontos matematikai nyelv használata	
2.2.4. Egyszerű és összetett szöveges feladatok Fordított szövegezésű feladatok	Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel Várható eredmény becslése kerekített értékben	

2.3. Számelméleti ismeretek Páros-, páratlan számok Oszthatósági szabályok	A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése, összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal A válasz megfogalmazása Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése Szövegértés, szövegalkotás Összefüggések megállapítása Mennyiségi következtetések Becslés, számítás, ellenőrzés Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése A tanult ismeretek felidézése, kiterjesztése a 100 000-es számkörre Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10)	
Fogalmak	Számok neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százaz, ezres, tízezres, százezres; tizedes törtek törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.	

Témakör	3. Geometria, mérés	Javasolt óraszám: 35 óra+12 óra
Előzetes tudás	Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságaik alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet területének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztés, téglalap, négyzet rajzolása.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

3.1. A tér elemei Szög, szögfajták	Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel A szög részeinek megnevezése A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, °) Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög	Rajz és vizuális kultúra: térsejtellet, térlátás; sík- és térgeometria ismerete, kreativitás
3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok	Síkidomok előállítása, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján	Életvitel gyakorlati ismeretek: formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv, ki- és megmérés, szerkesztések, szerkesztőeszközök használata
Háromszög	Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek) Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú- és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek Évfolyamozásuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek	Informatika: tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok
Kör	Különböző sugarú körök rajzolása A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján	Természetismeret: mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban
Speciális négyszögek	Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetria tengelyek száma szerint: • két párhuzamos oldala van (trapéz) • két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma) • minden szöge derékszög (téglalap)	

3.5. Szerkesztés Szögek Négyzet, téglalap Háromszög	Szögek szerkesztése: 360°, 180°, 90°, 45°, 60° és 30°-os szögek Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján Háromszög szerkesztése: • három oldalból • két oldalból és a közbezárt szögből • egy oldalból és a rajta fekvő két szögből	
3. 6. Mérés, mértékegységek Területmérés Mértékváltás	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján Terület mérése választott és szabvány mértékegységekkel Szabvány mértékegységek értelmezése neve, jele: km^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2 Hosszúság-, terület mértékegységek közötti összefüggések megállapítása tapasztalatok alapján Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze)	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása	

Pénz 3.7. Kerület, terület Sokszögek kerülete Négyzet és téglalap területe 3.8. Térfogat, felszín A téglatest és kocka felszíne	Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal Időtartam számítása Mértékváltások a különböző időmértékek között Tájékozódás a naptárban Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás Háztartási költségvetés tervezése Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával Négyzet és téglalap területének kiszámítása Testekhez testhálók rendelése Testek felszínének számítása: a határoló lapok és a testhálók közötti összefüggés megfigyelése Testek felszínének számítása a határoló lapok területének összeadásával, szorzással	
Fogalmak	Szögfajta, háromszög fajtái, kör, négyszög, mértékegység, test, felszín.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Javasolt óraszám: 20 óra+ 12 óra
Előzetes tudás	Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése egyszerűbb esetekben. Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban adott és felismert szabály alapján.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között A felismert összefüggések megfogalmazása viszonzyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel	A közismereti tantárgyakban segíti az összefüggések felismerését, megértését Ének-zene: hangsorok
4.2. Sorozatok	Számok rendezése Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése Hányados sorozatok folytatása	Rajz és vizuális kultúra: soralkotás Testnevelés: soralkotás
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Összetartozó adatként felismerése Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után Tapasztalati függvények készítése leszámított, mért adatok alapján Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása	
Derékszögű koordináta-rendszer	Pontok meghatározása síkban Adatként ábrázolása derékszögű koordináta rendszerben A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal	
Fogalmak	Függvény, koordináta rendszer, tengely, középpont.	

Témakör	5. Statisztika, valószínűség	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat az adatok gyűjtésében és lejegyzési módjaiban. Biztos és lehetetlen események megkülönböztetése.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Statisztika Statisztikai adatok, kísérletek	Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból	Életvitel és gyakorlati ismeretek: a mindennapi életben segít értelmezni a grafikonokat Természetismeret: események bekövetkezésének megítélése
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek Gyakoriság	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók (például Babilon-golyók), játék rulett) Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba Az események gyakoriságának megfigyelése Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről Valószínűségi fogalmak használata „Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak használata „Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése Következtetés a relatív gyakoriságra	
Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.	

A fejlesztés várt eredményei a hetedik évfolyam végére	Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról. Állítások igazságának eldöntése. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 10000-es számkörben. Jártasság 100 000-es számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. Szorzó-és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Műveletek közösleges törtekkel és tizedes törtekkel. Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel).
	Testek, síkidomok egy szempont szerinti csoportosítása. Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése. szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése segítséggel. Mértékváltások következtetéssel. Négyzet és téglalap területének számítása. Kocka és téglalap felszínének számítása. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben.

Matematika 8. évfolyam

Időkeret: 144 óra/év (4 óra/hét) továbbá a szabad órakeretből 36 óra/év (1óra/hét)=
144+36=180 óra

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítás alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntő képesség fejlesztése. Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.2 Halmazok Alap- rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz	A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban Elemek szétválogatása több feltétel szerint Halmazok kapcsolata: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak	Rajz és vizuális kultúra: alakzatok Magyar nyelv és irodalom: szókincs bővítés, kifejezőképesség, szövegértés, szövegalkotás
Végtelen és üres halmaz	Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása	Természetismeret történelem, földrajz: halmazelméleti-, logikai ismereteket használata
1.2. Matematikai logika Állítások és tagadások igazságtartalma	Halmazok kapcsolatának vizsgálata Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen- és üres halmazokról Állítások alap, rész- és kiegészítő halmazokról Állításuk halmazok metszetéről Hibás állítások javítása Feltétel tagadása: a logikai “nem” Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai “és” Valamelyik feltétel teljesülése: logikai “vagy”	Informatika: algoritmus, problémamegoldó gondolkodás
1.3. Kombinatorika Kombinációk és variációk Lehetőségek száma	Sorba rendezés Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre	

Rendszerezési sémák	több lehetőség, összes lehetőség előállítása Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok)	
Fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz matematikai, logikai fogalmak, variáció.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Javasolt óraszám: 70 óra +12 óra
Előzetes tudás	Jártasság 100 000-es számkörben. Biztos műveletfogalom 1000-es számkörben. Összeadás, kivonás 10 000-es számkörben. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása. Törtszám fogalmának ismerete. Negatív szám fogalma.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Matematikai eszközök biztos, célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Számok 2.1.1. Számok 1 000 000-ós számkörben Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100 000-es számkörben	Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata Ötjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata Pontos és becsült (közelítő helye) helyük keresése a számegyenesen Számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédjainak megállapítása Számok kerekítése Tájékozódási képesség fejlesztése Számok bontása összeg és szorzat alakban	Földrajz: népesség száma, területek nagysága Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás Ének-zene: ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem Rajz és vizuális kultúra: ritmikus sorok, szerialitás

Az 1 000 000-ós számkör A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága A helyi érték táblázat szerkezete Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata	Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése Helyi érték táblázat bővítése 1 000 000-ig A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze) Összefüggésekre való emlékezés Teljes öt- és hatjegyű számok írása, olvasása, értelmezése Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel	Testnevelés: nagymozgások, mozgáskoordináció Informatika: kódolás, dekódolás, algoritmusok Életvitel és gyakorlati ismeretek: a mindennapi életre való felkészítés, vásárlás (pl. fél-negyed kiló) Pénz beosztása
Számfogalom, mint a mérés eredménye, mérőszám	Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom) Különböző mennyiségek kifizetése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintosokkal Becslés, mérés, ellenőrzés Számok képzése egy vagy több feltétellel	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás kifejezőképesség, mondatértés, mondataalkotás
Viszonyítás	A relációs jelek ($<$ $>$ $=$), használata A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának elmélyítése	
Számok helye a számsorban	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, százaz-, ezres-, tízezres, százezres számszomszédok leolvasása	
Számok tulajdonságai	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk	
Bontás	Számok bontása összeg- és szorzat alakra Bontások lejegyzése	

2.1.2. Törtszámok	Tötrészek előállítás, ábrázolása, jelölése törtszámmal Törtszám értelmezése Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtreszek között, a törtreszek száma és nagysága között Helyük a számegyenesen Közönséges törték összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törték összehasonlítása 10, 100, 1000 nevezőjű törték írása tizedes tört alakban Helyi érték táblázat kiterjesztése a tizedes törték felé Tájékozódás a helyi érték táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezred részek között Tizedes törték modellezése Tapasztaltok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről Tizedes törték írása helyi érték táblába, olvasásuk Tizedes törték szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük	
2.1.3. Negatív szám	Negatív szám fogalmának elmélyítése Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal Ellentétes mennyiségek (adósság-vagyon)	

2.2 Műveletek 2.2.1. Szóbeli műveletek Szóbeli műveletek 10 000-es és 100 000-es számkörben 2.2.2. Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás 1 000 000-ós számkörben Négyjegyű számok szorzása két- és háromjegyű szorzóval Öt- és hatjegyű számok osztása egyjegyű osztóval (kétjegyű osztóval)	Negatív számok helye a számegyenesen Fejben számolás gyakorlása Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval Számolási készség fejlesztése Analógiás gondolkodás fejlesztése Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel Mennyiségi változások megfigyelése (tízszerezése, százszorozása, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze), a kapott eredmény helye a helyi érték táblázatban Összefüggések megértése, megfogalmazása Pontos matematikai nyelv használata Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok betartásával Műveletek eredményének becslése Becsülés, számolás, ellenőrzés Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT eszközökkel Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása Számológép használata önellenőrzésre	

2.2.3. Műveletek közönséges törttekkel	Közös többszörös keresése Különböző nevezőjű közönséges törttek összeadása, kivonása Közönséges törttek szorzása egész számmal és közönséges tört számmal Közönséges törttek osztása egész számmal és közönséges törttel, a reciprok érték fogalmának értelmezése Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése	
Műveletek tizedes törttekkel	Tizedes törttek összeadása, kivonása Helyi értékes írásmód alkalmazása Tizedes törttek szorzása, osztása egész számmal Tizedes törttek szorzása tizedes törttel Tizedes tört szorzása, osztása tízzel, százszal, ezerrel Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása Számlálás, számolás Analízis, szintézis Összefüggések megértése, megfogalmazása Mennyiségi következtetések Tájékozódás a helyi érték táblázatban Pontos matematikai nyelv használata	
2.2.4. Egyszerű és összetett szöveges feladatok Fordított szövegezésű feladatok	Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel Várható eredmény becslése kerekített értékben A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése,	

2.3. Számelméleti ismeretek Páros-, páratlan számok Oszthatósági szabályok	összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal A válasz megfogalmazása Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése Szövegértés, szövegalkotás Összefüggések megállapítása Mennyiségi következtetések Becslés, számítás, ellenőrzés Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése A tanult ismeretek felidézése, kiterjesztése a 1 000 000-ós számkörre Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10)	
Fogalmak	Számok neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százaz, ezres, tízezres, százazres, milliós; tizedes törtek törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.	

Témakör	3. Geometria, mérés	Javasolt óraszám: 35 óra+ 12 óra
Előzetes tudás	Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságaik alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet területének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztés, téglalap, négyzet rajzolása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A tér elemei Szög, szögfajták	Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel A szög részeinek megnevezése A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, °) Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög	Rajz és vizuális kultúra: térszemlélet, térlátás; sík- és térgeometriai ismerete, kreativitás Életvitel gyakorlati ismeretek: formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv
3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok	Síkidomok előállítása, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján	Informatika: tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok
Háromszög	Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek) Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú- és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek Évfolyamozásuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek	Életvitel és gyakorlati ismeretek: ki- és megmérés, szerkesztések, szerkesztőeszközök használata, háztartási ismeretek
Kör	Különböző sugarú körök rajzolása A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetria tengelyek száma szerint: - két párhuzamos oldala van (trapéz) - két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma) - minden szöge derékszög (téglalap)	Természetismeret: mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban

Speciális négyszögek	• minden oldala egyenlő (rombusz) • minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet) • egyik átlója mentén szimmetrikus (deltoid) Testek építése lapokból Testek kiterítése, testhálók készítése Testek és testhálók egymáshoz rendelése Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja-, helyzete szerint	
3.3. Térbeli alakzatok Testek Kocka, téglatest	A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk: • lapok, élek, csúcsok száma • kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete • határoló lapok alakja, mérete • határoló lapok helyzete	
Henger, kúp	Henger és kúp előállítása gyurmából, építésük testhálóból Tulajdonságok megfigyelése, határoló lapok számának, alakjának megállapítása	
3.4. Transzformációk Tükrözés	Síkidomok tükrözése egy tükrötengellyel, szerkesztéssel Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok	
Nagyítás, kicsinyítés	Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára...; csökkentése felére, harmadára...	

	Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok	
3.5. Szerkesztés		
Szögek	Szögek szerkesztése: 360° , 180° , 90° , 45° , 60° és 30° -os szögek	
Négyzet, téglalap	Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján	
Háromszög	Háromszög szerkesztése: • három oldalból • két oldalból és a közbezárt szögből • egy oldalból és a rajta fekvő két szögből	
3. 6. Mérés, mértékegységek		
	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján	
Területmérés	Terület mérése választott és szabvány mértékegységekkel Szabvány mértékegységek értelmezése neve, jele: km^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2	
Térfogatmérés	Térfogat mérése választott és szabvány mértékegységekkel Szabvány mértékegységek értelmezése neve, jele: m^3, dm^3, cm^3 Hosszúság-, terület- és térfogat mértékegységek közötti összefüggések megállapítása tapasztalatok alapján	

Mértékváltás	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze)	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal Időtartam számítása Mértékváltások a különböző időmértékek között Tájékozódás a naptárban	
Pénz	Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás Háztartási költségvetés tervezése	
3.7. Kerület, terület Sokszögek kerülete	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással	
Négyzet és téglalap területe	Négyzet és téglalap területének kiszámítása	
3.8. Térfogat, felszín A téglatest és kocka felszíne	Testekhez testhálók rendelése Testek felszínének számítása: a határoló lapok és a testhálók közötti összefüggés megfigyelése Testek felszínének számítása a határoló lapok területének összeadásával, szorzással	
A téglatest és kocka térfogata	A téglatest és a kocka térfogatának mérése választott és szabvány mértékegységekkel A téglatest és a kocka térfogatának számítása gyakorlati tevékenységgel, adott és mért adatok alapján	
Fogalmak	Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test, felszín, térfogat.	

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Javasolt óraszám: 20 óra+12 óra
Előzetes tudás	Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése egyszerűbb esetekben. Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban adott és felismert szabály alapján.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával .	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1.Összefüggések	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között A felismert összefüggések megfogalmazása viszonzszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel	A közismereti tantárgyakban segíti az összefüggések felismerését, megértését
4.2. Sorozatok	Számok rendezése Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése Hányados sorozatok folytatása	Ének-zene: hangsorok Rajz és vizuális kultúra: soralkotás
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Összetartozó adatként felismerése Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után Tapasztalati függvények készítése leszámított, mért adatok alapján Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása	Testnevelés: soralkotás
Derékszögű koordináta-rendszer	Pontok meghatározása síkban Adatként ábrázolása derékszögű koordináta rendszerben A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása,	

	közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal	
Fogalmak	Függvény, koordináta rendszer, tengely, középpont.	

Témakör	5. Statisztika, valószínűség	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat az adatok gyűjtésében és lejegyzési módjaiban. Biztos és lehetetlen események megkülönböztetése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Statisztika Statisztikai adatok, kísérletek	Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból	Életvitel és gyakorlati ismeretek: a mindennapi életben segít értelmezni a grafikonokat
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek Gyakoriság	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók (például Babilon-golyók), játék rulett) Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba Az események gyakoriságának megfigyelése Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása	Természetismeret: események bekövetkezésének megítélése

	A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről Valószínűségi fogalmak használata „Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak használata „Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése Következtetés a relatív gyakoriságra	
Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / nyolcadik évfolyam végére	Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe. Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról. Állítások igazságának eldöntése. A logikai kifejezések pontos használata. Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 10000-es és 100 000-es számkörben. Jártasság 1 000 000-ós számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. Szorzó-és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel. Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel). Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása. Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése. szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése. Henger és kúp tulajdonságainak ismerete. Mértékváltások következtetéssel. Négyzet és téglalap területének számítása. Kocka és téglalaptest felszínének számítása, térfogatának mérése. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta rendszer adatként leolvasása, lejegyzése. Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta rendszerben. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

Angol nyelv 7-8. évfolyam

Heti/éves óraszám : 7. évfolyam 2 óra/ 72 óra
8. évfolyam 2 óra/ 72 óra

ANGOL

Az idegen nyelv korai tanulása társadalmi igény. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóktól nagy erőfeszítést követel, ezért az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók szükségletei és fejlettségük határozza meg. Az idegen nyelv tanítása enyhén értelmi fogyatékos tanulók részére tanórai keretben, az általános iskola 7. évfolyamától javasolt, de az idegennyelv-tudás iránti társadalmi igények növekedése miatt – a szülők igénye szerint – szakkör vagy egyéb nem kötelező jellegű foglalkozás keretében korábban is megkezdhető az iskola döntése alapján, de szigorúan a tanulók szükségleteihez és képességeihez igazodva.

Az általános iskola felső tagozatán a cél az, hogy az idegen nyelv tanítása járuljon hozzá a más tantárgyaknál megszerzett alapkészségek megerősödéséhez a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a rendszeres ismétlés és gyakorlás megteremtésével. Az új ismeretek elsajátíttatása konkrét tapasztalásra, cselekvésre alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérüléseit, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve történik. A tananyagot a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességekhez kell igazítani.

A tanulókat bevezetve egy idegen nyelv tanulásába, fel kell kelteni az érdeklődésüket, fenntartani a motivációjukat a nyelvtanulás iránt; meg kell alapozni a nyelvtanulásukat, ily módon is elősegíteni társadalmi beilleszkedésüket, növelni esélyeiket.

A tantárgyak közötti integráció elérésében nagy szerepe van az idegen nyelv tanításának és tanulásának. Az idegen nyelv tanulása nemcsak további lehetőséget nyújt a tanulónak a más tantárgyakban korábban megszerzett tudás felelevenítésére, gyakorlására, új kapcsolódási pontok kialakítására, hanem újabb nyelvi, kulturális, interkulturális, földrajzi és történelmi ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, melyeket más tantárgyak tanulása során is felhasználhatnak.

Az idegen nyelv tanulása teret biztosít a csoportos és kooperatív tanulási formák alkalmazásának, egyénre szabott módszerek és az önművelés igénye kialakításának, valamint változatos nevelési lehetőségek kihasználásának, továbbá elősegíti a tanulók önismeretének és önbizalmának fejlesztését az egyéni adottságok és képességek megismerésén keresztül.

A differenciálás a tanítás minden részében megjelenik, s ezáltal tekintettel vagyunk az egyéni sajátosságokra, képességekre. Az értékelés során elsősorban a tanuló egyéni fejlődését, motivációját, a nyelvtanulásra irányuló akaratát kell értékelnünk, s az értékeléssel a további nyelvtanulásukat kell segítenünk.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a nyelvtani anyag többségének elsajátítása implicit módon történik, azaz nem magát a nyelvtani szabályt tanítjuk, hanem a nyelvtani szerkezetet használtatjuk szövegkörnyezetben. Az idegen nyelvi kommunikáció során – a nagyszámú ismétlés révén – a tanuló automatikusan elsajátítja, majd alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat. A nyelvi kompetencia kialakítása érdekében változatos interakciókban folyamatosan fejlesztjük a tanulók hallási észlelését, hallás utáni szövegértését, célzott és tartós figyelmét, elsősorban verbális emlékezetét és beszédképességét. A sikeres kommunikáció érdekében hosszabb időkeretre, folyamatos ismétlésre, gyakorlásra, játékos keretek között történő, cselekvéshez kötött megvalósításra, egyéni megerősítésre, helyzetgyakorlatokra van szükség.

Az idegen nyelv olvasásának és írásának tanítása enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében csak egyéni fejlettséghez igazodva, a tanulóknál erősödő igény alapján javasolt. Az olvasott szöveg értése és az íráskészség fejlesztése csupán másodlagosan, illetve harmadlagosan támogatja a hallás utáni értést és a beszédüket.

Idegen nyelvi szempontból a 7–8. évfolyam a bevezető, alapozó szakasz, melynek során a tanuló megismerkedik egy idegen nyelv tanulásával, felismeri, hogy anyanyelvén kívül más nyelven is kifejezheti magát; megpróbálja felfedezni és megérteni a nyelvet vezérlő különböző, alapszintű szabályokat, melyeknek segítségével a későbbiekben egyre tudatosabbá teheti nyelvtanulását. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát, mely egyben erősíti magyarságtudatát, hazafias érzéseit, közösséghez tartozását. Az idegen nyelv tanulása során fejlődik erkölcsi érzéke, javul kötelességtudata, együttérzése, empátiája, segítőkészsége, tisztelete mások iránt. Megtapasztalja és megpróbálja megérteni, hogy cselekedeteiért, mondataiért felelősséggel tartozik. A helyzetgyakorlatok során igyekszik betartani a szabályokat, és tiszteli társait.

A szakasz alapvető feladata, hogy a tanulók más műveltségi területeken megszerzett ismereteire támaszkodva, olyan alapvető nyelvi fordulatokkal ismertesse meg a tanulókat, melyeket a mindennapi élethelyzetükben felismerhetnek és alkalmazhatnak, s amelyek megalapozzák motivációjukat a későbbi (szakiskolai) nyelvtanulásra.

Az idegen nyelv tanulása során fokozatosan fejlődik önismeretük, kifejező és kapcsolatteremtő készségük (vélemény, akarat, érzelm), a személyes tapasztalatok tudatosításán keresztül pedig bővülnek ismereteik, formálódik szemléletmódjuk, a világról alkotott képük.

Az étkezés, ételek, sport témakörök lehetőséget adnak az egészséges életmód tudatosítására, a preventív szemlélet kialakítására, a betegségek megelőzésére.

Már a nyelvtanítás bevezetésekor tudatosítani kell a tanulóknál az idegen nyelv tanulásának jelentőségét a későbbi életükre, pályaválasztásukra, munkavállalási esélyeikre nézve.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-oktatása során nem beszélhetünk a(z) (európai) nyelvi szintek meghatározásáról, mivel az idegen nyelv tanulását az egyéni képességek nagymértékben befolyásolják. Ennek ellenére igyekeznünk kell a lehető legtöbbet elsajátíttatni a tanulókkal, az egyéni lehetőségek függvényében.

Alapvető cél, hogy a tanuló próbálja meg megérteni és használni a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a legелеmibb alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése, továbbá a tanuló hallás utáni figyelmének, fonetikai kifejezésének, szándékos figyelmének, verbális emlékezetének, idegen nyelvi gondolkodásának fejlesztése. A cselekvéshez kötött beszédfejlesztés növelheti az idegen nyelvi megnyilvánulások számát, de a magyar nyelvet sem zárhatjuk ki a tanítási órákból.

Fontos – egyéni igényeikhez és képességeikhez mérten – megismertetnünk velük olyan stratégiákat, melyek segíthetik őket a későbbiekben nyelvtudásuk megőrzésében, további fejlesztésében.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek a tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A

nyelvtanulás alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A lenti kerettantervi táblázatokban szereplő fejlesztési egységek a Közös európai referenciakeretben szereplő készségekre épülnek, ezek kerültek adaptálásra az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nyelvtanulási igényeire. A jelen kerettanterv nem nyelv-specifikus. Jelenlegi formájában kizárólag angol nyelvi példákat tartalmaz, az egyéb nyelvekre történő felhasználást is ezek segítik.

Javasolt órakeret

7-8. osztály

Időkeret: 144 óra/ 2 év

Óraszám-évfolyam	7.	8.
1. Beszédszándékok, beszédértési készség	11	11
2. Beszédkészség	21	21
3. Fogalomkörök	15	15
4. Témakörök, szókincs	25	25
Összesen	72	72

7.osztály

Időkeret: : 72 óra/év (2 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Beszédszándékok, beszédértési készség	11
2. Beszédkészség	21
3. Fogalomkörök	15
4. Témakörök, szókincs	25
Összesen	72

8.osztály**Időkeret:** : 72 óra/év (2 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Beszédszándékok, beszédértési készség	11
2. Beszédkészség	21
3. Fogalomkörök	15
4. Témakörök, szókincs	25
Összesen	72

Angol 7-8. évfolyam**Angol 7. évfolyam**

Témakör	1. Beszédszándékok, beszédértési készség	Javasolt óraszám: 11 óra
Előzetes tudás	A tanuló saját és családja személyes adatainak ismerete. Számfogalom 20-as számkörben. Állatok, néhány növény ismerete, testrészek nevei, testséma, irányok, helyviszonyok ismerete. Alapfokú térképhasználat. Élelmiszerek, ételek neveinek ismerete. A kommunikáció alapvető feltételeinek, alapvető szófaji csoportosítások ismerete. Törekvés ritmustartásra.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánpótlással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével. A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

BESZÉDSZÁNDÉKOK: – Köszönési formák: Hi! Hello. – Napszakok szerinti köszönési formák: Good morning, good day, good afternoon, good evening, good night. – Elköszönés: Bye. Goodbye. See you tomorrow. – Bemutakozás: What's your name? My name is Tom. How old are you? I am 13. – Titulusok: Mr, Mrs, Miss. – Köszönet és sajnálat kifejezése: Thank you. Sorry. – Udvariassági formák: Here you are. Please. Nice to see you. Nice to meet you. – Érdeklődés a másik személy hogyléte felől: How are you? I'm fine, thank you. And you? – Egyszerű kérdések (információkérés). – Egyszerű feleletek (információadás). – Modális jelentés kifejezése: képesség kifejezése: I can jump up high. – Vélemény kérése: Do you like? – Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása: What's this? This is a.../ It's a... – Dicséret: That's great! Well done. – Jókívánságok: Merry Christmas! Happy Birthday! Happy Easter! Happy Halloween! – A telefonálás konvenciói.	BESZÉDÉRTÉS – A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. – Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. – Nyitott párbeszéd (kérdés-felelet). – Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. – Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. – Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. – Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. – Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. – Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). – A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. – Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról. – A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hanglejtés követése, eltérő intonációk megfigyelése.) – Szavak differenciálása. Nyelvi egységek megértése.	<i>Ének-zene:</i> (ritmus tartása, ritmusváltás, hangképzés, intonálás). <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, a kommunikáció alapjai, hangképzés. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció fejlesztése, a mozgás kifejező ereje, testséma, légzés. <i>Természetismeret:</i> környezetünk tárgyainak, élőlények neveinek ismerete, velük kapcsolatos ismeretek. <i>Hon-és népismeret:</i> ünnepek, népszokások. <i>Földrajz:</i> szigetország, térképhasználat. <i>Vizuális kultúra:</i> finom mozgások fejlesztése, válaszadás rajzzal.
Fogalmak	Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet.	

Témakör	2. Beszédkészség	Javasolt óraszám: 21 óra
Előzetes tudás	A beszéd megértése. A környezetében körülötte levő tárgyak, élőlények megnevezése, cselekvések megnevezése, egyszerű utasítások, kérdések megértése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Kérdésalkotások. – Releváns válasz adása a tanult kérdésekre. – Dalok, mondókák. – Környezete tárgyainak megnevezése. – Néhány beszédfordulat témakörönként. – Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei.	– Próbálkozás az angol nyelv hangjainak helyes kiejtésével. – Megfelelő hangerővel, hangleytéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. – Probléma jelzése, segítségkérés. – Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére. – Nonverbális eszközök alkalmazása válaszádkor. – Érzelmek, vélemény kifejezése. – Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióna. – Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. – Ritmustartás, ritmusváltás. A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszédek, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.	<i>Testnevelés és sport:</i> légzéstechnika. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hangképzés, szóhatárok, a mondat. <i>Ének-zene:</i> ritmus, intonálás. <i>Természetismeret:</i> tárgyak, élőlények nevei. <i>Vizuális kultúra:</i> válaszádk rajzzal.
Fogalmak	Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.	

Témakör	3. Fogalomkörök	Javasolt óraszám: 15 óra
Előzetes tudás	Megfelelő anyanyelvi ismeretek.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség előjárószóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Létezés kifejezése (be, is, are). – Cselekvések kifejezése (igék). – Felszólító mód (igék). – Birtoklás kifejezése (have got). – Birtokviszony kifejezése (My mother's name is...). – Birtokos névmások (My pen). – Modalitás kifejezése: képesség (I can...). – Időbeliség: Present Simple, Present Continuous, időhatározók (now, sometimes, never, usually, always, today), évszakok, hónapok, napok, időpontok, előjárószavak (at, in, on). – Térbeliség: előjárószavak (in, on, at). – Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-20-ig, sorszámnevek 1-12-ig, főnevek többes száma, a/an, some/any határozatlan névelők. – Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció,	– Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. – Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szóképekkel, csoportosítás, rendezés, párosítás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szófajok, igemódok, mondatfajták, ragok, jelek. <i>Matematika:</i> tö- és sorszámnevek, alapvető matematikai műveletek. <i>Ének-zene:</i> intonálás, hangsúlyozás, ritmustartás.

összevont alakok, többes szám kiejtése.		
Fogalmak	Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, előljárószó, tő- és sorszámnev, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.	

Témakör	4. Témakörök, szókincs	Javasolt óraszám: 25 óra
Előzetes tudás	Elsősorban a természetismeret, matematika, társadalomismeret órákon megszerzett ismeretek alkalmazása. A tanuló saját és közvetlen családja személyes adatai.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célszággal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem: bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, ételem, barátom. Az ÉN családom: családtagok nevei. TÁRSADALMI KÖRNYEZETÜNK: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem. Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán. A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek. TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok. Állatok, növények.	– Lexikai elemek elsajátítása. – Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. – Angolul beszélő országok felsorolása. – Nagy Britannia országai, fővárosa, néhány városa megnevezése. – Magyar és brit iskolák összehasonlítása. – Brit ünnepek és szokások megismerése. – Reális önkép kialakítása. – Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. Elemi szintű tájékozódás térképen.	<i>Természetismeret:</i> növények, állatok, hazám, célszág, földrajzi ismeretek, térképhasználat. <i>Matematika:</i> mennyiségi és minőségi viszonyok, időbeliség, sorrendiség. <i>Informatika:</i> internet használata, információkeresés.

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD: Testrészek. Az orvosnál. Napirend. Öltözködés, ruházat. Sport. VÁSÁRLÁS: Élelmiszerek, ételek nevei. Főétkezések. Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve. Vásárlás. ORSZÁGISMERET: Ünnepek: Halloween, Christmas, Easter <i>Irodalmi művek feldolgozása videofilmmel, megbeszéléssel.</i> Ajánlott művek: Mark Twain: Koldus és királyfi, Charles Dickens: Christmas Carol; Robin Hood.		
Fogalmak	Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont, napirend, ruházat, sport, élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 7. évfolyam végére	A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mérten segítséggel merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait. Próbálja meg a beszédszándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni. Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tömondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre. Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókat idegen nyelven. Próbáljon meg saját magáról 12-15 mondatban összefüggően beszélni.

	(Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)

Angol 8. évfolyam

Témakör	1. Beszédszándékok, beszédértési készség	Javasolt óraszám: 11 óra
Előzetes tudás	A tanuló saját és családja személyes adatainak ismerete. Számfogalom 20-as számkörben. Állatok, néhány növény ismerete, testrészek nevei, testséma, irányok, helyviszonyok ismerete. Alapfokú térképhasználat. Élelmiszerek, ételek neveinek ismerete. A kommunikáció alapvető feltételeinek, alapvető szófaji csoportosítások ismerete. Törekvés ritmustartásra.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével. A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BESZÉDSZÁNDÉKOK: - Köszönési formák: Hi! Hello. - Napszakok szerinti köszönési formák: Good morning, good day, good afternoon, good evening, good night. - Elköszönés: Bye. Goodbye. See you tomorrow. - Bemutakozás: What's your name? My name is Tom. How old are you? I am 13. - Titulusok: Mr, Mrs, Miss. - Köszönet és sajnálat kifejezése: Thank you. Sorry.	BESZÉDÉRTÉS - A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. - Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. - Nyitott párbeszéd (kérdés-felelet). - Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. - Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. - Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok.	<i>Ének-zene:</i> (ritmus tartása, ritmusváltás, hangképzés, intonálás). <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, a kommunikáció alapjai, hangképzés. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció fejlesztése, a

– Udvariassági formák: Here you are. Please. Nice to see you. Nice to meet you. – Érdeklődés a másik személy hogyléte felől: How are you? I'm fine, thank you. And you? – Egyszerű kérdések (információkérés). – Egyszerű feleletek (információadás). – Modális jelentés kifejezése: képesség kifejezése: I can jump up high. – Vélemény kérése: Do you like? – Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása: What's this? This is a.../ It's a... – Dicséret: That's great! Well done. – Jókívánságok: Merry Christmas! Happy Birthday! Happy Easter! Happy Halloween! – A telefonálás konvenciói.	– Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. – Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. – Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). – A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. – Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról. – A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hanglejtés követése, eltérő intonációk megfigyelése.) – Szavak differenciálása. Nyelvi egységek megértése.	mozgás kifejező ereje, testséma, légzés. <i>Természetismeret:</i> környezetünk tárgyainak, élőlények neveinek ismerete, velük kapcsolatos ismeretek. <i>Hon-és népismeret:</i> ünnepek, népszokások. <i>Földrajz:</i> szigetország, térképhasználat. <i>Vizuális kultúra:</i> finom mozgások fejlesztése, válaszadás rajzzal.
Fogalmak	Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet.	

Témakör	2. Beszédkészség	Javasolt óraszám: 21 óra
Előzetes tudás	A beszéd megértése. A környezetében körülötte levő tárgyak, élőlények megnevezése, cselekvések megnevezése, egyszerű utasítások, kérdések megértése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Kérdésalkotások. – Releváns válasz adása a tanult kérdésekre. – Dalok, mondókák. – Környezete tárgyainak megnevezése. – Néhány beszédfordulat témakörönként. – Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei.	– Próbálkozás az angol nyelv hangjainak helyes kiejtésével. – Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. – Probléma jelzése, segítségkérés. – Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére. – Nonverbális eszközök alkalmazása válaszadáskor. – Érzelmek, vélemény kifejezése. – Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióra. – Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. – Ritmustartás, ritmusváltás. A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszédek, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.	<i>Testnevelés és sport:</i> légzéstechnika. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hangképzés, szóhatárok, a mondat. <i>Ének-zene:</i> ritmus, intonálás. <i>Természetismeret:</i> tárgyak, élőlények nevei. <i>Vizuális kultúra:</i> válaszadás rajzzal.
Fogalmak	Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.	

Témakör	3. Fogalomkörök	Javasolt óraszám: 15 óra
Előzetes tudás	Megfelelő anyanyelvi ismeretek.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség előjárószóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Létezés kifejezése (be, is, are). – Cselekvések kifejezése (igék). – Felszólító mód (igék). – Birtoklás kifejezése (have got). – Birtokviszony kifejezése (My mother's name is...). – Birtokos névmások (My pen). – Modalitás kifejezése: képesség (I can...). – Időbeliség: Present Simple, Present Continuous, időhatározók (now, sometimes, never, usually, always, today), évszakok, hónapok, napok, időpontok, előjárószavak (at, in, on). – Térbeliség: előjárószavak (in, on, at). – Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-20-ig, sorszámnevek 1-12-ig, főnevek többes száma, a/an, some/any határozatlan névelők. – Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció,	– Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. – Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szóképekkel, csoportosítás, rendezés, párosítás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szófajok, igemódok, mondatfajták, ragok, jelek. <i>Matematika:</i> tö- és sorszámnevek, alapvető matematikai műveletek. <i>Ének-zene:</i> intonálás, hangsúlyozás, ritmustartás.

összevont alakok, többes szám kiejtése.		
Fogalmak	Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, előjárósó, tő- és sorszámnév, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.	

Témakör	4. Témakörök, szókincs		Javasolt óraszám: 25 óra
Előzetes tudás	Elsősorban a természetismeret, matematika, társadalomismeret órákon megszerzett ismeretek alkalmazása. A tanuló saját és közvetlen családja személyes adatai.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem: bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, ételem, barátom. Az ÉN családom: családtagok nevei. TÁRSADALMI KÖRNYEZETÜNK: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem. Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán.	– Lexikai elemek elsajátítása. – Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. – Angolul beszélő országok felsorolása. – Nagy Britannia országai, fővárosa, néhány városa megnevezése. – Magyar és brit iskolák összehasonlítása. – Brit ünnepek és szokások megismerése.	<i>Természetismeret:</i> növények, állatok, hazám, célország, földrajzi ismeretek, térképhasználat. <i>Matematika:</i> mennyiségi és minőségi viszonyok, időbeliség, sorrendiség. <i>Informatika:</i> internet használata, információkeresés.	

A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek. TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok. Állatok, növények. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD: Testrészek. Az orvosnál. Napirend. Öltözködés, ruházat. Sport. VÁSÁRLÁS: Élelmiszerek, ételek nevei. Főétkezések. Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve. Vásárlás. ORSZÁGISMERET: Ünnepek: Halloween, Christmas, Easter <i>Irodalmi művek feldolgozása videofilmmel, megbeszéléssel.</i> Ajánlott művek: Mark Twain: Koldus és királyfi, Charles Dickens: Christmas Carol; Robin Hood.	– Reális önkép kialakítása. – Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. Elemi szintű tájékozódás térképen.	
Fogalmak	Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont, napirend, ruházat, sport, élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 8. évfolyam végére	A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mérten segítséggel merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait. Próbálja meg a beszédszándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni.

	Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tömondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre. Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven. Próbáljon meg saját magáról 12-15 mondatban összefüggően beszélni. (Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)

Etika 5-8. évfolyam

Heti/éves óraszám:	5. évfolyam	1 óra/	36 óra
	6. évfolyam	1 óra/	36 óra
	7. évfolyam	1 óra/	36 óra
	8. évfolyam	1 óra/	36 óra

ETIKA

Az etika alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az etika a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvekre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az etika magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az etika tanulása során – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is – az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekkel állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcsi alapozás, az erkölcshez kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etika órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek háttérében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoporthoz jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az etika a tanulóknak nem közlések befogadóiaként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre távoluló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tisztá lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymáshoz sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében –, hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az etikaórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges

problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kíváncsú magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

Javasolt órakeret

5-6. osztály

Időkeret: 72 óra/ 2 év

Óraszám-évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Test és lélek	6	6	6	6
2. Kapcsolat, barátság, szeretet	6	6	6	6
3. Kortársi csoportok	5	5	6	6
4. Társadalmi együttélés	7	7	6	6
5. A technikai fejlődés hatásai	5	5	6	6
6. A mindenséget kutató ember	7	7	6	6
Összesen	36	36	36	36

5.osztály

Időkeret: : 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Test és lélek	6
2. Kapcsolat, barátság, szeretet	6
3. Kortársi csoportok	5
4. Társadalmi együttélés	7
5. A technikai fejlődés hatásai	5
6. A mindenséget kutató ember	7
összesen:	36

6.osztály

Időkeret: : 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Test és lélek	6
2. Kapcsolat, barátság, szeretet	6
3. Kortársi csoportok	5
4. Társadalmi együttélés	7
5. A technikai fejlődés hatásai	5
6. A mindenséget kutató ember	7
összesen:	36

Etika 5-6. évfolyam

A közös európai és a magyar múlt örökségének megbecsülése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél is számottevő, hiszen a személyes identitás megalapozásának és fejlesztésének egyik jelentősegteljes pontja. Ebben az életszakaszban alakul ki, illetve erősödik meg a távlatosabb *időszemlélet* az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében.

11–12 éves korban már megélt tapasztalatai vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellettek és a konfliktusok.

Az épség és fogyatékoság, valamint az egészség és a betegség témakörében nagy szükség van gyogyopedagógiai tanár kompetenciájára a gyakorlatban. A határ nagyon szűk; az enyhe értelmi fogyatékos tanuló erkölcsi fejlődéséhez döntő módon járul hozzá, hogy legyen alapvető ismerete a fogyatékoságról, mint állapotról. Ismernie kell a különböző fogyatékoságtípusokból adódó életvezetési eltéréseket, az ebből fakadó nehézségeket, hogy empátiaérzéke fejlődjön. Ettől függetlenül nem szabad, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló státuszát magára vonatkoztassa a téma tárgyalásánál, hiszen az alakuló személyiségére negatív irányban hathat.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára *az önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében alapvető cél *az anyagi javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a tanulók értékrendje a későbbi – lehetőségekhez képest önálló – életvezetésüket is pozitív irányban befolyásolja.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak és képességeknek megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Különös tekintettel kell lenni az enyhe értelmi fogyatékos tanulók személyiségéből és az adott tanuló képességeiből fakadó eltérésekre és biztosítani kell a több szinten történő differenciálást. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kétélyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

Etika 5. évfolyam
Időkeret: 36 óra/hét

Témakör	1. Test és lélek		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Fejlődés és szükségletek		Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során.	<i>Természetismeret:</i> kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek. <i>Testnevelés és sport:</i> ön- és társismereti játékok.
Egészség és betegség		Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok.	
Fogyatékoság		Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket?	
Ép testben ép lélek		A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség?	
A lelkiismeret		Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.	
Fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékoság, lelkiismeret, szándék, döntés.		

Témakör	2. Kapcsolat, barátság, szeretet		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás. A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Kapcsolataim		Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.	Magyar nyelv és irodalom: a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása.
Baráti kapcsolatok		Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése.	
A kapcsolat ápolása		A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe.	Vizuális kultúra: vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg. Testnevelés és sport: együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, az érdekérvényesítés alapvető lehetőségei.
Fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.		

Témakör	3. Kortársi csoportok		Javasolt óraszám: 5 óra
Előzetes tudás	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Közösségeim		A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.	Magyar nyelv és irodalom: közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés). Testnevelés és sport:
A mi csoportunk		A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.	konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a dramatikus
Mások csoportjai		Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.	tevékenységek előkészítése során; egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során, belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.
Fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, véttség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.		

Témakör	4. Társadalmi együttélés		Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
Etnikai közösségek	Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom? Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzeten belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok, ünnepek.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság eredete; mondák, krónikák, nyelvtudomány; hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között. <i>Vizuális kultúra:</i> valóság és képzelet.
Vallási közösségek	Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése.		<i>Testnevelés és sport:</i> némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk; improvizációk összefűzése jelenetsorokká; történetek feldolgozása különféle drámajátékos tevékenységekkel.
Fogalmak	Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep.		

Témakör	5. A technikai fejlődés hatásai		Javasolt óraszám: 5 óra
Előzetes tudás	Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek		Kapcsolódási pontok
Az ökológiai lábnyom	Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat.		<i>Természetismeret:</i> a környezet és az ember egysége. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tömegkommunikáció legfőbb üzeneteinek dekódolása.
Az ember és a technika	„Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?” A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a függőség kialakulása.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> környezettudatosság. <i>Vizuális kultúra:</i> tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.
Fogalmak	Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám.		

Témakör	6. A mindenséget kutató ember		Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek magyar tudósok, művészek munkájáról.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A vallás mint lelki jelenség		A természeti és természetfölötti világról.	Természetismeret: a Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben; Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a Biblia; történetek az Ószövetségből; egy-és többistenhit; Az Újszövetség; Jézus története; a kereszténység kialakulása és elterjedése.
Vallási közösség és vallási intézmény		A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások.	
A tudomány		A tudósokról és a tudomány világról. Mit csinálnak a tudósok?	Magyar nyelv és irodalom: képek és formák a költészetben; az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.
A művészet		A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról. Mit csinálnak a művészek?	
Fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép.		

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végére	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére.

	Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek. Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet.

Etika 6. évfolyam

Időkeret: 36 óra/ hét

Témakör	1. Test és lélek		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Fejlődés és szükségletek	Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?	<i>Természetismeret:</i> kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások különféle	
Egészség és betegség	Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok?		

Fogyatékoság	Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket? Korosztályi lehetőségek a sérült tanulók támogatásában. Tudunk-e olyan sérült emberekről, akik kiemelkedő képességekkel rendelkeznek a tudomány, a sport és a művészet területén?	élethelyzetekben; káros szenvedélyek. <i>Testnevelés és sport:</i> ön- és társismereti játékok.
Ép testben ép lélek	A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség? Hogyan tudunk rá vigyázni?	
A lelkiismeret	Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.	
Fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékoság, lelkiismeret, szándék, döntés.	

Témakör	2. Kapcsolat, barátság, szeretet		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás. A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Kapcsolataim	Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.	Magyar nyelv és irodalom: a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása. <i>Vizuális kultúra:</i>	
Baráti kapcsolatok	Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás.		

A kapcsolat ápolása	A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.	vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg. <i>Testnevelés és sport:</i> együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, az érdekérvényesítés alapvető lehetőségei.
Fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.	

Témakör	3. Kortársi csoportok		Javasolt óraszám: 5 óra
Előzetes tudás	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Közösségeim	A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés). <i>Testnevelés és sport:</i> konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a	
A mi csoportunk	A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.		
Mások csoportjai	Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.		

Konfliktusok a csoportban	Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása. A vétség helyrehozásának lehetőségei.	dramatikus tevékenységek előkészítése során; egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során, belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.
Fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.	

Témakör	4. Társadalmi együttélés		Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre. A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat. Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Etnikai közösségek	Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom? Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzeten belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok, ünnepek.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság eredete; mondák, krónikák, nyelvtudomány; hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között.	
Vallási közösségek	Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése.	<i>Vizuális kultúra:</i> valóság és képzelet.	

Társadalmi egyenlőtlenségek	Gazdagok és szegények világa. Miért alakul ki vagyoni különbség az emberek között? Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni?	Testnevelés és sport: némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk; improvizációk összefűzése jelenetsorokká; történetek feldolgozása különféle drámajátékos tevékenységekkel.
Virtuális közösségek	A virtuális közösségek szerepe mindennapi életünkben. Mi az, amit lehet, és mi az, amit nem lehet, vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?	
Fogalmak	Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, virtuális közösség.	

Témakör	5. A technikai fejlődés hatásai		Javasolt óraszám: 5 óra
Előzetes tudás	Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Az ökológiai lábnyom	Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat.	<i>Természetismeret:</i> a környezet és az ember egysége.	

Az ember és a technika	„Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?” A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a függőség kialakulása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tömegkommunikáció legfőbb üzeneteinek dekódolása. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> környezettudatosság. <i>Vizuális kultúra:</i> tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.
Enyém, tiéd, miénk	A személyes, a magán- és a közösségi tulajdon. A tulajdon védelmének formái. Hogyan vigyázunk meglévő értékeinkre?	
A mozgóképek hatása	A reklámokról és azok emberekre gyakorolt hatásáról.	
Fogalmak	Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám.	

Témakör	6. A mindenséget kutató ember		Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek magyar tudósok, művészek munkájáról.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
A vallás mint lelki jelenség	A természeti és természetfölötti világról. Különböző elképzelések a hitről.	<i>Természetismeret:</i> a Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben;	
Vallási közösség és vallási intézmény	A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások. A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon?	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a Biblia; történetek az Ószövetségből; egy-és többistenhit; Az Újszövetség; Jézus története; a kereszténység kialakulása és elterjedése.	
A tudomány	A tudósokról és a tudomány világáról. Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? Világhírű magyar tudósok.		

A művészet	A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról. Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számunkra az, amit tesznek? Hozzánk melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> képek és formák a költészetben; az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.
Fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép.	

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végére	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget. Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat. Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítségében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget. Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait. Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek.

Etika 7-8. évfolyam

Az általános iskola szakasz záró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is önálló döntéseket hoznak – s ezzel együtt fokozódik a felelősségük önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben.

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre*, illetve a *családi életre nevelés* általános céljainak megvalósításában. A témakörrel való foglalkozás különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során, következésképpen az etika tanítási-tanulási folyamatában is.

13–14 évesen az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, sajnos nem mindig megfelelő kompetenciákkal felvértezve. Az etika órák keretében ebből kifolyólag központi helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint a *kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái* fejlesztésének is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már érzékelik az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, szembesülnek a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákkal, és a gyógypedagógus segítségével képesek erről elgondolkodni. Következésképpen az etika órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetéseknek hála ugyancsak lehetővé válik a *lelkiismeret* szociális dimenziójának a fejlődése.

Az életkorra jellemző *önállósodást, önállóságra törekvést* az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az etika valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az etika órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani. Jelentős szerepet kap az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél az identitás lépésről-lépésre történő alakítása, különös tekintettel a fogyatékos állapotából adódó egyéni képességekre és készségekre.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *mérlegelő gondolkodás* fejlesztésének.

Etika 7.osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	6
2. Párkapcsolat és szerelem	6
3. Egyén és közösség	6
4. Helyem a világban	6
5. Mi dolgunk a világban?	6
6. Hit, világkép, világnézet	6
összesen:	36

Etika 8.osztály

Időkeret:36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	6
2. Párkapcsolat és szerelem	6
3. Egyén és közösség	6
4. Helyem a világban	6
5. Mi dolgunk a világban?	6
6. Hit, világkép, világnézet	6
összesen:	36

Etika 7. évfolyam

Időkeret 36 óra/ hét

Témakör	1. Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	A nyelv és nyelvhasználat, emberi kommunikáció témakörében szerzett alapvető anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önfogadás és az akarat erő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Nyelv és gondolkodás		Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok?	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tanulási pálya; környezet és pályaválasztás; megélhetés. <i>Természetismeret:</i> a személyiség összetevői, érzelmi adottságok. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, hangulatok kifejezése.
Tudás és értelem		Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői.	
Ösztönzők és mozgatóerők		Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket?	
Érték és mérték		Mi igazán fontos az életemben?	
Fogalmak		Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc.	

Témakör	2. Párkapcsolat és szerelem	Javasolt óraszám: 6 óra

Előzetes tudás	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vonzódás		A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. Szimpátiakapcsolatok – tapintatos jelzés és tapintatos hárítás.	<i>Természetismeret:</i> nemi jellegek, a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi és erkölcsi kérdései; a fogamzás feltételei, szülés/születés főbb mozzanatai.
Együttjárás		Szerelem. Párkapcsolat. Érettség és éretlenség.	
Házasság, család és otthonteremtés		A házasság. A család. Házasságkötés.	
Visszaélés a nemiséggel		Prostitúció. Pedofília. Pornográfia. Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése. Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?	
Fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.		

Témakör	3. Egyén és közösség		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	

Közösségeim	Saját csoportjaim. A csoportokban történő állandó változások. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban?	<i>Természetismeret:</i> leány és női, férfi és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció;
Erőt adó közösség	Közösségi együttlét. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek.	családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás,
Korlátozó közösség	Önálló vélemény felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül.	konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban;
Szabadság és korlátozottság	Alkalmazkodás. Segítségkérés. A jó és a rossz közötti választás. Szabályhoz kötődés és lelkiismeret.	a viselkedési normák és szabályok szerepe.
Fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmisség, szabály, lelkiismeret.	

Témakör	4. Helyem a világban		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi egyszerű ismeretelemek.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknál. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Tágabb otthonunk: Európa	Az Európai Unió. Az Európai Unió jelképei. Hasonlóságok és különbségek az európai emberek között.	<i>Földrajz:</i> éhezés és szegénység a világban; az Európai Unió lényegének megértése; a Kárpát-medence népei.	
Színesedő társadalmak	Különböző kultúrák együttélése. Az etnikai konfliktusok megelőzésének lehetőségei.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> egyenlőség és egyenlőtlenségek a	

A társadalmi együttélés közös normái	Az együttélés szabályai a társadalomban. Törvények. A szabály- és törvényszegés büntetése a társadalomban. Büntetés. Jóvátétel.	társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.
Új technikák, új szabályok	A világháló kulturált használata.	
Fogalmak	Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.	

Témakör	5. Mi dolgunk a világban?		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségügyi ismeretek.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Jól-lét és jólét.	Öröm és bánat. Az öröm és bánat forrásai. Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az alapvető sajtóműfajok egyszerű jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában.	
Boldogulás, boldogság	A jövőkép. Sikerek és kudarcok az emberi életpályán. A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tudományos és technikai	

A média és a valóság	Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról?	forradalom; a világháló. <i>Vizuális kultúra:</i> képek, látványok, médiaszövegek, események tanári segítséggel való elemzése a vizuális közlés köznapis és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.
Fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, média.	

Témakör	6. Hit, világkép, világnézet		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			Kapcsolódási pontok
Az ember mint értékelő és erkölcsi lény	Különbség tény és vélemény között. Igaz és hamis állítások.	Vizuális kultúra: személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában. Földrajz: a világvallások és különböző kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.	
A nagy világvallások világképe	A világvallások helye és szerepe. A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma.		
Fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.		

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végére	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére. Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát. Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről. Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól.

Etika 8. évfolyam

Időkeret: 36 óra / hét

Témakör	1. Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	A nyelv és nyelvhasználat, emberi kommunikáció témakörében szerzett alapvető anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Nyelv és gondolkodás	Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok?	Magyar nyelv és irodalom: a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása.	
Tudás és értelem	Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői. Ki miben tehetséges?		
Ösztönzők és mozgatóerők	Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Vágyaim és céljaim. Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker és a kudarc?	Technika, életvitel és gyakorlat: tanulási pálya; környezet és pályaválasztás; megélhetés. Természetismeret: a személyiség	

Érték és mérték	Mi igazán fontos az életemben? Melyek az én értékeim?	összetevői, érzelmi adottságok. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, hangulatok kifejezése.
Fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelmek, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.	

Témakör	2. Párkapcsolat és szerelem		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Vonzódás	A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. A férfi-nő (fiú – lány) párkapcsolati vonzódásról. Szimpátiakapcsolatok – tapintatos jelzés és tapintatos hárítás.	Természetismeret: nemi jellegek, a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi és erkölcsi kérdései; a fogamzás feltételei, szülés/születés főbb mozzanatai.	
Együttjárás	Szerelem. Párkapcsolat. Érettség és éretlenség. Párkapcsolati intimitás. A párkapcsolatban rejlő örömforrások és konfliktusok. A diákszerelem szépsége.		
Házasság, család és otthonteremtés	A házasság. A család. Házasságkötés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei. Családalapítás. Családtervezés.		
Visszaélés a nemiséggel	Prostitúció. Pedofília. Pornográfia. Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése. Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?		

Fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.

Témakör	3. Egyén és közösség		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Közösségeim		Saját csoportjaim. A csoportokban történő állandó változások. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban?	<i>Természetismeret:</i> leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.
Erőt adó közösség		Közösségi együttlét. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént?	
Korlátozó közösség		Önálló vélemény felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül.	
Szabadság és korlátozottság		Szabadság. Az egyén szabadsága. Alkalmazkodás. Választás. Segítségkérés. Engedelmisség. A jó és a rossz közötti választás. Szabályhoz kötődés és lelkiismeret. Az előítélet és megnyilvánulási formái.	
Fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmisség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.		

Témakör	4. Helyem a világban		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi egyszerű ismeretelemek.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknban. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tágabb otthonunk: Európa		Az Európai Unió. Az Európai Unió jelképei. Hasonlóságok és különbségek az európai emberek között.	<i>Földrajz:</i> éhezés és szegénység a világban; az Európai Unió lényegének megértése; a Kárpát-medence népei.
Színesedő társadalmak		A munkavállalás lehetőségei külföldön. Különböző kultúrák együttélése. Az etnikai konfliktusok megelőzésének lehetőségei.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és köteleességek; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.
A társadalmi együttélés közös normái		Az együttélés szabályai a társadalomban. Törvények. A szabály- és törvényszegés büntetése a társadalomban. Büntelőzés. Büntetés. Jóvátétel.	
Új technikák, új szabályok		A világháló kulturált használata. Alapvető etikai szabályok a világhálón.	
Fogalmak	Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.		

Témakör	5. Mi dolgunk a világban?		Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségtani ismeretek.		

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Jól-lét és jólét	Öröm és bánat. Az öröm és bánat forrásai. Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek. A javakhoz való ragaszkodás. A javakról történő lemondás. A pénz szerepe az ember életében. A testi és lelki egészség szerepe az ember életében.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az alapvető sajtóműfajok egyszerű jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában.
Boldogulás, boldogság	A jövőkép. Sikerek és kudarcok az emberi életpályán. A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe. Különböző foglalkozások. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tudományos és technikai forradalom; a világháló.
A média és a valóság	Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról? Tájékozódás az információk világában. Hiteles és hiteltelen információk megkülönböztetése.	<i>Vizuális kultúra:</i> képek, látványok, médiaszövegek, események tanári segítséggel való elemzése a vizuális közlés köznapis és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.
Fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.	

Témakör	6. Hit, világkép, világnézet	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az ember mint értékelő és erkölcsi lény		Különbség tény és vélemény között. Igaz és hamis állítások. Tévhitek és előítéletek. Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket?	Vizuális kultúra: személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában.
A nagy világvallások világképe		A világvallások helye és szerepe. A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma.	Földrajz: a világvallások és különböző kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.
Párbeszéd és együttműködés		A különböző vallásokat követő emberek együttműködésének jelentősége.	
Fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.		

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végére	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére. Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Képességeinek megfelelő szinten elképzei saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről. Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól. Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket. A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

Történelem 5-8. évfolyam

Heti/éves óraszám : 5. évfolyam 2 óra/ 72 óra
6. évfolyam 2 óra/ 72 óra
7. évfolyam 2 óra/ 72 óra
8. évfolyam 1 óra/ 36 óra

TÖRTÉNELEM

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület a felső tagozatban ismerteti meg a tanulókkal a múltból való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, a hon- és népismeret, (a társadalmi, gazdasági) és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés erősítésére.

A műveltségi területen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A célcsoport tanulóinak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a mérlegelő és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát.

Javasolt órakeret

Időkeret: 252 óra/ 4 év

Óraszám-évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Személyes történelem. A kereszténység	20			
2. Fejezetek az ókor történetéből	26			
3. A középkor világa	18			
4. Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam	8	38		
5. Új látóhatárok: a földrajzi felfedezések, a vallási megújulás; az új világkép kialakulása		10		
6. Magyarország a XVI–XVIII. században		24		
1. Történelmi áttekintés			8	
2. Forradalmak kora			14	
3. A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora			10	
4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében			30	
5. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében			10	22
6. Régiók története, mérlegen a magyar történelem: lábnyomaink a nagyvilágban; a magyar megmaradás kérdései.				14
Összesen	72	72	72	36

Történelem 5-6. évfolyam

Az alsó tagozat tudásanyagára építve kell megismertetni a tanulókkal az emberi közösség történetét, továbbá ezen történések jelennel való kapcsolatát. A tanulásban akadályozott tanulók képességeit figyelembe véve kell bemutatni a történelem eseményeit, különös tekintettel az összefüggésekre. A műveltségterületen középpontba kell állítani a (1) múlt reális megismerését, (2) a pontos tájékozódást térben és időben, (3) a nemzeti identitástudat kialakítását, (4) az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra, a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőinek figyelembevételével. Ebben a szakaszban ismerkednek meg a tanulók a történelmi időszámítással, a történelmi korokkal és színterekkel. A különböző képek, szemléltetések, digitális tananyagok segítik a tájékozódást a történelmi korokban. A történelmi képzetek helyes kialakítását dramatikus technikák alkalmazása segíti. Az ismeretanyag lehetőséget ad a kort jellemző mítoszok és mondák, művészeti és zenei értékek megismerésére. A több irányból történő demonstrálás segíti elő a tanulásban akadályozott tanulók számára, hogy megismerjék, a különböző történelmi korok társadalmában hogyan éltek az emberek. A célcsoporthoz tartozó tanulók időbeli tájékozódásának fejlesztésekor hangsúlyt kell fektetni a múlt, a jelen és a jövő közötti viszonyításra – elsősorban a mindennapi élet eseményeire utalva. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen erősödik a tanulók időről alkotott képzelete, az események sorrendje közötti összefüggések felismerése. Az időről alkotott képzetek kialakítását segíti az időszalag. A történelmi színtereken keresztül a tanulók téri tájékozódása fejlődik, elsősorban történelmi térképek segítségével.

Időkeret: 144 óra/ 2 év (2 óra/hét x 2 év)

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Személyes történelem. A kereszténység	20
2. Fejezetek az ókor történetéből	26
3. A középkor világa	18
4. Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam	46
5. Új látóhatárok: a földrajzi felfedezések, a vallási megújulás; az új világkép kialakulása	10
6. Magyarország a XVI–XVIII. században	24
Összesen	144

Történelem 5. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Személyes történelem. A kereszténység	20
2. Fejezetek az ókor történetéből	26
3. A középkor világa	18
4. Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam	8
Összesen:	72

6. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Témakörök	Javasolt óraszám
4. Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam	38
5. Új látóhatárok: a földrajzi felfedezések, a vallási megújulás; az új világkép kialakulása	10
6. Magyarország a XVI–XVIII. században	24
Összesen:	72

Történelem 5. évfolyam
Időkeret: 72 óra/év

Témakör	1. Személyes történelem. A kereszténység	Javasolt óraszám: 20 óra
Előzetes tudás	Elemi topográfiai ismeretek. Tájékozódás és viszonyítás térben és időben.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi megismerés fogalmának kialakítása. A kereszténység jelentősége. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli képességek, képzelet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Személyes történelem A címer, zászló, pecsét jelentősége, az idő mérése. 1.2 Az Ószövetség népe Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes 1.3. Újszövetségi történetek A keresztény vallás kialakulása és elterjedése. Jézus Krisztus születése. Krisztus Pilátus előtt. Az utolsó vacsora. A feltámadás.	Tájékozódás a térképen. Idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel. Időbeli relációk: a jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése. Térbeli relációk: tájékozódási pontok keresése a térképen. Hazánk történelmi zászlóinak és címereinek megismerése, a pecsét fogalma, jelentősége. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása, megkülönböztetése, összehasonlítása. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása, megkülönböztetése. Ó- és újszövetségi történetek megismerése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> anyanyelvi kommunikáció, beszédprodukció; drámajáték. <i>Természetismeret:</i> tájékozódás a térképen. <i>Vizuális kultúra:</i> Jelképek Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló. <i>Matematika:</i> időszámítás, pénzhasználatához kötődő számítások. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata
Fogalmak	Isten, föld, ég, növény, állat, jelen, múlt, címer, zászló, pecsét, Jézus Krisztus	

Témakör	2. Fejezetek az ókor történetéből		Javasolt óraszám: 26 óra
Előzetes tudás	Elemi topográfiai ismeretek. Tájékozódás és viszonyítás térben és időben.		
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A nagy ókori társadalmak és hatásuk bemutatása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli tájékozódás, képzelet.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<i>2.1. Az ókori keleti kultúrák.</i> Az ókori kelet mezőgazdasága, társadalma, az emberek mindennapi élete. Hitvilág. <i>2.2. Az ókori Görögország – istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia</i> Történetek a görög mondavilágból. Az ókori tudományok és művészetek. Az ókori olimpiai játékok. <i>2.3. Az athéni demokrácia és a görög-perzsa háborúk</i> A legjelentősebb görög városállam: Athén Az ókori görögök mindennapjai. A görög-perzsa háborúról: a marathóni csata (Kr. e. 490). <i>2.4. Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában</i> A római hadsereg és a katonák élete.	Időábrázolás síkban és térben (időszalag-időtorony). Történet olvasása, feldolgozása. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása. Egyiptomi építészeti emlékekkel kapcsolatos képek gyűjtése, a hitvilágukkal kapcsolatos egyes történetek átbeszélése. Csata modellezése. Helyszínek megkeresése a térképen. Tematikus képanyagok elemzése. Antik és modern – összehasonlításra épülő feladatok a tudomány, a művészetek és a sport témakörében. Beszélgetés az olimpiai eszméről. Történet olvasása Athénről. A görög főváros antik történelmi emlékhelyeinek képről történő felismerése. Az ókori Róma nevezetes épületeinek bemutatása. Bepillantás az ókori Róma mindennapjaiba: öltözködés, szórakozás, társasági élet,	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés; szövegértés. <i>Földrajz:</i> tájékozódás a térképen. <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> az antik kor építésze. <i>Matematika:</i> számítások alapl műveletekkel. <i>Testnevelés és sport:</i> ókori és modern sportágak. <i>Informatika:</i> IKT- taneszközök alkalmazása.	

Róma fénykora. Julius Caesar. Augustus császár. Rómaiak hazánk területén. A Római Birodalom bukása.	rabszolgapiac, iskola (beszélgetés, életképek modellezése, illusztrációkészítés). A római hadsereg bemutatása – beszélgetés alapvető szempontok szerint a hadviselés legfontosabb elemeiről: fegyverek, stratégia, emberi tényezők (katonák). Illusztrációk készítése. Pannónia provincia helyzetének, szerepének megismerése a Római Birodalom területén. A bukás okainak közös feltárása.	
Fogalmak	Időszalag, Nílus, fáraó, piramis, Hellász, Marathón, olimpia, Athén, városállam, Róma, Itália, gladiátor, légio, provincia, Pannónia, Aquincum.	

Témakör	3. A középkor világa		Javasolt óraszám: 18 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az antikvitásról.		
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A ciklusosság megismertetése a történelmi korszakok tükrében. Nézőpontváltás alkalmazása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli képességek, képzelet.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1 <i>A nyugati és a keresztény államiság főbb jellemzői</i> A hunok szerepe a római birodalom hanyatlásában.	Történetek olvasása, megbeszélése. Adatok leolvasása térképről. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A középkor különböző társadalmi csoportjai – fogalmakhoz, azonosságokhoz és	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szemelvények a szépirodalomból; illemszabályok. <i>Vizuális kultúra:</i> művészetek és vallás kapcsolata. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a természetes és az épített környezet.	

3.2. <i>A középkori élet színterei és szereplői (uradalmak, kolostorok, városok, egyetemek)</i> Céhmesterek és kereskedők. Mindennapi élet a középkori várakban. Kolostori élet: történetek az egyház szerepéről. A lovagi életmód és a keresztes hadjáratok.	különbségekhez kötődő feladatok. Európa legjelentősebb középkori városainak megkeresése a térképen. A középkori város, mint kulturális színtér bemutatása. A hadviselés és a vallások kapcsolatának felismerése a középkori kereszténység tükrében. A lovagi életmód – a lovagokhoz kapcsolódó eszménykép bemutatása – illemszabályok a gyakorlatban.	
Fogalmak	Vallás, kereszténység, hun, király, iszlám, nemes, jobbágy, pápa, latin nyelv, város, szerzetes, kolostor, lovag, lovagi torna, hadviselés,	

Témakör	4. Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam		Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a középkori Európáról.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
4.1. <i>Történetek a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról</i> A magyarok eredete. Rege a csodaszarvasról. Vérszerződés. Honfoglalás, letelepedés. Kalandozó hadjáratok.	A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Illusztráció készítése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szemelvények a szépirodalomból. <i>Természetismeret:</i> a lakókörnyezet természeti szépségei. <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel.	

		<i>Vizuális kultúra:</i> az Árpád-kori műveltség, építészet, képzőművészet. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> kézműves technikák. <i>Földrajz:</i> népek, kultúrák; településformák; Európa országainak helyzete a második évezred első felében.
Fogalmak	vándorlás, honfoglalás, Etelköz, Kárpát-medence,	
Elvárt teljesítmény az ötödik évfolyam végén	A tanuló meg tudja különböztetni a tanult történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá. Elemi szinten ismeri a történelmi időszámítás egységeit. Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen. Az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet. Időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről.	

Történelem 6. évfolyam

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Témakör	4. Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam		Javasolt óraszám: 38 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a középkori Európáról.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről. Koopratív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
4.2. Az államalapítás: Géza és Szent István Géza fejedelem. I. (Szent) István, Magyarország királya. Államalapítás. Koronázási ékszerek. 4.3. Az Árpád-ház uralkodói, szentjei I. (Szent) László, a lovagkirály. Szent Gellért. Árpád-házi Szent Margit. Könyves Kálmán. II. András. IV. Béla. 4.4. Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó Anjou-házi királyok: Károly Róbert és Nagy Lajos Gazdasági intézkedések	Múzeum, tájház, emlékmű látogatása. Tablókészítés. Adatok leolvasása térképről. Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése. Rajzos történelmi napló készítése. A lakóhely történelmi emlékhelyeinek fölkeresése. Látogatás az Országházban, a koronázási ékszerek megtekintése. Jelképek ábrázolása kézműves technikákkal. Történelmi szituációk bevonásával tananyag, tananyagrészek elmondása. A jelentős történelmi személyiségekről három-négy mondatos beszámoló készítése. Szövegalkotás képről, képsorozatról. Tárgyi emlékek gyűjtése, válogatása. Játéktevékenységek a lovagi életmód reprezentációjának érdekében. Tárgyi és írásos történelmi emlékek felismerése, csoportosítása. A különböző várostípusok jellemzőinek csoportosítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szemelvények a szépirodalomból. <i>Természetismeret:</i> a lakókörnyezet természeti szépségei. <i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel. <i>Vizuális kultúra:</i> az Árpád-kori műveltség, építészet, képzőművészet - kultúra és művészet az Anjou-korban. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> kézműves technikák. <i>Földrajz:</i> népek, kultúrák; településformák; Európa országainak helyzete a második évezred első felében.	

4.5. <i>Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén</i> A nándorfehérvári diadal 4.6. <i>Hunyadi Mátyás portréja</i> Az igazságos Mátyás Élet Mátyás király udvarában	A külső veszélyek felismerésének szerepe az ország életében. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása. A Mátyás királyról szóló mesék erkölcsi tanulságai. A reneszánsz erények megfogalmazása szépirodalmi szemelvények tükrében. A történelmi szituációk eljátszása. A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Szövegértési feladatok megoldása. Különböző élethelyzetek bemutatása, jellemzőinek összehasonlítása.	
Fogalmak	Kárpát-medence, államalapítás, állam, koronázási ékszer, szent, lovagkirály, törvény, hódítás, gazdaság, diadal, csata, királyi udvar, reneszánsz, erény.	

Témakör	5. Új látóhatárok: a földrajzi felfedezések, a vallási megújulás; az új világkép kialakulása	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a világról és Európáról a kora újkorban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kauzális gondolkodás, képzelet, tér-és időbeli tájékozódás	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. <i>A nagy földrajzi felfedezések</i> Amerika felfedezése Felfedezések és hódítók	Történelmi szövegek olvasása, feldolgozása a nagy földrajzi felfedezőkről. Időszalagon, időtornyon Amerika fölfedezésének meghatározása – jelenhez való viszonyítása. Atlaszhasználat – helyszínek megkeresése a	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés. <i>Természetismeret:</i> a természettudományos fölfedezések. <i>Matematika:</i> számolás-mérés; adatok összevetése.

5.2. <i>Vallási újítók-reformáció és katolikus megújulás</i> Történetek a kor emberének gondolkodásáról: reformáció és ellenreformáció	térképen; adatok olvasása térképről. A gyarmatosítók és az őslakosok ellentétének megvilágítása különböző szituációs játékokon keresztül. Református és katolikus templom látogatása, a hasonlóságok és eltérések megfigyelése A különböző keresztény vallási irányzatok jegyeinek megkülönböztetése, szókártyák csoportosítása. Az alkotmányos királyság múltja és jelene – képek csoportosítása, jellemzők összehasonlítása és megkülönböztetése. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása. Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, megfogalmazása elemi szinten.	<i>Vizuális kultúra:</i> a barokk kor művészete. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> modellkészítés. <i>Földrajz:</i> a fölfedezések hatása az emberiség Földről alkotott gondolkodására. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.
Fogalmak	Felfedezés, távcső, mikroszkóp, Kolumbusz Kristóf, gyarmat, gyarmatosító, őslakó, függetlenségi harc, vallás, reformáció, katolikus, királyi udvar, felvilágosodás,	
Témakör	6. Magyarország a XVI–XVIII. században	Javasolt óraszám: 24 óra
Előzetes tudás	Ismeretek Magyarország történetének kezdeteiről.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A történeti megismerés eszközeinek, módszereinek kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képzelet, tér-és időbeli tájékozódás	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. <i>A mohácsi csata és következményei</i> A mohácsi vész A három részre szakadt Magyarország, élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával.	Történetek olvasása, feldolgozása. Végvárak megkeresése a térképen. Tinódi históriás énekeinek hallgatása kortárs lantművészek előadásában. Királyi Magyarország, Erdélyi Fejedelemség, Török Hódoltság, Bocskai Istvánról, Bethlen Gáborról történet feldolgozása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> anyanyelvi kommunikáció; végvári költészet; szövegértés. <i>Természetismeret:</i> természeti kincsek. <i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel. <i>Földrajz:</i> térképhasználat.
6.2. <i>Végvári küzdelmek</i> Szigetvár Eger	A végvárakról rajz, makett készítése. A hős várkapitányok jellemzése, tulajdonságok csoportosítása. Művészeti alkotások gyűjtése az eseményekről. Események sorrendbe helyezése.	<i>Ének-zene:</i> reneszánsz és barokk zene hallgatása. <i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz és barokk műalkotások.
6.3. <i>Bocskai István és a hajdúk</i> Bocskai szerepe a magyar reformációban		<i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.
6.4. <i>Az Erdélyi Fejedelemség virágkora</i> Bethlen Gábor idején. Erdély népei, tájai, kultúrája Bethlen Gábor uralkodása		
6.5. <i>Zrínyi Miklós a hadvezér</i> Zrínyi Miklós hadjáratai és tervei a magyar hadsereg megeremtésére		
6.6. <i>A Rákóczi-szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai</i> II. Rákóczi Ferenc élete	Drámajáték – II. Rákóczi Ferenc életének földidézése. Bécs, Bécsújhely, Sárospatak, Kassa városainak megmutatása a térképen.	
6.7. <i>Buda visszafoglalása, Magyarország a Habsburg Birodalomban</i> Buda visszafoglalása Mária Terézia Hétköznapi élet a kurucok és labancok korában	Kurucok és labancok – történet feldolgozása. Részletek megtekintése	

	kapcsolódó történelmi filmekből.	
Fogalmak	Végvár, politikus, költő, hadvezér, hajdú, kuruc, labanc,	
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló meg tudja különböztetni a történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá. Ismeri a történelmi időszámítás egységeit. Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen. Az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismereteket. Időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Különbséget tesz a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között. Ismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait; a magyar történelmi tudáskánon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében. A magyar koronázási ékszereket megnevezi. A megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítségével elmondja. Megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit. A történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni. Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer.	

Történelem 7-8. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek felelevenítése a kritikai gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra. A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését, továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem és társadalmi ismeretek tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A műveltségterület tartalmának elsajátítása során tényyszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok- okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi történeti változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az ésszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

7-8. osztály

Időkeret: 7 évfolyam: 72 óra/év (2 óra/hét)
8. évfolyam: 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Történelmi áttekintés	8
2. Forradalmak kora	14
3. A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora	10
4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében	30
5. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében	32
6. Régiók története, mérlegen a magyar történelem: lábnyomaink a nagyvilágban; a magyar megmaradás kérdései.	14
Összesen:	108

Történelem 7. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Történelmi áttekintés	8
2. Forradalmak kora	14
3. A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora	10
4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében	30
5. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében	10
Összesen:	72

Történelem 8. osztály

Időkeret: 36 óra/ év (1 óra/ hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
5. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében	22
6. Régiók története, mérlegen a magyar történelem: lábnyomaink a nagyvilágban; a magyar megmaradás kérdései	14
Összesen:	36

Történelem 7. évfolyam

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Témakör	1. Történelmi áttekintés	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Az ötödik-hatodik évfolyamon tanult történelmi ismeretek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanult történelmi csomópontok felidézése térben és időben. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális és auditív emlékezet, analitikus és szintetikus gondolkodás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>1.1. Az ókori társadalmakról tanultak áttisméltése</i> Az ókori Kelet. Az ókori Görögország. Az ókori Róma. <i>1.2. A középkori Magyarországról tanultak áttisméltése</i> (korai szakasz, érett szakasz, késői szakasz) Árpád-házi királyok. Anjou-házi királyok és a Hunyadiak. Hazánk három részre szakadása.	Időszalag készítése, a történelmi források megnevezése a tanult történelmi korokból. A régész eszközeinek megnevezése. Múzeumlátogatás. Térképhasználat, terepasztal alkalmazása. Tárgyi emlékek fölismerése az ókorból, különös tekintettel az ókori Kelet, Görögország és Róma hagyatékaira. A forrásokhoz kapcsolódóan szövegfeldolgozás. Térképhasználat. Adatok leolvasása időszalagról. A vándorlás és honfoglalás állomásainak megnevezése. Múzeumlátogatás, a koronázási ékszerek megtekintése. Tablókészítés a tanult uralkodókról. Tematikus feladatlapok megoldása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; dramatizálás; irodalmi szemelvények. <i>Természetismeret:</i> a tudomány helyzete az egyes történelmi korokban. <i>Matematika:</i> számítások alapszabványokkal. <i>Vizuális kultúra:</i> festészet. <i>Ének-zene:</i> válogatás a népdalkincsből. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> magyar népi mesterségek. <i>Földrajz:</i> térképolvasás. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.
Fogalmak	Az ötödik-hatodik évfolyamon megismert fogalmak.	

Témakör	2. Forradalmak kora	Javasolt óraszám: 14 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a XVII–XVIII. századi Magyarországról.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A nemzettudat és az állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kauzális gondolkodás, hazaszeretet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. <i>A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai</i> A nagy francia forradalom - a polgári átalakulás kezdete 2.2. <i>Az ipari forradalom találmányai</i> Ipari találmányok feltalálói 2.3. <i>A magyar reformkor (Széchenyi, Kossuth)</i> A polgárosodás Magyarországon 2.4. <i>A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai</i> Gróf Széchenyi István élete és munkássága Kossuth Lajos élete és munkássága A magyar nyelv hivatalossá tétele Az 1848. március 15-i események Pesten Az első független magyar kormány megalakulása, intézkedései A szabadságharc legfontosabb eseményei	A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. Adatok olvasása térképről. Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről. Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. Érvek ütköztetése. Plakátkészítés a francia forradalom jelszavaival. Fogalomalkotás az újkori társadalom és gazdaság jellemzőiről. Információgyűjtés a gőz erejéről. Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz. Egy-egy történelmi korról eseménynaptár készítése. Szóbeli beszámoló a tanult reformkori személyiségek tevékenységéről szókártyák és képek segítségével. A történelmi személyiségek tevékenységeinek csoportosítása. A reformkori országgyűlések vívmányai – táblázatba rendezés. Helytörténeti kiállítások, múzeumok látogatása. Képvetítés – adatgyűjtés, tények megfogalmazása – véleménycsere. Részvétel helytörténeti sétákon a	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Vitakészség; a hivatalossá vált magyar nyelv. Himnusz és a Szózat <i>Természetismeret:</i> feltalálók és találmányok. <i>Matematika:</i> számítások alapl műveletekkel. <i>Ének-zene:</i> nemzeti himnuszok; Kossuth Lajos toborzódalai. <i>Vizuális kultúra:</i> a történelmi események ábrázolása képzőművészeti alkotások tükrében. <i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek; településformák az újkorban – Európa országai. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.

	reformkorhoz kötődő emlékhelyekhez. Öltözékek, viseletek megnevezése és bemutatása. Időszalag, térkép használata. Események képei időrendben történő csoportosítás. Az első független magyar kormány bemutatása, adatok gyűjtése a miniszterekről. Múzeumlátogatás az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc eseményeihez kapcsolódóan. Feladatlapok megoldása. Interaktív tananyagok alkalmazása lehetőség szerint. Az aradi vértanúkról adatok gyűjtése, megemlékezés a hősekről.	
Fogalmak	Nemzetállam, függetlenségi harc, polgár, munkás, országgyűlés, gőzgép, gyáripár, vasúthálózat, reform, magyar nyelv, törvény, pákozdi csata, isaszegi csata, trónfosztás, világsi fegyverletétel, aradi vértanúk	

Témakör	3. A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora		Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a forradalmakról és a polgárosodás koráról Európában és Magyarországon.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti, hazafias érzelmek szerepének bemutatása a nemzetállam életében. Koooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, kauzalitás.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1. Az egységes német nemzetállam létrejötte Az olasz nemzetállam létrejötte Az egységes német állam megalakulása	Gyűjtőmunka a könyvtárban. Adatok gyűjtése térképről. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés. <i>Természetismeret:</i> tudósok, feltalálók és találmányaik (Ganz Ábrahám, Irinyi János,	

3.2. <i>Polgárháború az Egyesült Államokban</i> 3.3. <i>A megtorlás és a dualizmus Magyarországon</i> Megtorlás a szabadságharc után A kiegyezés tartalma és jelentősége Tisza Kálmán és Tisza István munkássága 3.4. <i>Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei</i> Az Osztrák-Magyar Monarchia	Információk gyűjtése a XIX. század polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Magyarok mindennapjai a szabadságharc leverése után – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. Drámajáték – a néma ellenállás megjelenítése a Habsburg elnyomás idején. A kiegyezés pozitív következményei – fogalmak azonosítása, csoportosítása, megkülönböztetése Magyarország és Ausztria szempontjából. Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli képekről. A kiegyezéshez kötődő történelmi személyiségekről adatok, képek gyűjtése (Deák Ferenc, Ferenc József, Erzsébet királyné). Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése. A változások szerepének felismerése az emberek életében. A vasúthálózat fejlődése – adatok, képek gyűjtése a XIX. század második felének magyar vasútépítéséről.	Eötvös Loránd, Semmelweis Ignác). <i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel. <i>Vizuális kultúra:</i> építészet. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása
Fogalmak	Magyar király, Osztrák-Magyar Monarchia, tőke, bank, vasúthálózat, Budapest, világváros, MÁV, dualizmus	

Témakör	4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében		Javasolt óraszám: 30 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a nemzetállamok koráról.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, kauzalitás		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
4.1. Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon Az első világháború előzményei Az első világháború kirobbanása Hazánk részvétele az első világháborúban Az első világháború főbb eseményei Tanácsköztársaság 4.2. Trianon és következményei Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása A trianoni békediktátum és következményei 4.3. Diktatúrák és diktátorok Európában Totális diktatúrák: a kommunista Szovjetunió; a nemzetiszocialista Németország	Gyűjtőmunka a könyvtárban a „nagy háborúról.” Az Antant és a Központi hatalmak országainak csoportosítása. Térképhasználat. Helyszínek, adatok leolvasása a történelmi térképekről. Háborús frontvonalak meghatározása. Képek gyűjtése, csoportosítása folyóiratokból. A gyűjtemény alapján rövid fogalmazás készítése. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Játékfilm-részlet (pl. Nyugaton a helyzet változatlan), dokumentumfilm-részletek megtekintése előzetes szempontok alapján. Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Fiktív levél írása a frontvonalról. Frontok modellezése terepasztalon – a villámháború és az állóháború fogalmának kialakítása. Az	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. <i>Természetismeret:</i> a XX. század első felének legjelentősebb fölfedezései az atombomba. <i>Matematika:</i> – számítások alaplőveletekkel; területszámítások; – halmazok; számítások tizedes törttekkel. <i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek. <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> a világháborúk hatása a művészeti ágakra. <i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> mindennapi életvezetés megváltozott körülmények között. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.	

4.4. <i>Politikus portrék a két világháború közötti Magyarországon</i> Magyarország a két világháború között Horthy Miklós kormányzó 4.5. <i>A második világháború jellemzői és következményei</i> A második világháború kirobbanása A második világháború főbb eseményei, technikai újításai A második világháború befejezése A párizsi békeszerződés 4.6. <i>Magyarország a második világháborúban</i> Hazánk helyzete a második világháború előtt: a békés revízió Hazánk szerepe a második világháborúban A Don-kanyar magyar katonái: megemlékezés a hősi halottakról 4.8. <i>A holokauszt Európában és Magyarországon</i> Hazánk német megszállása Koncentrációs táborok Európában	országhatárokon belül és kívül élő magyarok mindennapjai a trianoni döntést követően – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése. Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben. A fasiszta és a szövetséges országok csoportosítása. Bekövetkezett változások felismerése a háborús kronológia áttekintésével. A II. világháború hadieszközeinek megnevezése. Háborúellenes plakát készítése. Fasiszta eszmék felismerése. Tablókészítés. Dokumentumfilmek megtekintése, megbeszélése. A világháborúhoz kötődő emlékhely felkeresése. Életkép a koncentrációs táborokban – jellemzők gyűjtése. Részletek olvasása, értelmezése Anna Frank naplójából. Következtetések megfogalmazása a II. világháború eseményeinek tükrében, tanári irányítás mellett.	
Fogalmak	Világháború, antant, központi hatalmak, állóháború, front, tank, köztársaság, Tanácsköztársaság, trianoni békeszerződés, bank, munkanélküliség, fasiszmus, nemzetiszocializmus, zsidótörvény, koncentrációs tábor, deportálás, Don-kanyar, nyilas hatalomátvétel, atombomba, Hiroshima,	

Témakör	5. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében		Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század első felében.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Képességfejlesztési fókuszok: kritikai gondolkodás, kauzalitás		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
5.1. A megosztott világ: a hidegháború: az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedése Hatalmi csoportosulások kialakulása a II. világháború befejezése után A berlini fal kiépítése	Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt polgárok mindennapjairól. Időszalag, időtorony alkalmazása, történelmi évszámok jelölése. Térképről adatok leolvasása Rövidítések – fogalmak egyeztetése (pl. ENSZ, NATO, Varsói Szerződés). A keleti blokk és a nyugati blokk országainak csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a demokratikus vezetés alatt álló és a szocialista vezetés alatt álló országokban.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés; szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. Természetismeret: fegyveres konfliktusok hatása az élővilágra. Matematika: számítások alapl műveletekkel; halmazok. Földrajz: topográfiai ismeretek. Vizuális kultúra: a XX. század második felének legfontosabb művészeti alkotásai. Informatika: interaktív taneszközök alkalmazása.	
Fogalmak	Hidegháború, keleti blokk, nyugati blokk, Egyesült Nemzetek Szervezete, NATO, Varsói Szerződés,		

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén	A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámolni. A reformkor eseményei

között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett.

Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alaptantervvel kapcsolatos évszámokhoz történelmi ismereteket kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről.

Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani. A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból. Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Táncsics Mihályt, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára.

A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol.

A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja.

Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul.

A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni.

Történelem 8. évfolyam**Időkeret:** 36 óra/ év (1óra/ hét)

Témakör	5. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében		Javasolt óraszám: 22 óra
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század első felében.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, kauzalitás		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<i>5.2. Magyarország a kommunizmus idején</i> <i>Rákosi Mátyás diktatúrája.</i> Az emberek élete az 1950-es évek elején <i>5.3. Az 1956-os forradalom és a Kádár-korszak</i> Az 1956-os forradalom és Nagy Imre miniszterelnöksége. Az 1980-as évek vége, a Kádár-rendszer válsága <i>5.4. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon</i> Rendszerváltoztatás Az Alaptörvény és a mai magyar demokrácia <i>5.5. Együttélés a Kárpát-medencében: a határon túli magyarok; a magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig.</i>	A személyi kultusz jellemzőinek csoportosítása. A tervgazdálkodás – rámutatás a hamis eszményekre egyszerű modellezéssel. Tárgyi és írásos emlékek megtekintése az ötvenes évekből. A személyi kultusz, a diktatúra, a pártállam jellemző jegyeinek fölismerése. Évszámok jelölése időszalonon. Szocialista iparvárosok jelölése térképen; rajz, makett készítése a gyárvárosokról. Címerek összehasonlítása a XX. század különböző korszakaiban. Jellemzők megkülönböztetése. Gyűjtőmunka – tárgyi emlékek a tárgyalt történelmi időszakokból. Látogatás az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó múzeumi kiállításon. Játékfilm, dokumentumfilm	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. <i>Természetismeret:</i> fegyveres konfliktusok hatása az élővilágra. <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel; halmazok. <i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> a XX. század második felének legfontosabb művészeti alkotásai. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.	

	megtekintése az 1956-os forradalomról és szabadságharcról. Képek gyűjtése, csoportosítása a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek hazai életmódjáról. A Kádár-korszak legfontosabb jegyeiről történő fogalomalkotás, a társadalmi berendezkedéshez kapcsolódó jellemzők rendezése, csoportosítása főfogalmak alá. Csoportosítás tanári irányítás mellett: okok, melyek a kommunista hatalom összeomlásához vezettek. Plakátképek bemutatása: a szovjet csapatok kivonulása Magyarország területéről.	
Fogalmak	Személyi kultusz, többpártrendszer-egypártrendszer, címerváltozás, diktatúra, pártállam, termelőszövetkezet, munkatábor, forradalom, szabadságharc, eladósodás, Alaptörvény/Alkotmány,	

Témakör	6. Régiók története, mérlegen a magyar történelem: lábnyomaink a nagyvilágban; a magyar megmaradás kérdései.		Javasolt óraszám: 14 óra
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század második felében		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás a cselekvés szintjén.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	

6.1. Az Európai Unió létrejötte <i>Az Európai Unió szerepe a történelmi-társadalmigazdasági események alakulásában 2 óra</i> 6.2. A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban <i>A szocialista államrendszerek fölbomlásának következményei 2 óra</i> 6.3. Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás <i>A tudományos-technikai forradalom hatása az emberek mindennapi életére 1 óra</i> 6.4. Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon <i>Az Alaptörvény múltja és jelene – az alapvető jogok 2 óra</i> 6.5. A hagyományos, illetve agrártársadalmak; a modern, illetve ipari társadalmak 6.6. A határon túli magyarság sorsa 1 óra	Plakátkészítés az Európai Unió történetéhez kapcsolódóan. A legfontosabb események jelölése időszalagon. A szocialista országok utódállamai nevének, fővárosainak csoportosítása – az adott nemzethez kötődő információk gyűjtése. Az új államhatárok megkeresése a térképen. Különböző technológiákról történő információgyűjtés. Tablókészítés az utóbbi két évtized technikai változásairól. Érvek és ellenérvek gyűjtése, azok ütköztetése a fogyasztói társadalom témaköréhez kapcsolódóan tanári irányítás mellett. A Magyarországon életbe lépett Alaptörvény értelmezése. Feladatok megoldása az alapvető jogok érvényesítésével kapcsolatosan. Gyűjtőmunka, tablókészítés. A Magyarországon élő nemzetiségekhez kötődő tradíciók bemutatása –	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; válogatás a nemzetiségek irodalmának szemelvényeiből. <i>Természetismeret:</i> természetvédelem. <i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel. <i>Földrajz:</i> az Európai Unió országai. <i>Ének-zene:</i> az Európai Unió himnusza <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> a nemzeti kisebbségekhez tartozó művészek jeles alkotásai. <i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> nemzetiségekhez kötődő mesterségek. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.

6.7. <i>A magyarországi nemzetiségek kultúrája, helyzetének változásai 1 óra</i>	hagyományőrző foglalkozások keretében. A határainkon túl élő magyarság helyzete a világban – fotók gyűjtése, honlapok keresése; információk gyűjtése a magyar identitás megőrzésével kapcsolatosan, tanári irányítás mellett. Fogalmak, képek csoportosítása a globalizált világ témakörében.	
Fogalmak	Európai Unió, Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, jóléti társadalom, alaptörvény, jogállamiság, demográfia, népesedés, kisebbség, vallás, határon túli magyarság.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámolni. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett. Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani. A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból. Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Táncsics Mihályt, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára. A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja. Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul. A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni.

Hon-és népismeret 5. évfolyam

Heti/éves óraszám: 5. évfolyam 1 óra/ hét 36 óra/év

HON-ÉS NÉPISMERET

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület a felső tagozatban – a bevezető periódusnak tekintett első négy évfolyamon meghatározott környezetismereti tudásra építve – ismerteti meg a tanulókkal a múltból való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem a hon- és népismeret és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a mérlegelő gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a mérlegelő és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak: az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetéesség; a hatékony, önálló tanulás; és a személyes és társas kapcsolati kompetenciák.

A hon- és népismeret is az alsó tagozatban megszerzett ismeretanyagra épít. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók a felső tagozatban ismerkednek meg hazánk fekvésével, fővárosával és annak nevezetességeivel. Megismerik Magyarország jelképeit, a nemzeti értékeket, lakóhelyük történelmi emlékhelyeit, híres személyiségeit. A helytörténeti séták és gyűjtőmunkák segítik elő az ismeretszerzést a gyakorlatban.

Javasolt órakeret

5.osztály

Időkeret: : 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Az én világom	12
2. Találkozás a múlttal	10
3. Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink	14
összesen:	36

Hon-és népismeret 5. évfolyam

Témakör	1. Az én világom	Javasolt óraszám: 12 óra
Előzetes tudás	A családdal kapcsolatos ismeretek, élmények.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> időbeli és térbeli tájékozódás, szociabilitás.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Családunk története A családi közösség, helyem a családban.	Információgyűjtés a családról. Családi ünnepekről beszélgetés. Élettörténetről szóbeli beszámoló. Érdekességek	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények.

Élettörténetem: Ki vagyok én? A család múltja és története. Családfa.	mesélése a családi legendáriumból. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Rajzos, fényképes családfakészítés.	<i>Természetismeret:</i> szülők és utódok az élővilágban; hazánk természeti kincsei. <i>Matematika:</i> számítások alpműveletekkel.
1.2. Az én városom, falum Elhelyezkedése, földrajzi fekvése. Nevezetességei. Hagyományai.	Képgyűjtés az adott településről. Térképen való tájékozódás, különböző információk gyűjtése a településsel kapcsolatos történetének kiállításában. Helytörténeti kiállítás látogatása. Iskola múzeumi látogatás. A város történetének megtekintése a helyi múzeumban. Hivatalos honlapon történő tájékozódás. Helyi hagyományokról, történelmi eseményekről információgyűjtés. A településen élő (onnan elszármazott), a tanulóknak példaképül állítható híres emberek életútjáról beszélgetés, fényképes tablókészítés a legfontosabb információkkal. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban. A város szobrainak felkutatása, megtekintése. Beszélgetés a személyes és családi kötődésekről a téma tükrében.	<i>Vizuális kultúra:</i> a család ábrázolása a művészetekben; helyi kulturális örökség. <i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> makett készítése. <i>Természetismeret:</i> tájékozódás a térképen. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.
1.3. A hazai táj. A helyi tudás Hazánk természeti értékei.	Beszélgetés hazánk legfőbb tájegységeiről, képek gyűjtése. A nemzeti és a helyi közösség tudásbázisának feltérképezése – tablókészítés a pozitív értékek kiemelésével a legalapvetőbb ismeretek szintjén. Képek	

	gyűjtése, csoportosítása egyszerűbb szempontok figyelembevétele	
1.4. Gyermek, diákélet a múltban Az iskola története, múltja.	Rövid szépirodalmi szemelvényekből való tájékozódás, információgyűjtés. Érdekességek gyűjtése a helyi iskola történetével kapcsolatosan. Tablókészítés	
Fogalmak	Család, unokatestvér, nagyszülő, dédszülő, rokonság, újszülöttkor, csecsemőkor, óvodáskor, kisiskoláskor, előd, ős, generáció, családfa, családi ünnep, település, város, falu, főváros, táj, haza, hagyomány, diákélet.	

Témakör	2. Találkozás a múlttal		Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Az én világom		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési</i> fókuszok : nemzettudat, empátia.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban	Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, dédszülekről; beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények. <i>Természetismeret:</i> háziállatok; táplálkozás. <i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel.	
2.2. A paraszti ház és háztartás, a ház népe Falusi élet a múltban.	Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében. Lehetőség szerint látogatás tájházban. A parasztház jellegzetességeinek azonosítása; közvetlen, illetve közvetett forrásból. Beszélgetés a paraszti		

	háztartáshoz kötődő hagyományos életformáról.	<i>Rajz és vizuális kultúra:</i> a paraszti világ ábrázolása.
2.3. A hétköznapiak rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel) A régmúlt idők étkezési szokásai. Ruházkodás a régmúlt időkben. Az emberek mindennapjai.	Tájékozódás a hétköznapi életről régi képeslapok, használati tárgyak, reprodukciós nyomtatványok segítségével. Régi receptek gyűjtése. Beszélgetés a táplálkozás kiemelt szerepéről, különös tekintettel az eltérő életformákra. Információk gyűjtése a pedagógus által válogatott, egyszerűsített visszaemlékezésekből – az adatokból közösen napirend készítése. A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam fölállítása napjainkhoz kötötten.	<i>Ének-zene:</i> népdalok világa. <i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> néphagyományokhoz kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; életformák; népi mesterségek. <i>Földrajz:</i> tájékozódás a térképen; hazánk tájegységei. <i>Testnevelés:</i> népi sportjátékok. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.
2.4. Hagományos és népi (vallási) ünnepeink eredete Húsvéti ünnepkör. Pünkösdi ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör.	Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti föllevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben. Egyszerűbb hagyományörző játékokkal való megismerkedés.	
2.5. Hitélet és közösségi élet Közösségek az ember világában.	Beszélgetés az egyén szerepéről a közösségben. Beszélgetés a hit szerepéről a vallásos emberek életében – példákon keresztül. Beszélgetés az alapvető szabályok betartásáról. A közösség pozitív értékeinek összegyűjtése és megbeszélése. Csatlakozási lehetőségek földerítése helyi értékteremtő közösségekhez. A családi	

	közösség szerepeinek feltárása szituációs játékok által.	
Fogalmak	Nagyszülő, dédszülő, falu, város, régmúlt, közösség, parasztház, háztartás, néphagyomány, hagyományörzés, vallás, vallásos ünnep, húsvét, pünkösd, karácsony, közösség, közösségi élet, értékteremtés	

Témakör	3. Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink		Javasolt óraszám: 14 óra
Előzetes tudás	Találkozás a múlttal		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A magyar kulturális örökségről való tájékozódás lehetőségének biztosítása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> nemzettudat, erkölcsi érzék.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1. Az ősi magyar kultúra hagyatéka A magyarok őseiről	Beszélgetés a magyar őstörténetről, a legalapvetőbb tudás mentén. Képek gyűjtése a magyar őstörténetről, annak tovább hagyományozódásáról a népművészetben. A témához kapcsolódó rajzkészítés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szépirodalmi szemelvények. <i>Természetismeret:</i> az ősmagyarok természeti környezete; a magyar természeti örökség.	
3.2. Magyarok a történelmi és mai Magyarország területén	Múzeumlátogatás: A vértesszőlősi ősember lelet megtekintése. (Samu) Érdekességek földérítése az írott forrásokból, különös tekintettel a nép nevére, nyelvére stb. Beszélgetés a történelem szerepéről a nemzet életében. Információgyűjtés a történelmi Magyarország területén élő magyarok mindennapjairól.	<i>Matematika:</i> számítások alapszámításokkal; mértékváltások, hosszúsághoz kötődő számítások. <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> ősmagyar művészet; a	

3.3. Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok.	A magyarlakta területek azonosítása, határon túli tájegységek, magyar városok megnevezése a térképen. Beszélgetés a történelmi Magyarország területén élő, a tanulók számára példaképként állítható híres emberek életútjáról, fényképes tablókészítés. A magyar néprajzi tájak megnevezése, megkeresése a térképen. A tájegységek csoportosítása jellegzetességeik és legismertebb településük szerint. A nemzeti kisebbségek azonosítása, anyaországukról való ismeretek, érdekességek gyűjtése, tablókészítés kulturális értékeikről, néphagyományaikról. Néhány alapvető formula elsajátítása a nemzeti kisebbségek nyelveiből (pl. köszönés, búcsúzás). A szomszédos országok felsorolása, fővárosuk megnevezése, térképen való azonosításuk.	határon túli magyarság kulturális öröksége. híres magyar művészek. <i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> néphagyományokhoz kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; népi mesterségek. <i>Földrajz:</i> tájékozódás a térképen; hazánk és a történelmi Magyarország tájegységei. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.
3.4. Természeti és épített örökségünk, a szellemi kulturális örökség és a világörökség elemei	A magyar örökségnek tekintett természeti és épített kulturális örökségről adatok, információk, képek, érdekességek gyűjtése, csoportosítása. Múzeumlátogatás, tanulmányi kiránduláson való részvétel.	
3.5. A magyar tudomány és kultúra eredményei a világban	Beszélgetés a magyar tudomány és kultúra eredményeiről, különös tekintettel a nemzetközi hírnevet szerzett tudósokra és művészekre. Ismeretterjesztő filmek, filmrészletek megtekintése a témával kapcsolatosan. Tablókészítés.	

Fogalmak	Őstörténet, ősművészet, néphagyomány, nemzeti kisebbség, történelmi Magyarország, Kárpát-medence, anyaország, kulturális örökség, tudomány, kultúra.
Összegzett tanulási eredmények a 5. évfolyam végére	A tanuló megismeri Magyarország nemzeti hagyományait és értékeit. Képet alkot arról, hogy a magyar kultúra az európai művelődés szerves részét alkotja; ismeretekkel rendelkezik szűkebb és tágabb környezetének múltjáról és jelenéről. Hazánk főbb tájegységeit megkülönbözteti tanári irányítással és térkép használatával, azokhoz kapcsolódva néhány jellegzetességet ismer. Nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról, különös tekintettel a régmúlt idők hétköznapijaira, ünnepnapjaira. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásait, azokat tiszteli és őrzi. Ismeretekkel rendelkezik a történelmi Magyarország területén élő honfitársaink múltjáról és jelenéről; a magyarlakta területeken élő közösségek értékteremtő munkájáról. A magyar kultúra és tudomány világban elfoglalt helyéről alapvető ismeretekkel rendelkezik, a nemzetközi hírnevet szerző művészek és tudósok közül néhányat megnevez. Folyamatosan erősödő nemzeti identitástudattal rendelkezik.

Állampolgári ismeretek 8. évfolyam

Heti/éves óraszám: 8. évfolyam 1 óra/hét 36 óra/év

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

A tantárgy legfontosabb célja a tanulót felkészíteni a társadalom struktúrájában való eligazodásra, a közösségi környezet szervezeteinek, szabályainak megismerésére. A pedagógiai helyzetekben a tanuló tevékenység közben, szimulált helyzetekben ismeri meg a családi élethez, a munkavállaláshoz, a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó intézmények szerepét, feladatait, az állampolgári jogokat és kötelezettségeket, a demokratikus társadalmi intézményrendszert, a legfontosabb társadalmi, gazdasági és politikai szervezeteket.

Felismeri a felelősséget közösségi környezetének alakításában. Bővülnek ismeretei a mindennapi életvezetéshez kapcsolódó önérvényesítés lehetőségeiről, a segítségkérés formáiról.

A tantárgy segítséget nyújt az erkölcsi nevelés terén a közösségi életben való aktív részvételre és véleménynyilvánításra ösztönzésben, a társadalmi igazságosság felismertetésében és az ehhez kapcsolódó intézményrendszer igénybevételének bemutatásában.

Erősíti a nemzeti azonosságtudatot és a hazafias nevelést az ország irányításában, védelmében, a társadalmi béke megőrzésében szerepet vállaló intézmények működésének megismertetésével, a társadalmi tevékenységekben való aktív részvétel támogatásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén segíti a közösség aktív tagjává válást, a környezet iránti figyelem fontosságának, a segítségnyújtás és segítségkérés lehetőségének felismerését. A gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tanuló felkészül a pénzkezeléssel és gazdálkodással összefüggő intézményrendszer igénybevételére.

Javasolt órakeret

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Társadalmi szabályok	10 óra
2. Állampolgári ismeretek	14 óra
3. Pénzügyi és gazdasági kultúra	12 óra
Összesen:	36 óra

Hon-és népismeret 5. évfolyam

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1. Társadalmi szabályok	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Alapvető szabályok a környezetünkben.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közösségi együttélés szabályai, a szabálytudat erősítése. A szociális attitűd, az együttműködés, a tolerancia megnyilvánulásai magatartásában. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek: - Erkölcsi érzék. - Mérlegelő gondolkodás, - Tolerancia, elfogadás. - Beleérző képesség.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog 1.2. A jog szerepe az emberek mindennapjaiban. 1.3. Az emberi alapjogok 1.4. A gyermekek jogai, diákjogok	Jogok és kötelességek a társadalomban – az emberek együtt éléséhez szükséges normák megismertetése. Beszélgetés az iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó kötelességek. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció fogalmazási ismeretek. <i>Természetismeret:</i> szokásrendek a természet világában. <i>Matematika:</i> halmazalkotási műveletek. <i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> életvezetési technikák. <i>Földrajz:</i> az egyén és a közösség szerepe a hazai és a világ országai együttműködésének tekintetében. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata; ügyintézés a világhálón.

<i>1.5. Hivatalos ügyeink (ügyintézés)</i> <i>1.6. Ügyintézés a világhálón.</i>	gyermek életéről, mindennapjairól. Mindennapi ügyintézés modellezése (a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illetéki szabályok). A mindennapi életéhez kötődő hivatalos ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése. Az ügyintézés alapvető faktorainak számbavétele (ügyintézési technikák lépésről-lépésre). Ügyintézési lehetőségek internetes felületről (egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése).	
Fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, illemszabály, ügyintézés, internet.	

Témakör	2. Állampolgári ismeretek	Javasolt óraszám: 14 óra
Előzetes tudás	Társadalmi szabályok.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Állampolgári felelősség (az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek). Az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képessége. Tájékozódási képesség helyi és országos társadalmi, közéleti szinten. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek: - Mérlegelő gondolkodás.	

	- Kauzális gondolkodás. - Értékazonosulás, értékválasztás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Demokratikus alapelvek <i>Állampolgári jogok és kötelességek</i>	Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári jogok és kötelezettségek területén (jelölt, választás, pártok szerepe, képviselő).	<i>Vizuális kultúra:</i> kapcsolódó képzőművészeti alkotások; építészet: az Országház. <i>Ének-zene:</i> zeneművek.
2.2. Magyarország politikai intézményei	Látogatás a Parlamentben, polgármesteri hivatalban. Helyi önkormányzat, okmányiroda felkeresése, okmányok igénylésének gyakorlása, okmányok csoportosítása. Szituációs játék (ügyintézés, tárgyalás, vita, sajtókonferencia, riportkészítés). Szituációs játék (ügyintézés, tárgyalás, vita, sajtókonferencia, riportkészítés).	<i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szépirodalmi szemelvények. <i>Matematika:</i> halmazalkotási műveletek, számlálás; arányok.
2.3. Az állam feladatai (a belső rend, közrend védelme – rendőrség, honvédelem, igazságszolgáltatás – ügyészség, bíróság, művelődésügy, köznevelés, egészségügyi ellátás).	A törvényhozó és végrehajtó hatalom feladatainak feltérképezése.	
2.4. A média és a nyilvánosság szerepe	A tömegtájékoztatás jelentősége és eszközeinek megismerése.	

(televízió, rádió, internet) 2.5. A tömeg tájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása.	Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása. A közösségi portálokon való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól. Kérdőívek, kérvények kitöltése. Tablókészítés. Kooperatív technikák alkalmazása.	
Fogalmak	Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, jelölt, jelöltállítás, választás, párt, kormány, törvényszék, Parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, személyes adatok, állampolgári jogok és kötelezettségek, házasság, család, okmány, irat, űrlap, anyakönyv, igazolvány.	

Témakör	3. Pénzügyi és gazdasági kultúra		Javasolt óraszám: 12 óra
Előzetes tudás	Állampolgári ismeretek		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése. Felelősségérzet a közvetlen környezet és a jövő iránt. Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek: - mérlegelő gondolkodás, - életvezetési képesség, - problémamegoldó gondolkodás.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1. Állami bevételek (adók), állami kiadások (az állami intézmények fenntartása).	A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tábló készítése.	Magyar nyelv és irodalom: kommunikáció. Természetismeret: energiatakarékosság.	

3.2. A jövedelem szerepe a családban (bevételek és kiadások, megtakarítás, hitel, rezsi, zsebpénz). 3.3. A pénz és formái (érme és bankjegy, virtuális pénz, bankkártya, árfolyam, infláció). 3.4. Pénzintézetek és tevékenységük (bank, biztosító, hitel, kamat, tőke). 3.5. Vállalkozói alapismeretek.	A bevételtípusok megkülönböztetése, példákön keresztül (naplóvezetés). A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákön keresztül. Családi költségvetés készítése, a rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében (statisztikai adatok gyűjtése, felhasználása, elemzése, következtetések levonása). A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén. A bankok szerepe az emberek életében – információgyűjtés a hitelről. Különböző fizetési módok modellezése. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása. Vállalkozói formák számbavétele, a vállalkozás működésének összetevői – elemi információk gyűjtése a témában.	<i>Matematika:</i> alpműveletek; mértékváltások. <i>Vizuális kultúra:</i> bankjegyeken és bankkártyákon látható művészi ábrázolások. <i>Földrajz:</i> más országok pénznemei. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.
Fogalmak	Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, biztosító, bank, bankkártya, hitel, részlet, törlesztés, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás.	

Összegzett tanulási eredmények a nyolcadik évfolyam végén	A tanuló 1. tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban, 2. tud a világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről, 3. ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében, 4. fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében.

Természettudomány 5-8.évfolyam

Heti/éves óraszám :	5.évfolyam	2óra/	72 óra
	6.évfolyam	3óra/	108 óra
	7.évfolyam	5óra/	180 óra
	8.évfolyam	5óra/	180 óra

TERMÉSZETTUDOMÁNY

A műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan tanulási helyzetek kialakítására helyezi a hangsúlyt, amelyben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig. A műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, így a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások. A környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése nyomán fejlődik és alakul ki a tanulók tudatos természetszerető- és védő magatartása, kapcsolatteremtő képessége. A tanterv elsajátítása során már az első évfolyamtól kezdve tudatosan formálja környezetvédő attitűdjüket, környezetkímélő magatartásukat, és ez a magatartás a későbbi életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelvvé válik.

A természettudományi műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása, természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amely alkalmas a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatásaira, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és hatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezeknek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik.

A tanulói aktivitás és tevékenységközpontúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazására.

A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömeinek, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a

középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

A Természettudomány és földrajz műveltségterület fejlesztési feladatai a Nat-ban tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt diszciplináris szerveződésű, másrészt támogatja az integrált szemléletet, valamint hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok integrált szemléletű és célszerű megfogalmazását. Segíti a képességek, a gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárását.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. A tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben és a kísérleti eszközök használata, a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása az általános és a speciális képességek fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik, egyben rehabilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat is hordoz. Ezek közül a legfontosabbak: a gondolkodási funkciók fejlesztése, a rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése, biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben, a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.

Az egyes tudományterületek oktatása az integrált természettudomány tantárgy keretében, az 5-6. évfolyamon általánosabb formában, a 7-8. évfolyamon az egyes tudományterületek markánsabb elhatárolásával valósul meg.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	5.	6.
1. Anyag, energia, információ	5	6
2. Rendszerek	14	14
3. Felépítés és működés	10	10
4. Állandóság, változás	14	14
5. Az ember megismerése és egészsége	12	12
6. Környezet, fenntarthatóság	10	10
7. Tájékozódás a földrajzi térben	3	7
8. Tájékozódás az időben	2	3
9. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	2	9
10. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól		10
11. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról		8
12. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról		6
Összesen	72	108

Természettudomány 5-6.évfolyam

A tantárgy tanítása során a következő nevelési célokat valósítjuk meg: szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a feladattudat erősítése. A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése. Éntudat és énkép fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása. A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése. A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és a megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása. A pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában. A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

A tanulók képessé válnak a tantárgy sajátos földrajzi ismerethordozók – térkép, földgömb, ábrák – használatára, valamint az IKT-eszközök tanári segítséggel történő célszerű alkalmazására. Fejlődik kommunikációs képességük, a tananyag feldolgozása során bővül szókincsük, fejlődik szövegértésük és a feladatmegoldásokhoz kapcsolódóan értékelési helyzetekben önértékelésük, önismeretük. A matematikai kompetencia birtokában képesek számadatok összevetésére, grafikonok, diagramok leolvasására, elemzésére.

Természettudomány 5. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Anyag, energia, információ	5
2. Rendszerek	14
3. Felépítés és működés	10
4. Állandóság, változás	14
5. Az ember megismerése és egészsége	12
6. Környezet, fenntarthatóság	10
7. Tájékozódás a földrajzi térben	3
8. Tájékozódás az időben	2
9. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	2
Összesen:	72

Természettudomány 6.osztály

Időkeret: 108 óra/év (3 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Anyag, energia, információ	6
2. Rendszerek	14
3. Felépítés és működés	10
4. Állandóság, változás	14
5. Az ember megismerése és egészsége	12
6. Környezet, fenntarthatóság	10
7. Tájékozódás a földrajzi térben	7
8. Tájékozódás az időben	3
9. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	8
10. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	10
11. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról	8
12. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	6
Összesen:	108

Témakör	1. Anyag, energia, információ	Javasolt óraszám: 5 óra
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokban szerzett ismeretek az élettelen természet anyagairól, halmazállapot-változásairól. Egyszerű információs jelek ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt. Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során. Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben. Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban. Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Anyag	Tulajdonságok vizsgálata.	Technika, életvitel és gyakorlat: anyagok megmunkálása Matematika: Mérések. Mérőeszközök használata, mértékegységek.
Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír). Tulajdonságaik.	Megfigyelések előre megadott szempontok szerint, csoportosítások. Egyszerű kísérletek végzése különböző köznapi anyagokkal (alakítható, rugalmas, hajlítható, törékeny, morzsolható, faragható, olvasható, szilárd, képlékeny, folyékony, légszerű).	
Halmazállapotok.	A környezet legismertebb anyagai halmazállapotának felismerése (víz, levegő, zsír, olaj).	
Tömegmegmaradás.	Egyszerű fizikai változások létrehozása. Mérések, vizsgálatok (törés, darálás, hajtogatás).	
Oldatok, keverékek.	Ételek (saláták) készítése. Italok (szörpök, teák) készítése. Alkotórészeik mérése előtte és utána.	

	Jelenségek értelmezése segítséggel a tömegmegmaradás szempontjából.	
Víz a természetben.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (eső, folyó, tó).	
Információ Jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok, katasztrófavédelmi jelzésrendszer).	Irányított megfigyelések a mindennapi életünket segítő, tájékoztató jelrendszerekről (élelmiszerek, háztartási vegyszerek, közlekedési jelző- és tiltó táblák, életvédő, katasztrófa-megelőző, menekülést segítő jelzések, internet piktogramok).	
A természet jelzései. Növények jelzései, állatok kommunikációja.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (pl. hervadó növény, kiszáradt fa, kutya, macska hangjelzései).	
Fogalmak	Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, információs jel, jelrendszer.	

Témakör	2. Rendszerek	Javasolt óraszám: 14 óra
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokon megszerzett tájékozódási ismeretek. Az időjárás elemeinek ismerete. Az eddig tanult növények, állatok jellemzőinek ismerete.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése. Térképhasználati ismeretek bővítése. Nemzeti tudat erősítése. A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése. Az analízis és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése. Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tér és idő	Tájékozódási gyakorlatok a lakóhelyen és környékén, az épített és természetes környezetben.	Földrajz: tájékozódás térképen, időjárási jelenségek, napszakok, évszakok.
Tájékozódás a lakóhelyen és környékén, hely, irány, távolságok meghatározása.	Az iránytű használatának gyakorlása.	
Térkép és földgömb.	Felszíni formák és világtájak ráismerési szinten.	
Világtájak a valóságban és a térképen. A térkép tájolása. Iránytű.	Alaprajzok, egyszerű térképvázlatok rajzolása.	
Alaprajz, térképvázlat, síktérkép, domború térkép.	A látott, tapasztalt valóság ábrázolása homokasztalon, terepasztalon.	
Hazánk térképe.	Vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök (óra, hőmérő) használatának gyakorlása.	
Domborzati viszonyokat jelölő színek, jelek.	Az időjárás elemeinek figyelemmel kísérése napszaknak és az adott évszaknak megfelelően.	
Vizek ábrázolása a térképen.	Időjárás-jelentések értelmezése. Időjárási naptár készítése. Hőmérsékletmérések. Napi és évi változások figyelemmel kísérése, rögzítése.	
Ciklusok a természetben (napszakok, évszakok, az élővilág változásai ennek megfelelően). Az időmérés lehetőségei, eszközei (óra, perc, másodperc). Időjárás. Mozgás és idő összefüggése.	A napszakok és a Nap állásának megfigyelése, összekapcsolása. (A Hold változásainak megfigyelése.)	
<i>Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok)</i>	A gazdaságok hatékony működésének megfigyelése természetes környezetben, tanulmányi séták alkalmával.	

Élőlények a ház körül.	Múzeumlátogatás, rövid beszámoló készítése a látottakról.	
Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.	Összefüggések keresése, feltárása, a növénytermesztés, állattenyésztés között (komposztálás, trágyázás, állatok etetése, silózás, széna, szalma). A rovarkártevőket pusztító hasznos állatok (énekesmadarak, sün, vakondok), és a biológiai növényvédelem összefüggéseinek felfedezése. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése konkrét példákban. Az okos gazdálkodás és a fenntartható fejlődés összefüggésének felismerése.	
Fogalmak	Térkép, iránytű, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárási naptár, időjárás-jelentés, természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.	

Témakör	3. Felépítés és működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Az eddig tanult növények és állatok faji, egyedi jellemzőinek ismerete. Alapvető ismeretek az időjárásról és a földről.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása. A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása. Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

Élőlények	Egy-egy virágos növény részeinek, testfelépítésének vizsgálata (tulipán, petúnia).	
A virágos növények testfelépítése, életfeltételei (víz, levegő, talaj, napfény, hőmérséklet).	Nagyító használata.	
Fás- és lágyszárú növények (szilva, szőlő).	Rajzos vázlatok készítése.	
Szobanövények, kerti növények gondozása.	Kísérletek növényekkel (életfeltételek biztosítása, megvonása), elgondolások, következtetések. A növénygondozás alapszabályai, egy választott növény gondozása. Naplóvezetés.	
Az állatok általános testfelépítése (egy gerinces és egy gerinctelen testfelépítés összehasonlítása /pl. házi és ház körül élő állatok/). Az állatok életfeltételei (élőhelyi feltételek, táplálék, víz). Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálkozás, szaporodás, utódgondozás, viselkedés). Testfelépítés, testalkat, életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak).	Hasonlóságok és különbségek felfedezése. Néhány gerinces és gerinctelen állat testfelépítésének megfigyelése, vizsgálata. Csoportosítások megadott szempontok szerint.	
A testalkat változatossága.	Képek, filmek, állatkerti látogatások, kirándulások tapasztalatai alapján a fajok sokféleségének érzékelése. Jeles napok (Állatok világnapja, Madarak és fák napja). Tablók, rajzok készítése.	
Életközösségek	Hazai mezők, rétek, erdőségek, vizek, vízpartok legjellemzőbb élőlényének megfigyelése.	
Életközösségek a lakókörnyezetben vagy egy közeli természetes élőhelyen.	Kirándulások, filmek, képek segítségével az élőlények és élettelen összetevők közötti kapcsolatrendszerek felfedezése.	

Természetvédelem, természeti értékek megőrzésének lehetőségei.		
Az élővilág rendszerezése Legjellegzetesebb élőlénycsoportok. Gombák, növények, állatok. A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős...).	Példák gyűjtése, rendszerezés, konkretizálás, általánosítás, megkülönböztetés, azonosítás.	
Föld, Nap, Naprendszer	A Nap, Föld, Hold kölcsönhatásainak elemi szintű megismerése.	
Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése.	Látogatás a Planetáriumba.	
A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül. Időjárás, éghajlati övek, évszakok. A napsugárzás jelentősége.	Filmek, képek, ábrák elemzése.	
Fogalmak	Virágos növény, állatcsoport, erdő, mező, víz, vízparti életközösség, időjárás.	

Témakör	4. Állandóság, változás	Javasolt óraszám: 14 óra
Előzetes tudás	A környezet anyagainak felismerése, megnevezése. A tanult mérőeszközök, mértékegységek használata.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése. Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése. Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben. Kooperatív technikák alkalmazása. Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Állapot	Anyagok, testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése,	

	felismerése, megnevezése, összehasonlítása. Egyszerű, mindennapi életben használható mérőeszközök alkalmazása.	Matematika: mérések, mértékegységek.
Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.	Összehasonlítások végzése (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet). Mérések gyakorlása. A gyakran használt mértékegységek fokozatos megismerése (kg, l, m, cm, °C).	
Változás Változások környezetünkben Természeti változások: víz halmazállapot-változásai, kőzetek mállása, aprózódása. Technikai változások: darabolás, darálás, faragás.	Példák gyűjtése, csoportosítása, folyamatok megfigyelése, tapasztalatok elmondása.	
Egyensúly, stabilitás	Egyszerű, hétköznapi példák, játékos kísérletek segítségével a fogalom bevezetése (mérleghinta, hőmérséklet-mérések, hideg-meleg-langyos).	
Folyamat, a rendszerek történetisége	Elemzés, tervezés segítségével.	
Ajándékok, dísz tárgyak, használati eszközök, környezetünk tárgyai.	Kiindulási anyagokból termékek készítése, a folyamatok megbeszélése, a megmunkálás lépései, eszközei. Konkrét tevékenységek végzése, pl. origami, kenyérsütés.	
Újrahasznosítás.	Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása iskolai és otthoni környezetben.	
Az ember természetalkító tevékenységei.	Példák gyűjtése, keresése az ember felszín- és tájformáló tevékenységére (külszíni fejtés, mészkőbányák, cementgyártás). Törekvés felismerése a táj eredeti arculatának visszaállítására.	Földrajz: Magyarország.
Fogalmak	Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.	

Témakör	5. Az ember megismerése és egészsége	Javasolt óraszám: 12 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon szerzett ismeretek az ember testéről és az egészséges életmódról.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése. Törekvés erősítése az egészséges táplálkozási szokások betartására. Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése. A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, kritikai gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Testkép, testalkat, mozgás	A rendszeres mozgás és sport hatása és jelentőségének felismerése, összefüggés a mozgás és a normál testsúly fenntartása között.	Testnevelés és sport: edzés.
Az emberi test arányai, méretviszonyai, testalkat, szimmetria.	Mozgássérült társak elfogadása, segítése.	
Önfenntartás	Törekvés az egészséges táplálkozás szabályainak betartására.	
Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Tápanyagok, vitaminok.	Napi étrend összeállítása.	
Szent-Györgyi Albert.	A tudós munkájának megismerése. Információk gyűjtése, feldolgozása.	
Személyi higiénia.	Helyes testápolás.	
Az érzékszervek védelme és tisztasága.	Járványos és fertőző betegség esetén a szükséges előírások betartása.	
Orvosi ellátás.	Veszélyhelyzetek felismerése otthon, az iskolában, a közlekedésben.	
Egyedfejlődés	Felismerés és összehasonlítás jellemző jegyek alapján.	

Magatartás	Közösségi viselkedési normák ismerete.	
Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni.	Képanyagok, filmek elemzése.	
Fogalmak	Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód, magatartás.	

Témakör	6. Környezet, fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozaton szerzett ismeretek a közvetlen és tágabb környezetünkről.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség, az analízáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése. Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése. A természetes és a kulturális értékek megbecsülése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Globális környezeti rendszerek	Helyes és helytelen magatartások elemzése.	Földrajz: időjárás, éghajlat.
Életvitel és fenntarthatóság.	Egyszerű megoldások keresése.	
Környezettudatos magatartás.	Az egyén lehetőségei a környezet megóvásában (étkezés, szelektív hulladékgyűjtés, fűtés, csomagolás, közlekedés).	
A víz körforgása. Időjárási jelenségek, folyamatok. Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében.	Kirándulásokon tapasztalatok gyűjtése, lejegyzése.	
Környezeti tényezők	Az éghajlat és az időjárás környezetre gyakorolt hatásainak megfigyelése, felismerése képek, filmek segítségével	Technika, életvitel és gyakorlat: mesterséges környezet.

A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága		Természetközeli és leromlott állapotú élőhelyek megfigyelése sétákon, kirándulásokon. Tapasztalatok megbeszélése, tablók, plakátok készítése, összefüggések keresése a tiszta, egészséges környezet és a szennyezett környezet hatásairól az ember egészségi állapotára.	
A környezeti állapot és az ember egészsége.		Részvétel a jeles napok alkalmával rendezett környezetvédelmi megmozdulásokon (szemétszedés).	Technika, életvitel és gyakorlat: szelektív hulladékgyűjtés.
A környezetszennyezés jellemző esetei, következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés).		A környezetvédelmi problémák felismerése.	
Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei.		Kirándulások, filmek segítségével tájékozódás nemzeti parkjainkról, tájvédelmi körzetekről.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz: természeti és kulturális értékek.
A Föld szépsége, egyedisége		Ismeretterjesztő kiadványok, filmek segítségével ismeretek bővítése, érdekességek, értékek felfedezése.	
A Kárpát-medence természeti és kulturális értékei.		A térkép használata, térképismeret.	
Fogalmak	Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.		

Témakör	7. Tájékozódás a földrajzi térben	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert tér fokozatos kitágítása. A térkép és a valóság kapcsolatának felismertetése. Összehasonlítás, differenciálás, analógiás gondolkodás fejlesztése. Tájékozódás a térképi ábrázolás jelrendszerének segítségével. A jelrendszer alkalmazása térábrázolásban.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>A tér és ábrázolása</i> 1.1.Téregységek – Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza.		Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környezetében. A földrajzi tér fogalmának kialakítása a közeli és a tágabb környezetben. Ismerkedés a földgömbbel.	
1.2. Térábrázolás – Térképi ábrázolás: égtájak iránya, szín- és jelkulcs, felirat, aránymérték. – Térképfajták (pl. domborzati közigazgatási, turista-, autós, időjárési és kontúrtérkép).		Elemi térképolvasás (felismerés, keresés) gyakorlása. Eligazodás domborzati, közigazgatási és egyszerű tematikus és lakóhelyi környezetet ábrázoló térképen. Helyszínrajz, egyszerű vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről – bejárás, séta, a látott jellegzetes épületek, tereptárgyak rögzítése rajzzal. Tanári irányítással iránymeghatározás. Segítséggel keresés a földrajzi fókuszát alkalmazásával.	
Fogalmak	Személyes tér. Földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. Iránymeghatározás. Térképi ábrázolás, térképjel. Térképfajta (domborzati, közigazgatási, turista-, autós, időjárési és kontúrtérkép).		
Témakör	8. Tájékozódás az időben		Javasolt óraszám: 2 óra
Előzetes tudás			
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. Jelenségek, folyamatok megfigyelése, a tapasztaltak adott szempontok szerinti rendezése. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek érzékeltetése.		

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Az idő</i> 2.1. Időegységek – A napi, az évi, a történeti és a időegységek.		Időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek összehasonlító tapasztalása – időszalag készítése, lejárása, hosszúságának vizuális és mozgásos érzékelése. Jelenségek (pl. a Föld mozgásaihoz kötődő változások) szabályszerű ismétlődésének felismerése. .	
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje regionális példák alapján.		A környezeti folyamatok időrendiségének felismerése konkrét példákban.	
Fogalmak	Napi, évi, történelmi és tengely körüli forgás, Nap körüli keringés; évszak, napszak, váltakozás.		

Témakör	9. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	Javasolt óraszám: 2 óra
Előzetes tudás		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók érdeklődésének felkeltése a természetben előforduló anyagok, felhasználásuk, hasznosíthatóságuk iránt. Az ismeretszerzés, tanulás során a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése. A felszínformák és kialakulásuk, a hegységképződés és a lepusztulás-feltöltődés megértése. A felszín folyamatos változásának belátása. A hazai tájak életközösségeinek ökológiai szemléletű jellemzése, az élőhelyek földrajzi sajátosságainak, kapcsolatainak, folyamatos változásának felismertetése. Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, konkrét Kárpát-medencei példák alapján. A nyersanyagok és energiahordozó-készletek végeessége miatti takarékoság szükségességének beláttatása. Kooperatív technikák alkalmazása során az együttműködési képesség fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3. 2. Geoszférák – Felszínformák (hegységek, síkságok) – Kiemelkedések és lepusztulások, feltöltődések. Hegységképződés. A szél, a víz, a jég felszínalakító munkája. Jellegzetes felszínformák. – Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok – felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, csapadékképződés. A szél. A csapadék kialakulása és fajtái. A napsugárzás és a felmelegedés. A levegő hőmérséklete és változása.	Információk szerzése, kezelése, csoportosítása eltérő szempontok szerint. Az időjárás elemeinek szemléletes, közvetlen tapasztalására épülő megfigyelése; szövegek értelmezése. Az időjárási elemek felismerése megfigyelések, leírások nyomán.	
Fogalmak	, felszínforma, hegység, síkság; időjárási-éghajlati elem, napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék, a víz körforgása, napszak, évszak, váltakozás.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 5. évfolyam végére	Aktív részvétel a kísérletek végzésében. Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete. Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban. Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről. Az egészséges életmód feltételeinek ismerete. Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben. Térképismeret, térképhasználat. IKT-eszközök használata.

Természettudomány 6. évfolyam**Időkeret:** 108 óra/év (3 óra/hét)

Témakör	1. Anyag, energia , információ	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokban szerzett ismeretek az élettelen természet anyagairól, halmazállapot-változásairól. Egyszerű információs jelek ismerete.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt. Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során. Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben. Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban. Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Anyag</i> Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír). Tulajdonságaik	Tulajdonságok vizsgálata. Megfigyelések előre megadott szempontok szerint, csoportosítások. Egyszerű kísérletek végzése különböző köznapi anyagokkal (alakítható, rugalmas, hajlítható, törékeny, morzsolható, faragható, olvasható, szilárd, képlékeny, folyékony, légszerű).	Technika, életvitel és gyakorlat: anyagok megmunkálása.
Halmazállapotok.	A környezet legismertebb anyagai halmazállapotának felismerése (víz, levegő, zsír, olaj).	
Tömegmegmaradás.	Egyszerű fizikai változások létrehozása. Mérések, vizsgálatok (törés, darálás, hajtogatás).	
Oldatok, keverékek.	Ételek (saláták) készítése. Italok (szörpök, teák) készítése. Alkotórészeik mérése előtte és utána.	

	Jelenségek értelmezése segítséggel a tömegmegmaradás szempontjából.	Matematika: Mérések. Mérőeszközök használata, mértékegységek
Víz a természetben.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (eső, folyó, tó).	
<i>Kölcsönhatások, erők</i> Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben (mechanikai, melegítés, hűtés, mágneses vonzás, taszítás, halmazállapot-változások, térfogatváltozás (hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hősugárzás), statikus, elektromasszázs, hang- és fényforrások).	A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának gyakorlása. Ok- okozati összefüggések felismerése. Jelenségek, változások felismerése, elemzése irányítással. A mágneses jelenség megfigyelése játékos kísérletekkel.	
<i>Energia</i> Energiaforrások a háztartásban. Energia, energiafajták. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben (fűtés, főzés, hűtés...).	A tapasztalatok összehasonlítása a mindennapi élet történéseivel. Egyszerű kísérletek végzése a hang, fény, anyag kapcsolatára. Az energia elemi szintű értelmezése. Energiahordozók megfigyelése (fűtőanyagok, üzemanyagok, tápanyagok). Ábrák, képek megfigyelése, elemzése adott szempontok szerint folyamatos segítséggel. Összefüggések felfedezése.	Technika, életvitel és gyakorlat: Energia, energiafajták
Az emberi szervezet energiaszükséglete, felhasználása (normál testsúly, mértékletesség, változatosság).	Élelmiszerek tájékoztatójának megfigyelése. Táplálkozás, életvitel, testsúly összefüggéseinek felfedezése.	Az emberi szervezet energiaszükséglete – táplálkozás.
Fogalmak	Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, energiafajta, energiaforrás, információs jel, jelrendszer.	

Témakör	2. Rendszerek	Javasolt óraszám: 14 óra
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokon megszerzett tájékozódási ismeretek. Az időjárás elemeinek ismerete. Az eddig tanult növények, állatok jellemzőinek ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése. Térképhasználati ismeretek bővítése. Nemzeti tudat erősítése. A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése. Az analízáló és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése. Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Rendszer, a rendszer és környezete Természeti és mesterséges technikai és épített rendszerek környezetünkben. Természetes táj, mesterséges környezet. Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai. Rendszerek egymásba ágyazódása (szoba-ház, város-ország).	Séták, kirándulások során irányított megfigyelések. A tapasztalatok megbeszélése, vázlatok, rajzok, tablók készítése. Megfigyelések végzése, részvétel csoportmunkában (építőjátékok, legózás, terepasztal berendezése stb. során).	Földrajz: tájékozódás térképen, időjárási jelenségek, napszakok, évszakok
Szerveződési szintek, hálózatok Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben. Táplálék, energiaellátás, úthálózat. Élőlény és élőhely, a lakóház és a közműellátás.	Példák gyűjtése egy-egy élőhely táplálékláncaira és táplálékpiramisára.	
Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok) Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.	Összefüggések keresése, feltárása, a növénytermesztés, állattenyésztés között (komposztálás, trágyázás, állatok etetése, silózás, széna, szalma).	

	A rovarkártevőket pusztító hasznos állatok (énekesmadarak, sün, vakondok), és a biológiai növényvédelem összefüggéseinek felfedezése. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése konkrét példákban. Az okos gazdálkodás és a fenntartható fejlődés összefüggésének felismerése.	
Fogalmak	Térkép, iránytű, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárási naptár, időjárás-jelentés, természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.	

Témakör	3. Felépítés és működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Az eddig tanult növények és állatok faji, egyedi jellemzőinek ismerete. Alapvető ismeretek az időjárásról és a földről.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása. A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása. Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Élőlények</i> Fás- és lágyszárú növények (szilva, szőlő). Szobanövények, kerti növények gondozása. Ehető és mérgező gombák (testfelépítés, tápanyagfelvétel, szaporodás).	Egy-egy virágos növény részeinek, testfelépítésének vizsgálata (tulipán, petúnia). Rajzos vázlatok készítése. Kísérletek növényekkel (életfeltételek biztosítása, megvonása), elgondolások, következtetések. A növénygondozás alapszabályai,	

Az állatok általános testfelépítése (egy gerinces és egy gerinctelen testfelépítés összehasonlítása /pl. házi és ház körül élő állatok/). Az állatok életfeltételei (élőhelyi feltételek, táplálék, víz). Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálkozás, szaporodás, utódgondozás, viselkedés). Testfelépítés, testalkat, életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak). A testalkat változatossága.	egy választott növény gondozása. Naplóvezetés. A gombák testfelépítésének, életfeltételeinek vizsgálata. Gombák és növények összehasonlítása irányított megfigyeléssel. A gombafogyasztás szabályai! Néhány gerinces és gerinctelen állat testfelépítésének megfigyelése, vizsgálata. Hasonlóságok és különbségek felfedezése. Csoportosítások megadott szempontok szerint. Jeles napok (Állatok világnapja, Madarak és fák napja). Tablók, rajzok készítése. Képek, filmek, állatkerti látogatások, kirándulások tapasztalatai alapján a fajok sokféleségének érzékelése.	
<i>Életközösségek</i> Életközösségek a lakókörnyezetben vagy egy közeli természetes élőhelyen. Természetvédelem, természeti értékek megőrzésének lehetőségei.	Hazai mezők, rétek, erdőségek, vizek, vízpartok legjellemzőbb élőlényeinek megfigyelése. Kirándulások, filmek, képek segítségével az élőlények és élettelen összetevők közötti kapcsolatrendszerek felfedezése	
<i>Az élővilág rendszerezése</i> Legjellegzetesebb élőlénycsoportok. Gombák, növények, állatok. A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős...).	Példák gyűjtése, rendszerezés, konkretizálás, általánosítás, megkülönböztetés, azonosítás.	
<i>Föld, Nap, Naprendszer</i> Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése. A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül.	A Nap, Föld, Hold kölcsönhatásainak elemi szintű megismerése. Látogatás a Planetáriumba. Filmek, képek, ábrák elemzése.	

Időjárás, éghajlati övek, évszakok. A napsugárzás jelentősége.		
Fogalmak	Virágos növény, állatcsoport, erdő, mező, víz, vízparti életközösség, időjárás.	

Témakör	4. Állandóság, változás	Javasolt óraszám: 14 óra
Előzetes tudás	A környezet anyagainak felismerése, megnevezése. A tanult mérőeszközök, mértékegységek használata.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése. Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése. Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben. Kooperatív technikák alkalmazása. Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Állapot Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.	Anyagok, testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, felismerése, megnevezése, összehasonlítása. Egyszerű, mindennapi életben használható mérőeszközök alkalmazása. Összehasonlítások végzése (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet). Mérések gyakorlása. A gyakran használt mértékegységek fokozatos megismerése (kg, l, m, cm, °C).	Matematika: mérések, mértékegységek <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagmegmunkálás
Változás Változások környezetünkben Természeti változások: víz halmazállapot-változásai, kőzetek mállása, aprózódása.	Példák gyűjtése, csoportosítása, folyamatok megfigyelése, tapasztalatok elmondása.	

Technikai változások: darabolás, darálás, faragás.		
Fizikai változások.	Fizikai változásokra példák gyűjtése.	
Kémiai változások: égés, tűzvédelem.	Tűz, égés, kára, haszna, kiinduló anyag és keletkezett anyagok összehasonlítása.	
Biológiai változások: szaporodás, fejlődés, mozgás, táplálkozás, légzés.	Tanult növények, állatok közül egy-egy példán keresztül az életjelenségek felsorolása. Változások felfedezése.	
Változásokat irányító információk. Tervrajz – házépítés. Útiterv – utazás.	Változások felfedezése. Építőjátékokból, legóból házépítés. Útitervkészítés.	
Egyensúly, stabilitás	Egyszerű, hétköznapi példák, játékos kísérletek segítségével a fogalom bevezetése (mérleghinta, hőmérséklet-mérések, hideg-meleg-langyos).	
Folyamat, a rendszerek történetisége	Elemzés, tervezés segítségével.	
Újrahasznosítás.	Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása iskolai és otthoni környezetben.	
Az ember természetalkító tevékenységei.	Példák gyűjtése, keresése az ember felszín- és tájformáló tevékenységére (külszíni fejtés, mészkőbányák, cementgyártás). Törekvés felismerése a táj eredeti arculatának visszaállítására	Földrajz: Magyarország
Fogalmak	Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.	

Témakör	5. Az ember megismerése és egészsége	Javasolt óraszám: 12 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon szerzett ismeretek az ember testéről és az egészséges életmódról.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése. Törekvés erősítése az egészséges táplálkozási szokások betartására. Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése. A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, kritikai gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Testkép, testalkat, mozgás Az emberi test arányai, méretviszonyai, testalkat, szimmetria. Testtájak, testsúly, soványság, elhízás, a mozgás szerepe életünkben.	Mozgássérült társak elfogadása, segítése.	Testnevelés és sport: edzés. Természetismeret: tápanyagok.
Önfenntartás Mennyiségi és minőségi szempontok.	Törekvés az egészséges táplálkozás szabályainak betartására. Információk gyűjtése, feldolgozása.	
Személyi higiénia Az érzékszervek védelme és tisztasága. Orvosi ellátás. Fertőző és járványos betegségek, védőoltás. Alapfokú elsősegélynyújtás.	Járványos és fertőző betegség esetén a szükséges előírások betartása. Veszélyhelyzetek felismerése otthon, az iskolában, a közlekedésben. Orvosi segítségnyújtás kérése, elfogadása, mentőhívás. Az előírások betartása. Teendők elsősegélynyújtáskor. Szituációs gyakorlatok. Plakátok, tablók elemzése, készítése.	

Egyedfejlődés Az emberi egyedfejlődés szakaszai. Serdülőkori változások.	Felismerés és összehasonlítás jellemző jegyek alapján. A serdülőkorra jellemző tulajdonságok gyűjtése. A szülői és saját tulajdonságok közötti hasonlóság keresése.	
Magatartás Önismeret, viselkedési normák, szabályok szerepe. Kapcsolatok társakkal és a családdal. Az iskolai élet szabályai, házirend.	Közösségi viselkedési normák ismerete. Képanyagok, filmek elemzése. Szituációs játékokban az önismeret fejlesztése.	
Fogalmak	Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód, magatartás.	

Témakör	6. Környezet, fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozaton szerzett ismeretek a közvetlen és tágabb környezetünkről.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség, az analízáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése. Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése. A természetes és a kulturális értékek megbecsülése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Globális környezeti rendszerek Életvitel és fenntarthatóság. Környezettudatos magatartás.	Helyes és helytelen magatartások elemzése. Egyszerű megoldások keresése. Az egyén lehetőségei a környezet megóvásában (étkezés, szelektív hulladékgyűjtés, fűtés, csomagolás, közlekedés).	

A víz körforgása. Időjárási jelenségek, folyamatok. Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében.	Kirándulásokon tapasztalatok gyűjtése, lejegyzése.	Földrajz: időjárás, éghajlat.
Környezeti tényezők Kölcsönhatások a természetes, a mesterséges környezet és az időjárás között.	Megbeszélések, elemzések, rendszerezések, csoportosítások. Épületek hő- és vízszigetelésének fontossága, egyszerű bemutató kísérletek megfigyelésével, megbeszélésével.	Technika, életvitel és gyakorlat: mesterséges környezet.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők. Az élőlények alkalmazkodása a környezeti tényezőkhez, feltételekhez (levegő, víz, talaj, hőmérséklet, fényviszonyok).	Példák gyűjtése a növények, állatok alkalmazkodásáról (növények és fényviszonyok, vízigény, hőmérséklet, állatok, téli álm, kültakaró, költözés).	
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezetszennyezés jellemző esetei, következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei. Megtartás lehetőségei. Veszélyeztetett fajok védelme (túzok, parlagi sas, fekete gólya, pilisi len, magyar kőkörcsin). Energiatakarékosság. Szelektív hulladékgyűjtés.	Természetközeli és leromlott állapotú élőhelyek megfigyelése sétákon, kirándulásokon. Tapasztalatok megbeszélése, táblók, plakátok készítése, összefüggések keresése a tiszta, egészséges környezet és a szennyezett környezet hatásairól az ember egészségi állapotára. A környezetvédelmi problémák felismerése. Kirándulások, filmek segítségével tájékozódás nemzeti parkjainkról, tájvédelmi körzetekről. Könyvek, internet segítségével ismeretek gyűjtése kiemelten védett természeti értékeinkről.	Technika, életvitel és gyakorlat: szelektív hulladékgyűjtés.
A Föld szépsége, egyedisége A Kárpát-medence természeti és kulturális értékei. Hazánk nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai.	Ismeretterjesztő kiadványok, filmek segítségével ismeretek bővítése, érdekességek, értékek felfedezése. A térkép használata, térképismeret.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz: természeti és kulturális értékek.

Jellegzetes növénytakarójuk, állatviláguk	A földrajzi fogalmak ismerete.	
Fogalmak	Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.	

Témakör	7. Tájékozódás a földrajzi térben	Javasolt óraszám: 5 óra
Előzetes tudás	Világtájéka, irányok a térképen, alapvető térképjelek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert tér fokozatos kitágítása. A térkép és a valóság kapcsolatának felismertetése. Összehasonlítás, differenciálás, analógiás gondolkodás fejlesztése. Tájékozódás a térképi ábrázolás jelrendszerének segítségével. A jelrendszer alkalmazása térábrázolásban.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A tér és ábrázolása .Téregységek – Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. – Földrészek és óceánok. A kontinensek neve, egymástól való távolsága. Térhierarchia (kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egységek és termelési területek, régiók).	Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környezetében. A földrajzi tér fogalmának kialakítása a közeli és a tágabb környezetben. Ismerkedés a földgömbbel. Tájékozódás a földgömbön és a Föld természetföldrajzi térképén.	Környezetismeret: térképi ábrázolás eszközei; a Föld alakja; elemi térképolvasási ismeretek.
Térábrázolás – Térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, térképészeti út- és helyszínrajz. Keresőhálózat és földrajzi fókuszálózat.	A földrajzi tartalmak ábrázolása térképen, földgömbön. Méretarány, aránymérték értelmezése; tanári segítséggel távolságmérés különböző térképeken. Modellalkotás terepasztalon.	Környezetismeret: tér, idő, nagyságrendek; nagyítás, kicsinyítés, alaprajz.

	Elemi térképolvasás (felismerés, keresés) gyakorlása. Eligazodás domborzati, közigazgatási és egyszerű tematikus és lakóhelyi környezetet ábrázoló térképen. Helyszínrajz, egyszerű vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről – bejárás, séta, a látott jellegzetes épületek, tereptárgyak rögzítése rajzzal. Tanári irányítással iránymeghatározás. Segítséggel keresés a földrajzi fókuszát alkalmazásával.	Természetismeret: iránytű használata.
Fogalmak	Személyes tér. Földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. Iránymeghatározás. Térképi ábrázolás, térképjel. Térképfajta (domborzati, közigazgatási, turista-, autós, időjárási és kontúrterkép). Földrajzi fókuszát. aránymérték.	
Topográfiai ismeretek	Európa, Ázsia, Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália, Antarktika, Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán.	

Témakör	8. Tájékozódás az időben	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	A környezetismeret keretében kialakult időfogalom.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. Jelenségek, folyamatok megfigyelése, a tapasztaltak adott szempontok szerinti rendezése. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek érzékeltetése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az idő . Időegységek – A napi, az évi, a történelmi és a földtörténelmi időegységek.	Időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek összehasonlító tapasztalása – időszalag készítése, lejárása,	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: időszámítás.

Földrajzi-környezeti folyamatok időbeli nagyságrendje, időtartama példák alapján..	hosszúságának vizuális és mozgásos érzékelése. Jelenségek (pl. a Föld mozgásaihoz kötődő változások) szabályszerű ismétlődésének felismerése. A rövidebb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatok áttekintése hazai konkrét példák alapján – periodikusan bekövetkező jelenségek, váltakozó folyamatok felismerése.	Matematika: időtartam mérése.
. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje regionális példák alapján.	A környezeti folyamatok időrendiségének felismerése konkrét példákban.	Természetismeret: tér, idő, nagyságrendek; a Föld mozgásainak következményei (évszakok, napszakok váltakozása).
Fogalmak	Napi, évi, történelmi és földtörténeti időegység, tengely körüli forgás, Nap körüli keringés; évszak, napszak, váltakozás.	

Témakör	9. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Tapasztalatok az anyagok tulajdonságainak megfigyeléséről, összehasonlításáról – az anyagok és megmunkálásuk lehetősége közötti összefüggésekről ismeretek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók érdeklődésének felkeltése a természetben előforduló anyagok, felhasználásuk, hasznosíthatóságuk iránt. Az ismeretszerzés, tanulás során a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése. A felszínformák és kialakulásuk, a hegységképződés és a lepusztulás-feltöltődés megértése. A felszín folyamatos változásának belátása. A hazai tájak életközösségeinek ökológiai szemléletű jellemzése, az élőhelyek földrajzi sajátosságainak, kapcsolatainak, folyamatos változásának felismertetése. Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, konkrét Kárpát-medencei példák alapján. A nyersanyagok és energiahordozó-készletek végeessége miatti takarékoság szükségességének beláttatása. Kooperatív technikák alkalmazása során az együttműködési képesség fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről . Anyagok, anyagi rendszerek – A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.	Érzékszervi vizsgálatok alapján egyszerű megfigyelő eszközök használatával összehasonlítások megtétele – szín, keménység, szag, mintázat. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok megismerése konkrét példákon: levegő-, talaj-, vízszennyezés. A háztartásban használt energiahordozók és nyersanyagok jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése az energiatakarékos magatartás lehetőségeire. Válogatás tanári irányítással információs anyagokban és gyűjteményeikben (könyv- és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok).	Technika, életvitel és gyakorlat: energiatakarékosság, háztartás; anyagok tulajdonságai. Informatika: ismerethordozók használata. Magyar nyelv és irodalom: könyvtárhasználat. Természetismeret: A víz halmazállapot-változásai. A víz körforgása.
Geoszférák – Felszínformák (hegységek, síkságok kialakulása). – Kiemelkedések és lepusztulások, feltöltődések. Hegységképződés. A szél, a víz, a jég felszínalakító munkája. Jellemző felszínformák. – Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok – felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, csapadékképződés. – Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői,	Információk szerzése, kezelése, csoportosítása eltérő szempontok szerint. Szövegek feldolgozása, vizuálisan megjelenő információk (térképek, grafikonok) feldolgozása, értelmezése, magyarázata tanári irányítással. A felszín fejlődésében törvényszerűségek felismerése, következtetések levonása. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásainak felismerése a társadalmi-	

társadalmi-gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. A szél. A csapadék kialakulása és fajtái. A napsugárzás és a felmelegedés. A levegő hőmérséklete és változása.		gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján). Az időjárás elemeinek szemléletes, közvetlen tapasztalására épülő megfigyelése; szövegek értelmezése. Az időjárási elemek felismerése megfigyelések, leírások nyomán.	Természetismeret: felépítés és működés kapcsolata.
Földrajzi övezetesség – Vízszintes földrajzi övezetesség Forró és hideg éghajlatú tájak		A vízszintes földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése.	
Égitestek – Az égitestek látszólagos mozgása. A Föld mozgásai és ezek következményei.			
Fogalmak	Ásvány, kőzet, energiahordozó, ipari nyersanyag, mészkő, gránit, bazalt, homok, szén, felszínforma, hegység, síkság, hegységképződés, lepusztulás, kiemelkedés, feltöltődés; Ráktérítő, Baktérítő; vízszintes földrajzi övezetesség, az égitestek látszólagos mozgása; időjárási-éghajlati elem, napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék, a víz körforgása, éghajlat-módosító tényező, talajtípus, napszak, évszak, váltakozás.		

Témakör	10. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Információgyűjtési tapasztalatok; képesség irányított megfigyelési folyamatban való részvételre; tematikus térképek elemzése, értelmezése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Elemi fogalmak kialakítása az emberek gazdasági tevékenységéről, a termelés természeti feltételeiről. Az IKT-eszközök használatának gyakoroltatása, a szerzett információk alkalmazása a tananyag feldolgozása során. Összefüggések megláttatása és megértetése egy táj, ország, kontinens természeti adottságai és gazdasága között. Együttműködési készség kialakítása, fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól A társadalmi-gazdasági élet szerveződése. – A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezők, regionális különbségek. – A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások). – A termelés természeti feltételei, a természeti erőforrások felhasználása. A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében.	A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. A letelepedést lehetővé tevő környezeti természeti tényezők megfigyelése. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján. Számadatok összevetése, grafikonok, diagramok leolvasása.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történetek a honfoglalásról. Vizuális kultúra; <i>technika, életvitel és gyakorlat</i>: kézműves technikák. Matematika: mennyiségi mutatók értelmezése.
A világgazdaság szerveződése és működése. – Földrészek, országok szerepe a világgazdaságban, fő termékeik. – Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi-gazdasági szervezetek példái, jellemző tevékenységük. A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták).	Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása. Tematikus térképek, képek, diagramok, ábrák értelmezése. Tematikus képanyagok elemzése.	
Fogalmak	Népesség, vallás, nyelv, kultúra, településtípus (tanya, falu, város), munkamegosztás, termelés, természeti erőforrás, világgazdaság, nemzetközi gazdasági együttműködés, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás, fizetőeszköz, valuta, földrajzi fekvés, szállítási, kereskedelmi útvonal, felszín, éghajlat, vízrajz, gazdasági ágazat, természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés).	

Témakör	11. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokkal	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Szemléleti térképolvasás. Tanári segítséggel a természetföldrajzi tényezőkre alapozott következtetések megfogalmazásának képessége.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország nagytájai átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeinek megismertetése. Múltunk jelentős alakjain, híres emberein keresztül a hazai táj ismeretén alapuló, a haza iránti pozitív érzelmek erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Magyarország és a Kárpát-medence földrajza – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező	Szemléleti térképolvasás. Gyakorlatias térképhasználat. Tájékozódás Magyarország térképén. Magyar utazók feljegyzéseinek, útleírásainak feldolgozása. Szemelvények olvasása. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Gyűjtőmunka – világraszóló felfedezések, híres magyarok. Tablókészítés. A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti	

tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. – A Kárpát-medence és hegységkerete, mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokon, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai	értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján. A tájak jellegzetességeinek megismerése, jellemzésük során földrajzi kifejezések használata.	
Fogalmak	Főváros, hungarikum, világörökség.	
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medence, Alföld, Kisalföld, Alpokalja, Dunántúli-dombság, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Budapest, Duna, Tisza, Balaton.	

Témakör	12. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ember környezet-átalakító tevékenységéből következő természetkárosítás problémájának megismerése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Globális problémák A helyi környezetkárosítások következményei. Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; energiatakarékosság,	Gyűjtőmunka: képek, cikkek a környezetet veszélyeztető emberi tevékenységekről, következményeikről (Száhel-övezet, esőerdők pusztulása, ózonlyuk) – az összefüggések	Természetismeret: természetvédelem, energiatakarékosság.

hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés. Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.	megértése. Gyűjtés hazai katasztrófákról: tiszai ciánszennyezés, vörösiszap-szennyezés. Példák gyűjtése tanári segítséggel a környezetkárosítás megakadályozásának lehetőségeiről. A környezetvédelem eszközeinek és fokozatainak megismerése.	
Fogalmak	Globális probléma, urbanizálódás, környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladék-keletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék, környezetkárosítás.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 6. évfolyam végére	Aktív részvétel a kísérletek végzésében. Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete. Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban. Ismeretek a különféle energiaforrásokról, törekvés az energiatakarékos életmódra. Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete. Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről. Az egészséges életmód feltételeinek ismerete. Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben. Tájékozottság a Naprendszerrel, a bolygókról. Térképismeret, térképhasználat. IKT-eszközök használata. A közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen és a földgömbön. Látja a térkép és a valóság kapcsolatát. Ismeri a Föld alakját. Megérti, hogy a térkép a valóság sajátos ábrázolása. Tud tájékozódni egyszerű térkép, térképvázlat alapján. Segítséggel képes műveletvégzésre a térképen, földgömbön. Képes elemi térképolvasásra (felismerés, keresés) és szemléleti térképolvasásra. Ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartambeli különbözőségét. A tanuló megérti, hogy a Föld története sokkal régebben kezdődött, mint az emberisége. Tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között. Tudja, hogy a felszín folyamatos változásban van. Ismeri a hegységképződési folyamatokat. A fenntartható fejlődés érdekében belátja a nyersanyagok és energiahordozó-készletek végelessége miatti takarékoság szükségességét. Az energiatakarékos magatartás szükségességét megérti, követését elfogadja. Belátja az emberiség jövője, fennmaradása

	szempontjából fontos problémákat: ivóvízkészletek és energiaforrások biztosítása. Ismer a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó problémákat. Ismeri Magyarország nagytájainak átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit. Képről megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit. Magyarország tipikus tájait képről szóban képes jellemezni. (A tanulók a tevékenységek végzésében és a teljesítményekben az önállóság szempontjából nagy egyéni különbségeket mutathatnak.)

Természettudomány 7-8.évfolyam

A kémia tanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világképének alakításához. A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során – figyelembe véve az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását –, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

FIZIKA

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai szemléletmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

BIOLÓGIA

A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önálló testápoló technikák

elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek. Az emberi test felépítésének, működésének megismerése során tanulják meg értékelni az egészséget, törekvés alakul ki bennük annak megőrzésére, megismerik a káros szokások egészségromboló hatását. Nyitottá válnak a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

FÖLDRAJZ

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa és a távoli kontinensek vonatkozásában is.

Időkeret: 360 óra/ 2 év (7-8. osztály)

Óraszám-évfolyam	7.	8.
1. Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	7	7
2. Rendszerek	9	6
3. Felépítés és a működés kapcsolata	6	8
4. Állandóság, változás	8	10
5. Az ember megismerése és egészsége	9	9
6. Környezet és fenntarthatóság	5	4
7. Anyag, kölcsönhatás, energia	8	7
8. Rendszerek	3	4
9. Felépítés és működés kapcsolata	3	4
10. Állandóság és változás	13	9
11. Az ember megismerése és egészsége	8	6
12. Környezet és fenntarthatóság	3	6
13. Anyag, energia, információ	4	3
14. Rendszerek	8	3
15. Felépítés és a működés kapcsolata	7	4
16. Állandóság és változás	11	7
17. Az ember megismerése	12	24
18. Környezet és fenntarthatóság	9	9
19. Tájékozódás a földrajzi térben	6	4
20. Tájékozódás az időben	6	3
21. Tájékozódás a környezet anyagairól	12	8
22. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	7	10
23. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról	15	15
24. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	2	10
Összesen	180	180

Természettudomány 7.osztály:**Időkeret:** 180 óra/év (5 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	7
2. Rendszerek	9
3. Felépítés és működés kapcsolata	6
4. Állandóság, változás	8
5. Az ember megismerése és egészsége	9
6. Környezet és fenntarthatóság	5
7. Anyag, kölcsönhatás, energia	8
8. Rendszerek	3
9. Felépítés és működés kapcsolata	3
10. Állandóság és változás	13
11. Az ember megismerése és egészsége	8
12. Környezet és fenntarthatóság	3
13. Anyag, energia, információ	4
14. Rendszerek	8
15. Felépítés és a működés kapcsolata	7
16. Állandóság és változás	11
17. Az ember megismerése	12
18. Környezet és fenntarthatóság	9
19. Tájékozódás a földrajzi térben	6
20. Tájékozódás az időben	6
21. Tájékozódás a környezet anyagairól	12
22. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	7
23. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról	15
24. Tájékozódás a regionális és a globális, földrajzi, környezeti folyamatokról	2
Összesen:	180

Természettudomány 8.osztály

Időkeret:180 óra/év (5 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1.Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	7
2. Rendszerek	6
3. Felépítés és működés kapcsolata	8
4. Állandóság, változás	10
5. Az ember megismerése és egészsége	9
6. Környezet és fenntarthatóság	4
7. Anyag, kölcsönhatás, energia	7
8. Rendszerek	4
9. Felépítés és működés kapcsolata	4
10. Állandóság és változás	9
11. Az ember megismerése és egészsége	6
12.Környezet és fenntarthatóság	6
13. Anyag, energia, információ	3
14. Rendszerek	3
15. Felépítés és a működés kapcsolata	4
16. Állandóság és változás	7
17.Az ember megismerése	24
18. Környezet és fenntarthatóság	9
19. Tájékozódás a földrajzi térben	3
20. Tájékozódás az időben	3
21. Tájékozódás a környezet anyagairól	8
22. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	10
23. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról	15
24. Tájékozódás a regionális és a globális, földrajzi, környezeti folyamatokról	10
Összesen:	180

KÉMIA

Témakör	1. Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Anyagok tulajdonságai, kölcsönhatásai, változásai.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése. Feladattudat és szabálytudat erősítése. Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása. Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése. A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tudomány Müller Ferenc, Hevesi György, Irinyi János munkássága.	A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.	Informatika: IKT-eszközök használata
Anyagok	A kísérletezés eszközeinek megismerése.	
Balesetmentes kísérletezés.	Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása.	
A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége.	Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel.	
A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői.	Elemek, keverékek, vegyületek tulajdonságainak vizsgálata.	Technika, életvitel és gyakorlat: tárgyak anyagának tulajdonságai.
A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek.	Keverékek, oldatok készítése és szétválasztása, a kiinduló és keletkezett anyagok tulajdonságainak vizsgálata. Általánosítás, analízis, szintézis.	
Keverékek, oldatok.	Az alkotórészek arányai és a keletkezett anyagok	

	tulajdonságai közti összefüggés felismerése (telítetlen, telített oldatok készítése).	
Vízben és zsírban oldódó anyagok. (Só, cukor, paprika, víz, zsír, olaj, benzin, aceton, körömlakk, alkohol).	Kísérletek végrehajtása különböző anyagokkal és oldószerekkel. Kísérletek végrehajtása különböző anyagokkal és oldószerekkel. Vízben és zsírban oldódó anyagok vizsgálata. Tanári bemutató kísérlet (vízbontás) segítségével a vegyület-keverék fogalmának megértése, a különbségek felfedezése, tapasztalatok megbeszélése, a jelenségek értelmezése.	
A periódusos rendszer. Mengyelejev.	Tájékozódás a periódusos rendszerben.	
Elemek. Fémes, nem fémes elemek tulajdonságai.	A megfigyelt, létrehozott keverékek, vegyületek alkotórészeinek vizsgálata egyszerű modellek segítségével, az elemek csoportosítása tulajdonságaik alapján.	
Kölcsönhatások, erők	Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről, felépítéséről ábrák, természettudományos ismeretterjesztő filmek, modellek segítségével.	
Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése, legelemibb szinten, csak érdekességgént).	Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.	
A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése.	Irányított tanulói és tanári bemutató kísérletek segítségével a változások fajtáinak megfigyelése, elemzése.	
Fizikai változások (alak, hőmérséklet, halmazállapot, térfogatváltozások, kémiai	Az égés fajtáinak, feltételeinek vizsgálata, összegyűjtése.	

változások. Egyesülés, égés, bomlás.		Hasonlóságok, különbségek felfedezése.	
Energia A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai hétköznapi példákban. Halmazállapot-változás, oldódás, tűzgyújtás.		Egyszerű kísérletekkel, mérésekkel az energiaváltozások vizsgálata.	
Információ		A periódusos rendszer legismertebb elemeinek keresése, fémek, nemfémek csoportosítása.	Földrajz: mészkőhegyek, tengervíz.
Az elemek és vegyületek kémiai jelölése. Vegyjel, néhány elem vegyjele.		Élelmiszerek, vegyszerek tájékoztatójának értelmezése, a tanult vegyszerek szóegyenletének megismerése.	
Szóegyenletek (Pl. NaOH, vagyis nátrium-hidroxid; NaCl, vagyis konyhasó; HCl, vagyis sósav stb.).		Figyelmeztető, veszélyt jelző piktogramok értelmezése (méregjel). Gyakorlati példák keresése, elkészítése. Receptek gyűjtése, befőzési, tartósítási módok keresése (cukorszirup, sóoldat).	
Fogalmak	Kísérletezés, kísérleti eszköz, szerves és szervetlen anyag, fizikai és kémiai változás, folyamat, só, sav, bázis, elemi összetétel, elem, fotoszintézis.		

Témakör	2. Rendszerek	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, az égés jelensége. Kémiai ismeretek az anyagokról, fizikai és kémiai változásokról. Az anyagok összetétele.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés. A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete. Épített rendszerek fogalmának ismerete. Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tér, idő, nagyságrendek	Mikroszkópos vizsgálatok végzése (vízminta, hagymanyúzat...).	Természetismeret; biológia-egészségtan: mikroszkóp. Matematika: mérések.
Az atomok, molekulák mérete.	A méretek látható, majd érzékszervekkel fel nem ismerhető tartományának érzékelése ábrák, filmek, internetes információk segítségével.	
Anyagmennyiség.	Keverékek, oldatok összetevőinek vizsgálata mérésekkel.	
Tömény és híg oldatok.	Hígítás- és sűrűsítés-gyakorlatok végzése.	
Kémiai, fizikai folyamatok gyorsítása, lassítása (főzés, hűtés).	Oldódás-vizsgálatok különböző hőmérsékleten. (Tapasztalatok értelmezése, lejegyzése, rajzos, írásos vázlat formájában.)	
Rendszer, rendszer és környezete Egy-egy használati tárgy előállítása (papírból, fából, műanyagból, nádból játékok, dísz tárgyak készítése). A fizikai, kémiai tulajdonságok összefüggései.	Ajándékok dísz tárgyak előállítása során a kiinduló anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a megmunkálás lehetőségeinek felismerése, eszközhasználat.	Technika, életvitel és gyakorlat: tárgyak készítése.
A kísérleti berendezés rendszerként való működése.	A használt kísérleti eszközök részeinek megismerése.	
Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fémtálca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).		
Az égés feltételei.	Az égés feltételeinek ismerete.	
Tűzoltási lehetőségek.	A tűzoltás lényegének megbeszélése a feltételek alapján.	
Az égés veszélyeire felhívó információs jelek (a dohányzás	A különböző tüzek oltási módjainak megismerése.	

tiltása, tűzveszélyes hely, robbanásveszély).		Szituációs gyakorlatok, teendők tűz esetén, tűzoltás, riasztás, a védekezés, megelőzés teendőinek ismerete. A tűzriadó gyakorlatain részvétel. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek felismerése.	
Természeti rendszerek		Szemléltető képek, ábrák segítségével a rendszer elemeinek, a körfolyamatokban történő változásainak, átalakulásának értelmezése, megbeszélése (pl. oxigén – széndioxid).	Természetismeret; biológia-egészségtan; fizika: Energia, fotoszintézis. A növényi élet. Tápanyagok. Ásványi anyagok.
A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, szén-dioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény). Fotoszintézis.		A Nap energiája fontosságának felismerése a földi élet működésének szempontjából.	
Fogalmak	Molekula felépítése, oldatfajta, tűz, fotoszintézis, testfelépítő anyag, tápanyag, hőhatás, korrózióvédelem, oxidáció, fotoszintézis.		

Témakör	3. Felépítés és működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az anyag tulajdonságairól és változásairól. Jártasság a kísérletezésben.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Aktív részvétel a tanulói kísérletekben. Az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata. Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban. Képzelet fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

A víz körforgása (tengervíz-esővíz kapcsolata).		Sóoldat bepárlása, desztillálása által az összefüggések felfedezése, megértése.	Földrajz: a Naprendszer.
levegő kémiai összetétele (nitrogén, oxigén, szén-dioxid, nemesgázok).		A levegő legfontosabb alkotórészeinek megismerése ábraelemzéssel. Az oxigén százalékarányának felismerése kísérlet alapján. Az oxigén–szén-dioxid egyensúlyi állapot fontosságának felismerése (ember, állat, növény).	
Nap, Naprendszer		Látogatás a Planetáriumba.	
A világ anyagi egysége.		Érdekességek keresése, felfedezése a makro- és mikrovilág felépítése, rendszere között.	
Fogalmak	Ásványvíz, gyógyvíz, tengervíz, édesvíz, a levegő kémiai összetétele, Naprendszer.		

Témakör	4. Állandóság, változás	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Az anyagok tanult fizikai, kémiai tulajdonságainak, változásainak ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A rendszer állapota és változásai	Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között.	Technika, életvitel és gyakorlat: háztartási eszközök és közlekedési eszközök működése.
Változások	A gyors és lassú égés, feltételei, kísérőjelenségei ismerete.	

Kémiai reakciók többféle szempont szerint: – gyors-lassú – egyesülés-bomlás.	Tűzvédelmi alapismeretek elsajátítása, betartása. Alkotórészek vizsgálata vízbontás esetén. Hidrogén égésének megfigyelése. Durránógáz-próba megfigyelése. A kiinduló anyag és a keletkezett anyagok vizsgálata, a folyamat lépéseinek rögzítése.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: ipari forradalom.
A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).	Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből, pl. a kávéfőző, kukta, hőlégballon, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó működéséről.	
Egyensúly	Só-, cukor-, timsókristály készítése.	
Telített oldat, oldódás, kristályosodás.	Okok keresése – a hőmérséklet függvényében az egyensúlyra való törekvés felfedezése.	
Halmazállapot-változások		
Fogalmak	Hőmérséklet, nyomás, kémiai reakció, gyors égés, lassú égés, egyesülés, bomlás,	

Témakör	5. Az ember megismerése és egészsége	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Az ember szervezete, egészséges életmód.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, kritikai képesség fejlesztése. Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről. A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése. A mértékletes táplálkozás előnyei. A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

Egészség	Táplálékpíramis-elemzés.	Természetismeret; biológia-egészségtan: táplálkozás, tápanyagok.
Egészséges táplálkozás.	Elhízás veszélyeinek felismerése.	
Zsírok, cukrok szerepe a helyes táplálkozásban, túlfogyasztás.	Tápanyagtáblázat értelmezése, használata.	
Élelmiszerek tápanyag- és energiatartalma. Tápanyagtáblázatok. Fogyasztóvédelem, szavatosság.	Használati utasítás értelmezése.	Fizika: energiatartalom.
Fogalmak	Tápanyag, zsírban, vízben oldódó vitamin, élvezeti szer, energiatartalom, táplálékpíramis, tápanyagtáblázat, használati utasítás, fogyasztóvédelem, szavatosság, gyógyszer, tisztítószer, gyógyszer.	

Témakör	6. Környezet és fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 5 óra
Előzetes tudás	Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek. Az energia.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése. Törekvés erősítése a takarékos életmódra. A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése. IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Élő és élettelen környezeti tényezők	Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése.	Technika, életvitel és gyakorlat: víztisztítás.
A víz- és a levegő tisztasága.	Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról.	
Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái.	Megoldások keresése a szennyeződések csökkentésére.	

Helyes szokások.	Helyes szokások gyakorlása szituációs feladatokban, s természetes közegben.	
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.	
Szelektív hulladékgyűjtés.	Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés.	Természetismeret; fizika: Energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók.
Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék.	Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felnőtt irányítással).	
Anyag- és energiatakarékosság.	Törekvés az anyag- és energiatakarékos életvitelre, a helyes szokások tudatos gyakorlása.	

Fizika

Témakör	7. Anyag, kölcsönhatások, energia	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az anyagok fizikai, kémiai tulajdonságairól, változásairól.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A megismerő képesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése. A motorikus képesség fejlesztése. Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata. A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Anyagok	Különböző sűrűségű anyagok megfigyelése, összehasonlítása.	
Sűrűség (anyag, tömeg, térfogat) fogalma.	Mérőeszközök használata (mérleg, rugós erőmérő).	

Mérőeszközök. Mérleg, rugós erőmérő.	Alkotórészek egymáshoz viszonyított elhelyezkedésének megfigyelése.	Természetismeret; kémia: Anyagok tulajdonságai; Halmazállapotok.
Halmazállapotok, halmazállapot-változások (víz előfordulásai: víz, jég, pára, gőz).	Hőmérséklet mérése, halmazállapot-változásokra kísérletek végzése. Az anyagok sűrűsége és halmazállapot-változásai közötti összefüggések felismerése.	Matematika: Mérés. Mértékegységek.
Kölcsönhatások, erők	Élelmiszertáblázatok elemzése, elemi szintű értelmezés.	Biológia-egészségtan; természetismeret: tápanyagok.
Fogalmak	Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság, mozgásállapot-változás,	

Témakör	8. Rendszerek	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Hosszúság, idő mérésének mértékegységei. Mérési gyakorlatok.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése. Ok-okozati összefüggések feltárása. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés. Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tér, idő, nagyságrendek	A hosszúság és idő vonatkozásában mérési gyakorlatok, mértékegységek átváltása.	Matematika: Hosszúság- és időmérés, mértékegységek.
Hosszúság és idő mértékegységei. Atomi méretek (méretarányos szemléltetés). Jellegzetes rövid és hosszú időskálák a természetben	Érdekességek gyűjtése filmekből, internetről, ismeretterjesztő kiadványokból.	

(emberi skála, földtörténet, fényév).			Technika, életvitel és gyakorlat: Infrastruktúra. Szerelés.
Hierarchikus rendszerek és hálózatok		Példák gyűjtése hálózatokra a mesterséges környezetben.	
Szerkezetek (pl. kerékpár).		Szerkezetek összeállítása.	
Fogalmak	Hosszúság-mértékegység, időmértékegység, atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak, bolygó, hold.		

Témakör	9. A felépítés és működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az energiáról, hőről és fényről.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése. A feladat-, szabálytudat erősítése. A kommunikációs képesség fejlesztése. Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat. A megújuló energiaforrások és szerepük. Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Naprendszer		Planetárium-látogatás.	
Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold)		Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről. A ciklikusság fogalmának elmélyítése az égitestek mozgásában. A tudományos kutatások eredményei és a tévhitek összehasonlítása.	
Fogalmak	Bolygó, Hold (telihold, félhold, újhold), csillagászat.		

Témakör	10. Állandóság és változás	Javasolt óraszám: 13 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a mozgásról, hely- és helyzetváltoztató mozgások, mozgásfajták, növények és állatok mozgása, sportágak, az ember mozgása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energia-megmaradás törvényének elemi szintű megismertetése. A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Mozgások jellemzése	Testek helyének, helyzetének meghatározása.	Technika, életvitel és gyakorlat: Közlekedési eszközök; A biztonságos közlekedés
Mozgás és nyugalom (viszonylagosság).	Különböző mozgástípusok felismerése konkrét példákon.	
Egyenes vonalú egyenletes mozgás (út, idő, irány, sebesség, állandó sebesség).	Mozgásfajták csoportosítása. Kísérletezés különböző mozgásfajtákra. Út, idő mérése, adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. Sebességjelző adatainak értelmezése, GPS alkalmazása.	
Mozgásállapot-változás	Az erő mozgásállapot-változtató hatásának felismerése példákon.	
Változó mozgások.	Labdajátékok, biliárd.	
Átlagsebesség. Körmozgás jellemzése. Tengely körüli mozgás. Az erő és a sebességváltozás kapcsolata. Gyorsulás, lassulás	Tömeg, sebesség, tehetetlenség kapcsolatának felismerése, megértése.	
Közlekedési alkalmazások.	Kapaszkodás, biztonsági öv használata, kerékpározás szabályainak ismerete, védőfelszerelések használata,	

	ok-okozati összefüggések felismerése (a végén).	
Balesetvédelem.	Példák keresése helyes és helytelen kanyarodási módokra. Megfelelő sebességgel való közlekedés (követési távolság betartása, belátás, szabálykövetés).	
Változások iránya	Megfigyelések, példák gyűjtése sportokból (pl. kalapácsvetés lényege).	Testnevelés és sport: sportágak.
Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok.	Háztartási eszközök működése (centrifuga, turmix).	
Egyensúlyi állapotra törekvés (centripetális erő). Sportok, karbantartási eszközök használata.	A mozgásokat segítő és gátló erők hatásainak felismerése.	
Fogalmak	Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás, egyensúlyi állapot, sebesség, út, idő.	

Témakör	11. Az ember megismerése és egészsége	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Az ember táplálkozása, tápanyagok. Érzékszervek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképeség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése. Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása. Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A biológiai mozgás fizikai alapjai A sport szerepe az ember életében.	Példák gyűjtése és filmek elemzése a sportoláshoz szükséges feltételekről, erőhatásokról, energiafelhasználásról.	Testnevelés és sport: Edzés. Sportágak.

Magasugrás, súlylökés, úszás, labdarúgás, stb. Erőhatások, energiafelhasználás.			Természetismeret; biológia-egészségtan: érzékszervek és működésük.
Az érzékelés fizikája		Kísérletezés prizmával, nagyítóval, domború lencsével, homorú lencsével.	
A fény, a színekép. A fény terjedése, fénytörés, szivárvány A látás alapja, a szemlencse működése. Lencsék, domború, homorú lencsék, nagyítók.		Képalkotások megfigyelése, rajzos ábrák elemzése.	
Látáshibák és javításuk (rövidlátás, távollátás).		A látáshibák okainak elemzése rajzos ábrákon.	
Szemüveghasználat. Látásvédelem – egészségvédelem. (Túlzott és gyenge fény, erős napfény, hegesztés).		Szemüveghasználat, napszemüveg-használat, védőszemüveg alkalmazása az adott fényviszonyoknak megfelelően, illetve a látáshibák korrigálására. Látássérült embertársaink segítése.	
A hang, ultrahang szerepe az élővilágban.		Érdekességek gyűjtése az állatok hangokkal történő kommunikációjáról filmek, hanganyagok segítségével. Példák gyűjtése az ultrahang szerepéről a gyógyászatban.	
A hallás fizikai alapjai (hangrezgés, hanghullámok, hangterjedések).		Kísérletek végzése a hang terjedéséről különböző közegekben. Modell- és ábraelemzés a hallás folyamatával kapcsolatban.	
Káros környezeti hatások, zajszennyezés.		A hallószervek tudatos védelme és óvása az erős hanghatásoktól (pl. zene).	Technika, életvitel és gyakorlat: munkafolyamatok és védőfelszerelések.
Erős hanghatással járó foglalkozások.		A halláskárosodás elkerülése védőfelszereléssel.	
Védőfelszerelések.		A hallássérült ember elfogadása és segítése.	
Fogalmak	Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot, fénytörés, lencse, képalkotás, hangterjedés, zajszennyezés, érintésvédelem.		

Témakör	12. Környezet és fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Földrajzi ismeretek, a természet földrajzi ismerete. Földfelszín, időjárás, a víz körforgása. Környezetszennyezés, környezetvédelem.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás. IKT-eszközök használata. Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapi életben. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, kritikai gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Természeti katasztrófák (viharok, földrengések, cunamik kiváltó okai)	Ismeretterjesztő filmek elemzése.	Földrajz: a Föld nagy tájai.
A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés.	Az előrejelzés fontosságának felismerése, példák gyűjtése a modern földrengés- és vihar-előrejelző eszközökről.	
Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.	A megfelelő magatartás tanúsítása veszélyhelyzetekben. Részvétel szituációs játékokban.	
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága	Kirándulások, séták, irányított megfigyelések, elemzések adott témával kapcsolatban.	
A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fényszennyezés).	Tablók, fotók, rajzok készítése.	
Útépítés, házépítések, lakóparkok építése.	Rövid beszámolók készítése a helyi környezeti problémákról fotókkal, rajzokkal.	
Fenntarthatóság, védelem.	Érdekességek gyűjtése természettudományos kiadványokból, filmekből a környezet állapotának	

	védelméről, az emberi tevékenységekről.	
Fogalmak	Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, a környezeti rendszerek védelme, energiatakarékossság, zennyező anyag, szelektív hulladékgyűjtés.	

Biológia

Témakör	13. Anyag, energia, információ	Javasolt óraszám: 4 óra
Előzetes tudás	Az élőlények táplálkozása, testfelépítése. A mozgás. Alkalmazkodóképesség.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitarató munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Anyag Az élő rendszerek anyagi összetétele. Kölcsönhatások, erők. Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája). Érdekességek: testfelépítésbeli alkalmazkodások a különböző közegben élő állatoknál (pl. áramvonalas hal, úszóhólyag, szőrös talp, csőrtípusok, lábtípusok stb.).	Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).	Kémia: szerves és szervetlen anyagok. Fizika: Tömeg, súly. Energia.
Energia	Táplálékláncok készítése.	
A napfény és a földi élet összefüggése. Fotoszintézis.	Anyag- és energiaforgalom felismerése.	
Táplálkozás, légzés szerepe a szervezet energiaellátásában.	Példák felidézése a természeti körfolyamatokról. Gyűjtőmunka.	

Az állatok hőháztartása, testhőmérséklet szabályozása.	Állandó és változó testhőmérsékletű állatok csoportosítása.	
A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet (ragadozók – sebesség; növényevők – menekülés).	Példák keresése, összefüggések felfedezése a mozgás, az életmód és energiaszükséglet között.	
Fogalmak	Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, illatjelzés, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis, biológiai információ.	

Témakör	14. Rendszerek	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Életközösségek működése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése. A kommunikációs képesség, analízis, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerezés, együttes munkában részvétel.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tér és idő	Vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: időszak.
Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).	Rendezések, csoportosítások, hasonlóságok, különbségek felfedezése.	
Az életközösségek térbeli elrendeződése (zonalitás földrajzi szélesség és tengerszint feletti magasság szerint).	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Összefüggések felfedezése az életközösségek és a helyük között.	
Az élővilág törzspejlődésének időskálája, jelentősebb eseményei.	A törzspejlődés időskálájának ábraelemzése.	
Földtörténet – első élőlények megjelenése).	A földtörténeti eseményekről szemléltető filmek megtekintése, animációk elemzése. Grafikonértelmezés.	Földrajz: a Föld övezetessége.

A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága, ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).	Példák gyűjtése az emberek és az állatok életéből (életkori szakaszok és a kapcsolódó biológiai történések).	
Rendszer, rendszer és környezete A sejt, a szervezet és az életközösség, mint rendszer (elemek és kapcsolatok).	Ábrák, képek, modellek, makettek összeállítása (puzzle). Rész-egész kapcsolatának, szerepének megértése elemi szinten.	
A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed, életközösség és a bioszféra szintjén.	Az élőlények, élettelen összetevők válogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok szerint. Szűkebb, tágabb kapcsolatrendszerek összefüggésének felismerése, az alá-fölrendeltség viszonyainak értelmezése.	
A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.	Példák keresése az élőlények alkalmazkodására a természetföldrajzi környezethez.	Földrajz: A Föld.
Fogalmak	Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, baktérium, moszat, szervezet, életközösség, biológiai hálózat	

Témakör	15. A felépítés és a működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	A víz, a tápanyagok.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában. A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Anyagok	Vizes élőhelyek felsorolása.	Földrajz: természetes vizek.

A víz biológiai szerepe.	Érdekességek gyűjtése a különböző élőlények szervezetében előforduló vízmennyiségről. Példák keresése a víztakarékos növényekről, állatokról (teve, kaktusz). Növénygondozás, állatgondozás (tisztá ivóvíz fontosságának belátása, csíráztatás – öntözés csapvízzel). Kísérlet desztillált vízzel.	Technika, életvitel és gyakorlat: növény- és állatgondozás. Kémia: Szerves és szervetlen anyagok. Tápanyagok.
Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.	Táblázatok tanulmányozása, ábraelemzés. Életszerű példák keresése a „só-víz háztartás” egyensúlyi állapotára (szomjúság oka).	
Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel).	Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, tápanyag-összetételük elemzése. Tudatos fogyasztói magatartás gyakorlása. Élelmiszerek válogatása, ennek fontossága a hiánybetegségek esetén. Napi, heti étrend összeállítása. Receptgyűjtemény készítése, főzési gyakorlatok csoportmunkában.	
Élőlények	Mikroszkópos vizsgálatok a sejtek felépítésére.	
A sejt felépítése (növényi, állati).	Növényi és állati sejt összehasonlítása.	
A növényi és állati szövetek fő típusai.	Vizsgálódás nagyítóval.	

Baktériumok, vírusok.	Olvasmányelemzés, szövegértés.	
Gombák (egy kalapos gomba példáján).	A kalapos gomba vizsgálata, összehasonlítása más növényekkel.	
A gombák elhelyezkedése az élőlények csoportjai között.	Hasonlóságok, különbségek felfedezése vizsgálódás nagyítóval.	
Növények és állatok általános jellemzői (testfelépítés, kültakaró, táplálkozás, légzés, szaporodás, életmód.	Néhány jellegzetes növény és állat vizsgálata adott szempontok szerint. Elemzés, összehasonlítás.	
Testfelépítés, életmód és környezet kapcsolata.	Példák gyűjtése a természetből.	
Életközösségek Egyed feletti szerveződési szintek. Fajok egyedei közötti kapcsolatok (csoportos életmód: szerepek, rangsor, együttműködés). Magányos életmód. Fajok közti kapcsolatok.	Megfigyelés, elemzés az életközösség szerveződéséről, a fajok és az egyedek életéről.	
Az életközösségek belső kapcsolatai.	Az élő és élettelen összetevők csoportosítása. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése.	
A fajok közötti kölcsönhatások típusai egy-egy konkrét példával (együttélés, versengés, élősködés).	Megfigyelések, egyszerű vizsgálatok terepen, kirándulások alkalmával. Filmek megtekintése, olvasmányok elemzése. Érdekességek, példák gyűjtése (egy-egy konkrét példa megbeszélése).	

Életközösségek táplálkozási kapcsolatai, hálózatai:	Csoportosítások, táplálkozási hálózatok bonyolult rendszerének felismerése.	
- Táplálékláncok	Táplálékláncok készítése – különböző életközösségekben.	Földrajz: a Föld övezetei.
Termelő szervezetek – növények	Táplálkozási piramis értelmezése.	
- Fogyasztó szervezetek – állatok - Lebontó szervezetek – baktériumok, gombák.	Körfolyamatok, egyensúly összefüggéseinek felismerése.	
Az állatok viselkedésformái (életmódok, életszakaszok, szituációk – táplálkozás, táplálékszerzés, párzás, védekezés).	Megfigyelések az állatok viselkedésformáiról. Informatikai eszközhasználat. Információfeldolgozás (filmek, képek, könyvek).	
Biomok A Föld éghajlati övezeteinek jellemzői, a jellegzetes növényvilág kialakulása közötti összefüggés (pl. tajgaerdő fenyői, esőerdő).	Tablókészítés, élőhelyek bemutatása.	
A növény és állatvilág alkalmazkodási módjai az éghajlati viszonyokhoz (pl. az állatok kültakarója, a növények gyökérzete, levelei). A biomok főbb jellemzői, területi elhelyezkedésük.	Rendszerezés, csoportosítás adott szempontok szerint.	
<i>Az élővilág rendszerezése (egysejtűek, növények, állatok, gombák)</i>	Az eddig tanult növény- és állatfajok csoportosítása megadott szempontok szerint.	
Az élővilág elsődleges csoportokra való felosztása.	Növény- és állathatározó könyvek tanulmányozása.	

Főbb rendszertani csoportok: faj, évfolyam, törzs.	Hasonlóságok, különbségek felismerése, általánosítás, rendszerbe sorolás.	
Egysejtűek.	Táblázataalkotások.	
Növények országa.		
Állatok országa.		
Gombák országa.		
Az élővilág fajgazdagsága, ennek jelentősége. Evolúció (közel 2 millió ismert és ugyanennyi ismeretlen faj).	Érdekességek, szemelvények feldolgozása.	
Nap, Naprendszer	Szemelvényfeldolgozás, elemzés, értelmezés.	
A napsugárzás és a földi élet közötti összefüggés (hősugárzás, fénysugárzás).	Összefüggések felfedezése.	
Fotoszintézis Szűk és tág tűrőképességű fajok, alkalmazkodás módjai.	Példák sorolása.	
Fogalmak	Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc, evolúció, fotoszintézis.	

Témakör	16. Állandóság és változás	Javasolt óraszám: 11 óra
Előzetes tudás	Az életközösségek. A növények, állatok mozgása. Fotoszintézis. Az élővilág felépítése.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel. A megismerő-képesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Interaktív eszközök használata, pontos,	

	kitartó munkavégzésre, önálló információ- feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Állapot	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulásokon.	Földrajz: a Föld övezetessége.
Az életközösségek állapotának jellemzése.	Információk gyűjtése életközösségek állapotáról különféle információs eszközökkel.	
Élőhelyek, s az ott élő, egymással kapcsolatban álló élőlények (növények, állatok).	Vizsgálódások.	
Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti, élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).	Az élő és az élettelen világ közötti összefüggések feltárása konkrét példák alapján.	
Önszabályozás, viszonylagos egyensúly-megújulás.	Információs eszközök használata.	
Változás	Példák rendszerezése a növények, állatok mozgásairól.	
Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). Az állatok mozgása: végtagok, mozgásszervek, mozgásfajták.	Gyűjtőmunka, csoportosítás.	
Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés, hősugárzás).	Az élőlények életében bekövetkező változások a környezet fizikai és kémiai hatásaira.	
Táplálkozás – belső energia.	Csoportosítások, elemzések, általánosítások.	Természetismeret; fizika: mozgás.
Hőszigetelés (szőrzet, zsírréteg, faggyús tollazat, pehelytollak). Téli álm: életfolyamatok lassulása. Környezeti hatások – napsugárzás.	Összefüggések felismerése.	

Csoportos életmód – egymás melengetése (pingvinek stb.). Nagy melegben – párologtatás, fokozott hőleadás.		
Fotoszintézis és a légzés lényege.	Kísérletek végzése a fotoszintézisre és légzésre.	
A termelő szervezetek (növények) szerves anyag előállítása, oxigéntermelése (energiamegkötés).	Táplálékláncok készítése. Rajzos ábrák elemzése.	Kémia: tápanyag, energia, égés.
Fogalmak	Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, , fotoszintézis, biológiai szabályozás.	

Témakör	17. Az ember megismerése	Javasolt óraszám: 12 óra
Előzetes tudás	Az emberi test, az egészséges életmód. Önismeret. Mások elfogadása, közösségi normák betartása.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A megismerő képesség további erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken. Kauzális, problémamegoldó, analizáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete. Törekvés erősítése az egészséges életmódra. Önismeret fejlesztése. A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása. Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése. Konfliktuskezelés. Agresszió elkerülése. Problémafeloldás segítése. Önzetlenség erősítése. IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Testkép, testalkat, mozgásképesség	Információgyűjtés.	Informatika: internethasználat.
Testalkat változása a növekedés során.	Ábraelemzés.	
Testkép-zavarok.	Rendszeres, aktív sportolás.	

Az ember szervrendszerei Szervek. Elhelyezkedésük.	A mozgás és életmód kapcsolatának, összefüggéseinek feltárása.	Testnevelés és sport: mozgás, sport. Természetismeret; kémia: tápanyagok, vitaminok.
Mozgás: aktív és passzív szervrendszere.	Egészségmegőrző technikák gyakorlása.	
Mozgás és életmód kapcsolata.		
Normál testsúly tartása és a rendszeres mozgás.	Helyes, egészséges táplálkozás elsajátítása.	
Gyakori mozgásszervi elváltozások, sérülések, és megelőzésük.	Rendszeres tisztálkodás, megfelelő fogápolás fontosságának belátása.	
A mozgásszegény életmód következményei.	Az emberi szervezet szervrendszerei és szervei működésének megismerése, betegségeik és megelőzési lehetőségeinek megismerése.	
Táplálkozás: szervei, emésztési folyamatok.		
A tápcsatorna betegségei. A légzés: szervei, működése. A légzőszervek gyakori betegségei. Védekezés egyszerű gyógymódokkal. Keringés: szervei, működése. Kiválasztás szervei.	Egyszerű ápolási technikák elsajátítása.	
Önfenntartás	Részvétel az iskolai orvosi vizsgálatokon, szűrővizsgálatokon.	
Fogalmak	Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, szexualitás, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.	

Témakör	18. Környezet és fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Talaj, éghajlat, környezeti tényezők, környezetvédelem, szemétgyűjtés, ipar, mezőgazdaság, közlekedés.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése. A kritikai érzék fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése. Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Globális környezeti rendszerek	Kísérletezés talajjal.	Földrajz: a Föld.
A talaj termőképessége, védelme.	Életközösségek egyedeinek vizsgálata, csoportosítása.	
A talaj sajátos életközössége (baktériumok, egysejtűek, gombák, moszatok, férgek, ízeltlábúak stb.). A tápanyagkészlet folyamatos megújulása.	Talajszennyezés, szennyező anyagok, hatások csoportosítása adott szempontok szerint.	
A talajszennyezés forrásai, okai (ipari, háztartási, mezőgazdasági). Az emberi tevékenységek felszíninformáló hatásai.	Az emberi tevékenység felszíninformáló hatásainak elemzése, beszámolók készítése.	Szelektív hulladékgyűjtés; Ipari, mezőgazdasági tevékenységek.
Környezeti tényezők Az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés). Felelős fogyasztói szemlélet.	Az egyéni felelősség belátása konkrét, mindennapi példákon keresztül.	Fizika: a hő terjedése. Kémia: energia.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (levegő, víz, talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.	A környezeti tényezőkről, az élőlények alkalmazkodásáról tényanyagok gyűjtése, elemzések, vázlat-, tabló-, plakátkészítés.	Földrajz: Időjárás; Természetes vizek.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága	Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot	Földrajz: Ipar és mezőgazdaság.

A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).	fenntartása közötti kapcsolat meglátása.	
Szelektív hulladékgyűjtés	Résztétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétgyűjtési akciókon részvétel.	
Fogalmak	Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás, takarékoság, tudatosság, mérlegelés, megfontoltság.	

Témakör	19. Tájékozódás a földrajzi térben	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Tájékozódás térképen és földgömbön az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerésével. Elemi térképolvasás, és segítséggel műveletek végzése. Szemléletű térképolvasás esetenként segítséggel. Térképhasználat, mint az ismeretszerzés és a terepen való tájékozódás eszközének ismerete. Gyakorlottság különböző tematikus térképek használatában.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése. A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A tér és ábrázolása Téregységek - Földrajzi fókuszok Térhierarchia. Térábrázolás: térkép, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz. Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.	A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléletű térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással. Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.	Matematika: méretarány fogalma, számítások.

Térábrázolás	A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.	
Fogalmak	Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fókusz. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs, topográfiai fogalmak.	

Témakör	20. Tájékozódás az időben	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat a természetföldrajzi és a történelmi folyamatok és események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeiről.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az idő Időegységek Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatokra. A Föld története. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.		A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása. A kontinensen - kontinenseken megismert események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.	
Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.		Eligazodás a földtörténeti időegységekben.	
Fogalmak	Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.		

Témakör	21. Tájékozódás a környezet anyagairól	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	A tanulók ismerik a hazai gazdaságban leggyakrabban használt anyagokat, gyakori ásványokat, kőzeteket, ipari nyersanyagokat és energiahordozókat. A felszín folyamatos változásával tisztában vannak.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése. Helyes földrajzi képzetek kialakítása.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Geoszférák – A talaj kialakulása. – Felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok hazai és regionális példái. Felszíni vizek: vízfolyások, állóvizek, tavak, tengerek és óceánok. A felszín alatti vizek. A felszíni jégtakaró. A víz körforgása. A vízszennyezés, vízvédelem.		A felszínformák megnevezéseinek összekötése a saját tapasztalattal, felismerésük, azonosításuk képek, leírások alapján. Különbségek és hasonlóságok felismerése, rövid megfogalmazása szóban vagy írásban. Képek csoportosítása megadott szempontok alapján (pl. felszín alatti/feletti vizek).	Természetismeret: kölcsönhatások, erők.
Földrajzi övezetesség – Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai. Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákön.		A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése. Az övezetesség elemei közötti kapcsolatok (egyszerű ok-okozati viszonyok) felismerése regionális példákön.	
Fogalmak	Talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer, forró övezet, hideg övezet, függőleges övezetesség.		

Témakör	22. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Gazdasági ágazatok, a gazdaság szerveződése. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek megglátatása. Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A társadalmi-gazdasági élet szerveződése – Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján.	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül. Egyszeri és rendszeres megfigyelések, mérések, tanári irányítással, egyéni és csoportmunkával, vizsgálódások és modellalkotás. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények, szöveges információk ábrázolása tanári segítséggel. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján) és közvetett hatásainak felismerése a jelen társadalmi-	Természetismeret: kölcsönhatások, erők.

	gazdasági folyamataiban (pl. termelés – életmód) hazai és külföldi példák alapján. A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákon. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban. A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése. Összefüggések keresése, felfedezése. Ok-okozati összefüggések keresése, következtetések. Törvényszerűségek meglátása.	
Fogalmak	Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.	

Témakör	23. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról – A Földrajzi tér regionális szerveződése	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Magyarország és a kontinensek térképeinek ismerete. Magyarország áttekintő tanulmányozása. A természeti adottságok és a gazdaság összefüggései.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése. A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése. A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Magyarország és a Kárpát-medence földrajza – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése.	A hazai társadalmi-gazdasági élet földrajzi jellegzetességeinek felismerése tanári irányítással aktualitások alapján. Magyarország földjének részletes megismerése, kitekintéssel a Kárpát-medence egészére. Tájékozódás Magyarország térképén. Jellegzetességek felismerése. Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékelése, azok okainak és következményeinek felismerése.	

– Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi- gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. – A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom- földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokban, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. – A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai. A Magyarországon és az országhatárokon kívül élő magyarok viszonya és jogai a közös kultúrához, nyelvhez.		
Európa – Európa földrajzi-környezeti jellemzői ok-okozati összefüggéseikben: természetföldrajzi kép (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom- földrajzi kép (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra; környezeti kép (állapot, problémák, lehetséges megoldások). – Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai – A kontinensrészek (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél- Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi	Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi- környezeti nézőpontból. Az együttműködések szükségességének felismerése.	

földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei.		
Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok – Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia természetföldrajzi jellemzői (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi sajátosságai (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra); környezeti állapota (problémák, lehetséges megoldások, védett értékek); a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre. – Az egyes kontinensek tipikus tájainak (esőerdő, szavanna, sivatag, monszuntáj, füves puszták területe, tajga, sarkvidék; farmvidék, ültetvény, öntözéses gazdálkodás területe, oázis, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet) természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja.	Megfigyelés, illetve filmes illusztrációk segítségével, szemelvények, útleírások, képek alapján helyes földrajzi képzetek kialakítása a földfelszínről. Ismerkedés távoli tájakkal, vizuális élmények szerzése a Föld különböző arculatú tájairól. Tájékozódás égtájak és nevezetes szélességi körök szerint. Ismeretek gyűjtése, rendszerezése. Domborzati formák felismerése, a kialakult földrajzi képzetek szóbeli leírása.	
Fogalmak	Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, monszunvidék, mediterrán táj, tajgavidék, sivatag. Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis.	

Témakör	24. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokkal	Javasolt óraszám: 2 óra
Előzetes tudás		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Globális problémák Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei.		A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a múlt és a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban konkrét hazai és külföldi példák alapján, vizuális források segítségével	
Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkezelés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás. Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.		Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita	
Fogalmak	Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.		

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 7. évfolyam végére	Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban. Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete. A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel. Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés. Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása. IKT-eszközök használata. Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Képesség segítségkérésre. Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítségével, esetleg következtető térképolvasás. A fókálózat segítségével történő helymeghatározás segítségével. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában. A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata. Törekvés energiatakarékos magatartásra. Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

Természettudomány 8. évfolyam**Időkeret:** 180 óra/év (5 óra/hét)**Kémia**

Témakör	1. Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Anyagok tulajdonságai, kölcsönhatásai, változásai.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése. Feladattudat és szabálytudat erősítése. Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása. Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése. A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tudomány Müller Ferenc, Hevesi György, Irinyi János munkássága.	A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.	Informatika: IKT-eszközök használata. Technika, életvitel és gyakorlat: tárgyak anyagának tulajdonságai.
Anyagok Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői. A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek. Keverékek, oldatok. Vegyületek (víz, szén-dioxid, szén-monoxid, nátrium-klorid, nitrogén-klorid).	A kísérletezés eszközeinek megismerése. A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása. Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel. Elemek, keverékek, vegyületek tulajdonságainak vizsgálata. Keverékek, oldatok készítése és szétválasztása, a kiinduló és keletkezett anyagok tulajdonságainak vizsgálata. Általánosítás, analízis, szintézis.	

	Az alkotórészek arányai és a keletkezett anyagok tulajdonságai közti összefüggés felismerése (telítetlen, telített oldatok készítése). Kísérletek végrehajtása különböző anyagokkal és oldószerekkel. Tapasztalatok megbeszélése, egyszerű folyamatábrák készítése. Tanári bemutató kísérlet (vízbontás) segítségével a vegyület-keverék fogalmának megértése, a különbségek felfedezése, tapasztalatok megbeszélése, a jelenségek értelmezése.	
A periódusos rendszer.	Tájékozódás a periódusos rendszerben.	
Elemek. Fémes, nem fémes elemek tulajdonságai.	A megfigyelt, létrehozott keverékek, vegyületek alkotórészeinek vizsgálata egyszerű modellek segítségével, az elemek csoportosítása tulajdonságaik alapján.	
Vegyületek csoportosítása. Fém, fém-oxid-bázis, nemesfém, nemesfém-oxid – sav, sók. Indikátoros vizsgálatok (citromlé, ecetes víz, szappan, sóoldat, cukoroldat). Lúgos, savas kémhatás. Balesetvédelem.	A hétköznapi életben használt savak, lúgok indikátoros vizsgálata. Néhány háztartási vegyszer vizsgálata, tapasztalatainak elemzése, kémiai alkotórészek, hatások szempontjából. Balesetmentes vegyszerhasználat elsajátítása.	
Kölcsönhatások, erők Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése, legelemibb szinten, csak érdekességgént).	Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről, felépítéséről ábrák, természettudományos ismeretterjesztő filmek, modellek segítségével.	

	Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.	
Közömbösítés: sav + lúg = só + víz. Sav-bázis reakciók: nátronlúg + sósav = konyhasó + víz meszes víz + szénsav = mészkő + víz (cseppkőbarlang).	Sav-bázis reakciók elemzése.	
Energia A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai hétköznapi példa Halmazállapot-változás, oldódás, tüzgújtás.	Egyszerű kísérletekkel, mérésekkel az energiaváltozások vizsgálata.	
Információ Szóegyenletek (pl. NaOH, vagyis nátrium-hidroxid; NaCl, vagyis konyhasó; HCl, vagyis sósav stb.).	A periódusos rendszer legismertebb elemeinek keresése, fémek, nemfémek csoportosítása. Figyelmeztető, veszélyt jelző piktogramok értelmezése (méregjel). Gyakorlati példák keresése, elkészítése. Receptek gyűjtése, befőzési, tartósítási módok keresése (cukorszirup, sóoldat).	
Fogalmak	Kísérletezés, kísérleti eszköz, szerves és szervetlen anyag, fizikai és kémiai változás, folyamat, só, sav, bázis, elemi összetétel, elem, fotoszintézis.	

Témakör	2. Rendszerek	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, az égés jelensége. Kémiai ismeretek az anyagokról, fizikai és kémiai változásokról. Az anyagok összetétele.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés. A tüztöltés különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete. Épített rendszerek fogalmának	

	ismerete. Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A talaj tápanyagtartalmának természetes és mesterséges utánpótlása (trágya, műtrágya).	Tapasztalati úton ismeretek szerzése a talaj tápanyagtartalmának pótlására cserepes virágok esetén, kiskertekben, földeken.	
Az állatok és az ember életéhez szükséges anyagok (szénhidrátok, szőlőcukor, keményítő, rostok /cellulóz/, zsírok, olajok, fehérjék, szerves savak, csersav, citromsav, víz, oxigén, ásványi anyagok).	Legfontosabb tápanyagaink tulajdonságainak vizsgálata irányított kísérletek alapján. A tapasztalatok elemzése, rögzítése írásban.	
Épített rendszerek Fémek általános jellemzői, előállításuk (vas, alumínium, réz...).	Tapasztalatok gyűjtése egyszerű kísérletek alapján a legismertebb fémek tulajdonságairól. Ábrák, képek, filmek segítségével elemi ismeretek szerzése a fémek előállításáról.	
Vas- és alumíniumkohászat. Fontosabb ötvözetek (acél, sárgaréz, bronz).	Az alapanyag és előállított fém közti változás megértetése (a bomlás-redukció lényegének elemi szintű értelmezése).	
Korrózióvédelem (festés, olajozás, ötvözés, rozsdamentes acél).	Megfelelő korrózióvédelmi eljárások ismerete. Tűzvédelmi plakátok készítése.	
Fogalmak	Molekula felépítése, oldatfajta, tűz, fotoszintézis, testfelépítő anyag, tápanyag, hőhatás, korrózióvédelem, oxidáció, fotoszintézis.	

Témakör	3. Felépítés és a működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az anyag tulajdonságairól és változásairól. Jártasság a kísérletezésben.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Aktív részvétel a tanulói kísérletekben. Az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata. Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban. Képzelet fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Szervetlen és szerves anyagok A mindennapokból ismert anyagok (elemek, fémek, ötvözetek, sók, savak, bázisok, természetes és mesterséges anyagok) fizikai és kémiai tulajdonságai. Felhasználásuk.	Szerves és szervetlen anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak megismerése, elsajátítása.	Földrajz: A Föld. Kőzetek. Ásványok. Hegyek.
A Föld Ércek, ásványok, hegységképző kőzetek.	Elemi ismeretek a Föld anyagairól, a hegységképződésekről, a különböző kőzetek, ásványok, ércek előfordulásáról. Filmek, könyvek, folyóiratok segítségével érdekességek, információk gyűjtése. Kirándulások, tanösvények, kőzetminták, ércminták tanulmányozása, tapasztalatok megbeszélése.	
Vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás kémiai alapjai. Háztartási gépek védelme, természetbarát megoldások. Barlangképződés (enyhén savas esővíz, lúgos mészkőoldás, cseppkőképződés, Aggteleki-	A vízkőképződés ismerete. A háztartásokban a vízlágyítás és a vízkőoldás természetes megoldásainak ismerete. Az ásványvizek és a desztillált víz összehasonlítása párologtatással. Képek keresése barlangokról, a képek alapján megfigyelések.	

karszt, Pálvölgyi-cseppkőbarlang stb.).		
Az időjárás A földi vízkészlet különböző formái (tengervíz, édesvíz, ásványvíz, gyógyvíz, esővíz).	Különböző vízminták vizsgálata összetétel, tisztaság szerint. Ásványvizek tájékoztatóinak olvasása, tartalmak összehasonlítása. Ismeretek gyűjtése a hazai gyógyvizek előfordulásairól, gyógyító hatásairól filmekből, turisztikai magazinokból, internetről.	Földrajz: A Föld vizei. Hazai gyógyvizek lelőhelyei.
Fogalmak	Szerves és szervetlen anyag, elem, fém, ötvözet, só, sav, bázis, természetes és mesterséges anyag, érc, ásvány, kőzetek, vízkő, vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás, ásványvíz, gyógyvíz, Naprendszer.	

Témakör	4. Állandóság, változás	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Az anyagok tanult fizikai, kémiai tulajdonságainak, változásainak ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>A rendszer állapota és változásai</i> A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).	Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között. Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből, pl. a kávéfőző, kukta, hőlégballon,	Technika, életvitel és gyakorlat: háztartási eszközök és közlekedési eszközök működése. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: ipari forradalom.

	gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó működéséről.	
Változások Kémiai reakciók többféle szempont szerint: - gyors-lassú - egyesülés-bomlás. Oxidáció-redukció (redoxi folyamatok) sav-lúg.	A gyors és lassú égés, feltételei, kísérőjelenségei ismerete. Tűzvédelmi alapismeretek elsajátítása, betartása. Alkotórészek vizsgálata vízbontás esetén. Hidrogén égésének megfigyelése. Durrnogáz-próba megfigyelése. A kiinduló anyag és a keletkezett anyagok vizsgálata, a folyamat lépéseinek rögzítése.	
Változások iránya Egyirányú, megfordítható változások, körfolyamatok értelmezése. Szén égetése – szén-dioxid Szénsav előállítása, bomlása Kénssav előállítása, bomlása Mészégetés-mészoltás Mészke oldása – cseppkőképződés stb.	Egy-egy példán keresztül a kémiai folyamatok irányának bemutatása, a tapasztalatok megbeszélése, a folyamatok értékelése.	
Fogalmak	Hőmérséklet, nyomás, kémiai reakció, gyors égés, lassú égés, egyesülés, bomlás, oxidáció, redukció, sav-lúg, szénsav, széndioxid, kénsav, kénssav, sósav, salétromsav, mészégetés, mészoldás, telített-, telítetlen oldat.	

Témakör	5. Az ember megismerése és egészsége	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Az ember szervezete, egészséges életmód.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, kritikai képesség fejlesztése. Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről. A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése. A mértékletes táplálkozás előnyei. A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Önfenntartás Legfontosabb tápanyagok összetétele (molekulák, víz).		Tápanyagok összetételének vizsgálata.	Természetismeret; biológia-egészségtan: tápanyagok, táplálkozás.
Magatartás Energiaitalok alkotórészei, kémiai tulajdonságai, hatása. Drog, kávé, kóla, szerves oldószerek kémiai hatása.		Filmek elemzése, következmények felismerése. Doppingszerek, veszélyforrások elkerülése. Probléma felismerése, és a problémamegoldás keresése.	
Egészség Veszélyes anyagok a háztartásban (vízkőoldó, hypó, fagyálló folyadékok, zsíroló vegyszerek, tisztítószer, gyógyszerek). Fogyasztóvédelem, szavatosság.		Használati utasítás értelmezése.	
Fogalmak	Tápanyag, zsírban, vízben oldódó vitamin, élvezeti szer, energiatartalom, táplálékpíramis, tápanyagtáblázat, használati utasítás, fogyasztóvédelem, szavatosság, vegyszer, tisztítószer, gyógyszer.		

Témakör	6. Környezet és fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 4 óra
Előzetes tudás	Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek. Az energia.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése. Törekvés erősítése a takarékos életmódra. A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése. IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

Élő és élettelen környezeti tényezők A víz- és a levegő tisztasága. Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái. Helyes szokások.	Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése. Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról. Megoldások keresése a szennyeződések csökkentésére. Helyes szokások gyakorlása szituációs feladatokban, s természetes közegben.	Technika, életvitel és gyakorlat: víztisztítás.
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> Környezeti terhelés (szennyező, mérgező anyagok).	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.	
Szelektív hulladékgyűjtés. Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék	Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés. Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felnőtt irányítással).	
Anyag- és energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók, áramtalanítás, vízcsap-elzárás, felesleges fűtés, helyes szellőztetés.	Törekvés az anyag- és energiatakarékos életvitelre, a helyes szokások tudatos gyakorlása.	Természetismeret; fizika: Energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók

Fizika

Témakör	7. Anyag, kölcsönhatások, energia	Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az anyagok fizikai, kémiai tulajdonságairól, változásairól.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A megismerő képesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése. A motorikus képesség fejlesztése. Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata. A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Anyagok Elektromos vezetők, szigetelők, mágnesezhető, nem mágnesezhető anyagok.	Különböző anyagok elektromos vezetőképességének egyszerű vizsgálata. Anyagok csoportosítása adott szempontok alapján.	Természetismeret; kémia: Anyagok tulajdonságai; Halmazállapotok.
Kölcsönhatások, erők Energia fogalma, mértékegysége. (Energia, munkavégző képesség), energiafajták (víz, szél, nap, fosszilis energiafajták, atomenergia, elektromos, hő-, mozgási, helyzeti, rugalmas). Energia mértékegysége: J, Kj. Energiaátalakulások, energiamegmaradás. Energiatakarékosság. Az erő fogalma, nagysága, iránya, mértékegysége (Rugós erőmérő).	Élelmiszertáblázatok elemzése, elemi szintű értelmezés. A mindennapi életben tapasztalt erőhatások megismerése, mérési gyakorlatok végzése. Energiafajták megfigyelése természetes környezetben és kísérleti helyzetben.	Matematika: Mérés. Mértékegységek. Biológia-egészségtan; természetismeret: tápanyagok. Technika, életvitel és gyakorlat: energiafelhasználás, energiatakarékosság.
Fogalmak	Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság, energiafajta, kölcsönhatás, mozgásállapot-változás, erőfajta, energiatakarékosság.	

Témakör	8. Rendszerek	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Hosszúság, idő mérésének mértékegységei. Mérési gyakorlatok.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése. Ok-okozati összefüggések feltárása. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés. Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hierarchikus rendszerek és hálózatok Példák hálózatokra (elektromos hálózat, internet). Szerkezetek (pl. kerékpár).		Példák gyűjtése hálózatokra a mesterséges környezetben. Szerkezetek összeállítása.	Technika, életvitel és gyakorlat: Infrastruktúra. Szerelés. Magyar nyelv és irodalom: szövegértés. Informatika: információszerzés. Földrajz: térkép, Naprendszer.
Természeti rendszerek A Naprendszer objektumai (bolygók, Hold, üstökös, meteorok). A világűr megismerésének eszközei (távcső, űrteleszkóp, robotok, Mars-járó).		Látogatás a Planetáriumba, csillagvizsgálóba. Vizsgálódások távcsövekkel. Érdekességek gyűjtése a világűrről (csoportmunka). Információk internetről, filmekből, könyvekből.	
Épített rendszerek Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések.		Térképrajzolás stb.	
Fogalmak	Hosszúság-mértékegység, időmértékegység, atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak, bolygó, hold, üstökös, meteor, távcső, űrteleszkóp.		

Témakör	9. A felépítés és működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 4 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az energiáról, hőről és fényről.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése. A feladat-, szabálytudat erősítése. A kommunikációs képesség fejlesztése. Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat. A megújuló energiaforrások és szerepük. Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A Föld belső szerkezete (földrengések, rezgéshullámok)	Érdekességek gyűjtése a földrajzkönyvekből, tájékoztató irodalomból, atlaszból, internetről.	

A Nap A Nap hő- és fényenergiájának hatása a földi életre. (hőterjedés – sugárzás, a fény fizikai jellemzői).		Egyszerű hőtani, fénytani kísérletek végzése hőterjedéssel, hősugárzással, fényterjedéssel kapcsolatban.	Földrajz: A Föld szerkezete. A Nap, a Hold, a bolygók.
Napenergia-termelés, felhasználás (megújuló energiaforrás, napkollektorok). A mindennapokban használatos, napenergiával működő eszközök (pl. számológépek).		A napenergiával dolgozó eszközök összegyűjtése a valóságban, illetve képanyagon. Felhasználásukról ismeretek gyűjtése csoportmunkában.	
Naprendszer Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).		Planetárium-látogatás. Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről. A ciklikusság fogalmának elmélyítése az égitestek mozgásában. A tudományos kutatások eredményei és a tévhitek összehasonlítása.	
Fogalmak	Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség, bolygó, Hold (telihold, félhold, újhold), csillagászat.		

Témakör	10. Állandóság és változás	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a mozgásról, hely- és helyzetváltoztató mozgások, mozgásfajták, növények és állatok mozgása, sportágak, az ember mozgása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energia-	

	megmaradás törvényének elemi szintű megismertetése. A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Egyensúly Tömegmérés, mérleg. Egyszerű gépek (egyoldalú, kétoldalú emelők, csigák. Termikus egyensúly. Energiamegmaradás törvénye elemi szinten. (Testek belső energiájának változásai).		Mérések gyakorlása, mértékegységek átváltása, megfigyelés, becslés, viszonyítás, párosítás, összehasonlítás. Kísérletek végzése egyszerű gépekkel. Mérlegek összeállítása (szerelőkészlet). Egyensúlyi állapotok létrehozása. Összefüggések feltárása. Példakeresés emelők, csigák alkalmazására. Hőmérsékletmérések gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése.	Természetismeret; biológia-egészségtan: az élő test.
Nyomás Szilárd testek nyomása (nyomóerő, nyomott felület). Nyomás a folyadékokban. Nyomás a légnemű anyagokban.		Nyomással kapcsolatos egyszerű kísérletek végzése különböző halmazállapotú anyagokban. Nyomással kapcsolatos ábrák elemzése.	
Fogalmak	Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás, egyensúlyi állapot, egyszerű gép, termikus kölcsönhatás, nyomás, sebesség, út, idő.		

Témakör	11. Az ember megismerése és egészsége	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Az ember táplálkozása, tápanyagok. Érzékszervek.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése. Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása. Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az energia szerepe az élővilágban Táplálkozás – energiafelhasználás.	Táplálkozási táblázatok értelmezése. A mozgás és a táplálkozás közötti kapcsolat elemzése. Orvos, egészségügyi szakember ajánlásainak elfogadása. Változatos, egészséges táplálkozás elveinek betartása.	Természetismeret; biológia-egészségtan: a táplálkozás és a mozgás szervrendszere.
<i>A táplálék mint energiahordozó.</i> Az élelmiszerek fő tápanyagai, élettani szerepük. Zsírok, olajok, szénhidrátok – fűtőanyagok. Fehérjék – építőanyagok.	Az emésztés és a légzés folyamatai, összefüggésének elemzése. Az égés feltételeinek ismerete. Napi, heti egészséges étrend összeállítása.	Természetismeret; kémia; biológia-egészségtan: tápanyagok égesfeltételei.
A biológiai mozgás fizikai alapjai A sport szerepe az ember életében. Magasugrás, súlylökés, úszás, labdarúgás, stb. Erőhatások, energiafelhasználás.	Példák gyűjtése és filmek elemzése a sportoláshoz szükséges feltételekről, erőhatásokról, energiafelhasználásról.	Testnevelés és sport: Edzés. Sportágak.
Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek (áramütés). Veszélyt jelző táblák, információk. Érintésvédelmi ismeretek (konnektor, védődugók).	A veszélyt jelző táblák információinak felismerése, és a veszély tudatos elkerülése. A szórakoztató és háztartási berendezések használata, az érintésvédelmi szabályok betartásával.	
Az elektromosság felhasználása a gyógyászatban.	Képek, filmek elemzése az elektromosság felhasználásáról a	

	gyógyászatban (csoportmunka). Beszámolók készítése szóban, rajzban.	
Fogalmak	Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot, fénytörés, lencse, képalkotás, hangterjedés, zajszennyezés, érintésvédelem.	

Témakör	12. Környezet és fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Földrajzi ismeretek, a természet földrajzi ismerete. Földfelszín, időjárás, a víz körforgása. Környezetszennyezés, környezetvédelem.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás. IKT-eszközök használata. Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapi életben. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, kritikai gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megővésére.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A földi időjárás fő jellemzői Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek).	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Érdeklődés, információk gyűjtése képekről, filmből, atlaszokból, ismeretterjesztő könyvekből. Összefüggések felismerése a földrajzi szélesség, illetve a tengerszint feletti magasság időjárást meghatározó tényezőiről.	Földrajz: Áramlatok. Szélrendszerek. Időjárási jelenségek. Földrajz: légnyomás.
Az időjárás-előrejelzés.	Az időjárás-előrejelzés értelmezése, információfeldolgozás, ábraelemzés újságokból, televízióból.	
A légkör fizikai tulajdonságai (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék). A vízkörforgás fizikai háttere, szél). Csapadékfajták.	A légkör fizikai tulajdonságainak elemzése. Összefüggések felismerése. A víz körforgására kísérletek végzése.	

Légnyomás és mérése (Barométer).	Elemi ismeretek szerzése a frontképződésekről.	Földrajz: a Föld nagy tájai.
Természeti katasztrófák (viharok, földrengések, cunamik kiváltó okai) A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés. Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.	Ismeretterjesztő filmek elemzése. Az előrejelzés fontosságának felismerése, példák gyűjtése a modern földrengés- és vihar-előrejelző eszközökről. A megfelelő magatartás tanúsítása veszélyhelyzetekben. Részvétel szituációs játékokban.	
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fényszennyezés. Útépítés, házépítések, lakóparkok építése. Fenntarthatóság, védelem.	Kirándulások, séták, irányított megfigyelések, elemzések adott témával kapcsolatban. Tablók, fotók, rajzok készítése. Rövid beszámolók készítése a helyi környezeti problémákról fotókkal, rajzokkal. Érdekességek gyűjtése természettudományos kiadványokból, filmekből a környezet állapotának védelméről, az emberi tevékenységekről.	
Energiatakarékos eljárások, eszközök (szigetelés, energiatakarékos izzók, berendezések, főzési, fűtési módszerek).	Az energiatakarékos eljárásokkal való megismerkedés és alkalmazásuk otthon és a közösségi tereken. Törekvés az energiatakarékos technikák alkalmazására.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési eszközök.
Takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei.	Tájékozódás internetről, könyvekből, a legújabb környezetbarát technikai találmányokról, eszközökről.	Földrajz: erőművek, atomerőmű.
Energiatermelés módjai, kockázata. Hazai erőművek. (Fosszilis erőművek, atomerőmű).	Hazánk erőműveinek elhelyezkedése, energiatermelésének ismerete. Az energiatermelés kockázatáról információk gyűjtése filmekből, ismeretterjesztő kiadványokból, internetről.	

A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószer, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok).	Tudatos, szelektív hulladékgyűjtés. A szennyezőanyagok biztonságos tárolásáról, felhasználásáról, megsemmisítéséről ismeretek szerzése. A vegyszereken, tisztítószereken lévő információk feldolgozása.	
Fogalmak	Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, a környezeti rendszerek védelme, energiatakarékosság, szennyező anyag, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés.	

Biológia

Témakör	13. Anyag, energia, információ	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Az élőlények táplálkozása, testfelépítése. A mozgás. Alkalmazkodóképesség.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Anyag Az élő rendszerek anyagi összetétele. Kölcsönhatások, erők.	Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).	Kémia: szerves és szervetlen anyagok. Fizika: Tömeg, súly. Energia.
Információ A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége. (Tollazat, illatok, mozgásképek, testbeszéd, viselkedési formák különböző szituációkban, hangjelzések.)	A biológiai információ jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése. Enciklopédiák, lexikonok használata. Gyűjtőmunka, növényteni kísérletek.	

A biológiai információ szerepe az önfenntartásban és fajfenntartásban. A biológiai sokféleségben rejlő információ. Az élőlények különböző alkalmazkodóképességének felismerése (tűrőképesség, fajok és életfeltételek).		
Fogalmak	Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, illatjelzés, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis, biológiai információ.	

Témakör	14. Rendszerek	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Életközösségek működése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése. A kommunikációs képesség, analizáló, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.	Példák keresése az élőlények alkalmazkodására a természetföldrajzi környezethez.	Földrajz: A Föld.
Szerveződési szintek, hálózatok A biológiai szerveződés szintjei (egyed alatti és feletti). A szintek közötti kapcsolatok. (Moszatok szerepe a légkör oxigénháztartásában.)	Megfigyelések, vizsgálódások mikroszkóppal, nagyítóval. Ismeretek gyűjtése olvasmányokból, szemelvényekből, elektronikus médiából. Érdekességek keresése baktériumokról, moszatokról.	

Hálózati elv az élővilágban, biológiai hálózatok.		
Fogalmak	Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, baktérium, moszat, szervezet, életközösség, biológiai hálózat.	

Témakör	15. A felépítés és a működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 4 óra
Előzetes tudás	A víz, a tápanyagok.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában. A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.	Táblázatok tanulmányozása, ábraelemzés. Életszerű példák keresése a „só-víz háztartás” egyensúlyi állapotára (szomjúság oka).	Kémia: Szerves és szervetlen anyagok. Tápanyagok.
Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel)	Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, tápanyag-összetételük elemzése. Tudatos fogyasztói magatartás gyakorlása. Élelmiszerek válogatása, ennek fontossága a hiánybetegségek esetén. Napi, heti étrend összeállítása. Receptgyűjtemény készítése, főzési gyakorlatok csoportmunkában.	

Életközösségek Egyed feletti szerveződési szintek. Fajok egyedei közötti kapcsolatok (csoportos életmód: szerepek, rangsor, együttműködés). Magányos életmód. Fajok közti kapcsolatok.	Megfigyelés, elemzés az életközösség szerveződéséről, a fajok és az egyedek életéről.	
Az életközösségek belső kapcsolatai.	Az élő és élettelen összetevők csoportosítása. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése.	
Az élővilág fajgazdagsága, ennek jelentősége. Evolúció (közel 2 millió ismert és ugyanennyi ismeretlen faj).	Érdekességek, szemelvények feldolgozása.	
Fogalmak	Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc, evolúció, fotoszintézis.	

Témakör	16. Állandóság és változás	Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Az életközösségek. A növények, állatok mozgása. Fotoszintézis. Az élővilág felépítése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel. A megismerő-képesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Interaktív eszközök használata, pontos, kitartó munkavégzésre, önálló információ- feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Állapot Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti,	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulásokon. Információk gyűjtése életközösségek állapotáról	

élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).	különböző információs eszközökkel. Vizsgálódások. Az élő és az élettelen világ közötti összefüggések feltárása konkrét példák alapján.	Földrajz: a Föld övezetessége.
Önszabályozás, viszonylagos egyensúly-megújulás.	Információs eszközök használata.	
Az ember hatása a bioszférára (káros és hasznos beavatkozások). Globális természeti problémák és következményeik.	Adatgyűjtés, táblakészítés az emberi tevékenységről.	
Az életfolyamatokat kísérő elektromos változások példái (EKG, EEG).	Érdekességek, információk feldolgozása könyvekből, lexikonokból, filmekről, internetről. Személyes tapasztalatok feldolgozása.	
Szénhidrátok szerepe az élővilág energiaellátásában. Tápanyagok elégetése a szervezet sejtjeiben (lassú égés, energia-felszabadulás). Az oxigén az égés feltétele.	Körfolyamatok elemzése ábrák, képanyagok, filmek segítségével.	Kémia: tápanyag, energia, égés.
Az élettani folyamatok hatása a vérnyomásra, pulzusra, vércukorszintre. Életmód, táplálkozás, mozgás, aktivitás, pihenés, testi-lelki egyensúly.	Az egészséges életmód technikáinak alkalmazása. Ismerkedés a vérnyomásméréssel, vércukorszint-méréssel, pulzusméréssel	
Hosszabb idő alatt bekövetkező változások (leszármazás, rokonság, evolúció). Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek). Rendszertani alapismeretek.	A változatosság, sokféleség élménye, értékelése családon belül. Az élővilág sokféleségének megfigyelése. Csoportosítás, táblázatkészítés.	
<i>Folyamat</i>	A saját egészségi állapot iránti felelősség belátása.	

A biológiai szabályozás lényege, mechanizmusai (pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet). A szabályozott állandó állapot biológiai jelentősége. A működés egyensúlyi állapotának folyamatos biztosítása.		
Fogalmak	Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, EKG, EEG, fotoszintézis, szerves anyag, vérnyomás, pulzus, vércukorszint, evolúció, biológiai szabályozás.	

Témakör	17. Az ember megismerése	Javasolt óraszám: 24 óra
Előzetes tudás	Az emberi test, az egészséges életmód. Önismeret. Mások elfogadása, közösségi normák betartása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség további erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken. Kauzális, problémamegoldó, analízáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete. Törekvés erősítése az egészséges életmódra. Önismeret fejlesztése. A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása. Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése. Konfliktuskezelés. Agresszió elkerülése. Problémafeloldás segítése. Önzetlenség erősítése. IKT-eszközök használata.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Testkép, testalkat, mozgásképesség Az ember szervrendszerei Szervek Elhelyezkedésük	Információgyűjtés.	

Önfenntartás Érzékszervek. A bőr funkciói, bőrbetegségek, bőrápolás, a bőr védelme. A központi és környéki idegrendszer főbb részei. Érzékszervek: látás, hallás, egyensúlyszerv, ízlelés, szaglás szervei. Minőségi, mennyiségi táplálkozás. A táplálkozás hatása a keringésre, légzésre, anyagcserére. Idegi, hormonális szabályozás.	Résztétel az iskolai orvosi vizsgálatokon, szűrővizsgálatokon. Kísérletezés fénytani és hőtani eszközökkel látásra és hallásra.	Fizika: a hang terjedése, a fény terjedése, lencsék.
Szaporodás, egyedfejlődés Szaporodási szervrendszerek. Nemi jellegek. Menstruáció, szexualitás. A szexualitás egészségügyi szabályai, fogamzásgátlás. Méhben belüli fejlődés, születés, születés utáni élet. Semmelweis Ignác, az anyák megmentője.	Beszélgetések az ember szaporodásáról. Megfelelő tájékoztató, felvilágosító kiadványok tanulmányozása. Információgyűjtés egészségügyi kiadványokból, filmekből, internetről. Semmelweis Ignác munkásságának megismerése.	
Egészség Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek. Szűrővizsgálat, védőoltás. Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek. Betegjogok.	Résztétel szűrővizsgálatokon. A védőoltás elfogadása. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek gyakorlása. Ismerkedés a betegjogokkal.	Technika, életvitel és gyakorlat: Orvosi ellátás. Elsősegélynyújtási ismeretek. Betegjogok.
Magatartás A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret,	Szabályok, normák szerepének elfogadása. A tanulás fontosságának tudatosulása.	

önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe. Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége. Tanulás szerepe. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.	Felelősségteljes magatartás. Csoportokban beszélgetések során önismeret fejlesztése. Konfliktuskezelések gyakorlása.	
Fogalmak	Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, szexualitás, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.	

Témakör	18. Környezet és fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	Talaj, éghajlat, környezeti tényezők, környezetvédelem, szemétyűjtés, ipar, mezőgazdaság, közlekedés.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése. A kritikai érzék fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése. Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).	Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot fenntartása közötti kapcsolat meglátása.	Földrajz: Ipar és mezőgazdaság.

A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (talaj, víz, levegőszennyezés). Emberi, ipari, háztartási, mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásai.		A környezetszennyeződés, az élőhelyek pusztulása problémáinak felismerése, véleményezése.	
Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem) Szelektív hulladékgyűjtés		Résztétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétgyűjtési akciókon részvétel.	
A tudatos fogyasztói szokások (takarékoság, tudatosság, megfontoltság, előrelátás).		A tudatos fogyasztási szokások megismerése, konkrét példák gyűjtése.	
A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei (pl. lakóhely és környékének gondozása, szépítése).		Parkgondozás, fa- és virágültetés.	
Fogalmak	Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás, takarékoság, tudatosság, mérlegelés, megfontoltság.		

Földrajz

Témakör	19. Tájékozódás a földrajzi térben	Javasolt óraszám: 4 óra
Előzetes tudás	Tájékozódás térképen és földgömbön az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerésével. Elemi térképolvasás, és segítséggel műveletek végzése. Szemléleti térképolvasás esetenként segítséggel. Térképhasználat, mint az ismeretszerzés és a terepen való tájékozódás eszközének ismerete. Gyakorlottság különböző tematikus térképek használatában.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése. A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A tér és ábrázolása Téregységek - Földrajzi fókuszok Térhierarchia. Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz. Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.		A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléleti térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással. Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.	Matematika: méretarány fogalma, számítások.
Térábrázolás		A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.	
Fogalmak	Méterarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fókuszok. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs, topográfiai fogalmak.		

Témakör	20. Tájékozódás az időben	Javasolt óraszám: 3 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat a természetföldrajzi és a történelmi folyamatok és események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeiről.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Az idő</i> Időegységek Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti,	A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása.	

társadalmi és környezeti folyamatokra. A Föld története. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.		A kontinensen - kontinenseken megismert események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.	
Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.		Eligazodás a földtörténeti időegységekben.	
Fogalmak	Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.		

Témakör	21.Tájékozódás a környezet anyagairól	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	A tanulók ismerik a hazai gazdaságban leggyakrabban használt anyagokat, gyakori ásványokat, kőzeteket, ipari nyersanyagokat és energiahordozókat. A felszín folyamatos változásával tisztában vannak.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése. Helyes földrajzi képzetek kialakítása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Anyagok, anyagi rendszerek A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági	Az élő és élettelen anyagok rendszerezése, valamint a természeti és társadalmi életben, gazdaságban betöltött jelentőségük felismerése. A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok; ipari nyersanyagok és energiahordozók területi előfordulására példák adása.	Természetismeret: természetes és mesterséges anyagok, energia, környezetvédelem. Technika, életvitel és gyakorlat: anyagok tulajdonságai, felhasználásuk, természetes és épített környezet.

életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.	Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv-és médiatár, kiállítási–múzeumi anyagok), világhálón. Az emberiség által legintenzívebben használt nyersanyag- és energiahordozó készletek végességének belátása. Törekvés az energiatakarékos magatartásra.	
Fogalmak	Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz	

Témakör	22. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Gazdasági ágazatok, a gazdaság szerveződése. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek meggláttatása. Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A társadalmi-gazdasági élet szerveződése – Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében.	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül. Egyszeri és rendszeres megfigyelések, mérések, tanári	Természetismeret: kölcsönhatások, erők.

A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján.	irányítással, egyéni és csoportmunkával, vizsgálódások és modellalkotás. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények, szöveges információk ábrázolása tanári segítséggel. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján) és közvetett hatásainak felismerése a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban (pl. termelés – életmód) hazai és külföldi példák alapján. A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákon. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban. A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése.	

	Összefüggések keresése, felfedezése. Ok-okozati összefüggések keresése, következtetések. Törvényszerűségek meglátása.	
Fogalmak	Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sóleptárolás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.	

Témakör	23.Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése	Javasolt óraszám: 15 óra
Előzetes tudás	Magyarország és a kontinensek térképeinek ismerete. Magyarország áttekintő tanulmányozása. A természeti adottságok és a gazdaság összefüggései.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése. A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése. A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Magyarország és a Kárpát-medence földrajza – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek:	A hazai társadalmi-gazdasági élet földrajzi jellegzetességeinek felismerése tanári irányítással aktualitások alapján. Magyarország földjének részletes megismerése, kitekintéssel a Kárpát-medence egészére. Tájékozódás Magyarország térképén.	Művészetek: népművészet.

természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. – Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi- gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. – A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokban, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. – A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai. A Magyarországon és az országhatárokon kívül élő magyarok viszonya és jogai a közös kultúrához, nyelvhez.	Jellegzetességek felismerése. Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékelése, azok okainak és következményeinek felismerése.	

Európa – Európa földrajzi-környezeti jellemzői ok-okozati összefüggéseikben: természetföldrajzi kép (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalomföldrajzi kép (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra; környezeti kép (állapot, problémák, lehetséges megoldások). – Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai – A kontinensrészek (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei. – Az egyes kontinensrészek meghatározó jelentőségű országainak (Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Oroszország, Olaszország, Észak-Európa országai, Lengyelország, Csehország) egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei. A hazánkkal szomszédos országok földrajzi-környezeti jellemzői, jelentőségük a világban, társadalmi-gazdasági kapcsolataik hazánkkal.	Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi- környezeti nézőpontból. Az együttműködések szükségességének felismerése.	
Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok – Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia	Megfigyelés, illetve filmes illusztrációk segítségével, szemelvények, útleírások, képek	

természetföldrajzi jellemzői (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi sajátosságai (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra); környezeti állapota (problémák, lehetséges megoldások, védett értékek); a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre. – Az egyes kontinensek tipikus tájainak (esőerdő, szavanna, sivatag, monszuntáj, füves puszták területe, tajga, sarkvidék; farmvidék, ültetvény, öntözéses gazdálkodás területe, oázis, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet) természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja. A távoli kontinensek meghatározó jelentőségű országai, ország-csoportjainak (trópusi Afrika országai, arab világ, USA, Brazília, Kína, India, Japán, Délkelet-Ázsia gyorsan iparosodott országai és Ausztrália) földrajzi jellemzői és világgazdasági szerepe.	alapján helyes földrajzi képzetek kialakítása a földfelszínről. Ismerkedés távoli tájakkal, vizuális élmények szerzése a Föld különböző arculatú tájairól. Tájékozódás égtájak és nevezetes szélességi körök szerint. Ismeretek gyűjtése, rendszerezése. Domborzati formák felismerése, a kialakult földrajzi képzetek szóbeli leírása.	
Fogalmak	Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, monszunvidék, mediterrán táj, tajgavidék, sivatag. Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis.	

Témakör	24. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Globális problémák Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei.	A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a múlt és a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban konkrét hazai és külföldi példák alapján, vizuális források segítségével.	
Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás. Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.	Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita.	
Fogalmak	Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 8. évfolyam végére	Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban. Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete. A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel. Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés. Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása. IKT-eszközök használata. Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a

	környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra. Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret. Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítségével, esetleg következtető térképolvasás. A fókuszálózat segítségével történő helymeghatározás segítségével. A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában. A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata. Törekvés energiatakarékos magatartásra. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása. Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

Ének-zene 5-8. évfolyam

Heti/éves óraszám : 5.évfolyam 2óra/ 72 óra
6.évfolyam 2óra/ 72 óra
7.évfolyam 1óra/ 36 óra
8.évfolyam 1óra/ 36 óra

ÉNEK-ZENE

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítója, az egyén szocializációjának döntő mozzanata. A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüeljék a kultúra értékeit. Hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével jóval túlmutat a zenélés tevékenységen. A tanítás célja a zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenységek fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az értékközvetítés és az értékörzés, a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékoságból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncertpedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

A tantárgy tanításának célja a tanulók közvetlen környezetében szerzett tapasztalataikból kiindulva kialakítani a pontosabb, tudatosabb eligazodásukat a technika, a társadalom és a munka világában. A kerettanterv épít a Nat-ban megfogalmazott alapelvekre, a fő témakörökre és tanulási eredményekre.

A tantárgy a fejlesztési feladatok vonatkozásában szintetizáló tevékenységet tölt be. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a tanulók életmódjának, szokásainak, magatartásformáinak alakítása próbák és gyakorlási lehetőségek során történjen. A pedagógus a tanulók egyediségének, megváltozott tulajdonság-együtteseinek figyelembe vételével járul hozzá a kommunikációs, a kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság és a személyes és társas kapcsolati kompetenciák kialakításához. Feladata az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tevékenységre késztetéssel elsajátíttatni.

A tantárgy kiemelt habilitációs és rehabilitációs feladatai közé tartozik a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése, a problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása. A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás kialakítása érdekében a fejlesztés a megfelelő technikák elsajátítására fókuszál, a motorikus képességek fejlesztését állítva a középpontba. A munkához való helyes viszonyulás kialakításához szükség van az akaraterő, kitartás tudatos fejlesztésére, a reális énkép, önismeret kialakítására. Támogatni-segíteni kell a tanulókat a távlati lehetőségeik felismerésében, az önfejlesztő magatartás elfogadásában és gyakorlásában is.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	5.	6.	7.	8.
1.Zenei produkció	36	36	18	18
2. Zenei befogadás	36	36	18	18
Összesen	72	72	36	36

Ének-zene 5-6. évfolyam

Az alapozó szakasz (5–6. évfolyam) oktató-nevelő munkája során a tanulói tevékenységek középpontjába az alapkészségek megerősítése, a tudásgyarapítás, az egyéni adottságok megismerésén alapuló önismeret fejlesztése kerül. A tantárgyi tartalmakat, tevékenységeket, feladatokat a fejlődés egyéni üteméhez igazítjuk.

Az ének-zenei oktatás hangsúlyozott célja ebben a szakaszban az énekes és zenehallgatási kultúra továbbfejlesztése, a zenei műveltség alapozása, a zenei ízlés formálása.

A dalokon, zenéken keresztül a pozitív erkölcsi tapasztalatok bemutatásával erősítjük tanulóink felelősségtudatának kialakítását, igazságérzetük kibontakoztatását, fejlesztjük az együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, önfegyelem készségét. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés terén erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét egyrészt önmagukhoz, másrészt szűkebb és tágabb környezetükhöz is. Tantárgyunk tananyagának megismerése során, a művelődési, kulturális értékek elsajátításával tudatosan a nemzeti összetartozás érzése. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében a tantárgy szerepe a megfelelő személyiség- és közösségfejlesztés. Az éntudat, énkép, önismeret fejlesztése, a társadalmi beilleszkedést segítő belső kontroll erősítése, önbizalom-fejlesztés megvalósul a sikeres énekórai munka segítségével. A családi életre nevelést a harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítésével, a népdalok, népszokások ismeretével segítjük. Az egészséges és tudatos életmód kialakítása kiemelt feladatát, a mozgáskultúra, mozgáskoordináció erősítését a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével segíti a rendszeres ének-zenei munka. Az önkéntesség terén különös jelentőségű az együtt érző, segítőkész magatartás, a szociális érzékenység fejlesztése, az együttműködés képességének alakítása, az ének-zenei oktatás szociálpedagógiai hatásának felhasználása. A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti és épített környezet iránti szeretet igényének erősítése kapcsolódik a népdalok által közvetített értékrend megismeréséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet ebben a szakaszban a divergens problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztése segíti. Fontos a megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai közé tartozik a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, a ritmushangszerek használata, éneklés ritmushangszeres kíséretekkkel is. Magyar népdalok, történeti énekek, más népek dalainak tanulása és a hallás utáni daltanulás kiemelt feladat.

Feladat a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlása. Ritmikai, dallami és formai elemek tanulása, egyre szilárdabb ismeretek a kottairáshoz- és olvasáshoz

szükséges elméleti alapok terén, a zenei ismeretek tudatosítása, a formaérzék fejlesztése. Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítését szolgálja a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlása, az énekes és hangszeres improvizációk megvalósítása.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára kiemelt szerepe van a zenei befogadáshoz szükséges képességek erősítésének, a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) fejlesztésének, a belső hallás képességének az egyénhez igazított legoptimálisabb erősítésének változatos és játékos gyakorlatok segítségével. A hatékony, önálló tanulás céljából támogatnunk kell tanulóinkat abban, hogy az énekórákon is legyenek képesek felismerni az új ismeret elsajátításának módját, tudjanak segítséget, tanácsot kérni, legyenek képesek közös munkában, csoportban dolgozni.

A tudatos, irányított zenehallgatás gyakorlása után és közben lehetőséget kell teremteni hangverseny-látogatások, első hangverseny-élmények megszerzésére.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében az 5–6. évfolyam fókuszál a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra építve. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység, melyben előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon mindvégig jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A nevelési folyamatban jellemző az egész személyiség fejlesztésére való törekvés. A pedagógiai munka középpontjában a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegővő problémakörének felismerése áll, a személyes lehetőség és szerep ki- és megtalálása és gyakorlása az életvezetésben, az egészség megővésében. Az életvezetési problémák felismerése kiterjed a családi környezetre is.

5. évfolyam:

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Zenei produkció	36
2. Zenei befogadás	36
összesen:	72

6. évfolyam:

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Zenei produkció	36
2. Zenei befogadás	36
összesen:	72

Ének-zene 5. évfolyam

Témakör	1. Zenei produkció	Javasolt óraszám: 36 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban. Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése. Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. Zenei ízlés fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőképesség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Egyre nagyobb önállóság a kottairás-olvasás, másolás terén. Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció, figyelem fejlesztése. Érzelmi-akaratú beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Összefüggések felismerése, alkalmazása. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai. Himnuszok.	Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek meséi, megzenésített

Régi stílusú népdalok. Új stílusú népdalok. Magyar tájak dalai. Népies műdalok. Más népek dalai.	A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsoport összeállítása kedvelt dalokból.	versek. Játékosság, zeneiség, ritmusélmény. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák, érzelmek. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szókincs- és emlékezet-fejlesztés. A verbális emlékezet fejlesztése. Dalok szöveghű tolmácsolása. <i>Matematika:</i> Az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Szokás, hagyomány, szabály, illem.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban. Zenei rögtönzések számítógép segítségével is.	Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkísérek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz. Kották kiegészítése. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. Számítógép használat, zenei rögtönzések, játékok a számítógép, az informatikai technika felhasználásával is.	<i>Természetismeret:</i> Rendszerek; élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. <i>Testnevelés és sport:</i> A mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság.

	A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is.	Mozgások zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással.
1.3.FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása. Olvasógyakorlatok. Az eddigi kottairási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása.	Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése.	<i>Vizuális kultúra:</i> Szabad asszociációs játékok. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Hang és kép együttes alkalmazása.
Fogalmak	Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod ritmus. Olvasógyakorlat.	

Témakör	2. Zenei befogadás	Javasolt óraszám: 36 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, a belső hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek felidézése.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése. A belső hallás tudatosítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével. A hangszínhallás fejlesztése. Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése. Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése. Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése. Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése. Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére. Zenei hangzások elemzése, felismerése. Zenei karakterek megfigyelése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.	Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése zenei részlet alapján. Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése dalok, dallamok segítségével. Szöveg és zene kapcsolatai. Különböző stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet meg tapasztalása a képzelet révén. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés.
2.2. ZENEHALLGATÁS Ismerkedés zeneszerzőkkel.	Egyre hosszabb idejű zenei részesetek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése.	Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés.

Különféle műzenei formák és műfajok megismerése. Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. Történelmi zenék hallgatása. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	A zenehallgatás tanult szabályainak betartása. A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése, felismerése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. A tanult magyar történelmi dallamokhoz, énekekhez kapcsolódó zenei részletek, történeti hangszerek hangjának hallgatása. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással. Összefüggések felismerése.	<i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.
Fogalmak	Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet. Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 5. évfolyam végére	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása. Fokozott önállóság a különféle kották használatában. A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése. Részvétel a tanult népdalok elemzésében. Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról. Nyitottság a zenei élmények befogadására.

Ének-zene 6. évfolyam

Témakör	1. Zenei produkció	Javasolt óraszám: 36 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban. Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése. Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. Zenei ízlés fejlesztése.	

	A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Egyre nagyobb önállóság a kottairás-olvasás, másolás terén. Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció, figyelem fejlesztése. Érzelmi-akaratú beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Összefüggések felismerése, alkalmazása. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Ünnepek dalai, jeles napok dalai. Magyar történelmi dallamok. Rokon népek dalai. Megzenésített versek. Régi stílusú magyar népdalok. Új stílusú magyar népdalok. Kánonok. Más népek dalai.	Törekvés a kifejező, bátor, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a szép éneklés szabályainak tudatosítására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. Örömteli és szorongásmentes éneklés. A tanult dalokból minél több előadása, közös és egyéni, átél, a tartalomnak megfelelő énekléssel.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek meséi, megzenésített versek. Játékosság, zeneiség, ritmusélmény. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák, érzelmek. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szókincs- és emlékezet-fejlesztés. A verbális emlékezet fejlesztése. Dalok szövegű tolmácsolása.

	Dalok felismerése ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Résztétel a különféle énekes játékokban, gyakorlatokban. A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása a kedvelt dalokból.	<i>Matematika:</i> Az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Szokás, hagyomány, szabály, illem.
1.2.GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán. Ritmusjátékok, dalkísérek szabad és kötött formákban. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.	Aktív résztétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban. Ritmuszenekar megszólaltatása 2-3 szólamban, szabad és kötött formákban. Dalkísérek létrehozása szabad és kötött formákban. Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése. Résztétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-válasz játékokban. Kották kiegészítése. Adott ritmushoz és dallamhoz változatok írása. A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése.	<i>Természetismeret:</i> Rendszerek; élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. <i>Testnevelés és sport:</i> A mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság. Mozdulások zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással.

		<i>Vizuális kultúra:</i> Szabad asszociációs játékok. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Hang és kép együttes alkalmazása.
Fogalmak	Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Éles ritmus, nyújtott ritmus. Egész hang és szünet. Pótvonal. Kvintváltás. Utószolmizálás. Szinkópa, Hajlítás	

Témakör	2. Zenei befogadás	Javasolt óraszám: 36 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, a belső hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek felidézése	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése. A belső hallás tudatosítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével. A hangszínhallás fejlesztése. Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése. Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése. Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése. Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE	Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás.

A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése. Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére. Zenei hangzások elemzése, felismerése. Zenei karakterek megfigyelése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.	Ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése zenei részlet alapján. Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.	Érzelmek kifejezése dalok, dallamok segítségével. Szöveg és zene kapcsolatai. Különböző stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet révén. <i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés.
2.2. ZENEHALLGATÁS Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel. Különféle műzenei formák és műfajok megismerése. Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. Történelmi zenék hallgatása. A rokon népek zenéje, hangszerei. Más népek hangszeres zenéje. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	Egyre hosszabb idejű zenei részesetek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult szabályainak betartása. A többször hallott, meghallgatott zenei részesetek felismerése. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése, felismerése. A szülőföld zenéjének megismerése mellett ismerkedés a rokon népek zenéjével, valamint más népek zenei kultúrájának, jellegzetes	Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.

	hangszereinek, zenekarainak hangjával, hangzásával. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. A tanult magyar történelmi dallamokhoz, énekekhez kapcsolódó zenei részletek, történeti hangszerek hangjának hallgatása. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással. Összefüggések felismerése.	
Fogalmak	Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 6. évfolyam végére	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása. Fokozott önállóság a különféle kották használatában. A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése. Részvétel a tanult népdalok elemzésében.

	Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról. Nyitottság a zenei élmények befogadására.

Ének-zene 7-8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon a tanulók tudásgyarapítását a gondolkodási funkciók különböző sérülésének fokozott figyelembe vételével kell elérni. Célunk tanulóink felkészítése az önálló munkavégzésre, a társadalmi beilleszkedésre. E szakasz feladata a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelése, az önismeret fejlesztése.

Az ének-zene tantárgy fő szerepe ebben a szakaszban az örömteli éneklési kedv megőrzésében, a közös éneklés anyagának gyarapításában, a nemzeti zenekultúra értékeinek megbecsültetésében jelentkezik. A dalok, zenék megismerése által a tanulók erkölcsi érzékének kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük segítése valósulhat meg.

A hazafias nevelésben szerepünk a nemzeti öntudat fejlesztése, a magyar népi kultúra, népzene, néphagyományok megismertetése, a kötődés erősítése szülőföldünkhöz, hazánkhoz. Közösségi tevékenységgel, az ünnepek, társadalmi események aktív részvételével erősítsük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzését. Más népek kultúrájának megismerése, nyitottság más népek kultúrája iránt segíti tanulóinkat saját kultúrájuk megbecsülésében, világképük, szemléletmódjuk fejlődésében is. Énekórai tevékenységünkkel alakítjuk a tanulók attitűdjét önmagukhoz, szűkebb és tágabb környezetükhöz, a történelmi múlthoz.

A sikeres társadalmi beilleszkedést segítő személyiségjegyek erősítése, a megfelelő önismeret kialakítása, az önbizalom-fejlesztés megvalósul az énekórai munka segítségével.

A szokások, hagyományok megismerésével az erkölcsi normák közvetítése fontos szerepet biztosít a felelős párkapcsolatok kialakításában, az egymásra utaltság, lelki közösség szerepének megismerésében, a családi konfliktusok kezelésében. Kiemelt feladat az önálló életvezetésre történő felkészítés.

A segítőkész magatartás, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás képességének alakítását segíti az énekórákon megvalósuló közösségi munka, a közösségi érzések erősítése.

A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti környezet ápolása tantárgyunk feladatát is jelenti.

Fontos szerepünk, hogy tanulóink értsék a médiumok nyelvét. Ismerjék a zenehallgatási, művelődési lehetőségeket, de tudatosuljon bennük a veszélyforrások felismerése, a választás, válogatás fontosságának ismerete is.

Énekórai munkánkkal segíthetjük tanulóinkat abban, hogy megtalálják helyüket a családi és társadalmi munkamegosztásban, felkészüljenek a közügyekben való aktív részvételre. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartási képességek fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség a dalokban, zenékben megjelenő gondolatok, érzések, élmények kifejezését jelenti, művészeti módszerek, technikák

alkalmazásával. Az énekórákon megvalósuló rendszeres művészeti tevékenység fontos szerepet játszik a lelki egészség erősítésében, a személyiség- és közösségfejlesztésben.

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, éneklés ritmushangszeres kíséretekkel.

Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítése érdekében alkalmat kell teremteni a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlására, lehetőséget teremteni az énekes és hangszeres improvizációkra. A kreatív zenei játékok, gyakorlatok az infotechnológia használatával is folynak.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozott figyelmet kell fordítani, és gyakorlási lehetőséget teremteni a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlására, a ritmikai, dallami és formai elemek rendszerezésére, a kottairáshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok kialakítására.

A zenei befogadáshoz szükséges képességek fejlesztése: a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) erősítése a tudatos, irányított zenehallgatás mellett, és az önálló zenehallgatás gyakorlása során is történik. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények megteremtésére is lehetőséget kell teremteni.

7-8. évfolyam

7.évfolyam

Időkeret: 36 óra/év (1óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1.Zenei produkció	18
2. Zenei befogadás	18
összesen:	36

8. évfolyam

Időkeret:36 óra/év (1óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1.Zenei produkció	18
2. Zenei befogadás	18
összesen:	36

Témakör	1. Zenei produkció	Javasolt óraszám: 18 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincs bővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése. Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése. A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése. Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése. Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése. Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarat beállítódás erősítése. Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése. Együttes élményben való részvétel. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai. Himnuszok.	Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek dalai. A dalokban,

Régi stílusú népdalok. Új stílusú népdalok. Magyar tájak dalai. Népies műdalok. Más népek dalai.	A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalesokor összeállítása kedvelt dalokból.	zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák. Érzelmi tartalmak, erkölcsi választások. Kompozíció, szerkezet, hatás. Verselés, zeneiség. Szómagyarázat, szókinsismeret. Szülőföld, haza, család, szülő és gyerekek. <i>Matematika:</i> Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés, csoportosítás. Absztrahálás, konkretizálás. Analógiás gondolkodás. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség. <i>Természetismeret:</i> Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban. Zenei rögtönzések számítógép segítségével is.	Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkísérek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz. Kották kiegészítése. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. Számítógép használat, zenei rögtönzések, játékok a számítógép, az informatikai technika felhasználásával is.	<i>Természetismeret:</i> Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai.

	A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is.	<i>Testnevelés és sport:</i> A mozgáskoordináció erősítése. Szabályok betartása. Hagyományörző mozgásos tevékenységek. Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása. Improvizációk összefűzése jelenetsorokká.
1.3.FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása. Olvasógyakorlatok. Az eddigi kottairási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása.	Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése.	<i>Vizuális kultúra:</i> Az átélt élmények a megjelenítése különböző technikák segítségével. Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása.
Fogalmak	Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod ritmus. Olvasógyakorlat.	

Témakör	2. Zenei befogadás	Javasolt óraszám: 18 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamfokon kialakított figyelem, zenei memória, zenei hallás, belső hallás, zenei képességek és pozitív attitűdök használata. A ritmusérzék, a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete	

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek használata. A belső hallás tudatosítása. A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése. Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése. Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése. Hangszínhallás fejlesztése. Auditív emlékezet, alkotó és reprodukív képzelet fejlesztése. Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése. Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata. A belső hallás tudatos használata. Zenei karakterek kifejezése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.	Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Különböző zenei stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet, a ritmus és a zene révén. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás feldolgozása.
2.2. ZENEHALLGATÁS Különféle műzenei formák és műfajok. A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. Történelmi zenék.	Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek hallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek	<i>Matematika:</i> Az érzékelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. <i>Vizuális kultúra:</i> események, érzelmek kifejezése és képi rögzítése, különféle technikák segítségével.

Népies műdalok. Más népek népzeneje, hangszeres zenéje. Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények	megőrzése, néhány perces zenei részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján. A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. A többször hallott zenei részletek megnevezése. Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése, elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása. Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése. Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése. Napjaink zenei irányzatai (jazz, populáris zene, alkalmazott zenék), zenei példák hallgatása. Az infotechnika megismerése, alkalmazása a zenehallgatás keretei között. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres	

	zeneszerzők életének fontos eseményeivel. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Közvetlen hangverseny-élmények szerzése. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.	
Fogalmak	Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Hangverseny, élő zene.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 7. évfolyam végére	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén. Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal. Népdalok elemzése, jelölése. A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése. A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt. Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék). Képesség a zenei élmény átélésére. Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése. Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.

Témakör	1. Zenei produkció	Javasolt óraszám: 18 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése. Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése. A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése. Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése. Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése. Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akaratú beállítódás erősítése. Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése. Együttes élményben való részvétel. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai.	Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és

Régi stílusú népdalok. Új stílusú népdalok. Magyar tájak dalai. Népies műdalok. Más népek dalai. Ballagási dalok. Himnuszok	A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalesokor összeállítása kedvelt dalokból. Aktív részvétel a ballagási dalok éneklésében.	más népek dalai. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák. Érzelmi tartalmak, erkölcsi választások. Kompozíció, szerkezet, hatás. Verselés, zeneiség. Szómagyarázat, szókinsismeret. Szülőföld, haza, család, szülő és gyerekek. <i>Matematika:</i> Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés, csoportosítás. Absztrahálás, konkretizálás. Analógiás gondolkodás. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség. <i>Természetismeret:</i> Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban. Zenei rögtönzések számítógép segítségével is.	Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkísérek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz. Kották kiegészítése. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. Számítógép használat, zenei rögtönzések, játékok a	

	számítógép, az informatikai technika felhasználásával is. A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is.	<i>Testnevelés és sport:</i> A mozgáskoordináció erősítése. Szabályok betartása. Hagyományörző mozgásos tevékenységek.
1.3.FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása. Olvasógyakorlatok. Az eddigi kottairási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása	Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése.	Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása. Improvizációk összefűzése jelenetsorokká. <i>Vizuális kultúra:</i> Az átélt élmények a megjelenítése különböző technikák segítségével. Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása.
Fogalmak	Régi stílus, új stílus.. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Olvasógyakorlat. Tizenhatod ritmus	

Témakör	2. Zenei befogadás	Javasolt óraszám: 18 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamfokon kialakított figyelem, zenei memória, zenei hallás, belső hallás, zenei képességek és pozitív attitűdök használata. A ritmusérzék, a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek használata. A belső hallás tudatosítása. A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése. Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése. Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése. Hangszínhallás fejlesztése. Auditív emlékezet, alkotó és reprodukív képzelet fejlesztése. Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése. Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata. A belső hallás tudatos használata. Zenei karakterek kifejezése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.	Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Különböző zenei stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet, a ritmus és a zene révén. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás feldolgozása. <i>Matematika:</i> Az érzékelés pontosságának fejlesztése.
2.2. ZENEHALLGATÁS Újabb zenetörténeti korszakok, zeneszerzők. Különbféle műzenei formák és műfajok.	Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek hallgatása, elemzése.	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. <i>Vizuális kultúra:</i> események, érzelmek kifejezése és képi rögzítése, különféle technikák segítségével.

A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. Történelmi zenék. Népies műdalok. Más népek népzeneje, hangszeres zenéje. Napjaink zenéje, stílusok, előadók, felvételek. Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek megőrzése, néhány perces zenei részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján. A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. A többször hallott zenei részletek megnevezése. Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése, elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása. Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése. Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése. Napjaink zenei irányzatai (jazz, populáris zene, alkalmazott zenék), zenei példák hallgatása. Az infotechnika megismerése, alkalmazása a zenehallgatás keretei között. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja	

	terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Közvetlen hangverseny-élmények szerzése. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.	
Fogalmak	Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Jazz, populáris zene, alkalmazott zeneművészet. Hangverseny, élő zene	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 8. évfolyam végére	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén. Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal. Népdalok elemzése, jelölése. A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése. A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt. Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék). Képesség a zenei élmény átélésére. Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése. Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.

Vizuális kultúra 5-8. évfolyam

Heti/éves óraszám:	5.évfolyam	2 óra/ 72 óra
	6. évfolyam	2 óra/ 72 óra
	7. évfolyam	1 óra/ 36 óra
	8. évfolyam	1 óra/ 36 óra

VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális kultúra tantárgy közvetlen célja az alkotás örömeinek, az önmegvalósításnak, a felszabadultságnak a kialakítása a tanulóknál, a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével, a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására, ösztönzés segítségével.

A művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, a képzelő-, és az önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, az emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhén fokozott értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget:

Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból alkotott (akár tanórai, akár intézményi szinten), szervezett kiállítások, amelynek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre.

Kiemelt általános fejlesztési feladat a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élnépszerűsítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a rehabilitációs rehabilitációs célú feladatokon túl a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a rehabilitációs-rehabilitációs tevékenység, ezért van szükség arra, hogy a tantárgy által teljesíthető kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladatokat leírjuk.

A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését.

A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, ezért kiemelt habilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömeinek felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Vizuális nyelv és technikák	20 óra	20 óra	8 óra	8 óra
2. Kifejezés, képzőművészet	20 óra	20 óra	8 óra	8 óra
3. Vizuális kommunikáció	15 óra	15 óra	6 óra	6 óra
4. Tárgy és környezetkultúra	17 óra	17 óra	7 óra	7 óra
5. Mozgókép-kultúra és médiaismeret	--	--	7 óra	7 óra
Összesen	72 óra	72 óra	36 óra	36 óra

Vizuális kultúra 5-6. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az alsóbb évfolyamok munkájának szemléletbeli és metodikai tekintetben szerves folytatása. A szakasz fő feladata az alapkészségek megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása, az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben.

A terápiás szemlélet és gyakorlat, a cselekvéses helyzetekbe ágyazott képességfejlesztés, a kooperáció támogatása, a másokért vállalt felelősség és az igényes tárgyi-környezeti kultúra iránti igény erősítése az 5–6. évfolyamon is kiemelt feladat az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése érdekében. A világhírű magyar képzőművészek alkotásainak tanulmányozása nemcsak esztétikai örömet nyújt, hanem a nemzeti azonosságtudat és a hazafiság érzését is támogatja. Az önismeret és a

társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanata.

5.osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Vizuális nyelv és technikák	20 óra
2. Kifejezés, képzőművészet	20 óra
3. Vizuális kommunikáció	15 óra
4. Tárgy és környezetkultúra	17 óra
összesen:	72 óra

6. osztály

Időkeret: 72 óra/év (2 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Vizuális nyelv és technikák	20 óra
2. Kifejezés, képzőművészet	20 óra
3. Vizuális kommunikáció	15 óra
4. Tárgy és környezetkultúra	17 óra
összesen:	72 óra

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák		Javasolt óraszám: 20 óra
Előzetes tudás	Baleset-megelőzési szabályok betartása. Adekvát eszközhasználat. Forma megfigyelése és alkotása különféle technikákkal.		
Témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>1.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint</i> Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. Barázdált formák.	<i>Alkotás</i> Vonalabsztrakció alkotása. Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal, mint a térbeliség kifejezőjének alkalmazása. Felületritmusok létrehozása. Halmazmetszetek létrehozása vizuális elemekből. Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése.	<i>Matematika:</i> szerkesztési ismeretek; halmazok, mértani testek.	

<i>1.2. Alkotás modell/minta alapján</i> Természeti formák. Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző. ALKOTÁS <i>1.3.Szabad alkotások síkban és térben</i> Tárgyak ábrázolása síkban. Különféle felületek dekoratív felhasználása. Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból. Kocka, téglatest csomagolása.	Természeti formák megfigyelése és ábrázolása. Mértani testek ábrázolása síkban, kísérlet a térbeliség érzékeltetésére. <i>Befogadás</i> Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a lapok találkoznak, él keletkezik. Műalkotásokon vonalak és foltok felismerése, meghatározása. Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után. A folthatások tanulmányozása absztrakt képzőművészeti alkotásokon. Barázdált formák megfigyelése.	
Fogalmak	Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vajat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Javasolt óraszám: 20 óra
Előzetes tudás	Érzések interpretálása saját eszköztárral. A műalkotások által megjelenített érzelmek tudatos megfigyelése. Társakkal közös alkotás, változatos technikákkal.	

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.		
	„Képolvasás” képességének kialakítása és fejlesztése. Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése. Képességfejlesztési fókuszok: karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
BEFOGADÁS 2.1. Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben Műalkotások – tér- és tájábrázolás. (Székely Bertalan: Egri nők; Madarász Viktor: Hunyadi László csatája; BEFOGADÁS-ALKOTÁS 2.2. Illusztrációk Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság). Mese szereplőinek megmintázása.	Alkotás Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszközzel. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványyszerű alkotás modell után. Befogadás Műalkotások megfigyelése – tér- és tájábrázolás. Műalkotások megfigyelése képtárban, múzeumban és reprodukciókon. Befogadás-alkotás Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközzel. Mese szereplőinek megmintázása agyagból – dombormű készítése. Versekhez táj festése – közös alkotással, nagy felületen.	Magyar nyelv és irodalom: mesék világa, gyermekversek.	
Fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.		

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Javasolt óraszám: 15 óra
Előzetes tudás	Képesség a vizuális élmények többféle csatornán keresztül kifejezésére. Egyszerű jelenetábrák megértése. Egyszerű piktogram készítése. Plakátok, reklámok értelmezése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS 3.1. A vizuális kommunikáció eszközei és technikái Látványszerű ábrázolás modell után. BEFOGADÁS 3.2. Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés Alaprajz, metszet, térképrajz. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Tárgyak kereszt- és hosszmetszete.	<i>Alkotás</i> Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok). Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel. Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diópác, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera. Tusrajz virágcsendeletről.	<i>Matematika:</i> síkidomok és testek. <i>Földrajz:</i> térkép-értelmezési ismeretek.

	<i>Befogadás</i> Formák adott szempontú megfigyelése. Bonyolultabb formák metszetének megfigyelése (pl. mákgubó, paprika). „Előtt, mögött takarás” vizuális megfigyelése. Térképrajz értelmezése. <i>Befogadás-alkotás</i> Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetszetének megfigyelése, vázolása. Térkép alapján útvonal elképzelése.	
Fogalmak	Csendélet, valóságű, ellipszis, egész, forma, részlet, szerkezet, kör, takarás, keresztmetszet, hosszmetszet, felülnézet, oldalnézet.	

Témakör	4. Tárgy-és környezetkultúra	Javasolt óraszám: 17 óra
Előzetes tudás	Egyszerű papír és agyagtárgyak készítési technikái. Téri viszonyok felismerésére, értelmezése. Esztétikus tárgyi környezet iránti igény.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalató folyamat algoritmizálása. A tárgyalató folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	

Ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>4.1. Munkavázlat:</i> A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Díszítés. ALKOTÁS <i>4.2. Tárgyak értelmezése és készítése</i> Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak.		<i>Befogadás-alkotás</i> Precíz alkotó folyamat végig vitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban. <i>Befogadás</i> Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése. A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalkotásban. <i>Alkotás</i> Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> vázlat készítése; a leírás műfaja. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok megmunkálása.
Fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.		

A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyam végén	A tanuló képes – egyenletes foltot satírozással létrehozni, – művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni, – ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, – felismerhető képet készíteni, – emlékeztetőből egyszerű rajzot készíteni, – tudatos színkeverésre temperával, vízfestékekkel, – formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal),

	– vázlatszerű ábrát készíteni, – egyszerű alaprajzot értelmezni, – funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, – képek alapján tárgyakról rövid (szóbeli) jellemzést adni, – törekedni munkája igényes kivitelezésére, – tárgyat készíteni az általa választott technikával.

Vizuális kultúra 6. évfolyam

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Javasolt óraszám: 20 óra
Előzetes tudás	Baleset-megelőzési szabályok betartása. Adekvát eszközhasználat. Forma megfigyelése és alkotása különféle technikákkal.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.	
Fejlesztési Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>1.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint</i>	<i>Alkotás</i> Vonalabsztrakció alkotása. Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal mint a térbeliség kifejezőjének alkalmazása.	<i>Matematika:</i> szerkesztési ismeretek; halmazok, mértani testek.

Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. Barázdált formák. <i>1.2. Alkotás modell/minta alapján</i> Természeti formák. Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző. ALKOTÁS <i>1.3.Szabad alkotások síkban és térben</i> Tárgyak ábrázolása síkban. Különféle felületek dekoratív felhasználása. Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból. Kocka, téglatest csomagolása.	Felületritmusok létrehozása. Halmazmetszetek létrehozása vizuális elemekből. Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése. Természeti formák megfigyelése és ábrázolása. Mértani testek ábrázolása síkban, kísérlet a térbeliség érzékeltetésére. <i>Befogadás</i> Árnyékhatások megfigyelése, értelmezése. Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a lapok találkoznak, él keletkezik. Műalkotásokon vonalak és foltok felismerése, meghatározása. Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után. A folthatások tanulmányozása absztrakt képzőművészeti alkotásokon. Barázdált formák megfigyelése.	
Fogalmak	Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Javasolt óraszám: 20 óra
Előzetes tudás	Érzések interpretálása saját eszköztárral. A műalkotások által megjelenített érzelmek tudatos megfigyelése. Társakkal közös alkotás, változatos technikákkal.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. „Képolvasás” képességének kialakítása és fejlesztése. Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.	
Fejlesztési Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS <i>2.1. Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben</i> Műalkotások – tér- és tájábrázolás. (Ferenczy Károly: Október; Szőnyi István: Zebegényi temetés; Nagy István: Karám télen; Egri József: Napfelkelte). BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>2.2. Illusztrációk</i> Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság).	<i>Alkotás</i> Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszközrendszerével. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványyszerű alkotás modell után. <i>Befogadás</i> Műalkotások megfigyelése – tér- és tájábrázolás. Műalkotások megfigyelése képtárban, múzeumban és reprodukciókon. <i>Befogadás-alkotás</i> Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközrendszerével.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesék világa, gyermekversek.

	Mese szereplőinek megmintázása agyagból – dombormű készítése. Versekhez táj festése – közös alkotással, nagy felületen.	
Fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Javasolt óraszám: 15 óra
Előzetes tudás	Képesség a vizuális élmények többféle csatornán keresztül kifejezésére. Egyszerű jelenetábrák megértése. Egyszerű piktogram készítése. Plakátok, reklámok értelmezése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.	
Fejlesztési Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS <i>3.1. A vizuális kommunikáció eszközei és technikái</i> Látványszerű ábrázolás modell után.	<i>Alkotás</i> Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal,	<i>Matematika:</i> síkidomok és testek. <i>Földrajz:</i> térkép-értelmezési ismeretek.

Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével. BEFOGADÁS 3.2. <i>Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés</i> Alaprajz, metszet, térképrajz. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Forgásformák. Tárgyak kereszt- és hosszmetsete.	festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok). Forgásforma rajza – szerkezet jelölésével (pl. átlátszó henger). Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel. Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diópác, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera. Tusraajz virágcsendéletről. <i>Befogadás</i> Formák adott szempontú megfigyelése. Bonyolultabb formák metsetének megfigyelése (pl. mákgubó, paprika). „Előtt, mögött takarás” vizuális megfigyelése. Térképrajz értelmezése. Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre. <i>Befogadás-alkotás</i> Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetsetének megfigyelése, vázolása. Térkép alapján útvonal elképzelése.	
Fogalmak	Csendélet, valóságű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, forgásforma, kör, takarás, keresztmetset, hosszmetset, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékű.	

Témakör	4. Tárgy-és környezetkultúra	Javasolt óraszám: 17 óra
Előzetes tudás	Egyszerű papír és agyagtárgyak készítési technikái. Téri viszonyok felismerésére, értelmezése. Esztétikus tárgyi környezet iránti igény.	
témakör nevelési- fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalakotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalakotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS 4.1. Munkavázlat: A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Díszítés. ALKOTÁS	<i>Befogadás-alkotás</i> Precíz alkotó folyamat végig vitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban. <i>Befogadás</i> Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése. A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalakotásban. <i>Alkotás</i> Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> vázlat készítése; a leírás műfaja. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok megmunkálása.

4.2. Tárgyak értelmezése és készítése Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak.	Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.	
Fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – egyenletes foltot satírozással létrehozni, – művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni, – ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, – felismerhető képet készíteni, – emberalak szoborszerű megjelenítésére, – műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni, – emlékezetből egyszerű rajzot készíteni, – tudatos színkeverésre temperával, vízfestékkel, – formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal), – vázlatszerű ábrát készíteni, – egyszerű alaprajzot értelmezni, – funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, – képek alapján tárgyakról rövid (szóbeli) jellemzést adni, – törekedni munkája igényes kivitelezésére, – tárgyat készíteni az általa választott technikával.

Vizuális kultúra 7-8. évfolyam

A tantárgy célja a 7–8. évfolyamon biztos tájékozódási képesség kialakítása a vizuális élmények világában a művészeti alkotások mélyebb átélésének motivációja, a tárgyi környezet esztétikuma iránti igény és tevékenység fenntartása segítségével.

7. osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Vizuális nyelv és technikák	8 óra
2. Kifejezés, képzőművészet	8 óra
3. Vizuális kommunikáció	6 óra
4. Tárgy és környezetkultúra	7 óra
5. Mozgóképkultúra és médiaismeret	7 óra
összesen:	36 óra

8. osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Vizuális nyelv és technikák	8 óra
2. Kifejezés, képzőművészet	8 óra
3. Vizuális kommunikáció	6 óra
4. Tárgy és környezetkultúra	7 óra
5. Mozgóképkultúra és médiaismeret	7 óra
összesen:	36 óra

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák		Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Foltképzés különféle technikákkal. Művészi alkotásokon tónushatások észlelése és értelmezése. Tapasztalati úton szerzett ismeretek mértani testekről.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
BEFOGADÁS <i>1.1 A művészi kifejezés eszközei</i> Színek, tónusok. Sík- és térformák. Képi komponálás eszközei: fény. Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József: _Napfelkelte BEFOGADÁS – ALKOTÁS <i>1.2. Térhatások, téri elemek</i>	<i>Befogadás</i> Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük. Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása. Csoportosítások: sík- és térformák. Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fénnel A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése. <i>Befogadás – alkotás</i> Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója.	<i>Matematika:</i> síkidomok, mértani testek.	

Görbe felületek és forgásformák. ALKOTÁS <i>1.3. Mozgás- és térábrázolás elemei</i> Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Vizuális ritmus. Makett.	<i>Alkotás</i> Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége. Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékelésével. Makett készítése: játszóter, utcarészlet, parasztház, stb.	
Fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett.	

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Felismerhető kép készítése. Emberalak szoborszerű megjelenítése. Műalkotásokhoz érzelmek asszociációja. Emlékezetből egyszerű rajz készítése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

ALKOTÁS 2.1. <i>Illusztráció</i> Művészeti élmények megjelenítése. Jelenet ábrázolása. BEFOGADÁS – ALKOTÁS 2.2. <i>Vizuális reflexiók zenei tartalmakra</i> Zenei élmény vizuális kifejezése. Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; BEFOGADÁS 2.3. <i>Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben</i> Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.	<i>Alkotás</i> Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával. Személyes élmények vizuális megjelenítése. <i>Befogadás - alkotás</i> Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés. Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák). <i>Befogadás</i> A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: Toldi; <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.
Fogalmak	Karakter, jellem, testfelépítés, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Tudatos színkeverés temperával, vízfestéssel. Formák ábrázolása (megközelítő hasonlósággal).	

	Vázlatszerű ábra készítése. Egyszerű alaprajz értelmezése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS <i>3.1. Jelképek</i> Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Grafikus vázlatok; ALKOTÁS <i>3.2. Kísérlet a látvány ábrázolására</i> Tárgyábrázolások környezeti háttérrel. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok. <i>3.3. Álló- és mozgóképi szimbólumok</i> Logók. Plakátok.	<i>Befogadás</i> Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képalkotási lehetőségek ismerete. <i>Befogadás-alkotás</i> Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus vázlatok készítése; <i>Alkotás</i> Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termékek). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyékkal. Nézetábrázolás képsík-rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Mozgásvázlatok készítése. Vizuális közlések, szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Szent István, államalapítás. <i>Matematika:</i> mértani testek.

	Logók tervezése szabadon választott technikával. Plakáttervezés.	
Fogalmak	Önárnyék, előlnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang.	

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	A közvetlen környezet tárgyaitak funkció szerinti csoportosítása. Képolvasás – művészeti alkotások megfigyelése, elemzése. Tárgykészítés igényes kivitelezésben.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalakotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalakotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS <i>4.1. Szabadon választott technikával használati és dísz tárgyak alkotása</i> Tárgytervezés és kivitelezés: – kerámia – szövés – ékszerkészítés – nemezelés – építészeti terek modellezése	<i>Alkotás</i> A tárgyalakotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával. Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok. <i>Földrajz:</i> települések. <i>Ének-zene:</i> népzene.

4.2. Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval Egy vágyott tárgyról rajz készítése. BEFOGADÁS 4.3. A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása. BEFOGADÁS-ALKOTÁS 4.4. Zenei élmények vizuális megjelenítése Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.	Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival. Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése. Egyszerű tárgyak áttervezése és kivitelezése. Egyszerű téráttervezések. <i>Befogadás</i> Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját élettérbeli lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon. Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.) Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek felfedezése –falú, város. <i>Befogadás-alkotás</i> Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.	
Fogalmak	Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, kunyhó, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település,	

	park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.

Témakör	5. Mozgóképkultúra és médiaismeret	Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Film, televízió, videó, komputerjáték, web, internet – információk és gyakorlatok az enyhén értelmi fogyatékos gyermek / tanuló élethelyzeteiből.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása. Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>5.1. Elemi elméleti ismeretek a média világáról</i> A mozgókép alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj. <i>5.2. A média társadalmi szerepe</i>	Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> megfilmesített alkotások.

Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás. <i>5.3. Nyomtatott médium:</i> Újság, képregény, fotóregény. <i>5.4. Az internet</i> – tanulás, – kinyílt a világ, – információk, – játék, – kommunikáció, – veszélyek. <i>5.5. Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján</i>	Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákon. Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás, információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival. Az internethasználat veszélyeinek belátása.	

Fogalmak	Befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.

A fejlesztés várt eredményei a hetedik évfolyam végén	A tanuló képes – műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, – ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, – egyszerű makettet készíteni, – egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, – műélmény vizuális kifejezésére, – egyszerű formák látványszerű ábrázolására, – egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, – egyszerű használati és dísz tárgy tervezésére és megalkotására, – közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, – értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan, – a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, – különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, – kritikával szemlélni a reklámokat, – a személyiségépítő műsorválasztásra, – internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.

Vizuális kultúra 8. évfolyam

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Foltképzés különféle technikákkal. Művészi alkotásokon tónushatások észlelése és értelmezése. Tapasztalati úton szerzett ismeretek mértani testekről.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése.	

Képességfejlesztési fókuszok: formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS <i>1.1 A művészi kifejezés eszközei</i> Színek, tónusok. Sík- és térformák. Képi komponálás eszközei: fény, torzítás. Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József: _Napfelkelte Torzítások – Otto Dix és Kollwitz művei; Munch: A sikoly. Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei. BEFOGADÁS – ALKOTÁS <i>1.2. Térhatások, téri elemek</i> Görbe felületek és forgásformák. ALKOTÁS <i>1.3. Mozgás- és térábrázolás elemei</i> Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Vizuális ritmus. Makett.	<i>Befogadás</i> Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük. Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása. Csoportosítások: sík- és térformák. Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fénnel és torzítással. Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése. <i>Befogadás – alkotás</i> Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója. <i>Alkotás</i> Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége. Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcarészlet, parasztház, stb.	<i>Matematika:</i> síkidomok, mértani testek.

Fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet		Javasolt óraszám: 8 óra
Előzetes tudás	Felismerhető kép készítése. Emberalak szoborszerű megjelenítése. Műalkotásokhoz érzelmek asszociációja. Emlékezetből egyszerű rajz készítése.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
ALKOTÁS 2.1. <i>Illusztráció</i> Művészeti élmények megjelenítése. Jelenet ábrázolása. BEFOGADÁS – ALKOTÁS 2.2. <i>Vizuális reflexiók zenei tartalmakra</i> Zenei élmény vizuális kifejezése. Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana:	<i>Alkotás</i> Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban. Személyes élmények vizuális megjelenítése. <i>Befogadás - alkotás</i> Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés. Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: Toldi; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.	

Moldva; Chopin: G-moll mazurka. Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene. BEFOGADÁS 2.3. <i>Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben</i> Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.	(kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák). <i>Befogadás</i> A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.	
Fogalmak	Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.	

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Javasolt óraszám: 6 óra
Előzetes tudás	Tudatos színkeverés temperával, vízfestéssel. Formák ábrázolása (megközelítő hasonlósággal). Vázlatszerű ábra készítése. Egyszerű alaprajz értelmezése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok

BEFOGADÁS 3.1. Jelképek Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló.	<i>Befogadás</i> Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képzalkotási lehetőségek ismerete.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Szent István, államalapítás. <i>Matematika:</i> mértani testek.
BEFOGADÁS-ALKOTÁS Grafikus vázlatok; fényképezés.	<i>Befogadás-alkotás</i> Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus vázlatok készítése; fényképezés.	
ALKOTÁS 3.2. Kísérlet a látvány ábrázolására Tárgyábrázolások környezeti háttérrel. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok. 3.3. Álló- és mozgóképi szimbólumok Reklámok folyóiratokban és televízióban. Logók. Plakátok.	<i>Alkotás</i> Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termékek). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal. Nézetábrázolás képsík-rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Mozgásvázlatok készítése. Vizuális közlések, szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása. Reklámok tanulmányozása, elemzése – realitások és marketingfogás különbségének érzékelése konkrét példákon. Logók tervezése szabadon választott technikával. Plakáttervezés.	

Fogalmak	Vetett árnyék, önárnyék, előlnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	A közvetlen környezet tárgyaitak funkció szerinti csoportosítása. Képolvasás – művészeti alkotások megfigyelése, elemzése. Tárgykészítés igényes kivitelezésben.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS <i>4.1. Szabadon választott technikával használati és dísz tárgyak alkotása</i> Tárgytervezés és kivitelezés: – kerámia – szövés – ékszerkészítés – nemezelés – építészeti terek modellezése <i>4.2. Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval</i>	<i>Alkotás</i> A tárgyalkotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával. Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken. Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok. <i>Földrajz:</i> települések. <i>Ének-zene:</i> népzene.

Egy vágyott tárgyról rajz készítése. BEFOGADÁS <i>4.3. A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma</i> Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása. BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>4.4. Zenei élmények vizuális megjelenítése</i> Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.	Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése. Egyszerű tárgyak áttekintése és kivitelezése. Egyszerű téráttervezések. <i>Befogadás</i> Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját életterületi lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon. Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.) Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek felfedezése –falú, város. <i>Befogadás-alkotás</i> Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.	
Fogalmak	Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, konyha, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.	

Témakör	5. Mozgóképkultúra és médiaismeret	Javasolt óraszám: 7 óra
Előzetes tudás	Film, televízió, videó, komputerjáték, web, internet – információk és gyakorlatok az enyhén értelmi fogyatékos gyermek / tanuló élethelyzeteiből.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása. Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Elemi elméleti ismeretek a média világáról A mozgóképfeldolgozása: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj. 5.2. A média társadalmi szerepe Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor. 5.3. Nyomtatott médium: Újság, képregény, fotóregény. 5.4. Az internet – tanulás, – kinyílt a világ, – információk, – játék, – kommunikáció, – veszélyek. 5.5. Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján	Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése. Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákon. Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás, információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival. Az internethasználat veszélyeinek belátása.	Magyar nyelv és irodalom: megfilmesített alkotások.
Fogalmak	Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, – ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, – egyszerű makettet készíteni, – két híres magyar képzőművészt megnevezni, – vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére, – egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, – szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében,

	– műélmény vizuális kifejezésére, – egyszerű formák látványszerű ábrázolására, – egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, – egyszerű használati és dísz tárgy tervezésére és megalkotására, – közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, – értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan, – a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, – különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, – kritikával szemlélni a reklámokat, – a személyiségépítő műsorválasztásra, – internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.

Digitális kultúra 5-8.évfolyam

Heti/éves óraszám : 5.évfolyam 1óra/ 36 óra
6.évfolyam 1óra/ 36 óra
7.évfolyam 1óra/ 36 óra
8.évfolyam 1óra/ 36 óra

DIGITÁLIS KULTÚRA

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhe értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja a Technológia műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai és digitális tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során a megfelelő szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen a digitális eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékoságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei. A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek a digitális technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól. A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, -feldolgozás, -tárolás és -átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez. A digitális adatbázis-rendszer és az oktatóprogramok célirányos használata során a tanulók önértékelési képességei fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és a közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére. A tantárgyat tanítónak az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé. Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális,

nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „előbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

5–6. évfolyam

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési célja a tanulók sérült megismerési képességeinek kompenzálása, a szín-, forma- és nagyságemlékezet fejlesztése, az észlelés hibáinak korrekciója. A finommotorika tudatos fejlesztését szolgálja a kétkézes gépelés megalapozása.

A tantárgy alkalmas a szerialitás fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására, ezért feladata a megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség megerősítése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a tantárgy adta lehetőségeket fel kell használni a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének fejlesztésére, valamint a problémamegoldó gondolkodás begyakorlására. A kommunikáció során törekedni kell a helyes nyelvhasználatra, az olvasási képesség tudatos erősítésére.

Javasolt órakeret

5-8 osztály

Óraszám-évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Digitális eszközök használata	8	8	6	6
2. Alkalmazói ismeretek	8	8	8	6
3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	8	8	12	13
4. Infokommunikáció, információs társadalom	8	7	6	7
5. Könyvtári informatika	4	5	4	4
Összesen	36	36	36	36

Digitális kultúra 5-6. évfolyam

5.osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
Digitális eszközök használata	6	2	
Alkalmazói ismeretek	6	2	
Problémamagoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	8		
Infokommunikáció, információs társadalom	8		
Könyvtári technikák	4		
Összesen:	32	4	

6.osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
1.Digitális eszközök használata	8		
2.Alkalmazói ismeretek	6	2	
3.Problémamagoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	5	3	
4.Infokommunikáció, információs társadalom	7		
5.Könyvtári technikák	5		
Összesen:	31	5	

Digitális kultúra 5.osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1.Digitális eszközök használata	Javasolt óraszám: 8 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása. Bemeneti, kimeneti perifériák. A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói.	A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata. Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete. Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock. Alfa-numerikus billentyűk megismerése: írásjelek és szóközbillentyű. Egér használata: kijelölés. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.	Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása. Bemeneti, kimeneti perifériák. A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt. Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása. Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása; taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció, szókincsbővítés. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétika. <i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben, viszonylatok.	

	<i>Természetismeret: balesetvédelem, egészségvédelem.</i>

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Javasolt óraszám: 8 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Írott dokumentumok elektronikus létrehozása. Egyszerű rajzos és szöveges dokumentum. Dokumentum elnevezése. Mentés, behívás. Billentyűzet további funkciói.	Egyszerű, kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos, rövid szöveges dokumentumok készítése. Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése. Hibajavítás kész szövegben: törlés kétféleképpen. Kétkezes gépelést tanító program folyamatos használata. Írásjelek megismerése és alkalmazása szövegben. Dokumentumok elnevezése, mentése, behívása. Gyűjtött adatok táblázatba rendezése, kijelölés gyakorlása. Munkadarabok (ön)értékelése megbeszélт szempontoknak megfelelően.	Kurzor, mentés, behívás, dokumentumnév, táblázat
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása. Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében. Közhasznú információforrások használatának megismertetése. Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> billentyűzet, kommunikáció. <i>Vizuális kultúra:</i> színek, formák, nagyságok, esztétika. <i>Matematika:</i> tájékozódás síkban, viszonylatok.	

	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> környezettudatosságra nevelés.

Témakör	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Javasolt óraszám :8 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Teknőcgrafika alkalmazási területe. Irányok a képernyőn – teknőcgrafika. Alakzatok teknőccel.	Teknőcgrafika alkalmazási területének megismerése. Teknőc mozgatása a képernyőn irány-billentyűkkel. Irányok gyakorlása.	Teknőcgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése. Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Matematika:</i> sorrendiség. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőképesség. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend.	

	<i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos kommunikáció.

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Javasolt óraszám: 8 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Információkeresés, információs közlési rendszerek. Életkornak megfelelő számítógépes információhordozók.	Internet megismerése. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel. Életkoruknak megfelelő információhordozókban irányított keresés. Internetes portálok használata.	Mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre. Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy a nélkül. Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, fogalmazás.	

Témakör	5. Könyvtári informatika	Javasolt óraszám:4 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Információhordozók leggyakoribb típusai a mindennapi életben. Könyvtári szolgáltatások. Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai.	Információhordozók leggyakoribb típusainak megismerése. Szabadon választott újság, könyv kikeresése. Ajánlott könyv megkeresése. Beszélgetés a választott könyvről.	Folyóirat, katalógus
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítségével. Olvasási képesség fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz; matematika:</i> könyv használata, információkeresés.	

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Szabálykövető magatartás. Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségadással megvalósuló elkészítése. A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete. Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel.

Digitális kultúra 6.osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1.Digitális eszközök használata	Javasolt óraszám: 8 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói. Játék- és didaktikai célú szoftverek és web tankönyvek. Programok ablak-gombjai.	Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A programok ablakgombjainak használata. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.	Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfanumerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.

A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt. Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása. Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása; taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció, szókincsbővítés. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétika. <i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben, viszonylatok. <i>Természetismeret:</i> balesetvédelem, egészségvédelem.

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Javasolt óraszám: 8 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.	Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése. Hibajavítás kész szövegben: törlés kétféleképpen. Kétkézes gépelést tanító program folyamatos használata. Gyűjtött adatok táblázatba rendezése, kijelölés gyakorlása. Csoportosítás adott szempontok szerint. Munkadarabok (ön)értékelése megbeszélte szempontoknak megfelelően. Gyakorlottság szerzése a közhasznú információk keresésében (moziműsor, telefonkönyv). Irányított adatkeresés a világhálón (SDT, on-line játékok). Információforrások etikus felhasználásának megismerése.	Kurzor, mentés, behívás, dokumentumnév, táblázat, SDT, adat

Adatok rendezése. Közhasznú információk. Internet előnyei és veszélyei.		
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása. Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében. Közhasznú információforrások használatának megismertetése. Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> billentyűzet, kommunikáció. <i>Vizuális kultúra:</i> színek, formák, nagyságok, esztétika. <i>Matematika:</i> tájékozódás síkban, viszonylatok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> környezettudatosságra nevelés.	

Témakör	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Javasolt óraszám :8 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Tecnőcgrafika alkalmazási területe. Írányok a képernyőn – technőcgrafika. Alakzatok technőccel.	Tecnőcgrafika alkalmazási területének megismerése. Tecnőc mozgatása a képernyőn irány-billentyűkkel. Irányok gyakorlása.	Tecnőcgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.
	A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése. Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.	

A témakör nevelési-fejlesztési célja	
Kapcsolódási pontok	<i>Matematika:</i> sorrendiség. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőképesség. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos kommunikáció.

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Javasolt óraszám: 7 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és - küldés. Veszélyek. Médiainformatika. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. Gyerekeknek szóló elektronikus szolgáltatások.	Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadása tanár, illetve felnőtt segítségével. Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése. További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok).	Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás, elektronikus levelezés, Netikett.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre. Az informatika	

	eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy a nélkül. Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, fogalmazás.

Témakör	5. Könyvtári informatika	Javasolt óraszám:4 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai. Katalógus. Irányított forrás- és információkeresés.	Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése – tanári segítséggel. Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.	Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel. Olvasási képesség fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz; matematika:</i> könyv használata, információkeresés.	

Összegzett tanulási eredmények a 6.évfolyamos ciklus végén	A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Szabálykövető magatartás. Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségadással megvalósuló elkészítése. Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben. A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Algoritmikus képesség egyéni haladáshoz képest elvárt megerősödése, a grafikai kifejezőképesség önállósulása. Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel. Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.

Digitális kultúra 7-8.évfolyam

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési céljai a finommotorika és a szem-kéz koordináció tudatos fejlesztésének folytatása, a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának további erősítése. A megfigyelő, analízáló, szintetizáló, rendszerező képesség fejlesztésével a figyelem, a megkülönböztetés, az azonosítás képességének fejlesztése a tanulók egyéni képességeinek, haladási szintjének a figyelembe vételével. A válogatáshoz kapcsolódó feladatokban, az ítéletalkotás, döntés meghozatalában, az önálló indoklás kialakításában a pedagógusnak mind az önálló munkára, mind a segítséggel megvalósuló tevékenységre lehetőséget kell teremtenie.

7.osztály**Időkeret:** 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1.Digitális eszközök használata	5	1	
2.Alkalmazói ismeretek	7		
3.Problémamagoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	11	1	
4.Infokommunikáció, információs társadalom	6		
5.Könyvtári technikák	5		
Összesen:	34	2	

8.osztály**Időkeret:** 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszása	A gyakorlás óraszása	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszása
1.Digitális eszközök használata	6		
2.Alkalmazói ismeretek	5	1	
3.Problémamagoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	12	1	
4.Infokommunikáció, információs társadalom	6	1	
5.Könyvtári technikák	4		
Összesen:	33	3	

Digitális kultúra 7.osztály**Időkeret:** 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1.Digitális eszközök használata	Javasolt óraszám: 6 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása. Be- és kiviteli perifériák. Állományok tárolása: háttértárak. Képernyő részei. Ablak-gombok.	Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése.	Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése. Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban. Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT- eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció, szókincsbővítés. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétika. <i>Matematika:</i> matematikai gondolkodás és problémamegoldás. <i>Természetismeret:</i> tudósok.	

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Javasolt óraszám: 7 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei. Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása. Nyomtatás. Szövegszerkesztés, a vágólap használata.	Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával. Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára. Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karakterválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás. Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése. Dokumentum nyomtatása. Szövegek és kép másolása vágólap használatával. Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva.	Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, nyomtatás
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Érdeklődési kör bővítése. A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához. Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján. Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése. Függőség megelőzése. Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció, helyesírás. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétika. <i>Matematika:</i> koordináta-rendszer, arányosság, mértékegységek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testi és lelki egészség.	

Témakör	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Javasolt óraszám :8 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Alakzatok teknőccel. Algoritmizálás (és adatmodellezés). Iskolai élet algoritmusai	Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervkészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.	Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésnagyság.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítás. Irányok gyakoroltatása. Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan. Pontos szabálykövetés erősítése. Kreativitás, szépérzék fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Matematika:</i> sorrendiség, irányok, formák. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejező képesség. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos kommunikáció.	

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Javasolt óraszám: 6 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Információkeresés, információközlési rendszerek. Információhordozók ismert körének bővítése. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és - küldés, e-mail. Veszélyek. Médiainformatika. Céltudatos információszerzés.	Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban. Információk küldése és fogadása minél önállóbban. Informatikai levelezési nyelv használata. Adatokkal való visszaélés veszélyeinek, következményeinek megismerése. Hatékony, céltudatos információszerzés gyakorlása.	Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre. Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása. Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> fogalmazás.	

Témakör	5. Könyvtári informatika	Javasolt óraszám:5 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Lakóhelyi könyvtár. Bibliográfia. Kézikönyvek, lexikonok. Elektronikus könyvtár.	Dokumentumok csoportosítása. Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással. Keresési módszerek alkalmazása. Elektronikus könyvtárhasználat megismerése. Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel. Médiumok típusba sorolása.	Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan. Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználatához.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom</i>	

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete. A program- és adatvédelem szabályainak betartása. Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában. A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása. Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos dokumentumok elkészítése. Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása. Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása. Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására. A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése. Iskolai algoritmusok értelmezése. Algoritmizáló képesség megerősödése. Grafikai kifejezőképesség önállósulása. Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása. Önbizalom, önértékelés fejlődése. Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóan. Tárgy- és névmutató használata. Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével. Hagományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanulásához, szórakozáshoz.

Digitális kultúra 8.osztály**Időkeret:** 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1.Digitális eszközök használata	Javasolt óraszám: 6 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatika történetének magyar tudósa. Mobilkommunikációs eszközök. Virtuális tanulási környezet, „Netikett”.	Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókincs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk. Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.	Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, mobilkommunikációs eszköz, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése. Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban. Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT- eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógias és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció, szókincsbővítés. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétika. <i>Matematika:</i> matematikai gondolkodás és problémamegoldás. <i>Természettudományok:</i> tudósok.	

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Javasolt óraszám: 6 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása. Nyomtatás. Szövegszerkesztés, a vágólap használata. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök. Táblázatok, diagramok, grafikonok, következtetések.	Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése. Dokumentum nyomtatása. Szövegek és kép másolása vágólap használatával. Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatukról. Táblázat létrehozása. Táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákon. Diagramok, grafikonok megismerése, adatok leolvasása. Adatbázisból történő információszerzés módjainak megismerése.	Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Érdeklődési kör bővítése. A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához. Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján. Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése. Függőség megelőzése. Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció, helyesírás. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétika. <i>Matematika:</i> koordináta-rendszer, arányosság, mértékegységek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testi és lelki egészség.	

Témakör	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Javasolt óraszám :13 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Alakzatok teknőccel. Algoritmizálás (és adatmodellezés). Iskolai élet algoritmusai	Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervkészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.	Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésnagyság.
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítás. Irányok gyakoroltatása. Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan. Pontos szabálykövetés erősítése. Kreativitás, szépérzék fejlesztése.	
Kapcsolódási pontok	<i>Matematika:</i> sorrendiség, irányok, formák. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejező képesség. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos kommunikáció.	

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Javasolt óraszám: 7 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Információkeresés, információközlési rendszerek. Információhordozók ismert körének bővítése. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és - küldés, e-mail. Veszélyek. Médiainformatika. Céltudatos információszerzés.	Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban. Információk küldése és fogadása minél önállóbban. Informatikai levelezési nyelv használata. Adatokkal való visszaélés veszélyeinek, következményeinek megismerése. Hatékony, céltudatos információszerzés gyakorlása.	Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).
Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Biztonsági kérdések.	Információforrások biztonságos, etikus felhasználása. E-szolgáltatások jelentőségének megismerése. Gyermekeknek szóló szolgáltatások körének további bővítése. Kommunikáció a számítógép egy biztonságos csevegő programja segítségével, on-line beszélgetés.	visszaélés, következmény,
Az e-szolgáltatások szerepe és használata. E-szolgáltatások a mindennapi életben.	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre. Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása. Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom: fogalmazás.</i>	

Témakör	5. Könyvtári informatika	Javasolt óraszám:4 óra
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fogalmak
Lakóhelyi könyvtár. Bibliográfia. Kézikönyvek, lexikonok. Elektronikus könyvtár.	Dokumentumok csoportosítása. Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással. Keresési módszerek alkalmazása. Elektronikus könyvtárhasználat megismerése. Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel. Médiumok típusba sorolása.	Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan. Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználatához.	
Kapcsolódási pontok	<i>Magyar nyelv és irodalom</i>	

Összegezett tanulási eredmények -a két évfolyamos ciklus végén	A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete. A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban. A net célirányos használata. A program- és adatvédelem szabályainak betartása. Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Az információforrások etikus használata. A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása. Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése. Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése. Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása. Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása. Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására. A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése. Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása. Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása. Grafikai kifejezőképesség önállósulása. Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása. Önbizalom, önértékelés fejlődése. Képesség céltudatos információszerzésre. Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóan. Tárgy- és névmutató használata. Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével. Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanuláshoz, szórakozáshoz. A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.

Technika és tervezés 5-8.évfolyam

Heti/éves óraszám:	5.évfolyam	1 óra/	36 óra
	6.évfolyam	1 óra/	36 óra
	7.évfolyam	1 óra/	36 óra
	8.évfolyam	1 óra/	36 óra

TECHNIKA ÉS TERVEZÉS

A tantárgy tanításának célja a tanulók közvetlen környezetében szerzett tapasztalataikból kiindulva kialakítani a pontosabb, tudatosabb eligazodásukat a technika, a társadalom és a munka világában. A kerettanterv épít a Nat-ban megfogalmazott alapelvekre, a fő témakörökre és tanulási eredményekre.

A tantárgy a fejlesztési feladatok vonatkozásában szintetizáló tevékenységet tölt be. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a tanulók életmódjának, szokásainak, magatartásformáinak alakítása próbák és gyakorlási lehetőségek során történjen. A pedagógus a tanulók egyediségének, megváltozott tulajdonság-együtteseinek figyelembe vételével járul hozzá a kommunikációs, a kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság és a személyes és társas kapcsolati kompetenciák kialakításához. Feladata az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tevékenységre késztetéssel elsajátíttatni.

A tantárgy kiemelt habilitációs és rehabilitációs feladatai közé tartozik a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése, a problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása. A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás kialakítása érdekében a fejlesztés a megfelelő technikák elsajátítására fókuszál, a motorikus képességek fejlesztését állítva a középpontba. A munkához való helyes viszonyulás kialakításához szükség van az akaraterő, kitartás tudatos fejlesztésére, a reális énkép, önismeret kialakítására. Támogatni-segíteni kell a tanulókat a távlati lehetőségeik felismerésében, az önfejlesztő magatartás elfogadásában és gyakorlásában is.

Javasolt órakeret

Technika és tervezés 5-6. osztály

Időkeret: 72 óra/ 2 év

Óraszám-évfolyam	5.	6.
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	5	5
2. Anyagok alakítása, modellezés	18	18
3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	13	13
Összesen	36	36

Technika és tervezés 7-8. osztály

Időkeret: 72 óra/2 év

Óraszám-évfolyam	7.	8.
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	4	4
2. Anyagok alakítása, modellezés	13	13
3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	9	9
4 Pályaorientáció	10	10
Összesen	36	36

Technika és tervezés 5-6. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében az 5–6. évfolyam fókuszál a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra építve. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység, melyben előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon mindvégig jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A nevelési folyamatban jellemző az egész személyiség fejlesztésére való törekvés. A pedagógiai munka középpontjában a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegővő problémakörének felismerése áll, a személyes lehetőség és szerep ki- és megtalálása és gyakorlása az életvezetésben, az egészség megővésében. Az életvezetési problémák felismerése kiterjed a családi környezetre is.

5.osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	5
2. Anyagok alakítása, modellezés	18
3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	13
összesen:	36

6.osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	5
2. Anyagok alakítása, modellezés	18
3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	13
összesen:	36

Technika és tervezés 5. évfolyam

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1. A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Javasolt óraszám: 5 óra
Előzetes tudás	Gyakorlottság az önkiszolgálásban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése. Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Divattal, öltözködéssel kapcsolatos ismeretek szerzése (üzletek kínálata, divatlapok tanulmányozása, egyéni ízlés, előnyös viselet, öltözködési stílus).	<i>Természetismeret:</i> A serdülőkor sajátosságai. Összefüggések felismerése az étkezés minősége és az egészség között.
Saját ruhanemű gondozása	Fehérnemű-használat fontosságának belátása (napi váltás, mosás).	
Étkezés	Korszerű, sokoldalú táplálkozás megismerése (tanulmányi séta, üzletek kínálata, saját tapasztalat elmondása, fogyókúra, táplálkozási zavarok felismerése).	
1.2. Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiéniája)	Megbízható, önálló tisztálkodás, körömápolás, testápoló szerek használatának gyakorlása. Dezodorálás.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Kerékpáros közlekedés Illemszabályok Jelzőtáblák	Az időjárás hatásának felismerése a közlekedés biztonságára (gyűjtőmunka, baleseti leírások, statisztika). Kerékpározás szabályainak megismerése. Előzékenység, udvariasság szabályainak megismerése, gyakorlása. A közlekedési táblák ismeretének bővítése, tanulmányi séta forgalmas csomópontokon, közlekedési parkban.	

Fogalmak	Divat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás, közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front, rendőri intézkedés, közlekedési csomópont, forgalomirányítás.

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés		Javasolt óraszám 18 óra
Előzetes tudás	Elemi munkaszokások ismerete, helyes testtartás, rend, balesetvédelem, anyagtakarékosság jelentősége.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tevékenységek örömeinek biztosítása. Esztétikus munkadarabok készítése során az önállóság növelése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. Papírmunkák	Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás, papírmasé), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).	<i>Vizuális kultúra:</i> alkotás változatos technikával. <i>Matematika:</i> mérés, becslés, kicsinyítés, nagyítás.	
2.2. Drót, zsineg, fonal, alufólia alakítása	Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján. Fonás, sodrás, hajlítás.	<i>Informatika:</i> alkotások dokumentálása (digitális fénykép).	
2.3. Természetes anyagok használata	Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termések felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás).	<i>Természetismeret:</i> szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás.	
2.4. Modellezés	Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése . A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa). Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése. Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).		
2.5. Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása.		

Fogalmak	Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás.

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Javasolt óraszám: 13 óra
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elveinek elfogadása. Igény a környezet rendjére. Elemi szintű takarékosági technikák ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Pénzügyi ismeretek bővítése. Igények és lehetőségek felmérése, képesség kialakítása ezek mérlegelésére.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Egészség-betegség: betegségmegelőzés 3.2. Egészséges életmód	Különbféle szituációk feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás).	Természetismeret: Viselkedés betegség esetén. Veszélyeztető magatartásformák felismerése. A károsító szerek elutasítása. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés. Informatika: gyűjtőmunka az internet segítségével. Matematika: műveletek végzése, költségvetés.
3.3. Takarékos energiafogyasztás	A víz-, elektromosság-, hőenergia használata során alkalmazható takarékosági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).	
3.4. Házimunkák Lakásgondozás	Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta). Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.	
Ételkészítés	Vendéglátás (szituációs gyakorlatok).	
3.5. Gazdálkodás	A család költségvetése, bevétel, kiadás. Közütemi számlák tanulmányozása, összehasonlítása (a tapasztaltak elemzése). Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére.	

Vásárlás	Zsebpénz, háztartási pénz, vásárlások tervezése, akciók, kedvezmények, diszkont, internetes vásárlás – ismeretek szerzése, tapasztalatok megbeszélése.	

Fogalmak	Tápanyag, zsír, szénhidrát, vitamin, kondicionálás, energiatípus, házimunka, eszköz, tevékenység, költségvetés, bevétel, kiadás, banki művelet, kölcsön, kamat, határidő, akció, leértékelés, kedvezmény.
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 5. évfolyam végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében. A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiéniai szokások bevezetése. Önállósulás a gyalogos és közösségi közlekedésben, a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítása. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók körének bővítése. A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.

Technika és tervezés 6. évfolyam

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1. A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Javasolt óraszám: 5 óra
Előzetes tudás	Gyakorlottság az önkiszolgálásban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése. Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Divattal, öltözködéssel kapcsolatos ismeretek szerzése (üzletek kínálata, divatlapok tanulmányozása, egyéni ízlés, előnyös viselet, öltözködési stílus).	<i>Természetismeret:</i> A serdülőkor sajátosságai. Összefüggések felismerése az étkezés minősége és az egészség között.
Saját ruhanemű gondozása	Fehérnemű-használat fontosságának belátása (napi váltás, mosás).	
Étkezés	Korszerű, sokoldalú táplálkozás megismerése (tanulmányi séta,	

	üzletek kínálata, saját tapasztalat elmondása, fogyókúra, táplálkozási zavarok felismerése).	
1.2. Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiéniéje)	Megbízható, önálló tisztálkodás, körömápolás, testápoló szerek használatának gyakorlása. Dezodorálás.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Kerékpáros közlekedés Illemszabályok Jelzőtáblák	Az időjárás hatásának felismerése a közlekedés biztonságára (gyűjtőmunka, baleseti leírások, statisztika). Kerékpározás szabályainak megismerése. Előzékenység, udvariasság szabályainak megismerése, gyakorlása. A közlekedési táblák ismeretének bővítése, tanulmányi séta forgalmas csomópontokon, közlekedési parkban.	
Fogalmak	Dívat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás, közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front, rendőri intézkedés, közlekedési csomópont, forgalomirányítás.	

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Javasolt óraszám: 18 óra
Előzetes tudás	Elemi munkaszokások ismerete, helyes testtartás, rend, balesetvédelem, anyagtakarékosság jelentősége.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tevékenységek örömeinek biztosítása. Esztétikus munkadarabok készítése során az önállóság növelése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Papírmunkák	Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás, papírmásé), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).	<i>Vizuális kultúra:</i> alkotás változatos technikával. <i>Matematika:</i> mérés, becslés, kicsinyítés, nagyítás.
2.2. Drót, zsinag, fonál, alufólia alakítása	Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján. Fonás, sodrás, hajlítás.	<i>Informatika:</i> alkotások dokumentálása (digitális fénykép).
2.3. Természetes anyagok használata	Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termések felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás).	<i>Természetismeret:</i> szelektív

2.4. Modellezés	Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa). Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése. Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).	hulladékgyűjtés, újrahasznosítás.
2.5. Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása.	
Fogalmak	Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás.	

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Javasolt óraszám: 13 óra
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elveinek elfogadása. Igény a környezet rendjére. Elemi szintű takarékosági technikák ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Pénzügyi ismeretek bővítése. Igények és lehetőségek felmérése, képesség kialakítása ezek mérlegelésére.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Egészség-betegség: betegségmegelőzés 3.2. Egészséges életmód	Különböző szituációk feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás).	<i>Természetismeret:</i> Viselkedés betegség esetén. Veszélyeztető magatartásformák felismerése. A károsító szerek elutasítása. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés.
3.3. Takarékos energiafogyasztás	A víz-, elektromosság-, hőenergia használata során	

	alkalmazható takarékosági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).	<i>Informatika:</i> gyűjtőmunka az internet segítségével. <i>Matematika:</i> műveletek végzése, költségvetés.
3.4. Házimunkák Lakásgondozás	Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta). Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.	
Ételkészítés	Vendéglátás (szituációs gyakorlatok).	
3.5. Gazdálkodás	A család költségvetése, bevétel, kiadás. Közüzemi számlák tanulmányozása, összehasonlítása (a tapasztaltak elemzése). Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére.	
Vásárlás	Zsebpénz, háztartási pénz, vásárlások tervezése, akciók, kedvezmények, diszkont, internetes vásárlás – ismeretek szerzése, tapasztalatok megbeszélése.	
Fogalmak	Tápanyag, zsír, szénhidrát, vitamin, kondicionálás, energiatípus, házimunka, eszköz, tevékenység, költségvetés, bevétel, kiadás, banki művelet, kölcsön, kamat, határidő, akció, leértékelés, kedvezmény.	
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 6. évfolyam végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében. A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiéniai szokások bevezetése. Önállósulás a gyalogos és közösségi közlekedésben, a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítása. Új anyagok és újabb technikák megismerése a tárgyak alakításához, modellek készítéséhez. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók körének bővítése. A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről. A gazdálkodással és pénzhasználattal kapcsolatos fogalmak megismerése.	

Technika és tervezés 7–8. évfolyam

A szakasz célja felismertetni a munka és technika szükségességét és hasznát az ember életében. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók egyéni tulajdonságaira fókuszálva kell segíteni az eredményesség összefüggéseinek felismertetését a tervezés, szervezés, kivitelezés között, a tanulói tevékenységekre alapozva. Ehhez szükség van az individuális különbségekhez igazodva az önértékelő- és az ítélőképesség fejlesztésére.

Az életmód és a munka világának összefüggései, az életmódból adódó problémák megláttatása során a szabad időre mint szükségletre is figyelmet kell fordítani, támogatva az egyensúly kialakítását a munka-tanulás-szabadidő szervezésében. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, a veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete.

Az egyéni különbségek szerepet játszanak a pályaválasztásban, a pályaterületek kiválasztásában és megismerésében is. A pályacél, a folyamatos fejlődés lehetőségének kialakítása érdekében fókuszba kerül a munkavégzés és kezűgyesség alakítása, az eszközhasználati jártasság gyakorlása, a tanulás szerepének felismertetése a sikerben.

Technika és tervezés 7. osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	4
2. Anyagok alakítása, modellezés	13
3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	9
4. Pályaorientáció	10
összesen	36

Technika és tervezés 8. osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	4
2. Anyagok alakítása, modellezés	13
3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	9
4. Pályaorientáció	10
összesen	36

Technika és tervezés 7. osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Javasolt óraszám: 4 óra
Előzetes tudás	Következetes testápolás, tudatos higiénés magatartás.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése. A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1.Önkiszolgálás	Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.	Földrajz: tájékozódás a térképen. Informatika: internet: menetrend használata, útvonaltervezés.
1.2. Közlekedés	A település közlekedési viszonyainak ismerete. Tájékozódás a térképen. Közlekedési útvonal kiválasztása. A közlekedési szabályok ismerete és betartása. Tájékozódás a menetrendben.	
Fogalmak	Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés, térképfajta, közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.	

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Javasolt óraszám: 13 óra
Előzetes tudás	Konkrét tárgy megfigyelése, lényeges és lényegtelen körülmény felismerése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben. Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Modellezés	Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása. Csengő, elemlámpa, izzó ellenőrzése, belső égésű motor modelljének tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése.	<i>Természetismeret:</i> egyszerű szerkezetek működési elve, balesetvédelmi ismeretek.

	Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással. Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből. Alaprajz, térkép tanulmányozása, készítése, eligazodás alaprajzon, térképen.	
Fogalmak	Gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték, áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.	

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás		Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	A pénz értékének ismerete.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása. A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1. Vásárlás. Szavatosság. Jótállás. Garancia. Csere.	Vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése. Szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása. Vásárolt áru cseréje, a feltételek megismerése.	<i>Matematika:</i> kamatszámítás, százalékszámítás.	
3.2. Háztartási pénzgazdálkodás	Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal. Közüzemi számlák tanulmányozása, értelmezése. Háztartási füzet használata (zsebpénz felhasználásának figyelemmel kísérése, a kiadások elemzése, hasznos vagy haszontalan célra költötte-e, gyűjtés nagyobb vásárlás megvalósítására).		
3.3. Felelős pénzkezelés	Készpénz, bankkártya használata. Megtakarítások, kölcsön, törlesztés.		

	Bank felkeresése, viselkedési szabályok megismerése, betartása; tennivalók, szükséges dokumentumok megismerése a banki szolgáltatás igénybevételéhez.	
Fogalmak	Bevétel, kiadás, rezszi, háztartási füzet, készpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzálog, árverezés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.	

Témakör	4. Pályaorientáció		Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Önismeret.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
4.1. Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.	Önismereti foglalkozások, tréning; szívesen végzett tevékenységek, érdeklődés irányának számbavétele, megfogalmazása.	Magyar nyelv és irodalom: értő olvasás, fogalmazási készség. Informatika: tájékozódás az interneten.	
4.2. Pályaválasztással kapcsolatos alapfogalmak.	A felmerült alapfogalmak megismerése, értelmezése, gyakorlati példák keresése, megbeszélése.		
4.3. Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.	Foglalkozások, a szükséges készségek, a végett tevékenységek, eszközök számbavétele. Üzemlátogatás. Munkahelyek, foglalkozások megfigyelése.		
4.4. Pályaalkalmasság.	A vizsgált foglalkozásokhoz szükséges képességek, készségek számbavétele.		
4.5. Pályaválasztással kapcsolatos dokumentumok.	Önéletrajz készítése, jelentkezési lap tanulmányozása, kitöltése.		
4.6. Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek.	Pályaválasztási tanácsadó felkeresése. Pályaválasztási kézikönyv, szakmákkal kapcsolatos ismertető tanulmányozása.		
4.7. A munkavállalás feltételei.	Tájékozódás a munkaerőpiacon.		
Fogalmak	Önismeret, tréning, képesség, készség, ösztönesség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalkalmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.		

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása. Menetrend használata. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése. Működő modellek készítése irányítással. Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete.

Technika és tervezés 8. osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők		Javasolt óraszám: 4 óra
Előzetes tudás	Következetes testápolás, tudatos higiénés magatartás.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése. A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1.Önkiszolgálás		Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.	Földrajz: tájékozódás a térképen. Informatika: internet: menetrend használata, útvonaltervezés.
1.2. Közlekedés		A település közlekedési viszonyainak ismerete. Tájékozódás a térképen. Közlekedési útvonal kiválasztása. A közlekedési szabályok ismerete és betartása. Tájékozódás a menetrendben.	
Fogalmak	Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés, térképfajta, közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.		

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés		Javasolt óraszám: 13 óra
Előzetes tudás	Konkrét tárgy megfigyelése, lényeges és lényegtelen körülmény felismerése.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben. Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	

2.1. Modellezés	Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása. Csengő, elemlámpa, izzó ellenőrzése, belső égésű motor modelljének tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése. Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással. Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből. Alaprajz, térkép tanulmányozása, készítése, eligazodás alaprajzon, térképen.	<i>Természetismeret:</i> egyszerű szerkezetek működési elve, balesetvédelmi ismeretek.
Fogalmak	Gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték, áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.	

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás		Javasolt óraszám: 9 óra
Előzetes tudás	A pénz értékének ismerete.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása. A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1. Vásárlás. Szavatosság. Jótállás. Garancia. Csere.	Vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése. Szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása. Vásárolt áru cseréje, a feltételek megismerése.	<i>Matematika:</i> kamatszámítás, százalékszámítás.	
3.2. Háztartási pénzgazdálkodás	Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal. Közüzeti számlák tanulmányozása, értelmezése.		

	Háztartási füzet használata (zsebpénz felhasználásának figyelemmel kísérése, a kiadások elemzése, hasznos vagy haszontalan célra költötte-e, gyűjtés nagyobb vásárlás megvalósítására).	
3.3. Felelős pénzkezelés	Készpénz, bankkártya használata. Megtakarítások, kölcsön, törlesztés. Bank felkeresése, viselkedési szabályok megismerése, betartása; tennivalók, szükséges dokumentumok megismerése a banki szolgáltatás igénybevételéhez.	
Fogalmak	Bevétel, kiadás, rezszi, háztartási füzet, készpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzálog, árvérezés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.	

Témakör	4. Pályaorientáció		Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Önismeret.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
4.1. Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.	Önismereti foglalkozások, tréning; szívesen végzett tevékenységek, érdeklődés irányának számbavétele, megfogalmazása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> értő olvasás, fogalmazási készség. <i>Informatika:</i> tájékozódás az interneten.	
4.2. Pályaválasztással kapcsolatos alapfogalmak.	A felmerült alapfogalmak megismerése, értelmezése, gyakorlati példák keresése, megbeszélése.		
4.3. Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.	Foglalkozások, a szükséges készségek, a végett tevékenységek, eszközök számbavétele. Üzemlátogatás. Munkahelyek, foglalkozások megfigyelése.		
4.4. Pályaalkalmasság.	A vizsgált foglalkozásokhoz szükséges képességek, készségek számbavétele.		
4.5. Pályaválasztással kapcsolatos dokumentumok.	Önéletrajz készítése, jelentkezési lap tanulmányozása, kitöltése.		
4.6. Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek.	Pályaválasztási tanácsadó felkeresése. Pályaválasztási		

4.7. A munkavállalás feltételei.	kézikönyv, szakmákkal kapcsolatos ismertető tanulmányozása. Tájékozódás a munkaerőpiacon.	
Fogalmak	Önismeret, tréning, képesség, készség, őszinteség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalakmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása. Menetrend használata. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése. Működő modellek készítése irányítással. Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete. Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeinek megértése, az ismeretek alkalmazása. Pályaválasztás során felmerülő szempontok és teendők megismerése és mérlegelése a helyes döntés érdekében.

Testnevelés 5-8. évfolyam

Heti/éves óraszám: 5. évfolyam 5 óra/ 180 óra

6. évfolyam 5 óra/ 180 óra

7. évfolyam 5 óra/ 180 óra

8. évfolyam 5 óra/ 180 óra

TESTNEVELÉS

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között – az 1–6. évfolyamon külön témakörként tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc tantárgy is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy rehabilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjen, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és -megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékoság szerepe kisgyermekkortól az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportágspecifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentiekén kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképeség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömeinek felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonzyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek ismeretsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladat kiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmait a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében. Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során, a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	5.	6.	7.	8.
1.) Motoros képességfejlesztés - edzettség, fittség	34	34	35	35
2.) Motoros készségfejlesztés - mozgástanulás	44	44	45	45
3.) Játék	32	32	35	35
4.) Versenyzés	29	29	35	35
5.) Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	23	23	30	30
6.) Tánc	17	17		
Összesen	180	180	180	180

Testnevelés 5-6. évfolyam

A testnevelés tantárgy célja e szakaszban a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás örömeinek biztosítása, az egészséges életmódra nevelés, az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség további korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök megszilárdítása.

Az órák feladata, hogy az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferhatást fejtsen ki a tanuló egyéni boldogulására.

A kiemelt nevelési feladatok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret, a másokért vállalt felelősség vállalás képességének fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételese, szinte valamennyi nevelési feladat ellátására mód nyílik a testnevelés órákon, a sport foglalkozásokon. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók kulcskompetenciáinak fejlesztését széles körűen szolgálja a testnevelés és a sport. A testnevelésórákon vagy szabadós sporttevékenységek keretében életszerű alkalmak kínálóznak az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására, a tantárgy szakkifejezéseinek fogalmi tisztázására és a szókincsbővítésre. Az anyanyelvi kompetencia művelésében a vizuomotoros koordináció, a lateralitás, a szerialitás biztonságos alkalmazása – amely gyakorta még felső tagozaton is gondot jelent – a testnevelés óráinak jelentős részét adják.

A kiemelt nevelési feladatok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret, a másokért való felelősségvállalás képességének fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési feladat ellátására mód nyílik a testnevelésórákon, sportfoglalkozásokon.

5.osztály

Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Motoros képességfejlesztés	30+2+2
2. Motoros készségfejlesztés	40+2+2
3. Játék	30+1+1
4. Versenyzés	26+2+1
5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	20+2+2
6. Tánc	15+1+1
összesen:	180

6.osztály

Időkeret:180 óra/év (5 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1. Motoros képességfejlesztés	30+2+2
2. Motoros készségfejlesztés	40+2+2
3. Játék	30+1+1
4. Versenyzés	27+2+1
5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	21+1+1
6. Tánc	15+1+1
összesen:	180

Testnevelés 5. évfolyam

Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés - edzettség, fittség	Javasolt óraszám: 34 óra
Előzetes tudás	A legfontosabb kézi- és tornaszerek ismerete és használata. Vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtása	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális képesség fejlesztése. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Mozgásműveltség fejlesztése. Mozgásigény fenntartása. Képességfejlesztési fókuszok: saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és szabályozás képessége.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok. 1.2. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba) Járások. 1.3. Atlétika Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. 1.4. Küzdő – húzó játékok 1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelése érdekében. Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Mászás és függeszkedés – kötélén, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Egyensúlygyakorlatok. Járások törzs- és karmozgással összekötve. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal.	Matematika: szerialitás és relációk. Magyar nyelv és irodalom: Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Természetismeret: emberi test, egészséges életmód. Ének-zene: zenehallgatás
Fogalmak	Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés - mozgástanulás		Javasolt: 44 óra
Előzetes tudás	Mozgássorok végrehajtása vezényszóra. Irány- és ütemtartás.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus- és téri tájékozódóképesség fejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: egyensúlytartás;		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. 2.2. Torna Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, tarkóállás. 2.3. Atlétika Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások. Kislabdahajtás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai. 2.4. Úszás Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mellúszás kar-és lábmunkája siklás közben, eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig erő vízben.		Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó növekvő tudatosság – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképpen. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepe az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna-, az atlétika-, a sportágjellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Természetismeret: emberi test, pozitív higiénés szokások.
Fogalmak		Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódzkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobbantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta, mellúszás, karmunka, lábmunka, merülés, lebegés.	

Témakör	3. Játék	Javasolt: 32 óra
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások, rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása. Élethosszig üzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Képességfejlesztési fókuszok: a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Labdás játékok: Dobó és elfogó játékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célba rúgó és célba dobó játékok. Zsinórlabda és labdarúgás elemei. Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda. 3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó és fogójátékok taktikai elemekkel. 3.3. Sor-, akadály- és váltóversenyek 3.4. Küzdősportok elemei 3.5. Az olimpiák története – sport idolok	Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok, hagyományörző mozgásos tevékenységek értéke és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értéke és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Hon-és népismeret: népi gyermekjátékok, néphagyományok. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: ókor, Görögország, Olimpia.
Fogalmak	Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.	

Témakör	4. Versenyzés		Javasolt 29 óra
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóverseny. Ugróiskola. Kötélugrás-verseny. 4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Egyszerűsített szabályokkal: - labdarúgás - kosárlabda - kézilabda - zsinórlabda.		Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.	Magyar nyelv és irodalom: viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincs bővítés. Természetismeret: egészséges életmód.
Fogalmak		Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny	

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés		Javasolt: 24 óra
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés, Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. A mozgás mint életforma Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates).		Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése. A relaxáció mint a lelki	Ének-zene: relaxációs zenék. Természetismeret:

5.2. Testi-lelki egészség Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. 5.3. Természetben üzhető sportok (a helyi adottságok figyelembe vételével) Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	egészség- megőrzése egyik eszközének felismerése. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre. Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése. Önkontrollra, önuralomra törekvés. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. Magyar nyelv és irodalom: gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.
Fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.	

Témakör	6. Tánc	Javasolt óraszám: 17 óra
Előzetes tudás	Egyszerű tánc lépés utánozása bemutatás után és /vagy szóbeli instrukció alapján. Testhelyzet és változásainak érzékelése. Képesség gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék és megjelenítőkéesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. A tánc mint művészet – elmélet Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése. 6.2. Mozgásos dramatikus és énekes játékok Kézzjátékok. Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz). 6.3. Népi, táncos gyermekjátékok Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgató típusú lépések; forgató mozgáscsoportjai). Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok). A társastánc etikettjének néhány alapeleme. 6.4. Népek, nemzetiségek, etnikumok táncából (Lánc-, körtáncok – Balkán – lépésanyaga és formavilága;	Öröm és szabadságélmény megtapasztalása. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés kialakításának gyakorlása a tér tárgyaival végzett, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Térbeli alkalmazkodás. Metrum, tempó, ritmus alkalmazása. Helyes testtartás automatizálása. Az együtt mozgás élményének megtapasztalása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtésre. Közös cselekvés tanári narrációra. Technikai gyakorlatok: induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Fekvő partner gurítása előbb csípő-, majd láb- és kar vezetéssel. Vakvezetési gyakorlat folyamatos vezetésipont-váltással. Járási-fordulat elemekkel térbeli kompozíció készítése, egyénileg vagy csoportosan.	Magyar nyelv és irodalom: dramatizálás. Ének-zene: zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.

szlovák és román táncanyag magyar párhuzamai.)	Népi mozgásos gyermekjátékok és táncok megismerése, gyakorlása. Törekvés a társastánc illemszabályainak betartására. Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.	

Fogalmak	Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, néhány népi-, szalon- és modern tánc, élmény, etnikum, ritmus, tempó, etikett.
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus 5. évfolyam végére	A tanuló részarányosan képes: - összetett mozgások, 4-8-ütemű tornagyakorlatok végrehajtására, - a testnevelés szak szavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra, - erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, - gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére, - a mellúszás megkísérlésére, helyes légzéstechnikával. A tanuló képes: - a labda átvételére és átadására, - a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban, - higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására, - egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, - zenével szinkronban mozgásra, - a tánc, mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.

Testnevelés 6. évfolyam**Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)**

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés - edzettség, fittség	Javasolt óraszám: 34 óra
Előzetes tudás	A legfontosabb kézi- és tornaszerek ismerete és használata. Vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtása	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális képesség fejlesztése. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Mozgásműveltség fejlesztése. Mozgásigény fenntartása. Képességfejlesztési fókuszok: saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és szabályozás képessége.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok. 1.2. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba) Járások. 1.3. Atlétika Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. 1.4. Küzdő – húzó játékok 1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelése érdekében. Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Mászás és függeszkedés – kötél, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Egyensúlygyakorlatok.	Matematika: szerialitás és relációk. Magyar nyelv és irodalom: Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Természetismeret: emberi test, egészséges életmód. Ének-zene: zenehallgatás

	Járások törzs- és karmozgással összekötve. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal.	
Fogalmak	Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés - mozgástanulás	Javasolt 44 óra
Előzetes tudás	Mozgássorok végrehajtása vezényszóra. Írány- és ütemtartás.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus- és téri tájékozódóképesség fejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: egyensúlytartás;	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. 2.2. Torna Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra.	Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó növekvő tudatosság – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképpen. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepe az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása,	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Természetismeret: emberi test, pozitív higiénés szokások.

Kézállás, tarkóállás. 2.3. Atlétika Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások. Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módjai. 2.4. Úszás Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mellúszás kar-és lábmunkája siklás közben, eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.		gyakorlása, továbbfejlesztése a torna-, az atlétika-, a sportágjellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.	
Fogalmak	Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzózkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta, mellúszás, karmunka, lábmunka, merülés, lebegés.		
Témakör	3. Játék		Javasolt 32 óra
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások, rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása. Élethosszig üzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Képességfejlesztési fókuszok: a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1. Labdás játékok: Dobó és elfogó játékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés	Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló,	

védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célba rúgó és célba dobó játékok. Zsinórlabda és labdarúgás elemei. Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda. 3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó és fogójátékok taktikai elemekkel. 3.3. Sor-, akadály- és váltóversenyek 3.4. Küzdősportok elemei 3.5. Az olimpiák története – sport idolok	rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok, hagyományörző mozgásos tevékenységek értéke és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értéke és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól. Éléményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Hon-és népismeret: népi gyermekjátékok, néphagyományok. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: ókor, Görögország, Olimpia.
Fogalmak	Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.	

Témakör	4. Versenyzés	Javasolt 30 óra
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.	

		Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóverseny. Ugróiskola. Kötélugrás-verseny. 4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Egyszerűsített szabályokkal: - labdarúgás - kosárlabda - kézilabda - zsinórlabda.		Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.	Magyar nyelv és irodalom: viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincs bővítés. Természetismeret: egészséges életmód.
Fogalmak		Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny	

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Javasolt 23 óra
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés, Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; a	

	körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. A mozgás mint életforma Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). 5.2. Testi-lelki egészség Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. 5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok figyelembe vételével) Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése. A relaxáció mint a lelki egészség- megőrzése egyik eszközének felismerése. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre. Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset- megelőzésben Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése. Önkontrollra, önuralomra törekvés. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok.	Ének-zene: relaxációs zenék. Természetismeret: egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. Magyar nyelv és irodalom: gyermekirodalmi alkotások az egészség- betegség témaköréből.

	Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.	

Témakör	6. Tánc	Javasolt óraszám: 17 óra
Előzetes tudás	Egyszerű tánc lépés utánozása bemutatás után és /vagy szóbeli instrukció alapján. Testhelyzet és változásainak érzékelése. Képesség gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
6.1. A tánc mint művészet – elmélet Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése. 6.2. Mozgásos dramatikus és énekes játékok Kézzjátékok.	Öröm és szabadságélmény megtapasztalása. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés kialakításának gyakorlása a tér tárgyaival végzett, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanág érzékelése. Térbeli alkalmazkodás.	Magyar nyelv és irodalom: dramatizálás. Ének-zene: zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.

Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz). 6.3. Népi, táncos gyermekjátékok Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgató típusú lépések; forgató mozgáscsoportjai). Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok). A társastánc etikettjének néhány alapeleme. 6.4. Népek, nemzetiségek, etnikumok táncaiból (Lánc-, körtáncok – Balkán – lépésanyaga és formavilága; szlovák és román táncanyag magyar párhuzamai.)	Metrum, tempó, ritmus alkalmazása. Helyes testtartás automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztalása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtésre. Közös cselekvés tanári narrációra. Technikai gyakorlatok: induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Fekvő partner gurítása előbb csípő-, majd láb- és kar vezetéssel. Vakvezetési gyakorlat folyamatos vezetésipont-váltással. Járás-fordulat elemekkel térbeli kompozíció készítése, egyénileg vagy csoportosan. Népi mozgásos gyermekjátékok és táncok megismerése, gyakorlása. Törekvés a társastánc illemszabályainak betartására. Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.	

Fogalmak	Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, néhány népi-, salon- és modern tánc, élmény, etnikum, ritmus, tempó, etikett.
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus 5/6 6. évfolyam végére	A tanuló részarányosan képes: - összetett mozgások, 4-8-ütemű tornagyakorlatok végrehajtására, - a testnevelés szak szavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra, - erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, - gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére, - a mellúszás megkísérlésére, helyes légzéstechnikával.

	A tanuló képes: - a labda átvételére és átadására - a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban, - higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására, - egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, - zenével szinkronban mozgásra, - a tánc mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.

Testnevelés 7-8. évfolyam

Az általános iskolai tanulmányok végéhez közeledve az enyhén értelmi fogyatékos tanulók testi nevelésében fő szempont a mozgás, a sport életmódbeli elemmé válása.

A tantárgy célja a mozgásformák készségezintre emelése, a mozgás igényének és az egészség megőrzésének életmódbeli szokásrendszerre válása, továbbá az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése azért, hogy a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferként hasson a tanuló egyéni boldogulására.

A közösségi mozgásformák során a kooperáció és a sportszerűség gyakorlattá válása, a pozitív attitűdök megerősödése a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező feltételeket teremthet a munkaerő-piaci helytálláshoz.

A testnevelés tantárgy nevelési és kulcskompetencia-fejlesztési lehetőségei közé tartozik az anyanyelvi kommunikációs fejlesztés a testnevelés órákon vagy szabadidős sporttevékenységek keretében, amely az auditíven érzékelt beszéd megértésére – és a megértettek alkalmazásában –, és a (minimális) sportelméleti művelődési anyag feldolgozása során valósulhat meg. A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretökként van jelen a testnevelésben és a sportban.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi és önismereti nevelés, a másokért való felelősségvállalás alapját képezhetik a tanulók boldogulásának.

Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1.) Motoros képességfejlesztés - edzettség, fittség	35
2.) Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	45
3.) Játék	35
4.)Versenyzés	35
5.) Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	30
Összesen	180

8.osztály

Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)

Fejezetek	Javasolt óraszám
1.) Motoros képességfejlesztés - edzettség, fittség	35
2.) Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	45
3.) Játék	35
4.)Versenyzés	35
5.) Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	30
Összesen	180

Testnevelés 7. évfolyam**Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)**

Témakör	1.) Motoros képességfejlesztés - edzettség, fittség	Javasolt óraszám: 35 óra
Előzetes tudás	Összetett mozgások, 4-8-ütemű gyakorlatok végrehajtása. Szóbeli utasításra a feladatok végrehajtása. A testnevelés és sport tantárgy szakszavainak megértése és adekvát mozgásos megválaszolása.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Mozgásigény fenntartása. Mozgásműveltség fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Képességfejlesztési fókuszok: saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és -szabályozás képessége.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 . Gimnasztikai elemek: Bemelegítési technikák. Gimnasztikus mozgás. Járások. 1.2. Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Mászás és függeszkedés Kéziszer-gyakorlatok Társas gyakorlatok.	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképeség és fittség növelésére. Testtudat – saját test és eszközök szerepének tudatosulása az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Természetismeret: emberi test, egészséges életmód. Ének-zene: ütemezés, zenehallgatás.

Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok. 1.3. Atlétika Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. 1.4. Küzdősportok elemei Páros és csoportos küzdőgyakorlatok. 1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére 1.6. Motoros tesztek (Cooper) Kizárólagosan diagnosztikus célzattal.	Gimnasztika, optimális élettani terhelés alkalmazásával az izmok mobilizálása, erősítése, nyújtása. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba). Járások törzs- és karmozgással összekötve. Mászás és függeszkedés – kötélén, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok végzése. Egyensúly-gyakorlatok végzése. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal. Páros és csoportos küzdőgyakorlatok végzése – légzéstechnikával.	
Fogalmak	Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Témakör	2.) Motoros készségfejlesztés - mozgástanulás		Javasolt óraszám: 45 óra
Előzetes tudás	Erőfeszítés és kitartás (egyéni szintnek megfelelően) a gyakorlatok végrehajtása során. Szabálykövetés, szabálytartás a rend- és más gyakorlatokban.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. További sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. Menetelés alakzatfelvétellel. 2.2. Torna: Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Vándormászás bordásfalon.	Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó tudatosság kialakítása – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepük belátása az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban.	<i>Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</i> <i>Természetismeret: emberi test.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: higiénés szokások.</i>	

Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, fejjállás, tarkóállás – segítséggel. 2.3. Atlétikai elemek: Járások, futások, dobások, ugrások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módok. 2.4. Tánc: Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok (zumba). 2.5. Úszás: Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mell-, gyors- és hátúszás kar- és lábmunkája siklás közben eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig erő vízben.	Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.	
Fogalmak	Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat.	

Témakör	3.) Játék	Javasolt óraszám: 35 óra
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Élethosszig üzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása, továbbfejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda. 3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. 3.3. Táncos játékok Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.	Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi hagyományőrző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</i> <i>Hon- és népismeret: néphagyományok.</i>

	Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	
Fogalmak	Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.	

Témakör	4.)Versenyzés	Javasolt óraszám: 35 óra
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.). Ugróiskola – magas, távol stb. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny. 4.2. Labdás versenyek Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. Kidobójáték. Labdarúgás. Kosárlabda. Kézilabda. Zsinórlabda.	Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok a sportági versenyek szabályainak, technikai és taktikai elemeinek alkalmazásával. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete. További ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól, emblematis személyiségeiről. Ismeretek szerzése híres magyar és nemzetközi sportolókról a múltból és a jelenből.	<i>Magyar nyelv és irodalom: viszonszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincs bővítés.</i> <i>Természetismeret: egészséges életmód.</i> <i>Erkölcstan: emberi erények, kitartás, akarat.</i> <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: áttekintés: ókori Görögország (Olimpia).</i> <i>Hon-és népismeret: gyermeki élet, gyermekjátékok régen.</i>

4.3. Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.) 4.4. Úszóverseny – egyszerűsített szabályokkal. 4.5. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei. 4.6. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia		
Fogalmak	<i>Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.</i>	

Témakör	5.) Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Javasolt óraszám: 30 óra
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. A mozgás mint életmód Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). Táncok különféle műfajai. 5.2. Testi-lelki higiéne Testi higiéne tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok: - légzőgyakorlatok - figyelemösszpontosító és lazító testtartások.	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák gyakorlása, A relaxáció, mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszközének tudatosulása. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre, Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben,	<i>Ének-zene: relaxációs zenék.</i> <i>Természetismeret: egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; rendszeresség.</i> <i>Magyar nyelv és irodalom: gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.</i>

Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások. 5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok függvényében) Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem, kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának megértése. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának megértése. Önkontroll, önuralom gyakorlása. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések ismerete és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Fogalmak	<i>Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.</i>	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 7. évfolyam végére	A tanuló képes: - a bemelegítési technikák alkalmazására, - 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, - küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére, - alakzatváltozásokban együttműködésre, - erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, - egy tanult elem önálló végrehajtására, - 10 méter leúszására az általa választott úszásnemben. - a labda céltudatos irányítására, - a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, - higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására, - a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben, - az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

Testnevelés 8. évfolyam
Időkeret: 180 óra/év (5 óra/hét)

Témakör	1.) Motoros képességfejlesztés - edzettség, fittség	Javasolt óraszám: 35 óra
Előzetes tudás	Összetett mozgások, 4-8-ütemű gyakorlatok végrehajtása. Szóbeli utasításra a feladatok végrehajtása. A testnevelés és sport tantárgy szakszavainak megértése és adekvát mozgásos megválaszolója.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Mozgásigény fenntartása. Mozgásműveltség fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Képességfejlesztési fókuszok: saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és -szabályozás képessége.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 . Gimnasztikai elemek: Bemelegítési technikák. Gimnasztikus mozgás. Járások. 1.2. Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések.	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelésére. Testtudat – saját test és eszközök szerepének tudatosulása az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.	Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Természetismeret: emberi test, egészséges életmód. Ének-zene: ütemezés, zenehallgatás.

Mászás és függeszkedés Kéziszer-gyakorlatok Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok. 1.3. Atlétika Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. 1.4. Küzdősportok elemei Páros és csoportos küzdőgyakorlatok. 1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére 1.6. Motoros tesztek (Cooper) Kizárólagosan diagnosztikus célzattal.	Gimnasztika, optimális élettani terhelés alkalmazásával az izmok mobilizálása, erősítése, nyújtása. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba). Járások törzs- és karmozgással összekötve. Mászás és függeszkedés – kötél, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok végzése. Egyensúly-gyakorlatok végzése. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal. Páros és csoportos küzdőgyakorlatok végzése – légzéstechnikával.	
Fogalmak	Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Témakör	2.) Motoros készségfejlesztés - mozgástanulás		Javasolt óraszám: 45 óra
Előzetes tudás	Erőfeszítés és kitartás (egyéni szintnek megfelelően) a gyakorlatok végrehajtása során. Szabálykövetés, szabálytartás a rend- és más gyakorlatokban.		
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. További sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. Menetelés alakzatfelvétellel. 2.2. Torna: Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Vándormászás bordásfalon.	Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó tudatosság kialakítása – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepük belátása az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban.	<i>Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</i> <i>Természetismeret: emberi test.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: higiénés szokások.</i>	

Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, fejjállás, tarkóállás – segítséggel. 2.3. Atlétikai elemek: Járások, futások, dobások, ugrások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módok. 2.4. Tánc: Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok (zumba). 2.5. Úszás: Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mell-, gyors- és hátúszás kar- és lábmunkája siklás közben eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.	Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.	
Fogalmak	Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat.	

Témakör	3.) Játék	Javasolt óraszám: 35 óra
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Élethosszig üzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása, továbbfejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda. 3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. 3.3. Táncos játékok Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.	Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi hagyományőrző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom: az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</i> <i>Hon- és népismeret: néphagyományok.</i>

	Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	
Fogalmak	Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.	

Témakör	4.)Versenyzés	Javasolt óraszám: 35 óra
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.). Ugróiskola – magas, távol stb. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny. 4.2. Labdás versenyek Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. Kidobójáték. Labdarúgás. Kosárlabda. Kézilabda. Zsinórlabda.	Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok a sportági versenyek szabályainak, technikai és taktikai elemeinek alkalmazásával. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete. További ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól, emblematis személyiségeiről. Ismeretek szerzése híres magyar és nemzetközi sportolókról a múltból és a jelenből.	<i>Magyar nyelv és irodalom: viszonszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincs bővítés.</i> <i>Természetismeret: egészséges életmód.</i> <i>Erkölcstan: emberi erények, kitartás, akarat.</i> <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: áttekintés: ókori Görögország (Olimpia).</i> <i>Hon-és népismeret: gyermeki élet, gyermekjátékok régen.</i>

4.3. Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.) 4.4. Úszóverseny – egyszerűsített szabályokkal. 4.5. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei. 4.6. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia		
Fogalmak	<i>Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.</i>	

Témakör	5.) Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Javasolt óraszám: 30 óra
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. A mozgás mint életmód Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). Táncok különféle műfajai. 5.2. Testi-lelki higiéne Testi higiéne tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok: - légzőgyakorlatok - figyelemösszpontosító és lazító testtartások.	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák gyakorlása, A relaxáció, mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszközének tudatosulása. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre, Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben,	<i>Ének-zene: relaxációs zenék.</i> <i>Természetismeret: egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; rendszeresség.</i> <i>Magyar nyelv és irodalom: gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.</i>

Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások. 5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok függvényében) Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem, kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. 5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának megértése. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának megértése. Önkontroll, önuralom gyakorlása. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések ismerete és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Fogalmak	<i>Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.</i>	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus / 8. évfolyam végére	A tanuló képes: - a bemelegítési technikák alkalmazására, - 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, - küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére, - alakzatváltozásokban együttműködésre, - erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, - egy tanult elem önálló végrehajtására, - 10 méter leúszására az általa választott úszásnemben. - a labda céltudatos irányítására, - a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, - higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására, - a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben, - az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

Osztályfőnöki 5-8. évfolyam

Heti/éves óraszám:	5.évfolyam	1 óra/36 óra
	6.évfolyam	1 óra/36 óra
	7.évfolyam	1 óra/36 óra
	8.évfolyam	1 óra/36 óra

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA

Az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be a tantárgyak rendszerében. Fejlesztési céljaik, tevékenységeik közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagának értékmozzanatokkal történő felruházására.

Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai keretként, a tanulók közösségi életének fórumaként segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést.

A tantárgy tematikai egységei szorosan kapcsolódnak a fejlesztési területekhez, azaz minden tematikai egység az egyes fejlesztési területek szempontjából kiemelt jelentőségű: közösség és személyiség – erkölcsi nevelés, önismeret és társas kultúra fejlesztése, családi életre nevelés; tanulás és munka – a tanulás tanítása, pályaorientáció; ember és társadalom – állampolgárságra, demokráciára nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, nemzeti öntudat, hazafias nevelés; egészséges életmód – testi, lelki egészség, médiatudatosság.

Az osztályfőnöki órák célja a gyermekközösségeknek és az egyes tanulók személyiségének fejlesztésével a közösség és az egyén egymáshoz, valamint a társadalomhoz való helyes viszonyának megalapozásával, a tanulók erkölcsi tulajdonságainak, meggyőződésének formálásával, az egyéni és a közösségi érdekek összehangolásával fejleszteni a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatait, a szabálytudat erősítését.

Az osztályfőnöki órán folyó munka hozzájárul – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához.

Az osztályfőnöki órákon kiemelt szerepet kap az önismeret, az önelfogadás és az önfejlesztés. Biztosítani kell a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldásait segítő feladatokat. Az értékek életünkben meghatározó szerepének, az értékek védelmével kapcsolatos felelősségnek a tudatosítása mellett a közvetlen környezet humán értékeinek keresése is a feladatok közé tartozik. Lehetőséget kell teremteni a serdülőkor testi-lelki változásaival kapcsolatos saját élmények, vélemények megvitatására.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van annak, hogy a tanulók közvetlen és közvetett úton is szerezzenek tapasztalatokat a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Olyan helyzetek megteremtése is feladat, melynek során felkészítjük a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Tapasztalatokat gyűjthetnek a munka világáról, a szakmákról, ezáltal segíthetjük a pályaválasztásukat, a reális életcélok megfogalmazását, célkitűzését.

Az osztályfőnöki órák a tantervi tartalmakon túl jelentős színterei az aktuális kérdések, események feldolgozásának. A kerettanterv olyan arányos tartalommeghatározást érvényesít, amely lehetővé teszi az egyes közösségek, az eltérő felkészültségű, fejlettségű, érettségű tanulók számára a válogatást, a felhasználó által történő konkretizálást, olyan tevékenységmegválasztást, amely az aktualitásokhoz illeszkedő feldolgozást is lehetővé teszi.

Javasolt órakeret

Óraszám-évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Közösség és személyiség	12	11	12	11
2. Tanulás és munka	8	18	8	8
3. Én és a társadalom	8	10	8	10
4. Egészséges életmód	8	7	8	7
Összesen	36	36	36	36

Osztályfőnöki óra 5–6. évfolyam

A két évfolyam fókuszában az áll, hogy a tanulói aktivitást serkentő módszerek alkalmazásával támogassa a tanulók önmagukért és a társakért való felelősségvállalását, annak megélését, hogy a társak és az egyén egymásra vannak utalva, ennek következményeként a másokért vállalt felelősséget átérzik, vállalásaikért helyt állnak, elfogadják, hogy a szabályok értük és a közösség védelméért vannak.

A tanulók felismerik jellemző tulajdonságaikat, jártasságot szereznek a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak alkalmazásában. Segítséggel keresnek olyan, az egyéni jellemzőikhez illeszkedő kikapcsolódást, szabadidős tevékenységet, amely hozzásegíti őket a testi, lelki egészség megteremtéséhez, képesek lesznek felismerni és segítséggel megfogalmazni érdeklődési körüket, amelyeket hozzá tudnak rendelni egyes tevékenységekhez, foglalkozásokhoz. Az osztályfőnöki órák fókuszálnak a családban betöltött szerepekre, a családi tevékenységrendszer jellemzőire, az egyes szerepekhez illeszkedő felelősségvállalás jellemzőire és arra, hogy a tanulók gyakorolják a különbségtételt a jóra ösztönző és a destruktív megnyilvánulások, jellemzők között.

(A javasolt órakeretek a helyi sajátosságokhoz igazodva szabadon változtathatóak.)

5. osztály**Időkeret:** 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám
1. Közösség és személyiség	12	
2. Tanulás és munka	7	1
3. Én és a társadalom	8	
4. Egészséges életmód	6	2
összesen:	33	3

6. osztály**Időkeret:** 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám
1. Közösség és személyiség	11	
2. Tanulás és munka	6	2
3. Én és a társadalom	8	2
4. Egészséges életmód	7	
Összesen	32	4

A tananyagok megegyeznek a két évfolyamon, mélységében és koncentrikus bővülésében illeszkednek az adott osztály szintjéhez.

Osztályfőnöki óra 5. évfolyam
Osztályfőnöki óra 6. évfolyam

Témakör	Közösség és személyiség	Órakeret 5.o.- 12 óra 6.o.- 11 óra
Előzetes tudás	Az én és mások reláció felismerése, az évfolyamszintű társas kapcsolatok alakulásának figyelemmel kísérése, megállapítások, észrevételek megtétele. Az iskolai szabályok betartásának, a szabályok alkalmazásának képessége.	
Témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése, a tanuló saját viselkedésének, reakcióinak, cselekedeteinek önmegfigyelésen alapuló értékelése. Kommunikáció, véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségeinek fejlesztése. Beleérző képesség, tolerancia fejlesztése, a saját és a mások cselekedeteiért érzett felelősségérzet felkeltése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> nyitottság, együttműködés, kommunikáció, figyelem, empátia, önkifejezés, véleményalkotás, -nyilvánítás, vitakészség, felelősség.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. Önismeret: tulajdonság, viselkedés, önmegfigyelésen alapuló felismerés, befolyásolás 2. Közösségek, amelyekben élünk: iskola, évfolyam, család	Saját élmények gyűjtése, feldolgozása. Tulajdonságlista készítése, értelmezése. Az évfolyam mint közösség. A közösség életét befolyásoló szabályok szerepe az iskolai életben. Drámajátékok: konfliktus, vita, feloldás, megbeszélés, viszonyulás a témához. Társas kapcsolatok az évfolyamban, a kapcsolatok kialakulása, változásai, alapvető illemszabályok betartása. A család mint egység, kapcsolatok, szerepek, feladatok. Helyem az évfolyamközösségben, a családban. A közösség céljai, feladatai, az együttműködő közösség, a közös célok elérésének segítő és akadályozó tényezői. Együttműködésen, munkamegosztáson alapuló ismeretszerzés. Felelősségtudat, lelkiismeretesség a társainkhoz, a családtagokhoz fűződő viszonyban. Öszinteség,	<i>Hon-és népismeret:</i> az én világom.

	segítőkészség. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok.	
Fogalmak	Önismeret, tulajdonság, viselkedés, társas kapcsolat, vélemény, együttműködés, érték, elfogadás, viszony, szabálykövetés.	

Témakör	Tanulás és munka	Órakeret 5.o.- 7+1óra 6.o.- 6+2 óra
Előzetes tudás	Az önmegfigyelés, mások megfigyelése alapján megállapítások megtétele, következtetések levonása. Irányított, önálló tanulás, munkavégzés képessége. Különböző foglalkozások ismerete.	
Témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás iránti motiváció, pozitív attitűd fejlesztése. Az önállóság iránti igény, a felelősségérzet fejlesztése, erősítése. Egyéni tanulási módszerek alkalmazásának alapozása, fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> együttműködés, bizalom, önkifejezés, kitartás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. A tanulás: motívumok, a tanulást segítő és nehezítő tényezők. A tanulás tervezése, egyéni tanulási stílus, tanulási stratégiák. 2. A munka: munkavégzés a családban, az iskolában. A munka és a személyiség, munkasiker, kudarc, munkafegyelem. A tanulás és a munka értékelése, önértékelés, külső értékelés.	A különböző tantárgyak tanulását segítő speciális ötletek, eljárások. Tanulási szokások, módok, technikák, az önismereten alapuló tanulási módszerek kialakítása, kimunkálása, a tantárgyankénti speciális tanulási technikák alkalmazása. A tanulás megtervezése, naplóvezetés a tapasztalatokról, következtetések, változtatások, célkitűzések segítségével történő megfogalmazása, folyamatos értékelés. Különböző foglalkozások ismerete, a végzésükhöz szükséges tudáselemek összegyűjtése, elemzése. Kedvelt tevékenységek, összefüggések ezek és egyes foglalkozások között (pályatükör).	<i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> foglalkozások, mesterségek; család, háztartási munka.
Fogalmak	Figyelem, koncentráció, értékelés, önértékelés, tervezés, szervezés, választás.	

Témakör	Én és a társadalom	Órakeret 5.o.- 8 óra 6.o.- 8+2 óra
Előzetes tudás	A tanuló ismeri és egymástól jól elkülöníti az egyes társadalmi szintereket. Felismeri helyét és ismeri szerepeit a különböző közösségekben.	
Témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködésen alapuló aktív részvétel a különböző szintereken zajló társadalmi eseményekben. Egymásra figyelés, alkalmazkodás erősítése különböző közösségekben. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> konstruktív kommunikáció, tolerancia, bizalom, együttérzés, a közvetlen környezet értékeihez való ragaszkodás, érdeklődés az életkorának megfelelő állampolgári szerepvállalás iránt.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Életem szinterei: az otthon, az iskola, a lakóhely – A családban: a család fogalma, típusai, tagjai, feladatai – Az iskolában: közösségek, szerepek, feladatok – A lakóhelyen: helyi társadalmi események, a részvétel lehetőségei	A család és annak szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében; a család feladatai: szeretet, érzelmi biztonság. Munkamegosztás a családban, szokások, ünnepek a családban. Alkalmazkodás az iskola rendjéhez, társakhoz, tanárokhoz; az iskola törvénye: a Házirend; az iskola hagyományainak megismerése, ápolása. Az iskolai és otthoni élet összehasonlítása, egyezőségek, különbségek, ezek eredete, a különbségek elfogadása. A helyi társadalmi eseményekről tájékozódás a médiumokon keresztül, személyes részvétel. Nemzeti ünnepeink: március 15.; augusztus 20.; október 23., az ünnepek helyi aktualitásai, helytörténeti vonatkozások, történelmi emlékhelyek megismerése, személyes részvétel. A lakóhelyi környezet kulturális értékei, hagyományai, természeti kincsei, a megismételhetetlenségéből is adódó ragaszkodás, a megóvás felelőssége. Az összefogás jelentősége az értékek védelme érdekében. Emlékhelyek, múzeumok, kulturális események látogatása. Természetvédelmi „örjárat”.	<i>Hon-és népismeret:</i> az én világom.
Fogalmak	Család, családtag, családi és nemzeti ünnep, hagyományápolás, érték.	

Témakör	Egészséges életmód	Órakeret 5.o.- 6+2 óra 6.o.- 7 óra
Előzetes tudás	A tanuló ismeri legjellemzőbb tulajdonságait, különbséget tesz pozitív és negatív tulajdonságok, viselkedések között. Fogékony mások véleményére, képes kulturált véleményalkotásra. Képes megfigyelni érzéseit, nyitott mások érzései iránt. Ismeri az egészséges táplálkozás, a sport jelentőségét.	
Témakör nevelési- fejlesztési céljai	A lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek, képességek kialakítása. Az egészségmegőrzés igényének kialakítása, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önismeret, önértékelés, akaraterő, válogatás, rendszerezés, ok-okozati összefüggéslátás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Lelki egészség: énerősítés, belső egyensúly. Testi egészség: étkezés, testedzés, sport, kikapcsolódás, regenerálódás.	Önmaga bemutatása, „ez vagyok – ez voltam”: fotók a múltból, a családról, a gyermekkorról. Adatok gyűjtése önmagáról. Pozitív tulajdonság, képesség. Pozitív tulajdonságok erősítése, negatív tulajdonságok leküzdésének technikái. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok. A lélek egészsége, stressz, veszélyek. A segítség, a segítség szerepe, a segítségkérés formái, a hozzá kapcsolódó viselkedés. A test, lelki egészséget veszélyeztető szokások, szenvedélyek. Esetek, filmélmények megvitatása. Viselkedésszabályozás a lelki egészség megőrzése érdekében. Szabadidő eltöltésének, a személyiséget építő lehetőségeinek felismerése, kikapcsolódás, stresszoldás, szórakozás, tanulás. Választás és döntés, azok következményeinek megbeszélése. Irodalmi példák gyűjtése. Dramatikus játék. Építem önmagam: egészséges életrend, napirend, szellemi, fizikai munka, a feltöltődés helyes aránya, igényes szórakozás, sport, mozgás, a test és lélek egyensúlya.	<i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége.

Fogalmak	Én-enerő, lelki egészség, testi egészség, akaraterő, stressz, kikapcsolódás, segítségkérés.

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végére	Fejlődött a tanuló önismerete, reális önértékelése. Kialakulóban van a nyitottság a társas kapcsolatokra, fejlődőben van a szociális érzület. Kialakulóban van az iskolai követelmények szerinti normatartás. Tanulását (segítséggel) megtervezi. Fokozódott kitartása, fejlődött felelősségérzete, feladattudata. Elfogadja a közösségi hagyományokat, képességéhez mértén részt vesz ápolásukban. Közvetlen környezete természeti és kulturális értékeit ismeri, megóvásukban aktívan részt vesz. Különbséget tud tenni pozitív és negatív tulajdonságok között. Elfogadja, hogy vannak olyan helyzetek, amikor segítséget kell kérni.

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végére	<i>Fejlődött a tanuló önismerete, reális önértékelése.</i> Kialakult a nyitottság a társas kapcsolatokra, fejlődött a szociális érzület. Felelősséget érez cselekedeteiért, vállalásaiért, megfelelően érzékeli és értékeli a sikert, a kudarcot. Felismeri az iskolai konfliktusokat, törekszik a megoldásra. Megszilárdul az iskolai követelmények szerinti normatartás. <i>Tanulását (segítséggel) megtervezi.</i> Felkészüléséhez figyelembe veszi az előzetes értékeléseket, tapasztalatokat. Különbséget tesz kedvelt és kevésbé kedvelt tevékenységek között, elfogadja, hogy nem csupán a kedvelt tevékenységeket kell elvégezni. <i>Fokozódott kitartása, fejlődött felelősségérzete, feladattudata.</i> Ismeri és tiszteli a közösségi hagyományokat, részt vesz ápolásukban. <i>Közvetlen környezete természeti és kulturális értékeit ismeri, megóvásukban aktívan részt vesz.</i> Ismeri a lelki és testi egészségmegőrzés érdekében legcélravezetőbb technikákat. <i>Különbséget tud tenni pozitív és negatív tulajdonságok között.</i> Képes erőfeszítéseket tenni, akarati tényezőket mozgósítani a változásért, a változtatásért. <i>Elfogadja, hogy vannak olyan helyzetek, amikor segítséget kell kérni.</i>

Osztályfőnöki óra 7-8. évfolyam

A tanulókat aktivizáló módszerek megtartásával az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be annak támogatásában, hogy a tanulók megértsék a törvények szerepét mindennapi életünkben, elfogadják azok szükségszerűségét, az értékek és a szabályok viszonylagosságát, a normakövetés fontosságát. Helyzeteket kell teremteni ahhoz, hogy tudjanak érvelni, meggyőzni, mások véleményét elfogadva kiállni meggyőződésük mellett, vagy elvetni azt, átérezhessék a felelősségvállalás jelentőségét, felismerjék, hogy kiknek tudnak segítséget nyújtani. Csoportos feladathelyzetekben teremtsünk lehetőséget arra, hogy megfogalmazhassák véleményüket és fogadják el mások érvelését.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van a pályaorientáció támogatásának, annak, hogy tájékozódjanak a továbbtanulással kapcsolatban, segítséggel ismerjék fel érdeklődési körüket, összeegyeztessék azt a (szakma)tanulási lehetőségekkel.

7. osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám
5. Közösség és személyiség	12	
6. Tanulás és munka	7	1
7. Én és a társadalom	8	
8. Egészséges életmód	6	2
összesen:	33	3

8. osztály

Időkeret: 36 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás óraszám
5. Közösség és személyiség	11	
6. Tanulás és munka	6	2
7. Én és a társadalom	8	2
8. Egészséges életmód	7	
Összesen	32	4

Osztályfőnöki óra 7. évfolyam
Osztályfőnöki óra 8. évfolyam

Témakör	Közösség és személyiség	Órakeret 7.o.- 12 óra 8.o.- 11 óra
Előzetes tudás	Önismeret, a tanuló saját legjellemzőbb tulajdonságainak ismerete, készség a változásra, a változtatásra. Tudatos szabálykövetés képessége. Közösségi feladatok vállalása, teljesítés értékelése.	
Témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vitakészség fejlesztése, érvelés, meggyőzés, mások véleményének elfogadása, kiállás a meggyőződés mellett/elvetés. Az előítéletes magatartás, a sztereotip megnyilvánulások észrevétele, annak a felismerése, hogy a sztereotípiák kialakulásában nagyon fontos szerepet tölt be a viselkedésünk. Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése. A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarcátűrés, elfogadás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. Önismeret. 2. A társas kapcsolatok szerepe a közösségben. – Iskolai közösségek – A családi közösség – Közösségi élet a helyi társadalomban.	A helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján. A bírálat segítő aspektusainak elfogadása. Elvárások önmagával és mások elvárásai a tanulóval szemben. Saját korlátainak a megismerése, felismerése. Reális célok kitűzése a személyiség pozitív megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével. Tolerancia a másság iránt, értékek megismerése, elfogadás. Megbeszélés: csoportok az évfolyamban, klikkek és barátok; sztárok és magányosok. Kortárs csoportok: konfliktusok csoporton belül, csoporthelyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség fogalmainak tisztázása. Egyéni képességek a közösség szolgálatában, kooperáció fontosságának, az egymásra utaltságnak a felismerése. A család, mint a nevelés legfőbb színtere: érzelmi védettség;	<i>Erkölcstan:</i> Erkölcsi személyiség, emberi társaság. Társas kapcsolatok.

	generációk együttélése, egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban. Konfliktusok a családban, a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében, feloldásában. Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai, a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése. A helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a közérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás. Az önkormányzat működése az évfolyamban és az iskolában. Közéletiség, demokrácia, egyéni és közösségi részvétel.	
Fogalmak	Empátia, tolerancia, konfliktus- és kudarctűrő-képesség, egyéni képesség, egyéni érdek, közösségi érdek, egyéni cél, közösségi cél, elvárás, változás, változtatás, közéletiség, demokrácia, elfogadás, együttműködési készség.	

Témakör	Tanulás és munka	Órakeret 7.o.- 7+1óra 8.o.- 6+2 óra
Előzetes tudás	A tanuló képes önálló tanulásra/tanulásához segítség kérésére, megtervezi tanulásának módját, önellenőrzést végez. Ismeri az életében reálisan választható foglalkozások jellemzőit. Pozitív attitűddel rendelkezik a pályaválasztáshoz, a munka világának megismeréséhez.	
Témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás időbeosztásának, a fegyelemnek, a kitartás képességének fejlesztése. A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való elfogadtatása, belső készítés a tanulásra. A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitartás, kudarctűrés.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás. 2. Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés.	A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján). Érdeklődés, jellem, motiváció a pályaválasztásban. Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek,	<i>Erkölcstan:</i> az emberi társadalom.

	vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskolák, speciális szakiskola. Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.	
Fogalmak	Célkitűzés, terv, teljesítmény, munkavégzés, pályakép, pályaválasztás.	

Témakör	Én és a társadalom	Órakeret 7.o.- 8 óra 8.o.- 8+2 óra
Előzetes tudás	A tanuló ismeri, egymástól biztonságosan elkülöníti a társadalom különböző egységeit, az ember társadalomban való létezésének alapjait, alapvető törvényszerűségeit (iskolai, családi környezetében ismeri a szabályok szükségességét). Jól tájékozódik közvetlen környezetében a természeti és kulturális értékekben. Megbecsülésük, megóvásuk érdekében aktivitásra képes.	
Témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgárság, a demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érdeklődés, médiumokból való tájékozódás, értékek felismerése, hagyományörzés, pozitív viszonyulás mások véleményéhez, a változáshoz.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. Állampolgárság: jogok és kötelességek 2. Mindennapi demokrácia 3. Értékeink, védelmük	„Állampolgár vagyok”, joggyakorlás és kötelességvégrehajtás egyensúlyának felismerése. Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel. Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel. Politika, politizálás, politikai események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról. Hírfigyelés, elemzés. Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk. Életünk a „megsebzett bolygón”, a környezetvédelem szükségességének megértése; a környezeti ártalmak számbavétele, megelőzés.	<i>Erkölcstan:</i> az emberi társadalom. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> állampolgári jogok, kötelességek, politika, intézmények. <i>Földrajz:</i> Magyarország földrajzi adottságai. <i>Természetismeret:</i> környezetvédelem, természetvédelem.

	Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei, földrajzi helyek, nemzeti parkjaink: képek gyűjtése, rendszerezés, filmek elemzése.	
Fogalmak	Állampolgár, demokrácia, döntés, kulturális örökség, természetvédelem.	

Témakör	Egészséges életmód	Órakeret 7.o.- 6+2 óra 8.o.- 7 óra
Előzetes tudás	A tanuló érzéseiben, viselkedésében felismeri a pozitívumokat, negatívumokat egyaránt, nyitott a változásra, változtatásra. Ismer különböző technikákat a lelki és testi megőrzés érdekében, megvalósításuk érdekében képes erőfeszítéseket tenni.	
Témakör nevelési-fejlesztési céljai	A serdülőkor legjellemzőbb testi-lelki változásainak felismertetése, a lelki bántalmak, sérelmek kezelésének képessége. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önmegfigyelés, véleménynyilvánítás, konfliktuskezelés, empátia, tolerancia, elfogadás, erkölcs.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. A serdülőkor testi, lelki jellemzői. 2. Konfliktusok a családban. 3. Kortárs csoportok. 4. A lelki és testi egészség összefüggései.	A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái, a serdüléssel járó biológiai és pszichológiai változások, önmaga változásának, alakulásának leírása. Nyitottság, zárkózottság. Családi konfliktusok (generációs, életmódbeli, szokásokból eredő), megoldások keresése. Kortárs konfliktusok: rivalizálás különböző területei. Konfliktuskezelési technikák gyakorlása: vita, meggyőzés, konfrontáció. Empátia, elfogadás, tolerancia. Testkultúra a serdülőkorban, ízlés, ízléstelenség, egyéni stílus. Ismerkedés – kapcsolatteremtés, kortársak azonos érdeklődése. Párkapcsolat, a kapcsolatteremtés feltételei, az ismerkedés illemtana. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok.	<i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége. <i>Testnevelés és sport:</i> sportágak, mozgásfajták. <i>Erkölcstan:</i> kapcsolatok, felelősség.

	A testi egészség érdekében tett erőfeszítések, helyes táplálkozás, sport, testmozgás, pihenés, kikapcsolódás. Anyaggyűjtések különböző médiumokból.	
Fogalmak	Viselkedés, konfliktus, belátás, megértés, vita, egészségmegőrzés, higiénia.	

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén	Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben. Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás. Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában. A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemzésére, következtetések levonására.

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén	Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. A közösségért érzett felelősség felismerése, érvényesítése. Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben, törekvés az önérvényesítés és a közösség érdekeinek összeegyeztetésére. Az egyéni adottságoknak megfelelő konfliktuskezelés a környezetben. Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás. Reális pályaválasztási célkitűzés, iskolaválasztás. Egyéni adottságaihoz mért erő kifejtés, én-erő mozgósítás a kitűzött célok megvalósítása érdekében. Alapvető állampolgári tájékozottság a közvetlen környezet demokratikus közéletében. Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában. A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemzésére, következtetések levonására, a szükséges változtatások érdekében erőfeszítések tételére. A testi és lelki egészségi állapot szoros összefüggésének belátása, a megőrzésük érdekében leggyakrabban használható technikák ismerete, törekvés alkalmazásukra.